

Geçmişten Günümüze Balıkesir'in Kültürel Mirası

Uluslararası Sempozyumu

2-4 Aralık 2022

ÖZET KİTABI

<http://kulturelmiras.balikesir.edu.tr>

BALIKESİR
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

Kitap Adı

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BALIKESİR'İN KÜLTÜREL MİRASI ULUSLARARASI SEMPOZYUMU

(2-4 Aralık 2022)

ÖZET KİTABI

(e- Kitap)

Editörler

Prof. Dr. Mehmet BAYYİĞİT

Doç. Dr. Mehmet ÖZKAN

Doç. Dr. Ahmet Ali ÇANAKCI

Dr. Öğr. Üyesi Asem Hamdy Ahmed ABDELGHANY

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa POLAT

Dr. Öğr. Üyesi Lütfü CENGİZ

Dizgi, Mizanpaj ve Kapak Tasarımı

Dr. Asem Hamdy Ahmed ABDELGHANY

E- ISBN

978-625-6401-10-5

Yayınevi

Palet Yayınları

Basım Tarihi

Aralık 2022

İletişim Adresi

Palet Yayınları

Mimar Muzaffer Cad. Rampalı Çarşı No: 42 Meram / Konya

Tel. 0332 353 62 27

T.C. Kültür Bakanlığı Yayıncı Sertifikası: 44040

Web: www.paletyayinlari.com.tr

Web

<http://kulturelmiras.balikesir.edu.tr>

Bu eserde, yer alan metinlerin tüm sorumluluğu, yazarlarına aittir. Yazılı izin olmaksızın hangi dil ve ortamda olursa olsun materyalin tamamının veya bir bölümünün çoğaltılması ve elektronik ortamlarda yayımlanması yasaktır. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

İçindekiler

Onur Kurulu	xii
Düzenleme Kurulu Başkanı	xii
Düzenleme Kurulu	xii
Kurumsal Temsilciler	xiii
Medya Koordinatörü	xiii
Sekretarya	xiii
Bilim ve Danışma Kurulu	xiii
Kutsal Suyun Dönüşümü: Ayazmadan Şıpşıp Dede'ye	17
Prof. Dr. Ali DUymAZ	17
Balıkesir Masalları ve Bu Masalların Kültürel Aktarımdaki Rolü	20
Doç. Dr. Satı KUMARTAŞLIOĞLU	20
Balıkesir Yörüklerinde Doğum ve Düğün Üzerine Halk İnanışları	21
Dr. Yaşar KALAFAT - Şevket Kaan GÜNDÖĞDU	21
Balıkesir, Edremit, Kazdağı Tahtacı Türkmenlerinin Büyüsel Doğum Pratiklerine Formüler Yaklaşım	22
Alparslan SANTUR	22
Balıkesir ve Çevresinde Ziyaret Yerleri Envanteri	24
Prof. Dr. Mehmet BAYYİÇİT & Derya YAMAN	24
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BALIKESİR'DE NÜFUS, İÇ GÖÇLER VE DEMOGRAFİK YAPI	26
Doç. Dr. Burhan Aydemir	26
Balıkesir'deki Kiraz Dağ Ilıcası Hakkındaki Anlatılar ve İnanışlar	27
Tayyibe Nisa DİZDEMİR	27
Hidrellez ve Yatır Ziyaretleri -Balıkesir Bardakkıran Dede Örneği	29
Aysel Eylem SEMERCİ	29
Balıkesir İlinin Bazı Yerlerinde Ölüm Gelenekleri ve Öte Dünya İnancı Üzerine Bir Değerlendirme	31
Ayşe AKMAN	31
Balıkesir İli ve İlçelerinin Adları Geçmişi ve Bugünü	33
Aytaç KILINÇ & Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT & Doç. Dr. Gülay ÖZDEMİR YILMAZ	33
Geçmişten Günümüze Hikayeleri ile Balıkesir'in Lokantalarından Örnekler	35
Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT & Hayriye DUMAN & Bedriye Çilem SOYLU	35
Kahvaltı ile İlgili Algıların Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi: Balıkesir Uluslararası Kahvaltı Festivali Örneği	37
Beste DEMİR & Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT & İpek BİRKON & Damla KÜTÜKLÜ	37
Adramytteion Antik Kenti Kentsel Tasarım ve Çevre Düzenlemesi, Öğrenci Çalışmaları	39
Doç. Dr. Betül BAKIR & Arş. Gör. Recep Furkan TOPAL	39
Bâb-1 Meşihat Ulema Sicil Dosyalarında Yer Alan Balıkesir Doğumlu Ulemalar Hakkında Bir Değerlendirme	41

Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN.....	41
Bigadiç Bademli Mahallesi'ndeki Üç Yatırların Tarihsel Ve Dini Yönlerden İncelenmesi.....	43
Cemil Şen & Prof. Dr. Selim Hilmi ÖZKAN	43
Ortaçağ'da Balıkesir Çevresinin Ekonomik Potansiyeli ve Ticari Ürünleri.....	45
Doç. Dr. Ahmet N. ÖZDAL.....	45
XIX. Yüzyıl sonunda Balıkesir'de Ekonomik Hayat -Karesi Gazetesi Perspektifinden-	46
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa POLAT.....	46
Şüheda-yı Balıkesir: Balıkesir Karasi Gazetesinde Şehit Aileleri İle İlgili Haberlerin Sosyal Açından Değerlendirilmesi	48
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖĞE.....	48
Şeyh Lütfullah'ın Yaşadığı Zamanlarda Balıkesir ve Şeyh Lütfullah Camii Haziresindeki Mezar Taşları	50
E. Öğr. Gör. Aydın AYHAN	50
Bigadiç İlçesinde (Balıkesir) Geleneksel Halk Kültüründe El Sanatlarında Yararlanılan Bitkiler	51
Prof. Dr. Fatih SATIL & Öğr. Gör. Gökhan TANAYDIN.....	51
Balıkesir İlinde Biyolojik Çeşitliliğe Dayalı Geleneksel Halk Kültürü	53
Prof. Dr. Fatih Satıl & Prof. Dr. Gülendamar Tümen & Prof. Dr. Selami Selvi & Dr. Öğr. Üyesi Sakin V. Varlı	53
Kültürel Miras Aktarımında Sındırgı Yağcıbedir Halısı ve Bir Öneri.....	55
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin TEKİN & Fatih Mehmet DEMİR	55
Beyaz Zambak Bitkisinin Balıkesir Yöresindeki Toplumsal, Kültürel ve Ekonomik Yeri.....	56
Altuncan Huban GÜLEN & Hüseyin Erva GÜLEN	56
Belgelere Göre Balıkesir Yıldırım Medresesinin Geleneksel Eğitimdeki Yeri Ve Önemi	58
Prof. Dr. Ahmet KÖÇ	58
Roman Çocukların Eğitimlerinin Sürdürülebilirliği Üzerine: Balıkesir İli Örneği	59
Prof. Dr. Süheyla SARITAŞ & Uğur ÇOBAN	59
Mektuplarla Necatibey Eğitim Fakültesi	61
Doç. Dr. Ruhi İNAN & Arş. Gör. Hasret GÜREŞ.....	61
Bir Eğitim Kurumu Olarak Yıldırım Camii Kur'an Kursu.....	62
Bediha Emin	62
Karesi İdâdî ve Sultânîsinden Balıkesir Lisesine, Kültürel Faaliyetlerin Kentsel Gelişime Etkisi.....	64
Sebahattin ARSLAN	64
Dünden Bugüne Balıkesir İmam Hatip Lisesi (1923-2022).....	66
Muhammed İbrahim TEPE & Mükail DALMIŞ	66
BALIKESİRLİ MÜDERRİS KASABZÂDE HAFİZ HÜSEYİN AVNÎ VE İ'CÂZ-I KUR'ÂN VE HAKKİYYET-İ İSLÂM ADLI ESERİNİN TAHLİLİ	68
Öğr. Gör. Dr. Fahri ÇAKAN	68

İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın «Karesi İdadi-Sultani-Lisesi'ne Mahsus Salname» İsimli Eserin Değerlendirilmesi	70
Kemal AVCI.....	70
Balıkesir'de Sağlık Hizmetleri Tarihçesi	71
Salih YAYMAN & Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÇANAKCI & Prof. Dr. Haşmet YAZICI	71
Balıkesir Şehir Sağlık Profili	72
Doç. Dr. Sibel AKOVA & İrfan DEMİRÖZ	72
Balıkesir'in Sağlık Konusunda bir Kültürel Miras Örneği	74
Dr. Mehmet KAHRAMAN.....	74
Karesi Gazetesi'ne Göre Balıkesir'de Sağlık Kültürü (1886-1888).....	76
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa POLAT	76
Veremle Mücadelede Balıkesir	77
Dr. Rüveyda UÇAR.....	77
Geçmişten Günümüze Balıkesir'deki Hastaneler.....	79
Dr. Hatice UÇAR	79
Balıkesirli İslâm Âlimi Ali Şuûri ve Onun İlâhî İsimler Konusundaki Tasavvufî Görüşleri	81
Doç. Dr. Esmâ SAYIN	81
Balıkesir Alevi Çepnilerinin İnançları ve Dinî Ritüelleri: Kavakbaşı Mahallesi Örneği.....	83
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Fatih ÖZEROL.....	83
Balıkesirli Halvetî-Uşşâkî Şeyhi Sıddık Nâci Eren ve Şiirlerinde "Kalp" Kavramı	85
Dr. Öğr. Üyesi Betül SAYLAN	85
Balıkesirli Bir Âlim ve Şâir Devletoglu Yusuf ve Türkçe Manzum Fıkıh Eseri.....	87
Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz FİDAN	87
BİR EĞİTİMCİ OLARAK HAFİZ AHMET KARATOPRAK	90
Doç. Dr. Ahmet Ali ÇANAKCI.....	90
Rasih Ahmed Bey'in Fâlû's- Saâde İsimli Eseri Üzerine Bazı Mülâhazalar.....	91
Dr. Öğr. Üyesi Lütfü CENGİZ	91
Balıkesirli Bir Osmanlı Âlimi Hacıhasanzâde (ö. 911/1505) ve Fıkhî Yönü Üzerine Bir Değerlendirme	93
Arş. Gör. Emeti ÇALIŞKAN.....	93
Balıkesir Mutasarrıf Ömer Ali Bey Yazma Eser Kütüphanesinde Eseri Bulunan Balıkesirli Müellif ve Müstensihler	95
Arş. Gör. Enise OSMANOĞLU BENGİ.....	95
İmam Birgivi'nin İzhar'ında Ayetle İstişâd ve Birgivi'nin İrşad Edici Yönü	97
Arş. Gör. Şule Yüksel ARICI	97
Balıkesirli Mutasavvıf Abdülaziz Mecdi Tolun ve Dîn-i Muhammedî İsimli Eserinin Tahlili	99
Arş. Gör. Azime Merve TAŞDELEN	99

Kişilik ve Dindarlığın Uyumlu İşbirliğinin Dinî ve Dünyevî Yansımaları: Balıkesirli Bir Osmanlı Aydını Olan Birgili Mehmed Efendi Örneği.....	101
Prof. Dr. Özer ÇETİN	101
Bandırma’da Bir Velî: Hulefâ-yı Nakşibendiyye’den Nâzım Yüzbaşı Efendi (1930-2017).....	103
Dr. Muzaffer Ertuğrul - Prof. Dr. Vahit Göktaş.....	103
Osmanlı Devletinin Son Döneminde Balıkesir Uleması.....	105
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet EŞER.....	105
Osmanlı Döneminde Balıkesir’de Tasavvuf Kültürü	107
Özcan METİN.....	107
Metin Savaş’ın Yeşil Çeşme Romanında Milli Mücadele ve Mübadele	109
Prof. Dr. Salim ÇONOĞLU	109
Bursalı Cinanî’nin Karesi Hicviyesi	110
Doç. Dr. İsmail AVCI.....	110
Esat Adil Müstecaplıoğlu’nun İstanbul Basınındaki Edebî Yazıları.....	111
Öğr. Gör. Dr. Zeliha KAPUKAYA	111
Balıkesirli Zâtî’nin Gazeller Dışındaki Şiirlerinde Yer Adları Üzerine Bir Değerlendirme	113
Dr. Öğr. Üyesi Haluk AYDIN	113
Kadıızâde Mehmed İlmî Efendi ve Mesmû’atü’n-Nekâyih Mecmuatü’n-Nesâyih İsimli Eseri	114
Arş. Gör. Sibel ÖZİL & Recep YİĞİT.....	114
Hasan Aycın Anlatmalarında Yeniden Yazma.....	116
Prof. Dr. Ertan ÖRGEN	116
36 Baharı’nda Edremit.....	118
Dr. Öğr. Üyesi Bayram Yıldız	118
Balıkesirli Zâtî’nin Şiirlerinde Sosyal ve Kültürel Hayatın Yansımaları	120
Dr. Abdülkerim GÜLHAN.....	120
Balıkesir Ağızları Üzerine Güncel Bir Değerlendirme	122
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep ŞİMŞEK UMAÇ.....	122
Balıkesirli Kazasker Hacı Hasanzâde’nin Edebi Yönü	124
Arş. Gör. Cihat EKİZ	124
Kültürel Miras Açısından Balıkesir Geleneksel El Sanatlarının Ticari ve Turistik Yönleri Üzerine Bir Değerlendirme	126
Prof. Dr. Süheyla SARITAŞ & Mürsel SABANCI & Nursel SÜZANER KILIÇ	126
Unutulan Bir Endüstri Mirası: Balya (Balıkesir) Maden Yerleşkesi Yapılarının, Koruma Sorunları ve Yeniden Kullanımı İçin Öneriler	128
Ayşenur KAÇAR DEMİRBAŞ & Prof. Dr. Dicle AYDIN	128
Kırsal Mimari Mirasın Korunmama Öyküsü: Balıkesir Burhaniye	130

Doç. Dr. Nihal Arda AKYILDIZ & Dr. Deniz GÜNDOĞDU	130
Ayvalık- Küçükköy Yerleşiminin 19.Yüzyıl Tarihi Kent Dokusundaki Mimari Miras	132
Dr. Berrin AKIN AKBÜBER	132
19. ve 20. Yüzyılda Edremit Yöresi Yağhaneleri ve Sabunhaneleri	134
Prof. Dr. Recep EFE & Prof. Dr. Abdullah SOYKAN & Prof. Dr. İsa CÜREBAL & Dr. Öğr. Üyesi Süleyman SÖNMEZ	134
Balıkesir İli Balya İlçesi Ilıca Mahallesi Köy Odaları Üzerine Bir İnceleme.....	137
Öğr. Gör. Şükran OĞUZ & Dr. Öğr. Üyesi İsmail OĞUZ	137
Balıkesir-Karesi Sancağı Kamu Yapılarının Korunması ve Yeniden Değerlendirilmesi İçin Yöntem Önerisi (19. Yüzyıl- 20. Yüzyıl Başı)	139
Öğr. Gör. E. Gülşah YETGİN GÖZÜAÇIK& Dr. Öğr. Üyesi Adile Binnur KIRAC	139
Balıkesir Geleneksel Kırsal Mimarisinde Enerji Verimliliğinin Araştırılması	141
Özyıl YILDIRIM & Prof. Dr. Türkan GÖKSAL ÖZBALTA & Dr. Nihal Arda AKYILDIZ	141
Bellekten Silinmek Üzere Olan Bir Mimari Miras: Balıkesir Devlet Hastanesi	143
Esra ŞAT & Prof. Dr. Berrin AKGÜN	143
Gürcü Kültürünün Balıkesir Kırsal Yerleşmelerindeki Mekânsal Yansımaları	145
Arş. Gör. Ayni Deniz KABAKOĞLU & Prof. Dr. Berrin AKGÜN	145
Bir Rüzgar Öyküsü: Balıkesir'in Ahşap Yel Değirmenleri	147
Dr. Özlem ÇAKAR KILIÇ	147
Balıkesir Yapı Kitabelerinde Hattat İmzaları	149
Erdal ELMAS.....	149
Balıkesir Mutasarrıf Ömer Ali Bey Yazma Eser Kütüphanesi'nde Bulunan Ciltlerin Değerlendirilmesi	151
Beyza ÇAKIR.....	151
Balıkesir Yöresi Ulu Câmilerini Türk-İslam Sanatı Açısından Değerlendirme.....	154
Prof. Dr. Abdülhamit TÜFEKÇİOĞLU	154
Balıkesir Su Mimarisi Örneklerinden Yunakların Değerlendirilmesi	156
Doç. Dr. Halil SÖZLÜ	156
Balıkesir Zağanos Paşa Camii Minber Kapısı Alınlığı Yazısında Yapılan Yanlış Okuma Üzerine Bir Tashih Çalışması	158
Öğr. Gör. Dr. İsmail ÖZTÜRK	158
Balıkesir'deki Savunma Yapıları Üzerine Bir Değerlendirme	159
Arş. Gör. Ayşegül AĞAN & Doç. Dr. Işıl POLAT PEKMEZCİ	159
Doğal ve Tarihi Miras Açısından Jeomiras Alanlarının Dijital Akıllı Haritalar ile Etkileşimi: İda Madra Jeoparkı Örneği	161
Murat YAMAN	161
Balıkesir Kent Mutfağının Gastronomide Yeni Trendlere Uyumuna Yönelik Bir Analiz Çalışması	164

Prof. Dr. Murat DOĞDUBAY	164
Balıkesir'in Ülkemiz Zeytinciliğindeki Yeri ve Önemi	165
Prof. Dr. Derya ARSLAN DANACIOĞLU & Ayşenur ACAR & Prof. Dr. Selman TÜRKER	165
Geleneksel Balıkesir Yemekleri.....	167
Arş. Gör. Dr. Tekmile CANKURTARAN KÖMÜRCÜ & Prof. Dr. Selman TÜRKER	167
Balıkesir'de Artvin Muhacirlerinin Yemek Kültürü	168
Ülkü ÖNAL	168
Şeker Pancarı Üretimi ve Balıkesir	169
Prof. Dr. Murad ÇANAKCI.....	169
Balıkesir İlinde Yapılan Arazi Toplulaştırma Projelerinin Teknik Analizi	171
Prof. Dr. Tayfun ÇAY & Öğr. Gör. Ömer ACAR	171
Yöresel Mirasımız; Coğrafi İşaretle İvrindi Kelle Peyniri	173
Rabia YURDAKÖK.....	173
En Eski Yerli Sığır Irkımız: Boz Irk	175
Doç. Dr. Yasin BAYKALIR & Öğr. Gör. O. Koray BACAKSIZ	175
Balıkesir İli İç Su Balıkları İçin Genel Bir Değerlendirme	176
Doç. Dr. Dilek TÜRKER.....	176
Balıkesir'de Kuzu Eti Üretimine Yönelik Moleküler İslah Olanakları	178
Dr. Öğr. Üyesi Murad GÜRSES & Dr. Öğr. Üyesi Büşra YARANOĞLU	178
Doğal Miras Açısından Ayvalık'ın Deniz Biyoçeşitliliği	180
Dr. Cihangir AKBÜBER.....	180
Cumhuriyet Dönemi Balıkesir'de Spor Faaliyetleri Hakkında Bir Değerlendirme: Gençleryolu Dergisi Örneği	182
Dr. Öğr. Üyesi Ezgi AYDOĞMUŞ	182
Balıkesir'de İlk Spor Kulüpleri ve Cumhuriyet Öncesi Spor Faaliyetleri	184
Volkan Ali BOZDEMİR.....	184
Ata Sporumuz Yağlı Güreşin Balıkesir'in Sosyo-Kültürel Hayatındaki Yeri.....	186
Bilal GÜRHAN.....	186
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İki Âlim Profili: Hasan Basri Çantay ve Sarı Hoca.....	188
Doç. Dr. Mehmet ÖZKAN	188
Bosna'dan Balıkesir'e Bir Âlim Portresi: Sarı Hoca.....	191
Öğr. Gör. Dr. Merzuk GRABUS.....	191
Dört Büyük İsimden Kültür Mirası: Zağnos Paşa, Ömer Seyfettin, Şeyh Lütfullah ve Hasan Basri Çantay..	192
Eda Naz ER.....	192
Bursalı Mehmet Tâhir Efendi'nin Tespitlerine Göre Balıkesirli Osmanlı Dönemi Müellifleri ve Eserleri	194
Prof. Dr. Cemal TOSUN.....	194

Son Dönem Osmanlı Âlimi Tâhir Harîmî Balcıoğlu'nun Kelâm İlmi ve Kelâm Konularına Yaklaşımı.....	196
Prof. Dr. Süleyman AKKUŞ	196
Balıkesirli Aksiyoner Bir Din Alimi Olan Hasan Basri Çantay'ın Enlemsel Dindarlık Boyutlarının Psikolojik Analizi	198
Prof. Dr. Özer ÇETİN	198
Hasan Basri Çantay'ın Meâli İle İlgili Yapılan Çalışmaların Yönelimleri.....	200
Dr. Öğr. Üyesi Hatice Merve ÇALIŞKAN BAŞER	200
İda Madra Jeoparkı'nın Kültürel Ögeleri	202
Prof. Dr. Recep EFE & Prof. Dr. İsa CÜREBAL & Prof. Dr. Abdullah SOYKAN	202
Balıkesir Tarihi Kaynakları: Şer'iyye Sicilleri (Mahkeme Kayıtları)	204
Doç. Dr. Zübeyde GÜNEŞ YAĞCI	204
Balıkesirli Gayrimüslim Polisler	206
Doç. Dr. Yücel YİĞİT	206
Karasi Sancağının Temrezler ve Haydarlar Nahiyeleri Hakkında Bir Değerlendirme	208
Dr. Öğr. Üyesi Sezai SEVİM	208
Hüdavendigâr Gazetesinde Karesi Sancağı (İlk Yüz Sayı)	209
Prof. Dr. Nesimi YAZICI	209
Mütareke Döneminde Balıkesir'den Yükselen Cesur Bir Nida: Çantayzade Hasan Basri Bey'in Ses Gazetesi.....	211
Prof. Dr. Zeki ÇEVİK	211
Karesi Gazetesinde Arapçadan Alıntı Yapılan Metinlerin Tahlili (1886-1888) Örneği	213
Doç. Dr. Hesham M. I. MOTOWA	213
Hasan Basri Çantay'ın Anılarından Milli Mücadele Günleri	215
Dr. Çiğdem ÜLKER	215
İzmir'in İşgali ve Balıkesir'deki Yankıları	217
Mesut YAVAŞ	217
Ruhi Naci Sağdıç ve Milli Mücadele'deki Yeri	218
Dr. Öğr. Üyesi Merve ÜNER	218
Eminittin Çeliköz'ün Millî Mücadele'ye Dair Yazıları	220
Arş. Gör. Dr. Aydın GÜLER	220
Balıkesir Karasi Gazetesi'ne Göre Gayrimüslimlerden/Mübadillerin Emlâki	222
Prof. Dr. Kenan Ziya TAŞ	222
Tasfiye Talepnamelerine Göre Mübadil Kadın ve Çocukların Balıkesir'de İskân Ettirilmesi (1923-1926)	224
Zümrüt ÜSKÜL	224
Milli Mücadele'de Savaştepeliler	226
Ramazan BALKAN	226
Tarihin ve Kültürün Buluştuğu Lezzet: Savaştepe Seferberlik Çöreği	228

Mürsel SABANCI & Hümeysra EMER & Müfide KADIOĞLU	228
Milli Mücadelede Karesi Sancağı Müftüleri.....	230
Prof. Dr. Mustafa ÖZSARI.....	230
Lozan Barış Konferansı'nın Kesintiye Uğradığı Dönemde, Atatürk'ün Balıkesir Ziyareti	232
Zülfer ERDEM & Ebrar KARABULUT	232
Türk İstiklal Harbi'nde Balıkesir'in Rolü ve Önemi; Arşiv Belgeleri Işığında Balıkesir'de Direnişin Gelişimi ve Etkileri (1919-1920)	234
Mustafa Caner AYGÜN	234
Balıkesir ve Ayvalık Türk Ocaklarının Faaliyetleri (1923-1931).....	236
Prof. Dr. Şeniz ANBARLI BOZATAY & Burak YAVAŞAN	236
Zağanos Paşa Vakfı'na İlişkin Arşiv Belgelerine Yansıyan Problemler	238
Doç. Dr. Nevzat SAĞLAM	238
Geçmişten Günümüze Balıkesir'de Kurulan Başlıca Vakıfların Hukuki Rejimleri	239
Dr. Öğr. Üyesi Aytuğ Ceyhan ÇAKIR.....	239
Türk Dili Gazetesi'ne Göre 6 Eylül Kurtuluş Günü Kutlamaları (1932-1942)	241
Sema ODACIL & Elif DESTAN DUĞALI	241
Balıkesir ve Çevresinde Kuraklık Analizi ve Eğilim Durumunun Belirlenmesi.....	243
Prof. Dr. Murat KARABULUT & Öğr. Gör. Dr. Yakup KIZILELMA.....	243
Doğal ve Kültürel Miras Elemanı Olan Zeytin ve Zeytinyağı Üretim Mekanlarının Alternatif Turizm Rotasına Dönüştürülmesi: Balıkesir Örneği.....	245
Dr. Öğr. Üyesi Sinem TAPKI	245
Bir Kamu Politikası Olarak Kültürel Miras Unsurlarının Canlandırılmasında Yerel Yönetimlerin Rolü: Hadrian Tapınağı Örneği	247
Arş. Gör. Dr. Halil PEÇE & Müslüm YILDIZ	247
Balıkesir Rekreasyon Alanlarına Yönelik Elektronik Yorumların İncelenmesi: Çamlık Tepesi ve Kazdağı Cam Seyir Terası Örnekleri.....	249
Dr. Öğr. Üyesi S. Banu YILDIZ	249
Gönen / Sarıköy'de Bir Osmanlı Hamamı	250
Doç. Dr. Mesut DÜNDAR	250
Burhaniye (Balıkesir) Kıyılarındaki Yapılaşmanın Tarihsel ve Mekânsal Olarak İrdelenmesi	252
Dr. Öğr. Üyesi Fatma Süphan SOMALI & Öğr. Gör. Dr. Figen ALTINER.....	252
19. Yüzyıl Ayvalık Ekonomik Hayatının Gelişimine Etki Eden Olaylardan Biri: Dalyan ve Dolap Boğazlarının Derinleştirilmesi	254
Dr. Berrin AKIN AKBÜBER & Taylan KÖKEN	254
Balıkesir Şeyh Lütfullah Camii Hazinesi Kitabeleri Hakkında Değerlendirme	255
Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ	255
Balıkesir'deki Mimari Eserlerde Ay-Yıldız Motifi	257

Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim ERYILMAZ	257
Tarihsel Hafıza Mekânı Olarak “Karesi Gureba Hastanesi”	259
Zülfer ERDEM & Serhat AKDEMİR & Oğuz Altay SATILMIŞ & Hamza BÜLBÜL	259
Halil Hamit Altay ve Balıkesir Kültür Hayatına Katkıları	261
Prof. Dr. Beyhan KANTER	261
Erdek Mezar Taşları	263
Doç. Dr. Yusuf ACIOĞLU	263
Beylikler Devri Türk Toplumunda Sosyal Adet ve Gelenekler	265
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin KAYHAN	265
Sabahattin Ali’nin Romanlarında Kültürel Bellek Mekanı Olarak Balıkesir	266
Dr. Öğr. Üyesi Aslı SOYSAL EŞİTTİ	266
Karesi Gazetesinde Türk Dili Üzerine Mülahazalar	268
Arş. Gör. Dr. Ekrem SAKAR	268
XVI. Yüzyılın İkinci Yarısında Edremit’te Suç ve Ceza	270
Öğr. Gör. Dr. Ahmet ERDOĞAN	270
Balıkesir’de Bir Eğitim Kurumu: Medrese-i Edebiyye	272
Adem POLAT	272
Her İlçesine Bir Öykücü Düşen Şehir: Balıkesir	274
Recep AYIK	274
Türkiye’de Balıkesir Özelinde Yapılmış Olan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi ve Kültürel Miras Konulu Tezler	275
Bengüsu TURAN	275
Hatıra Türü Eserlerde Balıkesir: Mahir İz’in Yılların İzi	277
Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK	277
Yerel Yönetimlerin Kültürlerarası İletişim Yaklaşımları: Balıkesir İli Örnekleme	278
Doç. Dr. Sibel AKOVA & İrfan DEMİRÖZ	278
Balıkesir’de İki Önemli Osmanlı Sağlık Merkezi: Gureba Hastanesi ve Reşit Bey Hastanesi	280
Öğr. Gör. Dr. Sertan ATASOY	280
Tarihsel Süreç İçinde Balıkesir İlinin Ailevi Soru ve Sorunları (Balıkesir Aile ve Dini Rehberlik Bürosuna Gelen Başvurular Bağlamında)	282
Dr. Keziban Gurbet GÜLDEN	282
Balıkesir Tarım Arazilerinin Verimlilik Durumunun Değerlendirilmesi ve Sürdürülebilir Yönetim	284
Prof. Dr. Sait GEZGİN & Doç. Dr. Mert DEDEOĞLU	284
Ahmed Sa‘di Havrânî’de Nakşî-Hâlidî Tasavvuru	286
Arş. Gör. Dr. Muhammet Akif TİYEK	286
Bandırmalı Bir Minyatür Sanatçısı: Nusret Çolpan	288

Nasuhi Hasan ÇOLPAN	288
Karesi Gazetesinde Yayımlanan Farsça Şiirlerin Muhtevası Üzerine	289
Prof. Dr. Doğan KAPLAN	289
Karesi Gazetesindeki Şairler Üzerine Bazı Değerlendirmeler	290
Dr. Kadir ATLANSOY & Dr. Öğr. Üyesi Mustafa POLAT	290
Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Balıkesir Kurtuluş Yıldönümü Kutlamaları	292
Dr. Öğr. Üyesi Gülbin FIRAT ONAT	292
Fransız ve İngiliz Basınında Milli Mücadele Dönemi'nde Balıkesir	294
Arş. Gör. Dr. Mekki ULUDAĞ	294
Akamete Uğrayan Bir Teşebbüs: Balıkesir Aba Fabrikası	296
Doç. Dr. Engin KIRLI	296
Roma Dönemi'nde Balıkesir (Hadrianoutherai) ve Çevresinde Ulaşım	297
Doç. Dr. Kamil DOĞANCI	297
Kyzikos'un Denizcilik Yaşantısından İzler	299
Dr. Öğr. Üyesi Hacer ÇORUH KURT	299
Güney Marmara Adaları Risk Altındaki Mimari Miras Belgeleme Projesi	301
Dr. Öğr. Üyesi İnci TÜRKOĞLU	301
Sındırgı Kırsal Mimarisinin Parçası Olan Ambar Yapılarının İncelenmesi	303
Hatice Nur ÖZKAN & Prof. Dr. Mine TANAÇ ZEREN	303
Balıkesir'de Varlık Vergisi Uygulamaları	304
Prof. Dr. Serap TABAK	304
Tarım ve Hayvancılığa Dayalı Balıkesir Endüstriyel Mirasının Günümüz Finansal Piyasalarına Yansıması: BIST Balıkesir Endeksi ve Etkinliği	305
Prof. Dr. Serkan Yılmaz KANDIR & Dr. Öğr. Üyesi Fela ÖZBEY & Elif SANLI	305
Balıkesir Kent Kültürünün Tanıtımında ve Marka Şehir Oluşum Sürecinde Medyanın Rolü Üzerine Bir İnceleme	307
Doç. Dr. Şakir EŞİTTİ	307
Vakıf Kurucularının Sosyal Statüleri ve Hizmet Amaçlarına İlişkin Bazı Değerlendirmeler: Balıkesir Örneği	309
Doç. Dr. Muhammet OKUDAN	309
Rus Tarihçiliğinde Balıkesir	311
Doç. Dr. Cavid QASMOV & Nezahat DEMİR	311
Ahmed Vefik Efendi (Paşa)'nın Balıkesir ve Çevresindeki Faaliyetleri (Nisan 1863-Ekim 1864)	313
Dr. Öğr. Üyesi Fatih ÖZÇELİK	313
Zeytinliada Meryemana Manastırı Mezar Tipleri	315
Arş. Gör. Gencay GÜLOĞLU & Arş. Gör. Dr. Mehmet Kayhan MURAT	315
Beylikler Döneminde Balıkesir Sanat Yapılarında Yer Alan İmgeleme Yönteminin Tetkiki	317

Sinan DOĞAN.....	317
Ali Eş-Şuûrî Efendi'nin Darü'n-Nafia Medresesi'nden Balıkesir İmam Hatip Okulu'na Bir Eğitim Yapısının Tarihçesi Üzerine	318
Dr. Öğr. Üyesi İsmail OĞUZ.....	318
BALIKESİR'DEKİ HAFIZLIK EĞİTİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE GÜNÜMÜZDEKİ PROBLEMLERİ.....	320
Enes ÖZTURAN & Doç. Dr. Ahmet Ali ÇANAKCI.....	320
ZAĞNOS MEHMET PAŞA KÜLLİYESİ VE BALIKESİR'in MEKÂNSAL GELİŞİMİNE ETKİLERİ	321
Faruk ÖNCÜ	321
Arşiv Belgelerinde Balya Madenleri.....	323
Dr. Öğr. Üyesi İsmail OĞUZ.....	323
Ülkemiz Ekonomisine Katkı İçin Domates İşleme Endüstrisinde İnovasyon İhtiyacı	324
Doç. Dr. İsmail TONTUL	324
BİR EĞİTİMCİ OLARAK SARI HOCA (MEHMET RUHİ TURAN)	326
Doç. Dr. Ahmet Ali ÇANAKCI.....	326
Kepsutlu Müezzin Osman Nuri Kabaoğlu'nun Anılarında Kepsut Tarihi ve Yunan İşgali.....	327
Muharrem DUTAR	327
Balıkesirli Bir Kuva-yı Milliyeci Mehmet Eminittin Çeliköz	329
Dr. Öğr. Üyesi İsmail OĞUZ.....	329
Anıt Yapıların Koruma Prosedürlerinde Afet Risklerini Arttıran Unsurların Balıkesir Zağnos Paşa Camii Özelinde İrdelenmesi.....	331
Dr. Öğr. Üyesi Fevziye Deniz GÜNDOĞDU & Doç. Dr. Nihal Arda AKYILDIZ	331
BALIKESİR'İ KONU ALAN DOKTORA TEZLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (1983-2022)	332
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa POLAT & Doç. Dr. Ahmet Ali ÇANAKCI	332
TEVHİD-İ TEDRİSAT KANUNU VE KARESİ (BALIKESİR) İMAM VE HATİP MEKTEBİ.....	334
Dr. Mustafa ÖCAL	334

Onur Kurulu

Hasan ŞILDAK, Balıkesir Valisi

Yücel YILMAZ, Balıkesir Büyükşehir Belediye Başkanı

Prof. Dr. İlter KUŞ, Balıkesir Üniversitesi Rektörü

Düzenleme Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Mehmet BAYYİĞİT

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Ayhan İSTANBULLU

Prof. Dr. Halil İbrahim ŞAHİN

Prof. Dr. Haşmet YAZICI

Prof. Dr. M. Ali AZMAN

Prof. Dr. Murad ÇANAKCI

Prof. Dr. Selman TÜRKER

Prof. Dr. Yusuf YILDIZ

Doç. Dr. Ahmet Ali ÇANAKCI

Doç. Dr. Hasan Hakan OKAY

Doç. Dr. Mehmet ÖZKAN

Dr. Öğr. Üyesi Asem H. A. ABDELGHANY

Dr. Öğr. Üyesi İsmail OĞUZ

Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÇANAKCI

Dr. Öğr. Üyesi Lütfü CENGİZ

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa POLAT

Mehmet MAZAK

Mürşid CANBULAT

Talha YURDAKÖK

Faruk ÖNCÜ

Zülfer ERDEM

Kurumsal Temsilciler

Prof. Dr. İbrahim TÜRKMEN, Balıkesir Üniversitesi

Mehmet MAZAK, Kültür ve Turizm Bakanlığı

Mürsel SABANCI, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi

Medya Koordinatörü

Ramazan DEMİR

Sekretarya

Arş. Gör. Dr. Ekrem SAKAR, Balıkesir niversitesi

Öğr. Gör. Oğuz Koray BACAKSIZ, Balıkesir Üniversitesi

Arş. Gör. Hüseyin EZİRMİK, Balıkesir Üniversitesi

Arş. Gör. Azime Merve TAŞDELEN, Balıkesir Üniversitesi

Arş. Gör. Muhittin ZENGİN, Balıkesir Üniversitesi

Arş. Gör. Enise OSMANOğLU BENđİ, Balıkesir Üniversitesi

Arş. Gör. Salih YAYMAN, Balıkesir Üniversitesi

Bilim ve Danışma Kurulu

Prof. Dr. Mücteba İLGÜREL, Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet Hakkı TURABİ, Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Ali DUYMAZ, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Abdullah SOYKAN, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Arniika KUUSISTO (İsveç)

Prof. Dr. Ayhan İSTANBULLU, Balıkesir Üniversitesi

Prof.Dr. Ayşe Başak İLHAN HARMANCI, Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Cemal BÖLÜCEK, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Cemal TOSUN, Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Derya ARSLAN, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Prof. Dr. Erdem YILMAZ, Akdeniz Üniversitesi

Prof. Dr. Erdoğan TEZCİ, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Ezzat Abdelaziz ABDELRAHIM (Mısır)

Prof. Dr. Fahri AKÇAKOYUN, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Fatih SATIL, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Halil İbrahim ŞAHİN, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Hasan Basri ÖCALAN, Bursa Uludağ Üniversitesi

Prof. Dr. Hamdi DÖNDÜREN, KTO Karatay Üniversitesi

Prof. Dr. Haşmet YAZICI, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Hüseyin ESECELİ, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. İbrahim AYDIN, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. İbrahim TÜRKMEN, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Kenan Ziya TAŞ, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ, Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet BAŞTÜRK, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet BAYYİĞİT, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet NARLI, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. M. Ali AZMAN, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. M. Emin AY, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Murad ÇANAKCI, Akdeniz Üniversitesi

Prof. Dr. Murat DOĞDUBAY, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Murat Mustafa ÖNTUĞ, Uşak Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa KIRALAN, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa ÖZSARI, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Nurettin GÜLMEZ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Prof. Dr. Nesimi YAZICI, KTO Karatay Üniversitesi

Prof. Dr. Recep EFE, Balıkesir Üniversitesi

Prof. Dr. Sait GEZGİN, Selçuk Üniversitesi

Prof. Dr. Sefa YEPREM, Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Selman TÜRKER, Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. Şenol ÇELİK, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Turgut KILIÇ, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Türkan GÖKSAL ÖZBALTA, Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Zeki ÇEVİK, Balıkesir Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf YILDIZ, Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Abdelkarim BELLIL (Cezayir)
Doç. Dr. Ahmet Ali ÇANAKCI, Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Adil ÇORUK, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Betül BAKIR, Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Burhan AYDEMİR, Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Halil SÖZLÜ, Mersin Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan Hakan OKAY, Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet ÖZKAN, Balıkesir Üniversitesi
Doç. Dr. Naile SULEYMANOVA (Azerbaycan)
Doç. Dr. Yücel YİĞİT, Polis Akademisi
Dr. Öğr. Üyesi Lütfü CENGİZ, Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Asem H. A. ABDELGHANY, Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Doğan YAVAŞ, Bursa Uludağ Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fuat ÖZER, Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÇANAKCI, Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İsmail OĞUZ, Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa POLAT, Balıkesir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sezai SEVİM, Bursa Uludağ Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Suliman ALOMIRAT (Katar)
Dr. Sedad BEŠLIJA (Bosna Hersek)
E. Öğr. Gör. Aydın AYHAN, Balıkesir Üniversitesi

Kutsal Suyun Dönüşümü: Ayazmadan Şıpsıp Dede'ye

Prof. Dr. Ali DUYMAZ

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Balıkesir ilinin Edremit ilçesinin Kadıköy mahallesinde Şıpsıp Dede mevkiinde geç Roma-Bizans döneminden kalma “ayazma kalıntısı” olarak bilinen yapı, günümüzde Şıpsıp Dede yatırı olarak bilinmekte olup etrafında inanç ve uygulamalar gelişmiş bir durumda faaliyettedir. Kültür Bakanlığı envanterinde “dinî yapı” olarak tescillenen bu yapı, Kaz Dağı eteklerindeki göze ve pınarlardan birisi olarak zaman içinde ayazmadan yatıra çevrilmiş, özellikle su ve taş kültleriyle ilgili inanç ve uygulamalarla bir dilek ve adak makamına dönüştürülmüştür. Yatırın adı, üzeri son yıllarda örtülerek türbe haline getirilmiş yapı içindeki mezarın bulunduğu büyük kaya parçasının altında taş kemerli mağaramsı bir odacık içinde damlayarak akan suların şıp şıp diye ses çıkarmalarından ileri gelmiştir. Dileklerin yerine gelmesi için Edremit ve civarında Şıpsıp Dede'ye adak olarak horoz adamak ve suyun içinden murat taşları almak gerekmektedir. Bilhassa çocuğu olmayan kadınlar tarafından ziyaret edilen yatır ve doğal güzelliklerle dolu etrafı için bölgenin yetiştirdiği şair Mustafa Seyit Sutüven'in bir şiiri vardır. Tahir Harimi Balcıoğlu, Gıyas Yetkin, Mehmet Başaran, Sabahattin Eyüboğlu ve Pertev Naili Boratav gibi yazar ve araştırmacıların dikkat çektiği Şıpsıp Dede, günümüzde ekolojik ve inanç turizminin bir merkezi haline gelmiştir. Belediye destekli hayırlar ile kitlesel görünürlük kazanan Şıpsıp Dede son yıllarda bazı sivil toplum yapılarının da sahiplenmesiyle başka bir boyut kazanmıştır. Ayrıca turizm odaklı ticaretin de devreye girmesiyle bu yapı etrafındaki inanış ve uygulamaların yeni bir değişim sürecini hızlanmış biçimde yaşadığı dikkati çekmektedir. Önceleri Bergamalı sağlık tanrısı Asklepion'un adak yeri olduğu şeklindeki antik mitlerle uzlaşma amaçlı bir algıyla sunulan Şıpsıp Dede, şimdilerde dinî bir vakıf tarafından sahiplenilmesi, Mevlevilik figürleriyle bezenmesi, yatırın bulunduğu tepeye büyük bir bayrak asılması, şenlik ve hayır düzenlenmesi, gösterilerde mehter takımına yer verilmesi, bir teras kafe işletmesinin açılması, turizm rotasına eklenmesi, piknik alanı uygulaması gibi ekonomik, sosyal ve hatta politik bir anlam alanına doğru yönlendirilmiştir. Pertev Naili Boratav'ın “Kiminin adı bir sesten başka bir şey değil” diyerek örneklediği Şıpsıp Dede, Türk yatır inanışları ve uygulamaları çerçevesinde kazandığı geleneksel işlevlerden ve semiyosferden gittikçe uzaklaşarak turistik ve ticari bir mevki haline gelmektedir. Bu durum, aşırı uygulamalarla geleneksel kültür mirası açısından işlev değişimi başta olmak üzere pek çok inanış ve uygulamanın da bozulmasına, değer kaybetmesine zemin hazırlamaktadır. Genel olarak Kaz dağları etrafındaki köyler ile geleneksel mekânlar için ortaya çıkan “fakelore” algısı Şıpsıp Dede için de geçerli hale gelmiştir. Mesela geleneksel bilgi kodeksinden yer alan Şıpsıp Dede adı

yerine dinî bir vakfın sahiplenmesiyle birlikte Seyyid Muhammed adı ön plana çekilmeye başlanmıştır. Bu bildiri en eski dönemlerden beri varlığı bilinen yapı etrafındaki inanç ve uygulamaların değişim ve dönüşüm süreçlerini çeşitli boyutlarıyla ele almayı ve değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Edremit, Kadıköy, Şıpsıp Dede, Seyyid Muhammed Türbesi, Ayazma

The Transformation of Holy Water: From Ayaz to Şıpsıp Dede

Abstract

The building, known as the "remains of the holy spring" from the late Roman-Byzantine period, in the Şıpsıp Dede location in the Kadıköy neighborhood of the Edremit district of Balıkesir province, is known as the Şıpsıp Dede deposit today, and the beliefs and practices around it are active. This building, which was registered as a "religious building" in the inventory of the Ministry of Culture, was converted into a shrine from a holy spring as one of the springs and an eye on the skirts of Kaz Mountain, and was transformed into a wishing and vowing authority, especially with beliefs and practices related to water and stone cults. The name of the yacht derives from the splashing sound of dripping water in a cave-like chamber with stone arches under the large piece of rock where the tomb is located, which has been covered and turned into a tomb in recent years. In order for the wishes to come true, it is necessary to dedicate a rooster to Şıpsıp Dede in Edremit and its surroundings and to take Murat stones from the water. There is a poem by the poet Mustafa Seyit Sutüven, who was raised by the region, especially for the tomb, which is visited by women without children, and its surroundings full of natural beauties. Şıpsıp Dede, which has attracted the attention of writers and researchers such as Tahir Harimi Balcıoğlu, Gıyas Yetkin, Mehmet Başaran, Sabahattin Eyüboğlu and Pertev Naili Boratav, has become a center of ecological and religious tourism today. Şıpsıp Dede, who gained mass visibility with municipality-supported charities, has gained another dimension in recent years with the adoption of some non-governmental organizations. In addition, with the introduction of tourism-oriented trade, it is noteworthy that the beliefs and practices around this structure have accelerated a new process of change. Şıpsıp Dede, who was presented with a perception of reconciliation with the ancient myths that the Pergamon god of health Asklepion was a votive place, is now owned by a religious foundation, adorned with Mevlevi figures, a big flag is hung on the hill where the tomb is located, festivities and charity events are organized, and the mehter band is included in the demonstrations. has been directed towards an economic, social and even political meaning area such as the opening of a terrace cafe business, adding it to the tourism route, and the application of a picnic area. Şıpsıp Dede, exemplified by Pertev Naili Boratav by saying "Some people's names are nothing but a voice", is becoming a touristic and commercial location, gradually moving away from the traditional functions and semiosphere it gained within the framework of Turkish investment beliefs and practices. This situation paves the way for the deterioration and depreciation of many beliefs and practices, especially the change in function in terms of traditional cultural heritage with excessive practices. The perception of "fakelore" that emerged for the villages and traditional places around the Kaz Mountains in general has also become valid for Şıpsıp Dede. For example, with the

adoption of a religious foundation instead of the name Şıpşıp Dede from the traditional information codex, the name Sayyid Muhammed started to come to the fore. This paper aims to address and evaluate the change and transformation processes of beliefs and practices around the building, whose existence has been known since the earliest times, with various dimensions.

Key Words: *Edremit, Kadıköy, Şıpşıp Dede, Seyyid Muhammed Tomb, Ayazma.*

Balıkesir Masalları ve Bu Masalların Kültürel Aktarımdaki Rolü

Doç. Dr. Satı KUMARTAŞLIOĞLU

Balıkesir Üniversitesi

Öz

Masallar, sözlü kültürün ve kuşaklar arası aktarım yoluyla günümüze kadar gelen anlatı geleneğinin en önemli unsurlarından birisidir. Ancak sözlü kültür, teknolojik gelişmelerin ve küreselleşmenin etkisiyle zayıflamaya başladıkça, masal anlatma geleneğinin neredeyse yok olduğu görülmektedir. Günümüzde hala masal anlatıcılarını bulmak mümkün olsa da, anlattıkları masalların hafızalarda kalan tek tük masallar olduğu, bunların da oldukça kısaldığı ve masallara mahsus kalıp ifadeler açısından oldukça eksik olduğu söylenebilir. Masal anlatımının son dönemlerde aldığı bu durum, toplumsal gelişim ve değişimlerin bir sonucu olarak görülmelidir. Sözlü kültürün hâkim olduğu dönemde insanların sosyalleşme ihtiyacını karşılayan doğal anlatı ortamının bir parçasını oluşturan masallar, günümüzde yerlerini teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak daha farklı mecralarda görsel ve sanal olarak sunulan başka anlatılara bırakmıştır. Masallar, ait olduğu sözlü kültür ortamında diğer türlerde olduğu gibi insanların birtakım ihtiyaçlarını karşılamak üzere vasıta olup anlatıldığı ortamda birtakım işlevlere sahip olmuştur. Masalların işlevleri, “eğlenme ve eğlendirme işlevi”, “değerlere ve toplum kurallarına destek verme işlevi”, “eğitim ve kültürün gelecek kuşaklara aktarılması işlevi”, “toplumsal ve kişisel baskılardan kaçıp kurtulma işlevi” şeklinde değerlendirilmektedir.

Balıkesir, Anadolu’nun kültürel zenginliğiyle dikkati çeken yerlerinden biridir. Balıkesir’in kültürel miras unsurlarından biri de masal anlatı geleneğidir. Toplumsal gelişim ve değişimlerden payını alan Balıkesir’de diğer sözlü gelenek unsurlarında olduğu gibi masal anlatı geleneğinin zayıfladığı söylenebilir. Ancak sözlü geleneğin daha canlı olduğu dönemlerde masal anlatıcılarından derlenerek yazıya aktarılan masallar incelendiğinde bu masalların, anlatıldığı dönem içerisinde ne gibi işlevlere sahip olduğu ve kültürel aktarımdaki rolü ortaya çıkacaktır. Bu çalışmada Balıkesir masallarının genel özellikleri üzerinde durulduktan sonra söz konusu masalların kültürel aktarımdaki rolü üzerinde durulmuştur. Çalışmada, kitap ve tez mahiyetindeki çalışmalar için Balıkesir’in çeşitli yörelerinden derlenip yazıya aktarılan masallar ile saha araştırmasından elde edilen veriler kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, masal, kültürel miras, kültürel aktarım*

Balıkesir Yörüklerinde Doğum ve Düğün Üzerine Halk İnanışları

Dr. Yaşar KALAFAT - Şevket Kaan GÜNDOĞDU

Halkbilim Araştırmaları Kültür ve Strateji Merkezi - Balıkesir Millet Kütüphanesi Ahmet Kot Kitaplığı

Öz

Bildiride, Balıkesir Yörükleri halk inançlarında hayatın doğum ve evlilik safhaları esas alınarak alandan derlenmiş bilgiler kısa karşılaştırmalarla ele alınmaktadır . İçerik olarak; ad toyu, kırk çıkarma, aydaş olma, kırk basması, kırkların karışması, al karısı inançları irdelenmektedir. Vücudun göbek bağı gibi bazı aksamaları ile ilgili inançlara dair örnekler verilmektedir. Evlilik safhası münasebetiyle çeyiz düzülmesi uygulaması açıklanmaktadır Bildiri kapsamında; bölge Yörüklerinin kültüründe yaşamakta olan adak geleneği, hac farızası bağlantılı inançlar, hastalıklara karşı koruyucu ve tedavi edici uygulamalar açıklanmakta, halk tababeti uygulamalarında ardıc otunun önemine dair bilgiler verilmektedir. Tespitler aktarılırken bilinenlerden ziyade yeni tespitler üzerinde durulmuştur. Ayrıca halkın büyü anlayışına dair bulgular genel büyü anlayışı içerisinde irdelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Aydaş olma, kırklama, çeyiz düzme, ardıc otu, büyü*

Folk Beliefs On Birth And Wedding In Balıkesir Yörüks

Abstract

In the paper, information compiled from the field based on the birth and marriage stages of life in Balıkesir Yörüks folk beliefs are discussed with short comparisons. As content; Beliefs such as name toy, getting forty, being sober, printing forty, mixing of forty, red wife are examined. Examples of beliefs about some parts of the body, such as the umbilical cord, are given. The practice of making a dowry on the occasion of the marriage phase is explained. Within the scope of the notification; The votive tradition living in the culture of the nomads of the region, the beliefs related to the pilgrimage, protective and therapeutic practices against diseases are explained, and information is given on the importance of juniper herb in folk medicine practices. While transferring the findings, new findings were emphasized rather than known ones. Moreover; Findings on the people's understanding of magic are examined within the general understanding of magic.

Key Words: *Don't be a moondad, don't cut your hair, don't make a dowry, juniper grass, magic*

Balıkesir, Edremit, Kazdağı Tahtacı Türkmenlerinin Büyüsel Doğum Pratiklerine Formüller Yaklaşım

Alparslan SANTUR

Kültür Bakanlığı

Özet

Dinamist dünya görüşüne göre bazı varlık ve objelerde var olduğuna inanılan olağan üstü güçler onları diğerlerinden ayırmaktadır. Dolayısıyla bu güçlere bir şekilde sahip olmak veya bu güçlerden gelebilecek zararlardan korunmak amacıyla alınacak tedbirler, uyulması gereken kurallar, aynı zamanda dinamist dünya görüşünün de temelini oluşturan büyüsel işlemlerle mümkün olmaktadır. Diğer yandan genellikle doğa üstü güçlerden kaynaklanan felaketler karşısında çaresiz kalma, arzu ile gerçeği ayırt edememe, olaylar arasındaki rastlantılara, benzerliklere, çağrışımlara, analogik sonuçlara büyük önem verme, doğa kanunlarını bilmeme, görmezden gelme gibi psikolojik sebeplerle; tabu, animist ve animalist düşünceler geleneksel insanı büyüye yönelten başlıca faktörler arasındadır .

Şehir topluluklarında hastane ortamında tıbbi bir işleme tabi olan doğum; kırsal topluluklarda ise, modern sağlık kuruluşlarının yaygınlaşmadığı yakın zamanlara kadar ev ortamında, diplomasız ve bu işi genellikle büyüklerinden öğrenen kadınlar tarafından gerçekleştirilen, çevresindeki sayısız, özellikle büyüsel pratiklerle istilaya uğrayarak modern tıpla ilgisi kalmayan, tamamen halkın gelenek, görenek ve inançlarıyla yönlendirilen bir durumdaydı.

Bu çalışmada Balıkesir, Edremit'e bağlı bazı Tahtacı Türkmen köylerinde gerçekleştirilen geleneksel doğumla ilgili bir alan araştırması verilerinde yer alan örnek pratiklerin (Pratik=Uygulama+Sonuç) ile (Etken→Aracı→Etkilenen) durumları formüle edilerek, söz konusu pratiklerin majik görünümüleriyle birlikte değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Günümüzde büyük ölçüde geçerliliği kalmayan yöredeki doğum pratikleri Anadolu'nun geneli ile benzerlikler göstermekte ve bu benzerlikler doğrultusunda uygulamalar genellikle çocuk ve anne etrafında yoğunlaşmakta; baba, akraba ve diğer yabancılar nadiren uygulamalara dahil olmakta; yaygın büyüsel pratiklerin yanında, dini pratikler de uygulamalarda yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kazdağı Tahtacı Türkmenler, Doğum, Büyü, Pratik, Formül.*

The Magical Birth Practices of Balıkesir, Edremit, Kazdağı Tahtacı Turkmens Formulary Approach

Abstract

According to the dynamist worldview, the extraordinary powers believed to exist in some beings and objects distinguish them from others. Therefore, measures to be taken in order to possess these powers in some way or to protect themselves from harm that may come from these powers, the rules to be followed, are also possible through magical processes that form the basis of the dynamist worldview. On the other hand, psychological reasons such as being helpless in the face of disasters caused by supernatural forces, not being able to distinguish between desire and reality, giving great importance to coincidences, similarities, associations, analogical results, ignoring and ignoring the laws of nature; Taboo, animist and animalist thoughts are among the main factors that lead traditional people to magic.

Birth subject to a medical procedure in a hospital setting in urban communities; On the other hand, in rural communities, until recently, when modern health institutions did not become widespread, it was carried out in the home environment by women without a diploma and generally learned this job from their elders.

In this study, the cases of (Action=Application+Consequence) and (Agent→Mediator→Affected) of the sample practices included in the data of a field research on traditional birth carried out in some Tahtacı Turkmen villages of Balıkesir, Edremit, are formulated and the evaluation of these practices together with their magical aspects is intended.

Birth practices in the region, which are largely obsolete today, show similarities with Anatolia in general, and in line with these similarities, practices generally concentrate around the child and mother; fathers, relatives and other strangers are rarely involved in the practices; In addition to common magical practices, religious practices are also included in the practices.

Key Words: *Kazdağı Tahtacı Turkmens, Birth, Magic, Practice, Formula.*

Balıkesir ve Çevresinde Ziyaret Yerleri Envanteri

Prof. Dr. Mehmet BAYYİĞİT & Derya YAMAN

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Balıkesir ilinin tarihi ve kültürel mirasları incelendiğinde, önemli bir kısmını da türbe ve yatırların oluşturduğu anlaşılmaktadır. Balıkesir il merkezini oluşturan Karesi ve Altieylül ilçeleri en yoğun nüfuslu ilçelerdir. Çalışma alanında Altieylül ilçesinde 81 kırsal mahalle ve 13 merkez mahalle bulunurken Karesi ilçesinde 41 kırsal 28 merkez mahalle olarak toplam 163 mahalle bulunmaktadır. Çalışma alanı toplam nüfusu ise 366.270 kişidir. Çalışma alanında bu konuda kapsamlı bir envanter çalışması yapılması amaçlanmaktadır. Balıkesir il merkezi olan çalışma alanında bulunan tarihi ve kültürel miras açısından önem arz eden ve günümüzde hala ziyaret edilip halkın aktif olarak etkilendiği türbe ve yatırların yerleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Tarihi ve kültürel değerleri olan türbe ve yatırların konumu, hayat hikâyeleri, halkın bu manevi şahsiyetlerle ilgili inanışları, pratikleri ve ziyaret envanteri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Toplam 163 mahalle muhtarlarından her biri ile görüşülerek, mahallelerinde tarihi ve kültürel değerleri olan türbe ve yatırların olup olmadığı sorulmuş ve literatür taraması yapılmış tespit edilen mahalleler not edilmiştir. Tespit edilen 27 mahalleye gidilerek önce GPS cihazı ile koordinatları alınmış, parsel bilgisi TKG Parsel sorgulama programı ile parsel bilgisi alınmış, fotoğraflanmış, çevre analizi yapılmış, konuyla ilgili mülakat yapılmıştır. Daha sonra tüm bu bilgiler tabloya aktarılmış ve haritalandırılmıştır. Toplamda 190 kişi ile ayrı ayrı görüşülmüş ve bu görüşme bilgileri de envantere aktarılmıştır. Yapılan tespitlerde ziyaret yerlerinin hala aktif olarak ziyaret edildiği ve halkın inanışlarına göre ritüellerin gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Yapılmaya çalışılan bu envanterlerin Balıkesir'in tarihi ve kültürel mirası çalışmalarına fayda sağlaması, türbe ve yatırların envanter çalışmalarının tüm il genelinde yapılma yöntemini ortaya koyması bakımından fayda sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Türbe, Yatır, İnanış, Enoanter, Balıkesir*

Inventory of Visiting Places in and Around Balıkesir

Abstract

When the historical and cultural heritages of Balıkesir province are examined, it is understood that an important part of it is composed of tombs and deposits. Karesi and Altieylül districts, which form the provincial center of Balıkesir, are the most densely populated districts. In the study area, there are 81 rural neighborhoods and 13 central

neighborhoods in Altieylül district, while there are 41 rural and 28 central neighborhoods in Karesi district, a total of 163 neighborhoods. The total population of the study area is 366,270 people. It is aimed to carry out a comprehensive inventory study on this subject in the study area. It has been tried to determine the places of the tombs and deposits, which are important in terms of historical and cultural heritage in the study area, which is the city center of Balıkesir, and which are still visited today and where the people are actively affected. The location, life stories, beliefs, practices and visit inventory of the people about these spiritual personalities were tried to be revealed.

A total of 163 neighborhood headmen were called and asked whether there were tombs and tombs with historical and cultural values in their neighborhoods, and a literature review was made and the identified neighborhoods were noted. Firstly, coordinates were taken with GPS device by going to 27 neighborhoods identified, parcel information was obtained with TKG Parcel query program, photographed, environmental analysis was made, and an interview was conducted on the subject. Then all this information was transferred to the table and mapped. In total, 190 people were interviewed separately and this interview information was also transferred to the inventory. It has been understood that the places of visit are still actively visited and rituals are performed according to the beliefs of the people. These inventories, which are tried to be made, will benefit the historical and cultural heritage studies of Balıkesir and will provide a unique benefit in terms of revealing the method of inventory studies of tombs and deposits throughout the province.

Keyword: *Tomb, Yatir, Belief, Inventory, Balıkesir*

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BALIKESİR'DE NÜFUS, İÇ GÖÇLER VE DEMOGRAFİK YAPI

Doç. Dr. Burhan Aydemir

Balıkesir Üniversitesi E. Öğretim Üyesi

Özet

Balıkesir’de nüfus, iç göçler ve demografik yapı; bu çalışmanın konusudur. Araştırma ile Balıkesir nüfusundaki değişimler; Cumhuriyet öncesi dönemden günümüze kadar incelenmiştir. Diğer illerde olduğu gibi Balıkesir’in kırsal bölgelerindeki ilçe ve köylerden; sanayisi, tarımı ve turizmi gelişmiş ilçeler ile diğer illere göç edilmekte ve göç veren ilçelerin nüfusu azalmaktadır. Balıkesir’in deniz kenarındaki ilçelerine diğer il ve ilçelerden insanlar; gönüllü olarak göç etmekte ve bu ilçelerin nüfusu artmaktadır. Araştırma sonucuna göre; Dursunbey gibi bazı ilçelerde göç verme nedeniyle; ilçe nüfusuna kayıtlı olarak ikamet eden kişi sayısı, ülke genelinde ilçe nüfusuna kayıtlı kişi sayısının üçte biri kadardır. Balıkesir, Türkiye ortalamasına göre yaşlı nüfusun çok olduğu, doğumların az olduğu bir ilimizdir. Yalnız yaşayan kişi sayısı da oldukça yüksektir. Çalışmanın veri kaynağı

TÜİK’in sağladığı nüfusla ilgili istatistiklerdir. İstatistikler; bölüm başlığına uygun olarak muhtelif tablolar halinde düzenlenmiş ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Nüfus, İç Göç, Demografik Yapı*

Balıkesir'deki Kiraz Dağ Ilıcası Hakkındaki Anlatılar ve İnanışlar

Tayyibe Nisa DİZDEMİR

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Halk arasında sıcak su kaynakları ılıca olarak adlandırılır. Ilıcalar, her devirde her kesim tarafından oldukça ilgi gören yerlerden biri olmuştur. İçlerinde barındırdıkları şifalı sular, insanların hem maddi hem de manevi açıdan iyileşmelerine vesile olmuştur. Bu ılıca sularının diğer sulardan farklı oluşu insanların bu sulara kutsallık yüklemelerine de sebep olmuştur. Bu kutsallık, Türk toplumunun kültürel kodlarında hâlihazır bir şekilde mevcut olan su kültü, ağaç kültü, veli kültü gibi inanışlarla da desteklenerek artmış, aynı zamanda pek çok anlatı ve inanışı da oluşturmuştur. Bu anlatı ve inanışlar insanların bu yere verdiği önemi ve değeri gözler önünde sermekle beraber inanç sistemleri hakkında da bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadır. Bu açıdan baktığımızda bu vakte kadar bu konuda yapılan araştırmaların pek çoğu pozitif bilimler çerçevesinde incelenmiş, inanç ve kültür boyutu göz ardı edilmiştir .

Bu bildiride Balıkesir'in Altıeylül ilçesine bağlı Kiraz Köyü'nde yer alan Dağ Ilıcası hakkındaki anlatılara ve inanışlara yer verilerek göz ardı edilen halk bilimi ürünleri aktarılmaya çalışılacaktır. Bu sayede yerel halk için büyük önem taşıyan bu yer hakkında bir farkındalık yaratmak, başta Kiraz Köyü olmak üzere civar köylere de ekonomik gelir sağlamak ve böylelikle bu ılıcaı Balıkesir halkına kazandırmak amaçlanmıştır. Bu bildirideki bilgiler, Kiraz Köyü halkı başta olmak üzere çevresinde bulunan Pamukçu Mahallesi ve Çaltılı Köyü halkından derlenerek edinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Balıkesir, Kiraz Dağ Ilıcası, Yılan, Su.

Narrative and Beliefs About The Kiraz Mountain Spring in Balıkesir

Abstract

Among the people, hot water springs are called hot springs. Ilıcalar has been one of the places that have attracted a lot of attention by every segment in every period. The healing waters they contain have been instrumental in the healing of people both materially and spiritually. The fact that these hot springs are different from other waters has also caused people to ascribe sanctity to these waters. This sacredness has increased by being supported by beliefs such as the cult of water, the cult of trees and the cult of parents which are already present in the cultural codes of Turkish society, and has also formed many narratives and beliefs. These narratives and beliefs reveal the importance and value that people attach to this place in front of our eyes and also enable us to learn about belief systems. From this point of view, most of the researches on this subject have been examined within the framework of positive sciences and the belief and culture dimension has been ignored .

In this paper, the narratives and beliefs about the Mountain Heat in Kiraz Village of Altıeylül district of Balıkesir will be included and the ignored folklore products will be

tried to be conveyed. In this way, it is aimed to create an awareness about this place, which is of great importance for the local people, to provide economic income to the surrounding villages, especially to Kiraz Village, and thus to bring this hot spring to the people of Balıkesir. The informations in this decleration, were obtained by collecting especially from the people of Kiraz Village and from people of Pamukçu Neighborhood and Çatılı Village in the vicinity.

Key Words: *Balıkesir, Kiraz Mountain Spring, Snake, Water.*

Hıdrellez ve Yatır Ziyaretleri -Balıkesir Bardakkıran Dede Örneği

Aysel Eylem SEMERCİ

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Yatır ve türbe ziyaretleri Türk kültürü içerisinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bununla birlikte yatır ve türbeler etrafında gerçekleştirilen bazı inanış ve uygulamalar da halkbilimi açısından oldukça değerlidir. Bu ziyaretler ve ziyaret esnasında gerçekleştirilen inanış ve uygulamalar her gün yapılabileceği gibi özellikle Hıdrellez’de yapılanlar dikkat çekicidir. Bu açıdan bakıldığında Balıkesir’de de Hıdrellez günü ziyaret edilen ve etrafında çeşitli uygulamaların gerçekleştirildiği Ayak Dedesi, Karesi Türbesi, Bardakkıran Dede, Çırpılı Dede, Kız Dedesi, Balıca Sultan Türbesi, Salih Dede gibi pek çok yatır ve türbe vardır. Fakat özellikle Balıkesir merkezde bulunan Bardakkıran Dede yatırını ziyaretçi sayısının fazlalığı ve etrafındaki inanış ve uygulamalarla diğerlerinden ayrılır. Köklerini tarih öncesi dönemlere kadar dayandırabileceğimiz bu inanış ve uygulamalar, din değişse bile tamamen terk edilmemiş, bu doğrultuda bazı değişim ve dönüşümler geçirerek nesilden nesle aktarılmış ve bu şekilde günümüze kadar gelebilmiştir. Bu bildiride Hıdrellez uygulamaları yalnızca Bardakkıran Dede çerçevesinde incelenecektir. Bildiride ilk olarak Bardakkıran Dede hakkında anlatılan birkaç rivayet ele alınacak, daha sonra Bardakkıran Dede yatırının özellikle Hıdrellez’de yoğun olarak ziyaret edilmesi kutsal mekan ve kutsal zamanın birleşmesi çerçevesinde değerlendirilecektir. Ayrıca Hıdrellez gecesi Bardakkıran Dede yatırını etrafındaki inanış ve uygulamalar, dini uygulamalar ve dilek dileme ile ilgili uygulamalar olmak üzere iki başlık altında incelenecektir. Buradan elde ettiğimiz bulgular ve fotoğraflar ise bizzat tarafımızdan katılım ve gözlem yoluyla elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hıdrellez, Yatır, Bardakkıran Dede, İnanış, Uygulama.

Hıdrellez and Entombed Saint Visits -Instance of Balıkesir Bardakkıran Dede-

Abstract

Entombed Saint and tomb visits have a very important place in Turkish culture. However, some beliefs and practices around the Entombed Saint and tombs are also very valuable in terms of folklore. These visits and the beliefs and practices realized during the visit can be done every day, and especially the ones made in Hıdrellez are remarkable. From this point of view, there are many Entombed Saint and tombs in Balıkesir, such as Ayak Dedesi, Karesi Tomb, Bardakkıran Dede, Çırpıl Dede, Kız Dedesi, Balıca Sultan Tomb, Salih Dede, which are visited on the day of Hıdrellez and around which various practices are carried out. However, the Bardakkıran Dede deposit, which is located in the center of Balıkesir, is distinguished from the others by the high number of visitors and the beliefs and practices around it. These beliefs and practices, which can be traced back to prehistoric times, have not been completely abandoned even if the religion has changed, they have been passed down from generation to generation by undergoing some changes and transformations in this direction, and have survived to the present day in this way. In this paper, Hıdrellez

applications will be examined only within the framework of Bardakkıran Dede. In the paper, firstly, a few narrations about Bardakkıran Dede will be discussed, then the intense visitation of the Bardakkıran Dede tomb, especially in Hıdrellez, will be evaluated within the framework of the union of the holy place and the holy time. In addition, the beliefs and practices around the Bardakkıran Dede tomb on the night of Hıdrellez will be examined under two headings: religious practices and practices related to wishing. The findings and photographs we obtained from here were obtained by us personally through participation and observation.

Key Words: *Hıdrellez, Entombed Saint, Bardakkıran Dede, Belief, Practice.*

Balıkesir İlinin Bazı Yerlerinde Ölüm Gelenekleri ve Öte Dünya İnancı Üzerine Bir Değerlendirme

Ayşe AKMAN

Kültür ve Turizm Bakanlığı

Özet

İnsan yaşamındaki temel geçiş dönemlerinden birisi olan ölüm aşaması etrafında birçok geleneksel uygulama ve inanış mevcuttur. Bunlar geçmişten günümüze kendi içinde bazı değişimler geçirerek günümüze aktarılmıştır. Ölüm aşaması, gelenek-görenek ve inançların daha etkili olduğu özellikle küçük yerleşim birimlerinde toplumsal dayanışma ve yardımlaşmanın yoğun olarak sergilendiği bir alandır. Kişinin beden olarak ölümlerken ruhen başka bir yerde yaşamaya devam etmesi biçiminde değerlendirilen ölüm, çoğunlukla korkulan bir süreçtir. Bu sürece bağlı olarak insanlar arasında alışılmışın ötesinde olan bazı davranışlar, meteorolojik olaylar, hayvanların çıkardığı sesler ve hareketleri, rüyalara ilişkin bazı semboller, cenaze olduğu zamanlara ilişkin kimi durumlar, hastayla ilgili psikolojik ve fizyolojik değişiklikler ölüme ilişkin farklı yorumlara sebep olabilir. Bu durumda ölüme yol açacağı düşünülen olaylara karşı bazı kaçınmalar geliştirilmiş olabilir. Ölüm öncesi aşamada olduğu gibi, ölüm sırasında ve ölüm sonrasında da her yerde kültürel yapıya özgü gelenek ve inanışlar ölüm olgusu etrafında kümelenmiş durumdadır. Bu çalışmamızda Balıkesir İli, Edremit İlçesi'nin bazı köylerinde (Tahtakuşlar, Çamcı, Mehmetalan, Kavaklar, Arıtaşı, Doyuran) ölüm aşaması uygulama ve inanışları konusunda alan araştırmaları gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma sırasında belli bir yaştan üzerindeki kaynak kişilerle görüşmeler yapılarak, temel bilgilere ulaşılmıştır. Alandan derlenen bilgiler, bu konuya ilişkin literatür bilgisiyle desteklenmek suretiyle tamamlanmıştır. Çalışmada genel olarak adı geçen yerlerde ölüm olgusu etrafında kümelenen uygulamalara ilişkin tespitler değerlendirilirken, konuya ilişkin olarak kültürel değişimin boyutlarına da yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: ölüm, gelenek, inanış, kültürel değişim

An Evaluation on Death Traditions and Belief in the Afterlife in Some Parts of Balıkesir Province

Abstract

There are many traditional practices and beliefs around the death stage, which is one of the basic transitional periods in human life. These have been transferred to the present day by undergoing some changes from the past to the present. The death stage is an area where social solidarity and cooperation are intensely exhibited, especially in small settlements where traditions and beliefs are more effective. Death, which is considered as the person's continuing to live in another place spiritually while dying in body, is a process that is often feared. Depending on this process, some unusual behaviors among people, meteorological events, the sounds and movements of animals, some symbols related to dreams, some situations related to funerals, psychological and physiological changes related to the patient may cause different interpretations of death. In this case,

some avoidance may have been developed against the events that are thought to lead to death. As in the pre-death stage, traditions and beliefs peculiar to the cultural structure are clustered around the phenomenon of death everywhere during and after death. In this study, field studies were conducted in some villages (Tahtakuşlar, Çamcı, Mehmetalan, Kavaklar, Arıtaşı, Doyuran) of Balıkesir Province, Edremit District, on the practice and beliefs of the death stage. During this research, basic information was obtained by interviewing resource people over a certain age. The information compiled from the field has been completed by supporting the literature on this subject. In the study, while the findings related to the practices clustered around the phenomenon of death in the places mentioned in general are evaluated, the dimensions of cultural change are also included in the subject.

Key Words: *death, tradition, belief, cultural change.*

Balıkesir İli ve İlçelerinin Adları Geçmişi ve Bugünü

Aytaç KILINÇ & Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT & Doç. Dr. Gülay ÖZDEMİR
YILMAZ

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Bölgelerin, illerin, ilçelerin isimleri bulundukları coğrafi özelliklerden, yaşanmış tarihi olaylardan, savaşlardan, bölgede gelişim gösteren demografik, sosyo-ekonomik, politik bir takım olay ve olgulardan etkilenmektedir. Kullanılan isimler ve seçilen sözcükler, doğal olarak dönem içinde yaşanan olay ve dünyayı algılayış biçimlerinden etkilenmiştir. İl ve ilçe isimlerinin belirlenmesinde bölge özellikleri, bölgede yaşanan olay ve olguların etkili olduğu kadar, bölgede var olmuş devletlerin ve bu devletlerde yaşamış olan önemli isimlerin de etkili olabildiği bilinmektedir. Yaşayan toplumlar, değer ve görüşlerini, olay ve olguları ya da bir takım bölgesel özellikleri isimlere yansıttıkları anlaşılmaktadır.

Bu çalışmada, köklü geçmişe sahip olan, birçok medeniyete ev sahipliği yapan Balıkesir ili ve ilçelerinin isimlerinin menşei kaynak taraması yöntemiyle araştırılmıştır. Türk dilinde meydana gelen değişim ile ilçe isimlerinin de bu değişimden etkilendiği görülmekte ve çalışmada isimlerin geçmişi ve bugünüden bahsedilmektedir. Öncelikle Balıkesir ilinin, isim menşei açıklanmıştır. İlçelerin isimleriye alfabetik sırayla açıklanmıştır. 2022 yılında Balıkesir ilinin, Altıeylül ve Karesi isimli iki merkez ilçesi bulunmaktadır. Bu iki merkez ilçe ile birlikte toplamda yirmi ilçesi bulunmakta olup bu ilçeler; Altıeylül, Ayvalık, Balya, Bandırma, Bigadiç, Burhaniye, Dursunbey, Edremit, Erdek, Gömeç, Gönen, Havran, İvrindi, Karesi, Kepsut, Manyas, Marmara, Savaştepe, Sındırgı, Susurluk şeklinde sıralanabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, İl adları, İlçe adları, İsim menşei.*

Abstract

The names of regions, provinces and districts have been affected by their geographical features, historical events, wars, demographic, socio-economic and political incidents and facts developing in the region. The names used and the words chosen have been naturally influenced by the events experienced during the period and the way they perceived the world. It is known that the regional characteristics, events and facts in the region, as well as the states that existed in the region and the important names who lived in these states, can be key in determining the names of provinces and districts. It is understood that living societies reflect their values and views, events and phenomena or some regional characteristics to the names of provinces and districts. In this study, the origins of the name of Balıkesir province with a deep-rooted history and hosting several civilizations and its districts were investigated by the method of literature review. With the changes in Turkish language, it seems that the names of the districts were affected by this change, and the past and present of the names are mentioned in the study. Firstly, the origin of the name of Balıkesir province is explained. Followingly, the names of the districts are explained in alphabetical order. Balıkesir has two central districts named Altıeylül and

Karesi in 2022. In total, Balıkesir has twenty districts including those two central ones, and these districts can be listed as follows; Altieylül, Ayvalık, Balya, Bandırma, Bigadiç, Burhaniye, Dursunbey, Edremit, Erdek, Gömeç, Gonen, Havran, İvrindi, Karesi, Kepsut, Manyas, Marmara, Savaştepe, Sındırgı, Susurluk.

Key Words: *Balıkesir, City names, County names, Name origin.*

Geçmişten Günümüze Hikayeleri ile Balıkesir'in Lokantalarından Örnekler

Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT & Hayriye DUMAN & Bedriye Çilem SOYLU

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Balıkesir ili coğrafi konumu, iklimi ve bitki örtüsünden dolayı zengin bir mutfığa sahiptir. Coğrafi konumu, iklimi ve bitki örtüsünün yanı sıra Yörük, Çerkez, Muhacir, Manav, Türkmen, Çetmi, Pomak gibi farklı kökenlerden gelen toplulukların varlığı bu zengin mutfak kültürünün oluşmasında etkili olmuştur. Bu zengin mutfak kültürünün sergilenmesinde köklü geçmişe sahip lokantaların önemli bir yeri vardır. Çünkü bu lokantalar sadece yiyecek içecek ihtiyaçlarının karşılandığı yerler olarak görülmemekte aynı zamanda yemek kültürünün yaşatıldığı çok önemli yaşam alanları olarak nitelendirilmektedir. Bu lokantalarda yöresel yemeklere yer verilmesi bu yemeklerin yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması açısından önemlidir. Unutulmamalıdır ki yöresel yemekler, insanların geçmiş kültürleriyle bağ kurmalarını sağlayan, toplumların geçmişini ve bugününü anlamalarını sağlayan kültürün vazgeçilmez yapı taşlarından biridir. Bu araştırmanın amacı, Balıkesir'in köklü geçmişe sahip lokantaların hikayelerine yer vermek ve yöresel yemeklerin lokanta menülerinde yer alıp almadığını ortaya çıkarmaktır. Bu doğrultuda çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan görüşme tekniği tercih edilmiştir. Araştırmada öncelikle literatür taraması yapılmış ve araştırmanın amacı doğrultusunda görüşme soruları hazırlanmıştır. Sorular hazırlandıktan sonra uzman görüşüne başvurulmuş ve yarı yapılandırılmış görüşme formuna son şekli verilmiştir. Daha sonra, Balıkesir'de yer alan köklü geçmişe sahip 6 lokanta işletmecisi ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında katılımcıların izni dahilinde ses kaydı alınmıştır. Görüşmelerde elde edilen veriler metinlere dönüştürülerek analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Balıkesir, Lokanta, Yöresel Yemek, Kültürel Miras

Examples from Balıkesir's Restaurants with Stories from Past to Present

Abstract

Balıkesir province has a rich cuisine due to its geographical location, climate and vegetation. In addition to its geographical location, climate and vegetation, the presence of communities from different origins such as Yörük, Çerkez, Muhacir, Manav, Turkmen, Çetmi, Pomak have been effective in the formation of this rich culinary culture. Restaurants with a long history have an important place in the display of this rich culinary culture. Because these restaurants are not only seen as places where food and beverage needs are met, but also as very important living spaces where food culture is kept alive. It is important to include local dishes in these restaurants in terms of keeping these dishes alive and transferring them to future generations. It should not be forgotten that local cuisine is one of the indispensable building blocks of culture that enables people to connect with their past cultures and to understand the past and present of societies. The aim of this research is to include the stories of the restaurants with a deep-rooted history

in Balıkesir and to reveal whether local dishes are included in the restaurant menus. In this direction, the interview technique, which is one of the qualitative research methods, was preferred in the study. In the research, first of all, a literature review was made and interview questions were prepared in line with the purpose of the research. After the questions were prepared, expert opinion was sought and the semi-structured interview form was given its final form. Then, face-to-face interviews were held with 6 restaurant operators with a deep-rooted history in Balıkesir. During the interview, audio recordings were taken with the permission of the participants. The data obtained during the interviews will be converted into texts and analyzed.

Key Words: *Balıkesir, Restaurant, Local Food, Cultural Heritage*

Kahvaltı ile İlgili Algıların Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi: Balıkesir Uluslararası Kahvaltı Festivali Örneği

Beste DEMİR & Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT & İpek BİRKON & Damla KÜTÜKLÜ

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Dünyada festival turizmi nispeten yeni ve destinasyonlara büyük katkıları olduğu düşünülen bir turizm çeşididir. Günümüzdeki rekabet şartlarının güçlüğü göz önüne alındığında destinasyonlar, özgün değerlerini farklı açılardan ele alıp, olumlu geri dönüşler almak için özenle değerlendirmelidir. Festival turizminin büyümesi ile birlikte bölgeler çekicilik unsurlarını çeşitli festivaller düzenleyerek tanıtma, daha fazla insana ulaşarak pazarlama ve kültüre özgü çekiciliklerini sürdürülebilir kılma düşüncesiyle hareket etmektedirler. Nitekim festivaller ve bölgelerin yeme içme alışkanlıkları ile ilgili unsurlar önemli birer turizm ürünü haline gelmiştir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı Balıkesir Uluslararası Kahvaltı Festivali'ni ziyaret eden bireylerin kahvaltı ve Balıkesir kahvaltısına yönelik algılarını metafor analizi ile ortaya koymaktır. Türkiye'de hemen her bölgenin bir kahvaltı kültürü bulunmaktadır. Bölgelerin kendine has kültürel çeşitlilikleri birer turizm unsuru olarak pazarlanabilmektedir. Balıkesir'in kahvaltıda sunulan yöresel yiyeceklerinin tanıtılması ve pazarlanması çalışmalarının turizmden pay alacak şekilde geliştirilmesinin ve bölgenin zengin kültürünü insanlara duyurabilecek faaliyetlerin gerçekleştirmesinin, turizmde bölgeye yönelik hareketliliği arttırabileceği düşünülebilir. Bu amaç doğrultusunda, araştırmanın evrenini oluşturan, festivali ziyaret eden bireylerin hem genel anlamda kahvaltıya hem de Balıkesir kahvaltısına yönelik duygu ve düşüncelerini metaforlarla ifade etmeleri amacıyla hazırlanan bir görüşme formu ile veriler toplanmıştır. Katılımcılara kahvaltının ve Balıkesir kahvaltısının onlar için neyi ifade ettiğini belirlemeye yönelik iki adet soru sorulmuştur. Çalışmadan elde edilen veriler içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Festival, Balıkesir kahvaltısı, Metafor analizi

Examination of Perceptions About Breakfast Through Metaphor Analysis: The Case of Balıkesir International Breakfast Festival

Abstract

Festival tourism in the world is a relatively new type of tourism that is thought to have great contributions to destinations. Considering the difficulty of today's competitive conditions, destinations should consider their original values from different perspectives and carefully evaluate them in order to receive positive feedbacks. With the growth of festival tourism, regions act with the idea of promoting their attractiveness by organizing various festivals, reaching more people and making their marketing and cultural attractiveness sustainable. As a matter of fact, the festivals and the factors related to the eating habits of the regions have become important tourism products. In this direction, the aim of the study is to reveal the perceptions of individuals who visit Balıkesir

International Breakfast Festival about breakfast and the Balıkesir breakfast with metaphor analysis. Almost every region in Turkey has a breakfast culture. The unique cultural diversity of the regions can be marketed as a tourism element. It can be thought that the promotion and marketing of the local foods offered at breakfast in Balıkesir should be developed in a way that will take a share from the tourism and the activities that can announce the rich culture of the region to people can increase the mobility towards the region in tourism. In line with this purpose, data were collected with an interview form prepared in order for the individuals who visited the festival, who constituted the universe of the research, to express their feelings and thoughts about both breakfast in general and Balıkesir breakfast with metaphors. Two questions were asked to the participants to determine what breakfast and Balıkesir breakfast meant to them. The data obtained from the study were analyzed through content analysis.

Key Words: *Tourism, Festival, Balıkesir breakfast, Metaphor analysis*

Adramytteion Antik Kenti Kentsel Tasarım ve Çevre Düzenlemesi, Öğrenci Çalışmaları

Doç. Dr. Betül BAKIR & Arş. Gör. Recep Furkan TOPAL

Balıkesir Üniversitesi

Öz

Bu çalışmada Türkiye'nin Batı Anadolu bölgesinde yer almakta olan Balıkesir/Burhaniye ilçesi Ören mahallesine değer katmak ve bölgede bulunan Adramytteion Antik Kenti'nin korunmasına katkı sağlamak adına sürdürülmüş olan mimari tasarım süreci incelemektedir. Balıkesir Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Mimari Tasarım V dersi kapsamında Adramytteion Antik Kentini de içerisine alan Ören Mahallesi çalışma alanı olarak seçilmiştir. Tasarım sürecinde arkeopark, müze, açık alan düzenlemeleri, güncel çarşı, antik liman düzenlemesi gibi konular üzerinde çalışılmış ve Ören Mahallesi yerel kullanıcıları için yaşam standardını arttırmak, yerli ve yabancı turistler için bölgeyi daha cazip hale getirmek amaçlanmıştır. Buna ek olarak antik kazı alanlarının korunması da en çok özen gösterilen konulardan olmuştur. Bir akademik dönem boyunca sürmüş olan bu çalışmada, öğretim üyeleri ve alanında uzman kişiler tarafından öğrencilere sunumlar yapılmış çalışma alanına teknik gezi düzenlenmiştir. Bu sayede çalışma alanı ile öğrencilerin fiziksel temas kurması da sağlanarak mekanı benimsemesi ve özümsemesi amaçlanmıştır. Tasarım sürecinin başından itibaren öğrenciler gruplara ayrılmış ve belirli bir aşamaya gelene kadar süreç grup çalışması olarak sürdürülmüştür. Bu sayede öğrencilerin kendi aralarında etkileşerek, birbirlerinin fikirlerini geliştirmeleri ve yaratıcı düşünceler geliştirirken aynı zamanda uygulanabilir ve ayakları yere basan tasarımlar ortaya koymaları amaçlanmıştır. Birden fazla ara jürinin de katkısıyla gelişimini tamamlayan projeler final jürisine çıkmış ve dönem başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Yöntem açısından diğer Mimari Tasarım derslerinden ve çalışmalarından farklılaşmış olan bu projelendirme çalışmasının Balıkesir kentine değer katması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Adramytteion, Antik Kent, Mimari Tasarım, Kentsel Tasarım*

Adramytteion Ancient City Urban Design and Landscaping, Student Studies

Abstract

In this study, the architectural design process, which has been carried out in order to add value to the Ören neighborhood of Balıkesir/Burhaniye district, which is located in the Western Anatolian region of Turkey, and to contribute to the preservation of the Adramytteion Ancient. The Ören District, which includes the Adramytteion Ancient City, was chosen as the study area within the scope of the Architectural Design V course of Balıkesir University Faculty of Architecture. In the design process, subjects such as archeopark, museum, open space arrangements, current bazaar and ancient harbor arrangements were studied and it was aimed to increase the living standard for local users of Ören Mahallesi and to make the region more attractive for domestic and foreign tourists. In addition, the protection of ancient excavation sites has been one of the most

important issues. In this study, which lasted for an academic term, presentations were made to the students by faculty members and experts in their fields, and a technical trip was organized to the study area. In this way, it is aimed that the students adopts and assimilates the space by providing physical contact with the study area. From the beginning of the design process, students were divided into groups and the process continued as group work until they reached a certain stage. In this way, it is aimed that the students interact among themselves, develop each other's ideas and develop creative thoughts, while at the same time revealing designs that are applicable and grounded. Projects that completed their development with the contribution of more than one interim jury were selected for the final jury and the semester was completed successfully. It is hoped that this project design study, which differs from other Architectural Design courses and studies in terms of method, will add value to the city of Balıkesir.

Key Words: *Adramytteion, Ancient City, Architectural Design, Urban Design*

Bâb-1 Meşihat Ulema Sicil Dosyalarında Yer Alan Balıkesir Doğumlu Ulemalar Hakkında Bir Değerlendirme

Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi

Özet

Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile büyük bir ivme kazanan Batılılaşma süreci, beraberinde devletin, devlet kurumlarının da yeniden kurgulanmasına, yeni ve güçlü bir bürokrasi sınıfının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Merkezi güçlü bir devlet örgütünün ortaya çıkması, artan devlet memuru sayısı, memurların ve yazışmalarında takip ve denetimini güçleştirmiştir. Memurların kayıtlarını tutmak, derece ve terfilerini, tayinleri takip etmek amacıyla tercüme-i hâli niteliğindeki sicil kayıtları tutulmaya başlanmıştır. Benzer gerekçelerle Şeyhülislâmlık [Bâb-1 Meşihat] makamı tarafından da ulemaların sicil kayıtları tutulmuştur. Şer'iyye Sicilleri Arşivi'nde bulunan defterlerde ilmiye mensubu olan memurların tercüme-i hallerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu defterler dışında esas biyografilerin yer aldığı ve ulema sınıfı içerisinde değerlendirilen herkesin sicil kayıtlarının tutulduğu 6835 adet Ulema Sicil Dosyası bulunmaktadır. Ulema Sicil Dosyaları, İstanbul'da bulunan İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) Kütüphanesi veri tabanında araştırmacıların kullanımına sunulmuştur. Dosyalarda ulemaların baba isimleri, şöhreti, lakabı, doğum yeri, ailesi, maaş cetvelleri, görev yaptıkları yerler, tayin durumları, soruşturma geçirip geçirmediği, sağlık raporları, vefatından sonra bağlanan maaşlar vb. konularla ilgili bilgi ve belgeler bulunmaktadır. Ulema Sicil Dosyalarında Bâb-1 Meşihat'da görev yapmış Balıkesir doğumlu 18 personel kaydı yer almaktadır. Bu kişiler daha çok naip, mahkemelerde kâtip, muhızır ve muhafız, müftü, müderris, dersiam ve camilerde din görevlisi olarak görev yapmışlardır. Çalışmamızda, Ulema Sicil Dosyalarına kayıtlı 18 kişinin biyografileri ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Dosyalarda yer alan bilgilerin tasnif edilerek düzenlenmesi, memurların doğum tarihleri, aile ve eğitim durumları, görev yerleri ve maaşları, yaşam standartları, alım gücü ve toplumsal statüleri hakkında değerlendirme yapılması, elde edilen bilgilerin diğer kaynaklardaki bilgilerle desteklenmesi/sorgulanması amaçlanmıştır. Ortaya çıkacak bilgilerle gerek Osmanlı son döneminde ilmiye sınıfı gerekse Balıkesir şehir tarihine yönelik araştırmalara katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bâb-1 Meşihat, Ulema Sicil Dosyaları, İlmiye sınıfı, Balıkesir

An Assessment of the Scholars of Balıkesir Origin in the Ulema Register Files

Abstract

Westernisation in the Ottoman Empire gained an immense momentum after Edict of Gülhane in 1839 and most of the government institutions rebuilt themselves in time. This process enabled a more powerful bureaucracy class to come into existence. Growing numbers of civil servants made it harder to hold records of promotions, appointments and ranks. To overcome this difficulty employment records of the civil servants began to be enrolled. With similar concerns office of Sheikh al-Islam (Bâb-1 Meşihat) also started to

make registry records of scholars (ulema). Today these records are kept in Shari'a Court Records Archive which has 6835 unique files of biographies of the scholars. Database of Centre for Islamic Studies (İSAM) gives an easy access to the files. In these files there are knowledge about the father and the family of the ulema, reputation, nickname and birthplace of the ulema. Also these files gave information about the payroll sheets, places of duty, medical reports of ulema and if there are inheritors, knowledge about who get the pension after the death of that ulama . In these files there are 18 records whose birthplace is Balıkesir. Duties of them are very various. They worked as naibs, shari'a court scribes and guards, muftis, muderris (teachers), dersiam (a type of muderris) and religious officials in mosques. In this study biographies of the said 18 people will tried to be presented. Informations in the files will be classified, Birthdates, family and education states, places that they worked and salaries, living conditions, buying powers, social ranks will be evaluated. These informations then will be compared to other available informations. The outcome of this work will be a contribution to both late Ottoman Ilmiye class researches and history of Balıkesir researches.

Key Words: *Bâb-ı Meşihat, Ulema Register Files, Ilmiye Class, Balıkesir*

Bigadiç Bademli Mahallesi'ndeki Üç Yatırların Tarihsel Ve Dini Yönlerden İncelenmesi

Cemil Şen & Prof. Dr. Selim Hilmi ÖZKAN

Yıldız Teknik Üniversitesi

Özet

Türkiye'nin birçok bölgesinde olduğu gibi, Balıkesir'de de tarihi eserler ve dini anlam yüklenen yapılar oldukça fazladır. Değişik çalışmalarla ortaya çıkarılan eserler olduğu kadar, araştırılmayı bekleyen tarihi ve kültürel yönü olan yapılar da bulunmaktadır. Çünkü Anadolu coğrafyası uzun yıllar değişik milletlere ve medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Bu yüzden araştırılmaya değecek konular oldukça çeşitlidir. Bu bağlamda Balıkesir ve çevresinde halk arasında değişik adlarla anılan yatır ve türbeler bulunmaktadır. Bu konuda çeşitli araştırmalar da yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı yeni belge ve bilgiler ışığında bunlara katkı sağlayarak yöre halkı tarafından bilinen fakat literatürde kendine yer bulamamış kültürel mirası literatüre kazandırmaktır. Çalışmada, Bigadiç İlçesine bağlı Bademli Mahallesi'nde bulunan ve köy halkı tarafından kutsallık atfedilen üç tane mezar üzerinde durulacaktır. Bu mezarlar yöre halkı tarafından "Dede" olarak adlandırılmaktadır. Fakat bu konu hakkında yapılan araştırmalar yeterli değildir. Köy halkı tarafından, "Dede" olarak bilinen bu yatırlar adına her yıl hayırlar yapılmakta ve mevlitler okutulmaktadır. Bu gelenek köy halkı tarafından "Dede Hayırları" olarak bilinmekte ve herkesin katıldığı bir yardımlaşma geleneğine dönüşmektedir. Büyükler bu geleneğin devam ettirilmesi için, çocuklarına vasiyet etmekte ve yıllardır bu şekilde süregelmektedir. "Dede" denilen yatırların üç kardeş olduğu düşünülmekte ve isimleri: Geyik Dede (Geyik Tekke), Yaren Dede (Bombalı Dedesi), Salih Dede (Çamkırı Dedesi) olarak anılmaktadır. Mezar yerleri, sandukaları ve sarıkları tahrip edilmiş olarak günümüze kadar ulaşabilmiştir. Bu araştırmada betimsel analiz ve doküman analizi yöntemleri kullanılarak, sözlü tarih çalışmasından faydalanılacaktır. Araştırma sonucunda, "Dede" olarak ifade edilen üç yatırın tarihsel kökeni ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Ayrıca Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Belgeleri de taranacaktır.

Anahtar Kelimeler: Balıkesir, Kültürel Miras, Yatır

The Handling of Historical and Religious Aspects "Three Grandfathers" Yatır in Bigadiç Bademli Neighborhood

Abstract

As in many regions of Turkey, there are many historical artifacts and religious buildings in Balıkesir. As well as the artifacts unearthed by different studies, there are also historical and cultural structures waiting to be investigated. Because Anatolian geography has hosted different nations and civilizations for many years. Therefore, the topics worth investigating are quite diverse. In this context, there are tombs and tombs in and around Balıkesir, which are known by different names among the people. Various studies have also been conducted on this subject. The aim of this study is to contribute to these in the

light of new documents and information, and to bring the cultural heritage known by the local people but not found in the literature to the literature.

In the study, three tombs in Bademli Neighborhood of Bigadiç District, which are considered sacred by the villagers, will be focused on. These tombs are called "Dede" by the local people. However, research on this subject is not enough. Every year, donations are made and mawlid are taught in the name of these yatır, known as "Dede" by the village people. This tradition is known as "Dede Charities" by the people of the village and it turns into a tradition of cooperation in which everyone participates. The elders make a will to their children to continue this tradition and it has been going on for years. It is thought that the yatır called "Dede" are three brothers and their names are known as: Geyik Dede (Geyik Tekke), Yaren Dede (Bombalı Dede), Salih Dede (Çamkırı Dede). The burial places, sarcophagi and turbans have survived to the present day as destroyed. In this research, oral history study will be used by using descriptive analysis and document analysis methods. As a result of the research, the historical origins of the three yatır called "Dede" will be tried to be revealed. In addition, Presidency Ottoman Archive Documents will also be scanned.

Key Words: *Balıkesir, Cultural Heritage, Yatır*

Ortaçağ'da Balıkesir Çevresinin Ekonomik Potansiyeli ve Ticari Ürünleri

Doç. Dr. Ahmet N. ÖZDAL

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Özet

Balıkesir şehrinin sınırları içerisinde kalan bölge çok verimli tarım arazilerine sahiptir ve bugün olduğu gibi Ortaçağ'da da yoğun zirai faaliyetlere sahne olmaktadır. Sulanabilen alanlarda meyve (elma, şeftali) ve sebze ekimi, eğimli arazilerde bağcılık yapılmakta, göz alabildiğine uzanan tarlalarda ise tahıl, baklagiller, kenevir, haşhaş yetiştirilmektedir. Bunların yanında, Ege ve Marmara kıyılarında zeytinlikler, iç kesimlerde dutluklar, ayrıca doğal ormanlık alanlar bulunmaktadır. Fetihlerle birlikte bölgeye kesif biçimde Türkmen obaları konmaya başlamış, böylelikle tarımla uğraşan köylü üretici gruba bir de hayvancılıkla uğraşan göçebe üretici grup eklenmiştir. Balıkesir çevresi, yemeklik bitkisel yağ (zeytinyağı, haşhaş yağı), kenevir yağı, ham ipek, keyif verici madde olarak afyon sakızı ve esrar, lavandom (afyon bazlı ağrıkesici), şarap benzeri ürünleri üretmekte ve ticarete dâhil etmektedir. Marmara Adaları'ndan çıkarılan mermer bloklar ise Bizans mimarları tarafından görkemli yapıların dış cephelerinde kullanılır. Türklerin gelmeleriyle birlikte Balıkesir, dericilik, süt ürünleri, dokumacılık (özellikle aba dokuma), halıcılık (Bigadiç, Sındırgı), yün, tiftik, yapağı üretiminde de kendisinden söz ettirmeye başlar. Daha önceleri ürünlerini ağırlıklı olarak imparatorluk başkentine gönderen ve bundan pek kazanç elde edemeyen Balıkesir, Selçuklular ve Beylikler döneminde artık dört bir cihete mal göndermekte ve görünüşe göre, bu ticaret sayesinde zenginleşmektedir. 13. yüzyıldan itibaren –yani fetihlerden sonraki dönemde– Kapıdağ'da zengin şap madenleri işletilmeye başlanır; Gemlik'te bir tersane faaliyete geçirilir; Ayvalık'ta iyi gelir bırakan tuzlalardan söz edilmeye başlanır. Mesâlikü'l-Ebsâr isimli eserde bahsedilen Balıkesir beyinin darp ettikleri saf gümüş paralarla ilgili veriden yola çıkacak olursak, Osmanlılar döneminde işletildiğini bildiğimiz Bigadiç ve / veya Balya simli-kurşun madenlerinin de daha erken dönemlerde keşfedilmiş olabileceği çıkarımında bulunabiliriz . Karesi Beyliği döneminde henüz Türkleşmenin tamamlanmadığı kesimlere düzenlenen ılgarlar ile ele geçirilen genç Rum esirler, doğuya doğru yapılan köle ticaretini beslemeye devam eder. Dokumacılık hammaddeleri, Ege üzerinden Batı Avrupa'ya doğru ihraç edilir. Amforalar içerisinde zeytinyağı ve şarap ile birlikte ipek balyalarının da yüklendiği gemiler ise İstanbul'a doğru yelken açmaktadırlar. Üretimi tehdit eden unsurlar arasında, nadiren de rastlansa, ürünlere zarar veren çekirge istilaları, ara ara yaşanan kuraklığa bağlı kıtlıklar ve bazen bu kıtlıklara eşlik eden veba salgınları zikredilebilir.

Anahtar Kelimeler: Ortaçağ, Ekonomi, Ticaret tarihi, Şap, Zeytinyağı

XIX. Yüzyıl sonunda Balıkesir’de Ekonomik Hayat -Karesi Gazetesi Perspektifinden-

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa POLAT

Balıkesir Üniversitesi

Özet

17Mart 1886 tarihinde yayın hayatına başlayan ve yayımlandığı iki yılda 105 sayı çıkarak sona eren vilayetin resmi gazetesi Karesi, kente dair pek çok bilgi içermektedir. Adli, idari, ilmî, dinî, bayındırlık, eğitim, edebiyat, sağlık, resmi duyurular yanında ekonomiye dair haberler de önemli yer kaplamaktadır. Gazete yayın politikasını tarım ve hayvancılıktaki güncel gelişmeler ve yeni zirai usulleri okuyucuya aktarmak şeklinde belirlemiştir. Halkın ekonomik açıdan müreffeh hale gelebilmesinin temel şartı üretim faaliyetlerinin doğru şekilde yapılabilmesidir. Bunun sağlanabilmesi için Fransa’da ziraat tahsili gören müfettiş Ervant Agaton bilgilendirici yazılar kaleme almıştır. Yeni tarım usulleri ve makineler, ipek böcekçiliği, ağaçlarda ve ekinlerde hastalık ortaya çıkması, belediyede pamuk tohumu satışı, bağlarda görülen hastalık, tarım aletleri ve bunların verimli kullanımı ele alınan konulardan bazılarıdır.

Bu tebliğ kapsamında Karesi gazetesi taranarak tarım, hayvancılık ve diğer ekonomik faaliyetlerle ilgili haberler tespit edilerek değerlendirilmiştir. Konu ele alınırken gazete haberleri haricinde arşiv kaynaklarına başvurulmuş ve literatür bilgisiyle desteklenmiştir. Genel olarak tebliğde, XIX. yüzyıl sonlarında Balıkesir’in ekonomik yapısı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Karesi, Ervant Agaton, tarım, hayvancılık, ipek böceği*

Economic Life in Balıkesir at the end of the 19th Century

- From the Perspective of Karesi Newspaper-

Abstract

Karesi, the official newspaper of the province, which started its publication life on March 17, 1886 and ended with 105 issues in the two years it was published, contains a lot of information about the city. In addition to judicial, administrative, scientific, religious, public works, education, literature, health, official announcements, news about the economy also occupies an important place. The newspaper has determined its editorial policy to convey the current developments in agriculture and animal husbandry and new agricultural methods to the reader. The basic condition for the people to become economically prosperous is the correct performance of production activities. In order to achieve this, inspector Ervant Agaton, who studied agriculture in France, wrote

informative articles. New agricultural methods and machinery, silkworm breeding, disease emergence in trees and crops, cotton seed sales in the municipality, disease in vineyards, agricultural tools and their efficient use are some of the topics covered.

Within the scope of this paper, the news about agriculture, animal husbandry and other economic activities were determined and evaluated by scanning Karesi newspaper. While dealing with the subject, archival sources other than newspaper news were consulted and supported by literature information. In the general statement, the economic structure of Balıkesir at the end of the 19th century was tried to be revealed.

Keywords: *Karesi, Ervant Agaton, agriculture, livestock, silkworm*

Şüheda-yı Balıkesir: Balıkesir Karasi Gazetesinde Şehit Aileleri İle İlgili Haberlerin Sosyal Açıdan Değerlendirilmesi

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖĞE

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Bu tebliğin konusu Balıkesir Karasi Gazetesi'nde yer alan şehit aileleri ile ilgili haberlerin değerlendirilmesidir. Osmanlı Devleti'nin son döneminde meydana gelen I. Dünya savaşı sonucunda 430.000 den fazla şehit verilmiştir. Mondros Ateşkes antlaşmasından sonra İtilaf Devletleri antlaşmanın 7. maddesini gerekçe göstererek yurdumuzu işgal etmeye başlamışlardır. Mustafa Kemal Paşa liderliğinde başlayan Kurtuluş Savaşı sonunda işgalciler yurdumuzdan atılmıştır. Kurtuluş Savaşı'nda da ülkemizin kurtuluşu için pek çok şehit verilmiştir. Savaşın sonraki süreçte devlet, imkânları ölçüsünde şehit aileleri için elinden gelen yardımı yapmaya çalışmıştır. Balıkesir'de bulunan kolordu komutanlığı bu tür faaliyetlerde önemli bir rol üstlenmiştir. Ali Hikmet Paşa'nın öncülüğünde şehit çocukları için bir sünnet şöleni düzenlenmiştir. Türk toplumunda sünnet törenlerine büyük önem verilmiştir. Erkek çocukların hayatında sünnet önemli dönüm noktalarından bir tanesidir. Bu vatan için hayatlarını feda eden aziz şehitlerimizin geride kalan yetimleri için, babalarının görevini devlet üstlenerek bu eksikliği hissettirmemeye çalışmıştır. Sosyal açıdan yetim çocukları için yardım kampanyaları düzenlenmiştir. Haberlerde dikkat çeken bir diğer husus da mahkemelerde verilen gaiplik kararları ve fesh-i nikâh davalarıdır. Cepheye gittikten sonra kendisinden haber alınamayanlar ile ilgili olarak eşlerinin açmış oldukları fesh-i nikâh davalarının da önemli bir sosyal konu olduğunu söyleyebiliriz. Çalışmada değerlendirdiğimiz bir diğer husus ta zayi haberleridir. Maaş alanların senet, mühür v.s. gibi kayıp haberleri de devletin şehit aileleri için sağlamaya çalıştığı imkânların ortaya konulabilmesi açısından değerlendirilen bir diğer husustur.

Anahtar Kelimeler: Karasi, gazete, şehit.

Şeheday-ı Balıkesir: Social Evaluation of the News about the Families of Martyrs in Balıkesir Karasi Newspaper

Abstract

The subject of this study is the evaluation of the news about the families of martyrs in Balıkesir Karasi Newspaper. As a result of the First World War, which took place in the last period of the Ottoman Empire, more than 430,000 martyrs were given. After the Armistice of Mudros, the Allied Powers began to occupy our country, citing the 7th article of the treaty. At the end of the War of Independence, which started under the leadership of Mustafa Kemal Pasha, the invaders were expelled from our country. In the War of Independence, many martyrs were given for the liberation of our country. In the post-war period, the state tried to do its best to help the families of the martyrs within its means. The corps command in Balıkesir played an important role in such activities. A circumcision feast was organized for the children of martyrs under the leadership of Ali Hikmet Pasha. Circumcision ceremonies are given great importance in Turkish society.

Circumcision is one of the important turning points in the life of boys. For the orphans of our saintly martyrs who sacrificed their lives for this country, the state assumed the duty of their fathers and tried not to make this deficiency felt. Sosial aid campaigns were organized for orphaned children. Another point that draws attention in the news is the declaration of absence decisions given in the courts and the cases of termination of marriage. We can say that the marriage cases filed by their spouses regarding those who could not be heard from after they went to the front are also an important social issue. Another issue we evaluated in the study is the news of loss. Promissory notes, seals, etc. Like the news of disappearances, it is another issue that is evaluated in terms of revealing the opportunities that the state is trying to provide for the families of the martyrs.

Key Words: *Karasi, newspaper, martyr*

Şeyh Lütfullah'ın Yaşadığı Zamanlarda Balıkesir ve Şeyh Lütfullah Camii
Haziresindeki Mezar Taşları
E. Öğr. Gör. Aydın AYHAN

Özet

Şeyh Lütfullah 1400lü yılların ortalarında Balıkesir' gönderilen İsfendiyaroğlu neslinden üç kardeşten birisidir.

Balıkesir'den kısa süreliğine Ankara'ya gitmiş, orada Hacı Bayram Veli'ye biat ederek, Bayrami tarikatına girmiş, bir süre sonra Hacı Bayram Veli ile Balıkesir'e gelmiş, Ankara'dan sonra ilk açılan Bayrami tekkesine bizzat Hacı Bayram Veli tarafından tarikatını burada yaymakla görevlendirilmişti.

Şeyh'in mezarı hemen caminin girişi önündeki şadırvanın arkasındadır. Onların geleneklerinde mezar taşı olmadığından Şeyh'in mezarında da mezar taşı yoktur.

1700lü yılların sonlarına doğru tarikatın vakıf mütevellisi kalmadığından bir süre haziresi özel mezarlık olarak kullanılmış, sonra 1800 lü yılların başlarından itibaren hazire Nakşi tarikatına mensup olanlara verilmişti.

Buradaki hazirede çok farklı şeyler anlatan mezar taşları görülmektedir. İrşat ile görevli hanımların mezar taşlarında mekân figürleri, hanımların mezar taşlarında çiçekler, bakire ölmüş kızların mezar taşlarında hotozlar göze çarptığı gibi, küçük çocuk mezarlarına, omuzlarında apoletleri, madalyaları ile bir subaya ait olan mezar taşı da bulunmaktadır.

Mezar taşlarının bazıları zaman içinde kırılmış. Gene hazire içinde mezarlar yerleri bilinmeyen, çeşitli çalışmalar sırasında ortaya çıkmış olan mezar taşları duvara dayalı olarak durmaktadır.

Burada beni en çok etkileyen iki mezar taşı vardır: İsmi kısmı kırılmış, sadece üst kısmı olan bir mezar taşıdır. Orada bulunan bütün mezar taşları "El bakî, hüvvel bakî" ibaresiyle başlarken, bu hanımın mezar taşı "Ya latif" diye başlamaktadır.

Diğer bir mezar taşının da sarığına sokulmuş kırılmış bir gül motifi bulunmaktadır. Mezarın şeklinden genç birisine ait olduğunu sandığım bu mezar taşı ile ailesi galiba; "Kırıldı bizim gonca gülümüz" diyebilmek için, buraya bu kırık gülü işletmişlerdir.

Bigadiç İlçesinde (Balıkesir) Geleneksel Halk Kültüründe El Sanatlarında Yararlanılan Bitkiler

Prof. Dr. Fatih SATIL & Öğr. Gör. Gökhan TANAYDIN

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada, Balıkesir'in Bigadiç ilçesinde yerel halkın geleneksel olarak el sanatlarında kullandığı bitkiler ve etnobotanik özellikleri araştırılmıştır. Çalışma, Bigadiç ilçesine bağlı on üç kırsal mahalle ve dört semt pazarında gerçekleştirilmiştir. Bölge halkının geleneksel olarak el sanatlarında yararlandığı bitkiler; mutfak eşyası, mobilya/ahşap malzeme, süpürge, sepet, nazarlık, oyuncak ve oyun kaşığı yapımında kullanılmaktadır. Araştırma sonucunda 20 familyaya ait toplam 26 bitki taksonunun geleneksel olarak el sanatlarında kullanıldığı tespit edilmiştir. En çok kullanımın olduğu ilk 4 familya şöyledir: Betulaceae (3), Fagaceae (3), Moraceae (2) ve Salicaceae (2). Yöre halkının geleneksel halk kültüründe en çok kullandığı ilk 5 bitki taksonu; Kızılçam (*Pinus brutia* var. *brutia*), Kara kavak (*Populus nigra* subsp. *nigra*), Ceviz (*Juglans regia*), Kayın (*Fagus orientalis*) ve Su kabağı (*Lagenaria siceraria*)'dır. Yörede daha çok bu bitkilerin tercih edilmesinin nedeni bitkilerin yörede yaygın olması ve daha kolay ulaşımıdır. El sanatları ürünleri daha çok bitkilerin dal ve gövde kısımlarından yapılmıştır. Bunların dışında; meyve ve tohum gibi kısımlardan da yapılmış ürünler bulunmaktadır. Geleneksel halk kültüründe el sanatlarında kullanımı olan bitkilerin; 13'ü mobilya/ahşap malzemesi, 7'si sepet, 6'sı mutfak eşyası (merdane, kepe vb.), 6'sı oyun kaşığı ve oyuncak, 5'i süpürge, 3'ü nazarlık ve 2'si de süs yapımında yararlandığı belirlenmiştir. Bitkilerin geleneksel halk kültüründe kullanımı en çok bir dağ köyü olan Meyvalı'da görülmüştür. Bigadiç ilçesi, hem tarih boyunca farklı medeniyet ve kültürlerin kurulduğu bir yer olması hem de coğrafik ve florasitik açıdan zengin olması geleneksel bitki kullanımı kültürünün de zengin olmasına yol açmıştır. Bu kültürel zenginliğin yörede kurulacak etnobotanik bir müze ile koruma altına alınması, sergilenmesi gelecek kuşaklara aktarılması açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Balıkesir, Bigadiç, Etnobotanik, El sanatları, Halk kültürü

Plants Used in Handicrafts in Traditional Folk Culture of Bigadiç District (Balıkesir)

Abstract

In this study, the plants traditionally used in handicrafts by the local people in Bigadiç district of Balıkesir and their ethnobotanical features were investigated. The study was carried out in thirteen rural neighborhoods and four district markets of Bigadiç district. Plants traditionally used by the people of the region in their handicrafts; It is used in the production of kitchen utensils, furniture/wooden materials, brooms, baskets, amulets, toys and game spoons. As a result of the research, it was determined that a total of 26 plant taxa belonging to 20 families were traditionally used in handicrafts. The first 4 families with the most usage are as follows: Betulaceae (3), Fagaceae (3), Moraceae (2) and Salicaceae (2). The first 5 plant taxa used by the local people in traditional folk culture; Red

pine (*Pinus brutia* var. *brutia*), Black poplar (*Populus nigra* subsp. *nigra*), Walnut (*Juglans regia*), Beech (*Fagus orientalis*) and Gourd (*Lagenaria siceraria*). The reason why these plants are preferred more in the region is that the plants are common in the region and they are easier to reach. Handicraft products are mostly made of branches and stems of plants. Except those; There are also products made from parts such as fruit and seeds. Plants used in handicrafts in traditional folk culture; 13 for furniture/wooden materials, 7 for baskets, 6 for kitchen utensils (rollers, ladles, etc.), 6 for game spoons and toys, 5 for brooms, 3 for amulets and 2 for ornaments. utilized has been determined. The use of plants in traditional folk culture was mostly seen in the mountain village of Fruity. Bigadiç district, being a place where different civilizations and cultures were established throughout history, and being rich in terms of geographical and floristic aspects, has led to the culture of traditional plant use being rich. It is important that this cultural richness is protected and exhibited with an ethnobotanical museum to be established in the region, in terms of transferring it to future generations.

Key Words: *Balıkesir, Bigadiç, Ethnobotany. Handicrafts, Folk Culture*

Balıkesir İlinde Biyolojik Çeşitliliğe Dayalı Geleneksel Halk Kültürü

Prof. Dr. Fatih Satıl & Prof. Dr. Gülendamar Tümen & Prof. Dr. Selami Selvi & Dr.
Öğr. Üyesi Sakin V. Varlı

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada, Balıkesir ilinde biyolojik çeşitliliği oluşturan tüm unsurların halk arasında geleneksel kullanımları tespit edilmiştir. Biyolojik çeşitliliğe dayalı geleneksel kullanım; insanların herhangi bir ihtiyacının karşılanmasına yönelik olarak canlı ve cansız tüm varlıkların kullanımını içermektedir. Bir topluluğun kültürel veya manevi kimliğinin bir parçasını oluşturan bu geleneksel kullanımlar; o topluluk içinde geliştirilen, devam ettirilen ve nesilden nesle aktarılan bilgi, ustalık, beceri ve uygulamaları kapsar. Bu çalışma kapsamında; sağlık (halk ilacı veya şifa amaçlı uygulamalar), beslenme (gıda, baharat, içecek, maya, vb.), endüstriyel (boya, tekstil, yapı malzemesi, yakıt, el sanatları vb.) ve tarım- hayvancılık amaçlı geleneksel kullanımlar tespit edilmiştir. Çalışma Balıkesir'in tüm ilçelerindeki toplam 90 kırsal mahallede gerçekleştirilmiştir. 700 kaynak kişi ile yüzyüze görüşme yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; halkın bitkileri daha çok gıda olarak kullanmayı tercih ettikleri, bunu şifa, yakacak, el sanatları ve hayvan hastalıkları üzerindeki kullanımları takip ettiği belirlenmiştir. Bölge halkı yüzyıllardır ilkbahar ve sonbahar aylarında çevrelerinde doğal olarak yetişen yabancı bitkileri beslenme amaçlı kullanmaktadırlar. Bu bitkiler, çiğ olarak genellikle salata şeklinde, haşlama ya da kavurma yapılarak yumurtalı veya zeytinyağlı yemek şeklinde halen yoğun olarak kullanılmaktadır.

Bitkisel ve hayvansal malzemelerin en yaygın ikinci kullanımı ise tıbbi amaçlıdır. Halk, tıbbi bitkileri en çok soğuk algınlığında, mide rahatsızlıklarında ve yara iyi edici olarak kullanmaktadır. En yaygın kullanımı olan bitkiler arasında ada çayı ve kantaron gelmektedir. Bitkilerin tıbbi amaçla kullanımları giderek azalmakla birlikte yaygın olarak çay şeklinde kullanımının devam ettiği gözlemlenmiştir.

Bitkilerin el sanatlarında kullanımında ise baston ve süpürge yapımı oldukça yaygındır. Nazar amaçlı kullanım ise hemen hemen terk edilmiştir. Bitkilerden doğal boya elde edilme işi ise artık yapılmamaktadır.

Kırsal alanlarda berelenmelerde hayvan kuyruk derisinin kullanılması ve peynir mayalanmasında şırdanın kullanılması kısmen de olsa devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, biyoçeşitlilik, etnobotanik, kültür*

TRADITIONAL FOLK CULTURE BASED ON BIODIVERSITY IN BALIKESIR PROVINCE

Abstract

In this study, the traditional uses of all the elements that make up the biological diversity in Balıkesir province were determined. Traditional use based on biodiversity; It includes the use of all living and non-living things to meet the needs of people. These traditional uses that form part of a community's cultural or spiritual identity. This includes knowledge, mastery, skills and practices that are developed, maintained and passed on from generation to generation within that community.

In this study; Traditional uses for health (folk medicine or healing applications), nutrition (food, spice, beverage, yeast, etc.), industrial (paint, textile, building material, fuel, handicrafts, etc.) and agriculture-animal husbandry have been determined. The study was carried out in 90 villages in all districts of Balıkesir. Face-to-face interviews were conducted with 700 resource persons. According to the results obtained; It has been determined that the people mostly prefer to use plants as food, followed by their use on medicinal, fuel, handicrafts and animal diseases. The people of the region have been using wild plants that grow naturally around them for nutritional purposes in the spring and autumn months for centuries. These plants are still used extensively, usually in the form of salad, boiled or roasted, and in the form of a meal with eggs or olive oil.

Medicinal use of plant and animal materials is the second most common use. People mostly use these medicinal plants for colds, stomach ailments and wound healing. Sage and St. John's Wort are among the plants with the most common use. Although the use of plants for medicinal purposes is gradually decreasing, it has been observed that their use in the form of tea continues.

In the use of plants in handicrafts, making canes and brooms is quite common. The use of amulet has almost been abandoned. The work of obtaining natural dyes from plants is no longer done.

In rural areas, the use of animal tail skin for bruises and the use of “şırdan” in cheese fermentation continue, partially.

Key Words: *Balıkesir, biodiversity, cultur, ethnobotany*

Kültürel Miras Aktarımında Sındırgı Yağcıbedir Halısı ve Bir Öneri

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin TEKİN & Fatih Mehmet DEMİR

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Anadolu kültürünün değeri olan halı, el emeğidir veilmekilmek dokunur. Her bir ilmeğinde dokuyucunun duyguları gizlidir. Tarihi, hikâyeleri, motifleri ve renkleri ile halı, kültürel miras unsurudur ve bu mirasın nesiller arası aktarımında bir iletişim aracıdır.

Balıkesir kültürel miras zenginliğinin önemli unsuru olan Sındırgı Yağcıbedir Halısı, doğal yün ve bitkilerin ve meyvelerin kökleri, yaprakları, çiçekleri, kabukları gibi dokularından elde edilen kök boyalar ile dokunmaktadır. Sındırgı Yağcıbedir Halısı, kullanıldıkça değer kazanan ve parlak renklere sahip olan bir halıdır. Binlerce yıllık geçmişi ile el dokuması Sındırgı Yağcıbedir Halısı, Balıkesir'in coğrafi işaretli ürünüdür ve nesiller boyunca olduğu gibi günümüzde de aynı doğal tekniklerle dokunmaktadır.

Yöntem itibariyle betimleyici olan bu çalışmanın amacı, kültürel miras unsuru ve nesiller arası iletişim aracı olan Sındırgı Yağcıbedir Halısı'nın hikâyelerini, motiflerinin ve renklerinin anlamlarını ortaya koymak, "Sındırgı Yağcıbedir Halı Müzesi" başta olmak üzere yenilikçi öneriler sunmak ve kültürel mirasa, Türkiye turizmine ve turizm bilimine katkı sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: *Turizm, Kültürel Miras, Balıkesir, Halı, Yenilik (İnovasyon)*

Beyaz Zambak Bitkisinin Balıkesir Yöresindeki Toplumsal, Kültürel ve Ekonomik Yeri

Altuncan Huban GÜLEN & Hüseyin Erva GÜLEN

Özet

Latince adı *Lilium Candidum* L. olan, halk arasında beyaz/akzambak olarak bilinen soğanlı bitki dünyada doğal olarak Lübnan, Suriye, Filistin, Yunan adaları, Balkanlar ve Türkiye’de yayılış göstermektedir. Türkiye’de Aydın, İzmir, Mersin, Muğla, Antalya, Balıkesir, Çanakkale, İstanbul ve Mardin’de görülmektedir. Kolonya, koku vb. üretiminde isminden sıkça bahsettiren Balıkesir şehri, zambak kolonyası ile de özel bir yer taşımaktadır. Buna karşın ekonomik değeri önemli bir yer tutan bu bitkinin şehrin markası olması bağlamında yeterince kullanılmadığı görülmektedir. Çalışmada belirlenen amaç beyaz zambak bitkisinin Balıkesir halkbilimdeki yeri ve ekonomik gelir getiren faaliyetlerdeki yeri incelemektir. Bu bağlamda birinci başlık altında Balıkesir’in sözlü kültür ürünleri, maddi kültür öğeleri, yemek, halk inanışları vb. unsurları taranmış, beyaz zambağın Balıkesir halk kültüründeki yeri ortaya koyulmuştur. Yöre ile ilgili hazırlanmış halkbilim çalışmaları taranarak, beyaz zambak ile ilgili motifler ortaya çıkarılmıştır. Çalışmanın ikinci başlığında ise Balıkesir’deki özellikle kozmetik sanayi işletmeleri incelenerek beyaz zambağın ne oranda ticari amaçla yetiştirildiği, bu sektörde bitkinin ne oranda Balıkesir’den temin edildiği, hangi ürünlerin hammaddesi olarak kullanıldığı araştırılmıştır. Çalışma sonucunda beyaz zambağın Balıkesir’deki doğal yetişme alanları, üretimi, halk bilimindeki yeri, koku ve sembol olarak ticari alanlarda kullanımı, kısacası Balıkesir’deki yeri ortaya koyulmuş ve ekonomik yönden şehre sağlayacağı katkı ele alınmıştır. Balıkesir coğrafyasında doğal olarak yayılım gösteren ve kültürel anlamda önemli bir yere sahip beyaz zambak bitkisinin şehir ekonomisine katkı sağlaması adına çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beyaz zambak, Balıkesir, kültürel değer, ekonomik değer

The Social, Cultural and Economical Place of Madonna Lily in Balıkesir Region

Abstract

The bulbous plant, which is named *Lilium Candidum* L. In Latin, popularly known as madonna lily, naturally spreads in Lebanon, Syria, Palestine, Greek Islands, Balkans and Turkey. It’s seen in Aydın, İzmir, Mersin, Muğla Antalya, Balıkesir, Çanakkale, İstanbul and Mardin in Turkey. The Balıkesir city, which is known for its production of cologne, fragrance etc., has a special place with its lily cologne. On the other hand, it is seen that this plant, which has an important economic value, is not used enough for being a brand of the city. The aim in this study is to examine the place of madonna lily in Balıkesir folklore and its place in economic income-generating activities. Therefore, under the first title, Balıkesir’s oral and material culture products, food, folk beliefs etc. elements were searched and the place of madonna lily in Balıkesir folk culture were researched. Motifs related to madonna lily were revealed by scanning the folklore studies about the region. Under the second title of the study, the extent of the Madonna lily grown for commercial

purposes, the extent of plant provided from Balıkesir, the products used as raw materials were researched by searching especially the cosmetic industry enterprises in Balıkesir . As the result of the study, the natural growing areas of the madonna lily in Balıkesir, its production, its place in folklore, its use in commercial areas as a scent and symbol, in short, its place in Balıkesir and its economic contribution to the city were discussed. It is suggested that studies and researches should be carried in order to contribute to the city economy of the white lily plant, which spreads naturally in the geography of Balıkesir and has an important cultural place.

Key Words: *Madonna lily, Balıkesir, cultural value, economical value*

Belgelere Göre Balıkesir Yıldırım Medresesinin Geleneksel Eğitimdeki Yeri Ve Önemi

Prof. Dr. Ahmet KÖÇ

Akdeniz Üniversitesi

Özet

Osmanlı devrinde padişah vakıfları kuruldukları bölgelerin en önemli yapılarıydı. Yıldırım Bayezid'in Balıkesir şehir merkezinde fethin sembolü olarak inşa ettirdiği cami, medrese ve imaretten oluşan külliyesi çeşitli dönemlerde tamiratlardan geçerek günümüze kadar varlığını sürdürebilmiştir. Şehrin gelişiminde belirleyici rol oynayan bu vakıf yapıları, bölgenin kültürel hayatını da şekillendirdi. Belgelerden ve sicillerden anlaşıldığına göre Yıldırım Medresesi şehir periferisinde medrese geleneği oluşturdu. Eğitim kurumu olarak Yıldırım Medresesi XV. Yüzyıldan XIX. Yüzyıl sonlarına kadar faaliyetlerine devam etti. Bu çalışmada çeşitli kaynaklardan hareketle Yıldırım Medresesi'nin gelir ve giderleri, müderrisleri, talebeleri ve içeride tesis edilen düzeni anlatılacaktır. Şehrin en önemli medresesindeki sosyal düzeni vakıf kayıtları, şer'iyeye sicilleri ve arşiv belgelerinden incelemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı, Yıldırım Bayezid, Balıkesir, Eğitim, Medrese*

THE PLACE AND IMPORTANCE OF BALIKESIR YILDIRIM MADRASES IN TRADITIONAL EDUCATION ACCORDING TO THE DOCUMENTS

Abstract

During the Ottoman period, sultan foundations were the most important structures of the regions where they were established. The complex, consisting of a mosque, madrasah and soup kitchen, built by Yıldırım Bayezid in the city center of Balıkesir as a symbol of the conquest, has survived until today after undergoing repairs in various periods. These foundation structures, which played a decisive role in the development of the city, also shaped the cultural life of the region. According to the documents and registers, Yıldırım Madrasa established a tradition of madrasah in the periphery of the city. Yıldırım Madrasa as an educational institution XV. from the XIX century. It continued its activities until the end of the century. In this study, the income and expenses of the Yıldırım Madrasa, its professors, students and the order established inside will be explained based on various sources. It is possible to examine the social order in the most important madrasah of the city from foundation records, sharia registers and archive documents.

Key Words: *Ottoman, Yıldırım Bayezid, Balıkesir, Education, Madrasa*

Roman Çocukların Eğitimlerinin Sürdürülebilirliği Üzerine: Balıkesir İli Örneği

Prof. Dr. Süheyla SARITAŞ & Uğur ÇOBAN

Özet

Ülkemizin en bilinen etnik ve kültürel azınlıklarından biri olan Romanlar, özellikle sosyolojik ve antropolojik çalışmalara sıklıkla konu olmaktadır. Kökenleri Hindistan'a dayanan Romanların, ülkemizdeki nüfusunun beş yüz bin civarında olduğu tahmin edilmektedir. Kent kültürü içinde kendi kültürel değerleri ile görünür oldukları ve bu görünürlüğün sıklıkla topluluğun dezavantajlı grup olarak nitelendirilmesinin sebebi ya da sonucu olduğu söylenebilir.

Bilindiği üzere tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de Romanların en önemli sorunlarından biri sosyal dışlanmıştır. Sosyal dışlanma çoğu zaman beraberinde eğitim, istihdam, sağlık ve barınma sorunlarını getirir. Bireyin en temel hak ve ihtiyaçlarından biri olan eğitim, Roman toplulukları için de en önemli ve öncelikli alanlardan biridir. Bugün ülkemizin pek çok bölgesinde olduğu gibi Balıkesir ilinde de Roman çocukların eğitim hayatlarına çoğunlukla devam edemedikleri gözlenmektedir. Edirne'den sonra ülkemizde Roman nüfusunun ikinci ili olan Balıkesir'de Romanlar özellikle Altieylül, Susurluk, Edremit, Dursunbey, Bandırma ve Ayvalık gibi ilçelerde yaşamlarını sürdürmektedirler.

Bu çalışma Balıkesir ili özelinde Roman çocukların eğitimlerini sürdürememelerinin önündeki sosyal, ekonomik ve kültürel etkiler üzerine değerlendirme yapmayı amaçlamaktadır. Roman çocukların eğitimlerini neden sürdüremedikleri hususunda tespit ve analizlerde bulunmak için Balıkesir'de Romanların yoğun olarak yaşadığı ilçelerde yer alan Milli Eğitim Bakanlığı ilçe müdürlüklerine bağlı okulların müdürleri ve rehber öğretmenleri ile yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilip nitel veri analizi yapılması hedeflenmektedir. Böylelikle Roman çocukların eğitim süreçleri ile ilgili kuruluşlardan elde edilen veriler ışığında eğitim önündeki engelleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesirli Romanlar, Eğitim, Okul, Milli Eğitim Bakanlığı, Dezavantajlı Topluluk*

ON THE SUSTAINABILITY OF THE EDUCATION OF GYPIES CHILDREN: THE CASE OF BALIKESİR

Abstract

Gypies are one of the most well-known ethnic and cultural minorities of our country and are frequently the subject of sociological and anthropological studies. It is estimated that the population of gypies, whose origins are based in India, is around five hundred thousand in our country. It can be said that they are visible in the urban culture with their own cultural values and this visibility is often the reason or the result of the community being described as a disadvantaged group.

As it is known, one of the most important problems of gypsies in our country as it is true for the whole world is social exclusion. Social exclusion often brings with it problems of education, employment, health and housing. Education, which is one of the most basic rights and needs of the individual, is also one of the most important and prioritized areas for gypies communities. So much so that, as in many other regions, it is observed that gypsy children are often unable to continue their education in Balıkesir. In Balıkesir, which is the second province of gypsy population in our country after Edirne, gypsy people live especially in districts such as Altieylül, Susurluk, Edremit, Dursunbey, Bandırma and Ayvalık. Since the socio-economic dynamics of each district are different and the daily work practices are diverse, it is important to carry out studies that consider equal opportunities on a district basis.

This study aims to evaluate the social, economic and cultural effects that prevents gypsy children from education in Balıkesir province. In order to determine and analyze why gypsy children are not able to continue their education, it is aimed to conduct qualitative data analysis by using semi-structured interview technique with the principals and guidance teachers of the schools affiliated to the district directorates of the Ministry of National Education, located in the districts where gypsies are densely populated in Balıkesir. Thus, in the light of the data obtained from the institutions related to the education processes of gypsy children, it is going to explain about barriers to education in this paper.

Keywords: *Romans in Balıkesir, Education, School, Ministry of National Education, Disadvantaged Community*

Mektuplarla Necatibey Eğitim Fakültesi
Doç. Dr. Ruhi İNAN & Arş. Gör. Hasret GÜREŞ

Özet

Mektup, uzakları yakın, imkânı mümkün kılan edebî bir türdür. İletişimin kısıtlı ve zor olduğu dönemlerde mektup, bir kavuşma/vasıta imkânı olarak kullanılmıştır. Mektup türünün derdimizi anlatması bir yana hem kişisel hem de kurumsal kimliğimizi yani insanî ve yerine göre idarî tarafımızı da ortaya koyması yadsınamaz bir hakikattir. Yüz yılın üzerinde bir eğitim tecrübesine sahip olan Necatibey Eğitim Fakültesi'ne yazılan mektuplar ve onlara verilen cevaplar, bu tecrübenin ve kalitenin yerinde ve yeniden değerlendirilmesi açısından önemlidir.

Bildiride; bahsi geçen yüz yıllık süreç içinde, eğitimin farklı değişkenlerini müşterek bir zaman diliminde bir araya getiren bu tür mektuplar değerlendirilecek, dönemin hem yazışma kültürü ortaya konacak hem de bir sosyal tarih okuması yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler Necatibey Eğitim Fakültesi, Mektuplar

Necatibey Education Faculty with Letters

The letter is a literary genre that makes the distant near and the possibility possible. In times when communication was limited and difficult, the letter was used as a means of meeting. It is an undeniable truth that the type of letter not only tells our troubles, but also reveals our personal and corporate identity, that is, our human and, if appropriate, our administrative side. The letters written to the Necatibey Faculty of Education, which has over a hundred years of educational experience, and the answers given to them, are important in terms of re-evaluating this experience and quality.

In the statement; Within the aforementioned century, such letters that bring together different variables of education in a common time period will be evaluated, both the correspondence culture of the period will be revealed and a social history reading will be made.

Anahtar Kelimeler: *Necatibey Education Faculty, Letters*

Bir Eğitim Kurumu Olarak Yıldırım Camii Kur'an Kursu

Bediha Emin

Özet

Balıkesir'in en eski Osmanlı yapıtı olan Yıldırım Cami ve Medresesi 1388 tarihinde Kütahya (Hüdavendigar) Sancağı Valiliği görevini ifa ettiği dönemde Yıldırım Bayezid tarafından yaptırıldığı bilinmektedir. Balıkesir, o dönemler Kütahya (Hüdavendigar) Sancağına bağlı bir şehirdir. Yıldırım Cami Balıkesir'in ilk ve tek selatin camisidir. Külliye mantığıyla yapılan bu caminin etrafında hamamı ve imarethanesi olmakla beraber on iki adet odadan oluşan bir medrese bulunmaktadır. İslamiyet'in kabul edilmesinden sonra Türk devletlerinde halkın yaygın eğitim ihtiyacının karşılanması açısından camiler önemli bir yere sahiptir. Aynı zamanda milli ve manevi kültürümüzün gelecek nesillere aktarılmasında önemli rol oynayan yapıların başında camiler ve medreseler gelmektedir. Yıldırım Bayezid Medresesi de Balıkesir merkezinde yapılan ilk medrese olarak kaynaklarda yer almaktadır. Bu medrese tarih boyunca eğitim öğretimde her ne kadar kesitlere uğramışsa da günümüzde Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Hafızlık Kur'an Kursu olarak eğitim-öğretime devam etmektedir. Bu çalışma Osmanlı Devleti'nin ve Balıkesir'in ilk selatin camisinin eğitim-öğretim faaliyetleri açısından incelenip tanıtılmasını amaçlamaktadır. Çalışmada literatür taraması, arşiv araştırması ve Yıldırım Cami Kur'an Kursunda öğrenim gören kişilerle yapılan görüşmeler yöntem olarak kullanılacaktır. Yıldırım Cami ve Medresesinin Balıkesir'in eğitim tarihi açısından önemi vurgulanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, eğitim-öğretim, medrese, Yıldırım Cami*

YILDIRIM MOSQUE AS AN EDUCATIONAL INSTITUTION KUR'AN COURSE

Abstract

The Yıldırım Mosque and Madrasa, which is the oldest Ottoman structure in Balıkesir, is known to have been built by Yıldırım Bayezid in 1388 during his tenure as the Governor of Kütahya (Hüdavendigar) Province. Balıkesir was a city that was part of Kütahya (Hüdavendigar) Province during that time. Yıldırım Mosque is Balıkesir's first and only mosque built by the sultan. Constructed according to the Külliye concept, this mosque is surrounded by a bathhouse and a soup kitchen, and there is a madrasa consisting of twelve rooms nearby. After the acceptance of Islam, mosques have held an important place in Turkish states in terms of meeting the widespread education needs of the people. Furthermore, mosques and madrasas are among the structures that play an important role in transferring our national and spiritual culture to future generations. The Yıldırım

Bayezid Madrasa is mentioned in sources as the first madrasa built in the center of Balıkesir. Although this madrasa has undergone interruptions in education throughout history, it continues to serve as a Quran memorization school affiliated with the Presidency of Religious Affairs in present-day. This study aims to research and introduce the current educational activities of the Ottoman Empire and the mosque built by the first sultan of Balıkesir. In the study, literature review, archive research and interviews with people who teach in Yıldırım Mosque Qur'an Course today will be used as methods. The importance of Yıldırım Mosque and Madrasa in terms of Balıkesir's education history and .today's Quran memorization education will be emphasized

Keywords: Balıkesir, education, madrasa, Yıldırım Mosque, quran memorization education

Karesi İdâdî ve Sultânîsinden Balıkesir Lisesine, Kültürel Faaliyetlerin Kentsel Gelişime Etkisi

Sebahattin ARSLAN

Milli Eğitim Bakanlığı

Özet

Osmanlı devletinde eğitim faaliyetleri 19. yüzyılın ortalarına kadar askerî gereksinimleri gidermeye yönelik olarak yapılmış, devamında gelen Osmanlı reformları ise birçok alanı etkilediği gidi devletin eğitim teşkilatında da ciddi değişikliklere yol açmıştır. Osmanlı devletinde 1884-1885 yıllarından sonra İdâdî okularının açılmaya başlaması ile birlikte Balıkesir ilinde de Sait Paşa'nın girişimleriyle 23 Şubat 1886 tarihinde Karesi İdâdîsi, Celalzade Hanında eğitime başlamıştır. Fiziki şartlar ve doğal olaylar sebebiyle sürekli olarak yer değiştirmeye başlayan Karesi İdâdîsi 1896 yılında kendisi için yapılan binaya taşınmış, 1913 yılında Selanik Sultânîsinin bu binaya taşınmasına kadar geçen süreçte eğitim faaliyetlerine devam etmiştir. Balkan savaşları sonrasında Selanik Sultânîsinin idareci, öğretmen, yardımcı personel ve öğrencileri ile birlikte tam kadro Balıkesir'e nakledilmesinden sonra Karesi Sultânîsinin kuruluşu fiilen gerçekleşmiş ve Karesi Sultânîsi adını almıştır. 1923 yılına kadar Sultânî ismiyle anılan okul, 1923 yılında Sultânî'lerin Lise adını almasıyla Balıkesir Lisesi olarak anılmaya başlamış ve günümüzde de aynı isimle eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir. Balıkesir Lisesi kurulduğu tarihten beri Balıkesir'in eğitim, kültür ve sanat tarihine katkıda bulunmakla kalmamış ülke savunmasına da önemli yararlar sağlamıştır. Karesi Sultânîsinde 1914 yılında kurulmuş olan İzicilik teşkilatı, öğrencilere dönemin şartlarında eğitim-öğretimin faaliyetlerinin yanında savaşa hazırlık eğitimleri de vermiş, vatan sevgisiyle dolu bir nesil yetişmesine katkı sağlamıştır. Çanakkale Savaşlarında önemli hizmetlerde bulunan izci teşkilatlarının başında Karesi Sultânîsi izcileri gelmektedir. Babaları Balkan Savaşında şehit düşen Edirne ve Niğbolu İdâdîlerinden Karesi Sultânîsine nakil gelen 25 izci öğrencinin tamamı gönüllü olarak Çanakkale'ye giderek cepheye şehit düşmüştür. İzci teşkilatının dışında okulun birçok öğrencisi de Balkan ve Çanakkale Savaşlarına katılarak şehit düşmüştür. 1916-1917 ve 1917-1918 eğitim-öğretim yıllarında Karesi İdâdîsi mezun verememiştir. Karesi İdâdîsinin Çanakkale savaşlarına katkısı sadece öğrencilerinin savaşa katılmaları ile kalmamış dönemin şartlarında çeşitli müsamere ve etkinliklerle maddi yardımlar da toplanmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra da kent kimliğinin korunması ve yaşatılması kapsamında her zaman etkili olan Balıkesir lisesi süreç içerisinde ulusal ve uluslararası alanda eğitim, spor, kültür ve sanat faaliyetlerinde sürekli olarak yer almıştır. Araştırmanın amacı, Balıkesir'in ilk eğitim kurumlarından olan Karesi İdâdîsinin ne zaman hangi şartlar altında kurulduğu, günümüzde Balıkesir Lisesi adıyla eğitim hayatına devam etmesine kadar hangi aşamalardan geçerek geldiğinin bilinmesi ve şehrin kültür yaşamına katkısı kapsamında hem günümüz hem de gelecek için önemli görülmesidir. Bu çalışmada Karesi İdâdîsinin kurulduğu tarihte ve günümüzdeki durumu, eğitim-öğretim faaliyetleri, tarihsel gelişim süreci içinde kültür ve sanat etkinliklerinin Balıkesir kent kimliğine etkisi incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Karesi İdâdîsi, Eğitim Tarihi, Kültür, Balıkesir Lisesi, Kent Kimliği

The Effect of Cultural Activities on Urban Development from Karesi (İdadi)High School and Karesi Sultani schools to Balıkesir High School

Abstract

Educational activities in the Ottoman state were carried out to meet the military needs until the middle of the 19th century, and the Ottoman reforms that followed caused serious changes in the educational organization of the state, which affected many areas. With the opening of İdadi schools in the Ottoman state after 1884-1885, the Karesi High School started education in the Celalzade Inn on February 23, 1886, with the initiatives of Sait Pasha in Balıkesir. Karesi High School, which started to move constantly due to physical conditions and natural events, moved to the building built for it in 1896, and continued its educational activities in the process until the Sultan of Thessaloniki moved to this building in 1913.

After the Balkan Wars, the Sultan of Thessaloniki was transferred to Balıkesir with its full staff including the administrators, teachers, assistant staff and students, the establishment of the Karesi Sultan was actually realized and it was named Karesi Sultani. The school, which was known as Sultani until 1923, started to be called as Balıkesir High School in 1923 when the Sultani's took the name of High School and continues its educational activities with the same name today. Balıkesir High School has not only contributed to Balıkesir's education, culture and art history since its establishment, but also provided important benefits to the defense of the country. Established in the Karesi Sultani in 1914, the Scouting Organization provided the students with war preparation training in addition to the educational activities under the conditions of the period, and contributed to raising a generation full of patriotism. Karesi Sultani scouts are at the forefront of the scout organizations that provided important services in the Dardanelles Wars. All 25 scout students, who were transferred to Karesi Sultan from Edirne and Niğbolu High Schools, whose fathers were martyred in the Balkan War, went to Çanakkale voluntarily and were martyred at the front. Apart from the scout organization, many students of the school were martyred by participating in the Balkan and Çanakkale Wars, and Karesi High School could not graduate in the academic years of 1916-1917 and 1917-1918. The contribution of Karesi High School to the Dardanelles wars was not only due to the participation of its students in the war, but also financial aid was collected through various shows and activities under the conditions of the period.

Balıkesir High School, which has always been effective within the scope of preserving and keeping the urban identity alive after the proclamation of the Republic, has always been involved in national and international education, sports, culture and art activities throughout the process. The aim of the research is to know when Karesi High School, one of the first educational institutions of Balıkesir, was established, under what conditions, what stages it went through until it continued its education life under the name of Balıkesir High School today, and to consider it important both for today and for the future within the scope of its contribution to the cultural life of the city.

In this study, the situation of Karesi High School at the time of its establishment and today, educational activities, the effects of cultural and artistic activities on the urban identity of Balıkesir in the historical development process were examined.

Key Words: *Karesi High School, History of Education, Culture, Balıkesir High School, Urban Identity*

Dünden Bugüne Balıkesir İmam Hatip Lisesi (1923-2022)

Muhammed İbrahim TEPE & Mükail DALMIŞ

MEB

Özet

Balıkesir İmam Hatip Lisesi, Cumhuriyetle yaşıt olan Türkiye’deki nadir okullarımızdan biridir. 100 yıldır milletin hizmetinde milletin evlatlarını yetiştirmeye devam etmektedir. İmam Hatibinden milletvekiline, bürokratına, akademisyenine, öğretmenine, esnafına, idarecisine kadar topluma hizmet eden nice şahsiyetler yetiştirmiştir. Karesi İmam ve Hatip Mektebi, Öğretmen ve idarecileri ile milli mücadelede aktif yer alan bir okulumuzdur. Topluma her alanda önder yetiştiren bu okulumuz kısa bir kapanma döneminin ardından ikinci açılışı olan 1958 tarihinden günümüze kadar bu misyonunu sürdürme gelmiştir. Balıkesir İmam Hatip Okulunun eğitim kalitesine ciddi katkı sağlayan şahsiyetlerden biri de Hasan Basri Çantay’dır. Okulumuz, öğretmen ve öğrencisiyle Balıkesir’de eğitimin kökleşmesine de katkı sağlamıştır. Aradan geçen yüzyıla rağmen okulumuzla ilgili herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, okul arşivi, İl Milli Eğitim Müdürlüğü Arşivi başta olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşların arşivlerinden yararlanılarak ayrıca okulumuzun ilk kayıtlı öğrencileri ile görüşülerek okulumuzun tarihi gün yüzüne çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu manada çalışmamızın Türkiye’de ilk olması düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Balıkesir, İmam Hatip, Karesi İmam ve Hatip Mektebi, Balıkesir İmam ve Hatip Mektebi, Balıkesir İmam Hatip Okulu, İmam Hatip Lisesi

FROM YESTERDAY TO TODAY BALIKESİR İMAM HATİP HIGH SCHOOL (1923-2022)

Abstract

Balıkesir İmam Hatip High School is one of the rare schools which are the same age as Republic. Our school has been continuing raising the children of the nation, at the service of the nation. Our school has raised many great personalities. That serving to the society, from imam, orator to deputy, bureaucrat, academician, shopkeeper, teacher, manager. Karesi İmam Hatip Maktab is a school actively involved in the national struggle, with its teachers and managers. This school that trains leaders in every field for society, has been continuing this mission since its second opening in 1958 until today, after a short shutdown period. One of the personalities, who contributed significantly to the education quality of Balıkesir İmam Hatip School, is Hasan Basri Çantay. Our school also contributed to the rooting of education in Balıkesir, with its teachers and students. Despite the passing

century, no work has been done about our school. The history of our school has been tried to be brought to light by making use of the archives of the relevant institutions and organizations, especially Presidential State Archives, the school archive, Provincial Directorate of National Education Archive, and also interviewing the first registered students of our school. In this sense, our study is thought to be the first in Türkiye

Key Words: Balıkesir, İmam Hatip Maktabı, Karesi İmam and Hatip Maktabı, Balıkesir İmam and Hatip Maktabı, Balıkesir İmam Hatip School, İmam Hatip High School.

BALIKESİRLİ MÜDERRİS KASABZÂDE HAFİZ HÜSEYİN AVNİ VE İ'CÂZ-I KUR'ÂN VE HAKKİYYET-İ İSLÂM ADLI ESERİNİN TAHLİLİ

Öğr. Gör. Dr. Fahri ÇAKAN

Balıkesir üniversitesi

Özet

İslam'ın tarihi boyunca Kur'an'ı Kerim'le ilgili olarak ortaya konan çalışma türlerinden bir tanesi de İ'câzü'l-Kur'an olmuştur. Aynı zamanda klasik ilmi geleneğin bir alt disiplini olan bu çalışma türüyle temelde, son ilâhî mesajın lafız ve mana olarak erişilmez bir seviyede bulunduğu ve benzerinin insanlar tarafından ortaya konulamayacağı ispat edilmeye çalışılmıştır. Bunun yanında yabancı din ve kültür mensupları tarafından dile getirilen Kur'an'ın eksiklik ya da çelişki ihtiva ettiği şeklindeki iddialar da cevaplanmak üzere bu türün konuları arasında yer almıştır. İcâzü'l-Kur'an'a dair son asırlarda telif edilmiş önemli örneklerden bir tanesi de milâdî 1865 tarihinde Balıkesir'de dünyaya gelmiş olan ve vefat ettiği 1914 yılına kadar bu şehrin muhtelif eğitim kurumlarında müderrislik vazifesi deruhte etmiş bulunan Hüseyin Avni Kasapzâde'nin İ'câz-ı Kur'an ve Hakkiyyet-i İslâm adlı risalesidir. Söz konusu risâle, yazarın kendi dönemindeki oryantalisttik iddialara karşı Kur'an'ı savunmak üzere yazmış olduğu bir eserdir. Cedelî üslupla yazılmış olan bu eserde öncelikle Yahudi ve Hristiyanlara ait kütüb-i sâlifedeki bazı ayetler ele alınmış ve bu ayetlerde yer alan birtakım kelimeler etimolojik tahlile tabi tutulmuştur. Bu tahlilin neticesinde de onların Hz. Muhammed'e (sav) işaret ettiği belirtilerek hem onun peygamberliği hem de ona indirilmiş bulunan Kur'an'ın hak oluşu ispat edilmeye çalışılmıştır. Yine bu risâlede gerek fesâhatıyla meşhur olan nüzûl dönemi Araplarının Kur'an'ın belâğatı karşısında boyun eğmiş olmaları gerekse son asırlarda yaşamış Charles James Lyall, Draper, Jan Gâyini, ve Sprenger gibi müsteşriklerin İslam ve Kur'an hakkındaki hüsn-ü şهادetleri Kur'an'ın i'câzı noktasında bir delil olarak takdim edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İ'câz, Kur'an, Kasabzâde, Müsteşrik, Belâğât.

MUDARRIS KASABZÂDE HAFİZ HUSEYİN AVNİ OF BALIKESIR AND AN ANALYZE OF THE WORK OF I'CAZ-I KUR'AN AND HAQQIYYET-I ISLAM

Abstract

One of the types of studies on the Qur'an throughout the history of Islam has been I'câzü'l-Qur'an. With this type of study, which is at the same time a sub-discipline of the classical Islamic sciences tradition, it was basically tried to prove that the last divine message is in an inaccessible level in terms of wording and meaning, and that the like of it cannot be come up with by people. In addition, the claims that the Qur'an contains deficiencies or contradictions, expressed by members of other religions and cultures, are among the subjects of this genre to be answered.

One of the important examples of I'câzü'l-Qur'an that has been written in recent centuries is Hüseyin Avni Kasapzâde's I'jâzü'l-Qur'an, who was born in Balıkesir in 1865 and served as a lecturer in various educational institutions of this city until his death in 1914. His

risalah called 'I'Jaz-i Qur'an and Haqqiyyat-i Islam'. The risalah in question is a work written by the author to defend the Qur'an against the orientalist claims of his time. In this work, which was written in Jadali style, first of all, some verses in the old books belonging to Jews and Christians were handled and some words in these verses were subjected to etymological analysis. As a result of this analysis, it has been tried to prove both his prophethood and the truth of the Qur'an, which was revealed to him, by stating that the verses refers to the Prophet Muhammad (saas). Again, in this risalah, both the fact that the Arabs of the revelation period, who were famous for their eloquence, bowed down to the eloquence of the Qur'an, and that the orientalists such as Charles James Lyall, Draper, Jan Gayini, and Sprenger, who lived in the last centuries, gave their benedictions about Islam and the Qur'an have been presented as a proof at the point of i'jaz.

Key Words: *I'jâz, Qur'an, Kasabzâde, Orientalist, Rhetoric*

İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın «Karesi İdadi-Sultani-Lisesi'ne Mahsus Salname» İsimli Eserin Değerlendirilmesi

Kemal AVCI

Balıkesir Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi

Özet

Bu çalışmada Balıkesir eğitim tarihinde önemli bir yere sahip olan Balıkesir Lisesi eski adıyla Karesi İdadisi hakkında İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın tertip edip yazdığı Karesi İdadi-Sultani Lisesine Mahsus Salname adlı eserin kısa bir değerlendirmesi yapılacaktır. Üç kısımda incelenen eserin birinci kısmında Maarif tarihçesi özetle verilmiş, ikinci kısmında İdadi, üçüncü kısmında ise Sultani ve lise kısımlarına ait malumata yer verilmiştir.

Karesi İdadisinin açıldığı tarih 1886'dan 1925'e kadar ki eğitim öğretim yıllarının kaydını tutan adeta bir arşiv niteliğindeki bu özgün eserin müellifi İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın tarihçi kimliğiyle tertip ettiği Salnameyi yazarken çok dikkatli çalıştığı ve günümüze ışık tutan bu kıymetli eseri vücuda getirerek hem Balıkesir'in yerel tarihi açısından hem de eğitim tarihimizin geçirdiği merhaleleri göstermesi bakımından oldukça istifade edilmesi gereken bir kaynak bıraktığı aşikardır.

Anahtar Kelimeler: *İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Karesi İdadi-Sultani-Lisesi, Mahsus Salname*

Balıkesir'de Sağlık Hizmetleri Tarihçesi

Salih YAYMAN & Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÇANAKCI & Prof. Dr. Haşmet YAZICI

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Balıkesir, sosyal, kültürel, ekonomik, doğal ve turistik kaynakları, tarihsel değerleri ile Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ayrıcalıklı bir yere sahip olan önemli bir yerleşim merkezidir. Gerek coğrafi konumu, gerekse sosyo-kültürel dokusuyla ülkemizin aydınlık geleceğine parlak sayfalar ekleyebilecek Balıkesir İlinin her yönüyle ilmî çalışmalara konu edilmesinin önemi bir hayli büyüktür. Bu çalışmamızda Balıkesir’de belediye teşkilatlanmasının kurulmasından sonraki dönemde belediye tarafından sağlanan sağlık hizmetlerinin kuruluş aşamasını, takip eden yıllarda gerçekleşen gelişmeleri, sağlık alanında hizmet vermiş ve kent hafızasında yer etmiş önemli şahsiyetleri bir kent hafızası çalışması olarak sunmayı amaçladık

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Sağlık, Hastane*

Abstract

Balıkesir is an important settlement center that has a privileged place in the history of the Ottoman and Turkish Republic with its social, cultural, economic, natural and touristic resources, historical values. It is of great importance that Balıkesir Province, which can add bright pages to the bright future of our country with its geographical location and socio-cultural texture, is subject to scientific studies in all aspects. In this study, we aimed to present the establishment phase of the health services provided by the municipality in the period after the establishment of the municipal organization in Balıkesir, the developments that took place in the following years, and the important personalities who served in the field of health and took their place in the city memory as an urban memory study.

Key Words: *Balıkesir, Health, Hospital*

Balıkesir Şehir Sağlık Profili

Doç. Dr. Sibel AKOVA & İrfan DEMİRÖZ

Yalova Üniversitesi & Balıkesir Valiliği

Özet

Kavramsal açıdan sağlıklı şehir olgusu, çeşitli disiplinleri uhdesinde barındıran bir kavram olma niteliğini haizdir. Sağlıklı kent kavramı ile işaret edilen, sağlığı hedef alan ve daha sağlıklı, huzurlu ve yaşanılır bir şehir olmak amacıyla gereken yapısal değişimleri ve süreci başlatan ve faaliyetlerini bu bağlamda yürütmekte olan şehirlerdir. Şehirlerin sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan yapısal nitelikleri, şehir sağlığı olgusunun temel göstergelerini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Dünya Sağlık Örgütü “sağlıklı şehir” kavramı doğrultusunda, uzun vadeli gelişim çalışmaları olarak addedilen “Sağlıklı Şehirler Projesi” ni başlatmıştır. Sağlıklı şehirler, altyapısal bakımdan gelişim sağlamış, daha iyi eğitim, istihdam, çevre, kentleşme, sağlık, sosyal hizmetler, kültür ve turizm faaliyetlerine sahip şehirler olarak addedilmektedir .

Sağlıklı bir şehir olma başarısının elde edilmesinde şüphesiz ki, bir şehrin mevcut durumunun belirlenmesi ve değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda araştırmanın amacının, Balıkesir ilinin demografik, sağlık, eğitim, çevre ve şehircilik, sosyal hizmet ve sosyo-ekonomik yapısının analiz edilmesi, kültür ve turizm ile kentleşme faaliyetlerinin değerlendirilerek, Balıkesir ilinin sağlık profilinin ortaya konulması olduğunu ifade etmek yerinde olacaktır .

Yürütülen araştırma sonucunda elde edilen veriler değerlendirildiğinde Balıkesir ilinin, sosyal, ekonomik, kültürel ve tarihsel bakımdan sağlıklı şehirler teriminin kavramsal çerçevesinde konumlanabileceğini ifade etmek mümkündür. Balıkesir ilinin coğrafi bağlamda Marmara Bölgesi içerisinde konumlanıyor olması ve Türkiye genelinde gelişmiş iller kategorisinde sınıflandırılması sağlıklı şehirler sınıflandırmasına da tabi olmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda, Sağlıklı Şehirler Projesi kriterlerine bakıldığında da Balıkesir ilinin sağlıklı bir şehir olduğu göze çarpmaktadır. Nitekim Balıkesir Büyükşehir Belediyesi ile Bandırma ve Karesi Belediyelerinin Türkiye’deki sağlıklı kentler arasında yer alması bu durumu doğrular niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlıklı Şehir, Şehir Sağlık Profili, Balıkesir.

Balıkesir City Health Profile

Abstract

Conceptually, the term of a healthy city has the quality of being a concept that includes various disciplines. They are the cities that are indicated by the concept of healthy city, target health and initiate the necessary structural changes and processes in order to become a healthier, more peaceful and livable city and carry out their activities in this context. Structural characteristics of cities in terms of social, cultural and economic aspects constitute the basic indicators of urban health. In this context, the World Health Organization initiated the "Healthy Cities Project", which is considered as long-term development studies, in line with the concept of "healthy city". Healthy cities are

considered as cities with improved infrastructure, better education, employment, environment, urbanization, health, social services, culture and tourism activities .

Undoubtedly, it is important to determine and evaluate the current situation of a city in achieving the success of being a healthy city. In this context, it would be appropriate to state that the aim of the research is to analyze the demographic, health, education, environment and urbanization, social service and socio-economic structure of Balıkesir province, to evaluate the culture and tourism and urbanization activities, and to reveal the health profile of Balıkesir province .

When the data obtained as a result of the research is evaluated, it is possible to state that the province of Balıkesir can be positioned within the conceptual framework of the term healthy cities in terms of social, economic, cultural and historical aspects. The geographical location of Balıkesir province within the Marmara Region and its classification in the developed provinces category throughout Turkey necessitates it to be subject to the healthy cities classification. In this context, when looking at the criteria of the Healthy Cities Project, it is striking that Balıkesir is a healthy city. As a matter of fact, the fact that Balıkesir Metropolitan Municipality and Bandırma and Karesi Municipalities are among the healthy cities in Turkey confirms this situation.

Key Words: *Healthy City, City Health Profile, Balıkesir.*

Balıkesir'in Sağlık Konusunda bir Kültürel Miras Örneği

Dr. Mehmet KAHRAMAN

Özet

Sağlık, modern dünyanın bilimsel yöntemlerle geliştirdiği çok özel bir alan olmakla birlikte, toplumların halk kesimi de uzun deneyimler sonucu elde ettiği bilgileri kullanmaktadır. Bu bilgiler, hem kültürel bir miras olarak var olmaya da devam etmekte hem de toplumun bazı kesimlerince kullanılmak üzere öğrenilmekte ve kullanılmaktadır. Bunun çeşitli örneklerine çevremizde çokça karşılaşmaktayız. Bilimsel ilaç sanayiinde bulunan bir ilaç yaygın olarak en az üç faz halinde deneme kullanımı ve hem etkilerinin hem de yan etkilerinin netleşmesi sonrasında ilgili birimlerin de onayı ile kullanımı gerçekleştirilmektedir. Bu arada önce deney hayvanlarında daha sonra da insanlarda kullanımı sağlanmaktadır. Bu usul, zaman olarak enlemesine bir tecrübe ile sonuca ulaşmak demektir. Halk ise zaman olarak boylamasına bir tecrübe sonrası uygulamalarını gerçekleştirmektedir. Kuşaklar boyu kullanıla kullanıla varılan bir sonuç, hayat olarak da hayli tecrübe sahibi olmuş yaşlı kişiler eliyle aktarılmakta ve gerektiğinde uygulanmaktadır. Bu mirasa daha çok da kadınlar sahip çıktığı için 'koca karı ilacı' olarak adlandırılmaktadır. Bir Balıkesirli olarak bundan yaklaşık kırk yıl önce karşılaştığım bir uygulamanın tamamen kültürel bir miras kaynaklı olduğunu görmüştüm. Uygulamayı yapan kişi, okuma yazma bilmiyordu. Hiçbir eğitim görme şansı yoktu. Ama bir çocuk rahatsızlığı konusunda oldukça başarılı bir uygulama yaparak bir sağlık kültürü mirasına sahip olduğunu göstermişti. Bu yaşlı kadının uygulamasını görmek ve sahip olduğu kültürel sağlık mirasına sahip çıkmak gerekiyor.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, sağlık, kültürel miras, koca karı ilacı, bilimsel ilaç.*

An Example of Balıkesir's Cultural Heritage on Health

Abstract

Although health is a very special field of expertise developed by the modern world with scientific methods, the public part of the societies also uses a different information they have obtained as a result of extensive experience. This information continues to exist as a cultural heritage and is learned and adopted for use by some segments of the society. A medicine in the scientific pharmaceutical industry is commonly used in at least three experimental phases as a trial and after the elaboration of its efficacy and side effects, it is made available to the public with the approval of the relevant bodies. This method means reaching the result with a lateral experience in terms of time. The people, on the other hand, perform their practices after a longitudinal experience in time. The result of the

experience that has been used for generations is conveyed by elder people who have had a lot of experience in life and are applied when necessary. This kind of medicine is called the 'koca-karı (elder-wife) medicine' because women claim this heritage more. As a local from Balıkesir, I saw that practice I encountered about forty years ago was purely cultural heritage. The person who made the application was illiterate. She had no chance of getting any training. But by making a very successful practice in an infant's illness, she proved that she has a heritage of mentioned health culture. It is necessary to see the practice of this old woman and to protect her cultural health heritage.

Keywords: *Balıkesir, Health, Cultural Heritage, Folk Remedy, Scientific Medicine*

Karesi Gazetesi'ne Göre Balıkesir'de Sağlık Kültürü (1886-1888)

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa POLAT

Balıkesir  niversitesi

 zet

 hrin tarihi, kültürü, edebî, dinî ve sosyal yapısı ortaya konurken pek çok kaynaktan istifade edildiği malumdur. Bu çalışmanın ana kaynağını 1886-1888 yılları arasında Balıkesir'de yayımlanmış olan, kentin ilk gazetesi, Karesi oluşturmaktadır. Bu kaynaktan hareketle ilgili dönemde Balıkesir'in sağlık kültürü, hizmetleri ve sorunları ortaya konmaya çalışılmıştır. Gazete ilk sayısında amacını ilmî ve fenn  gelişmeleri okuyucuya aktarmak şeklinde belirlemiş ve bu bağlamda farklı içerikte haberler yanında sağlık haberlerine ve makalelerine de yer vermiştir. Bunları; toplumda karşılaşılan sağlık sorunları, hastalıklar ve yanı sıra önemli bir kısmını da halkın aydınlatılması için, İstanbul'da neşredilen gazetelerden aktarılan yazılar oluşturmaktadır. Kitap ve gazete tanıtımı, eczaneler, yerel tabiplerin hastalıkları teşhis ve tedavi  nerileri, aşı, karantina, asker muayeneleri, bataklıkların kurutulması içeriğin diğer unsurlarıdır.

Bu tebliğde Karesi gazetesi taranarak sağlıkla ilgili haberler tespit edilmiş ve yorumlanmıştır. Konunun işlenişinde arşiv kaynakları başta olmak üzere diğer kaynaklara başvurulmuş, literatür bilgisiyle desteklenmiştir. Genel olarak  alışmada, XIX. yüzyıl sonlarında Balıkesir  zelinde sağlık kültürü üzerine bir değerlendirme yapılmaya  alışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, sıhhat, aşı, tabip, karantina*

Health Culture in Balıkesir According to Karesi Newspaper (1886-1888)

Abstract

It is known that many sources are used while revealing the history, culture, literary, religious and social structure of the city. The main source of this study is Karesi, the first newspaper of the city, which was published in Balıkesir between 1886-1888. Based on this source, Balıkesir's health culture, services and problems were tried to be revealed in the related period. In its first issue, the newspaper determined its purpose as conveying scientific and scientific developments to the reader, and in this context, it included health news and articles as well as news with different content. These are composed of the health problems and diseases encountered in the society, as well as the articles transferred from the newspapers published in Istanbul for the purpose of enlightening the public. Book and newspaper promotion, pharmacies, local doctors' diagnosis and treatment recommendations, vaccination, quarantine, military health checks, drying of swamps are other elements of the content. In this paper, the news about health was determined and interpreted by scanning Karesi newspaper. In the treatment of the subject, other sources, especially archival sources, were consulted and supported by literature information. In general, in the study, at the end of the 19th century, an evaluation was made on the health culture in Balıkesir.

Key Words: *Balıkesir, health, vaccine, doctor, quarantine*

Veremle Mücadelede Balıkesir

Dr. Rüveyda UÇAR

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Salgın, bir enfeksiyon hastalığının belirli bir toplumda, bölgede veya mevsimde beklenen normal sıklığından net biçimde fazla olarak görülmesi olup bu hastalıklar, tarihin her döneminde toplumların sosyal, kültürel, siyasal, bilimsel, ekonomik ve askeri yapılarını etkileyecek nitelikte sonuçlar üretmiştir. Seferberlik yıllarında (1914- 1918) verilen büyük kayıpların ardından bu dönemi takiben ölüm sebepleri göz önünde bulundurulduğunda salgın hastalıklar (frengi, tifo, tifüs, verem...) büyük bir oranla yer almaktaydı. Ülke genelinde salgın hastalıklara karşı verilen mücadelede verem salgını üzerine yapılan çalışmalar dikkat çekicidir. Verem salgını ile mücadele adına cemiyet ve dernekler kurulmuştur. Veremle mücadele adına kurulan derneklere bakıldığında ilk derneğin İstanbul' da, ikinci derneğin İzmir' de ve üçüncü derneğinde 2 Ekim 1923' te Balıkesir' de kurulduğu dikkat çekmektedir. Balıkesir' de veremle mücadele adına kurulan dernek başta Balıkesir olmak üzere çevre illerdeki hastalara da tedavi imkânı sunmuştur. Dernek faaliyetlerinin başlamasıyla birlikte 1923' teki sağlık istatistiklerine bakıldığında Balıkesir' deki ölümlerin yüzde sekseni verem kaynaklı iken 1980' lere gelindiğinde ölüm oranı yüzde birlere düşmektedir. Bu çalışmada başlangıç olarak Balıkesir' de veremle mücadelede büyük öneme sahip olan Veremle Mücadele Cemiyeti' nin faaliyetleri kapsamında hekimlerin rolünden, cemiyetin kurulmasına öncülük eden Hasan Basri Çantay' ın ve cemiyetin devamlılığını 1947' de tekrardan Veremle Savaş Derneği ismi ile kuran Vechi Ersun' un şahsiyetlerinden bahsedilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Salgın, Verem, Mücadele, Hasan Basri Çantay, Vechi Ersun*

Balıkesir in the Fight Against Tuberculosis

Abstract

An epidemic is a clearly higher incidence of an infectious disease than expected in a particular society, region or season, and these diseases have produced results that will affect the social, cultural, political, scientific, economic and military structures of societies in every period of history. Epidemic diseases (syphilis, typhoid, typhus, tuberculosis...) were prevalent when the causes of death following this period, following the great losses in the mobilization years (1914-19 1918), were taken into account. Studies on tuberculosis epidemic in the fight against epidemics throughout the country are remarkable. Societies and associations have been established to combat the TB epidemic. Looking at the associations established for the fight against tuberculosis, it is noteworthy that the first association was established in Istanbul, the second association in İzmir, and the third association in Balıkesir on October 2, 1923. The association, which was established in Balıkesir to fight tuberculosis, offered treatment opportunities to patients in neighboring provinces, especially in Balıkesir. Considering the health statistics in 1923 with the start of the activities of the association, while eighty percent of the deaths in Balıkesir were caused

by tuberculosis, the death rate decreased to one percent by the 1980s. In this study, the role of physicians within the scope of the activities of the Society for Fighting Tuberculosis, which has a great importance in the fight against tuberculosis in Balıkesir, is one of the personalities of Hasan Basri Çantay, who pioneered the establishment of the society, and Vechi Ersun, who established the continuity of the society in 1947 under the name of Fight Against Tuberculosis. will be mentioned.

Key Words: *Epidemic, Tuberculosis, Struggle, Hasan Basri Cantay, Vechi Ersun*

Geçmişten Günümüze Balıkesir'deki Hastaneler

Dr. Hatice UÇAR

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Balıkesir şehrinin ilk kez nerede ve kimler tarafından kurulduğu bilinmemekle birlikte, bir görüşe göre Batı Anadolu'nun Mysia Bölgesinde yer alan bugünkü Kepsut ilçesinin yerinde veya ilçenin 5 km doğusunda yer alan Beyköy'de kurulduğu (köyün yakınında bulunun harabelere dayanarak) tahmin edilmektedir. Başka bir görüşe göre Balıkesir'in Türkler tarafından geçmişte İlyaslar Mezarlığı olarak da bilinen (günümüzde Atatürk Parkı olarak bilinen yerde) alanda kurulduğu, ya da Balıkesir ovasının doğusunda konumlanan "Yılандаğı" eteklerinde kurulduğu belirtilmektedir. Şehri coğrafi bakımdan araştıran Bedriye Tolun Denker, günümüzdeki şehrin içinde Karesi Beyliğinin öncesine ait hiçbir buluntunun bulunmadığını belirtmektedir. Karesi Beyliği döneminde şehri ziyaret eden İbni Batuta Balıkesir'in bu dönemde kalabalık nüfusa sahip gelişmiş bir şehir olduğundan ayrıca çarşılarının da işlek ve kalabalık olduğundan bahsetmektedir. Bu gelişmenin Osmanlı Dönemi'nde de devam ettiği bilinmektedir. Balıkesir şehrinde Osmanlı Dönemi'nden günümüze kadar şehre hizmet eden sağlık yapıları oldukça çeşitlilik arz etmektedir. Toplumsal yaşamı destekleyen ve şehir kullanıcılarına hizmet veren bu sağlık yapıları çalışma kapsamında değerlendirmek üzere; şehrin tarihine paralel olarak, sağlık yapılarının konumlandırılma nedenlerinin literatür taramaları ve sağlık yapılarının tipolojilerini saha araştırmaları ile destekleyerek analiz etmeyi hedeflemektedir. Çalışma kapsamında, Eski Göğüs Hastalıkları Hastanesi (Sütlüce Mahallesi), Devlet Hastanesi (Atatürk Mahallesi), Verem Savaş Derneği (Eski Kuyumcular Mahallesi), Milli Eğitim Dispanseri (Hacı İlbey Mahallesi), Eski Hükümet Konağı Tedavi Ünitesi (Hacı İlbey Mahallesi) ve Doğumevi (Kasaplar Mahallesi) gibi sağlık yapıları analiz edilecektir. Bu bağlamda çalışma, Balıkesir şehrinin sağlık yapılarının envanteri ile birlikte yapı analizlerini de yaparak alana katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Yapıları, Hastane Yapıları, Tedavi Üniteleri, Balıkesir.

Hospitals in Balıkesir from Past to Present

Abstract

Although it is not known where and by whom the city of Balıkesir was founded for the first time, it is estimated that it was founded (based on the ruins located near the village) in the current Kepsut district in the Mysia Region of Western Anatolia or in Beyköy, 5 km east of the district. According to another opinion, Balıkesir was founded by the Turks at İlyaslar Cemetery, which is now known as Atatürk Park, or that it has been established at the foot of Yılандаğı Mountain located towards east of the Balıkesir Plains. Bedriye Tolun Denker, who researched the city geographically, states that there are no finds belonging to the pre-Karesi Principality in today's city. Ibn Batuta, who visited the city during the Karesi Principality, mentions that Balıkesir was a developed city with a large population in this period, and that its bazaars were also busy and crowded, and it is known that this

development continued in the Ottoman Period. Health structures that have served the city since the Ottoman Period in Balıkesir are quite diverse. In order to evaluate these health structures that support social life and serve city users within the scope of the study, it aims to analyze the reasons for the positioning of health structures in parallel with the history of the city by supporting the literature reviews and the typologies of health structures with field research. Within the scope of the study, health structures such as Old Breast Diseases Hospital (Sütlüce Neighborhood), State Hospital (Atatürk Neighborhood), Tuberculosis War Association (Eski Kuyumcular Neighborhood), National Education Dispensary (Hacı İlbey Neighborhood), Old Government Mansion Treatment Unit (Hacı İlbey Neighborhood) and Birthplace (Kasaplar Neighborhood) will be analyzed. In this context, the study aims to contribute to the field by conducting structure analysis together with the inventory of health structures of Balıkesir city.

Key Words: *Health Structures, Hospital Structures, Treatment Units, Balıkesir.*

Balıkesirli İslâm Âlimi Ali Şuûri ve Onun İlâhi İsimler Konusundaki Tasavvufî Görüşleri

Doç. Dr. Esmâ SAYIN

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Ali Şuûri Efendi, hem yazdığı eserler ve yetiştirdiği öğrenciler hem de Balıkesir'in imarına yönelik çalışmaları ile yenileşme hareketinin öncü şahsiyetlerinin başında gelir. Ali Şuûri, Osmanlı Devleti genelinde de tanınan bir din adamıdır .

O, zamanın çeşitli bilginlerinin yanında eğitim gördükten sonra, hocalarının destek ve özendirilmesi ile İstanbul'a giderek öğrenimini burada tamamlar. 1841-1852 arasında İstanbul'da çeşitli medreselerde müderrislik yapar. O, Balıkesir'e dönerek, medrese ve kitaplıklar yaptırır; öğrenciler yetiştirir. Ali Şuûri, halk arasında 'Koca Müftü' olarak tanınır ve sevilir.

Ali Şuûri Efendi, on dokuzuncu yüzyıl ortalarında Balıkesir ve çevresinde başlayan bilimsel alandaki modernleşme hareketinin öncü isimlerinden birisidir. O, öğrenim hayatının önemli bir bölümünü İstanbul medreselerinde geçirmiş, burada öğrendiklerini belirli ölçüde Balıkesir'de uygulama imkânı elde etmiştir. Böylece onun ve onun yetiştirdiği öğrencilerin çalışmaları sayesinde Balıkesir'de Tanzimat fikrinin ilk tohumları atılmıştır .

Ali Şuûri'ye göre tasavvuf, Allah'ın isim ve sıfatlarıyla bütünlük kurup övülmüş bir ahlaka ulaşma metotlarını bilmektir. Bütün bu yönleriyle tasavvuf, insan-ı kâmil yetiştirme düşüncesiyle insanı güzel ahlakla şereflendirir .

O'na göre, tasavvufta ikilik yoktur, birlik vardır, yani hiçbir şey yoktur, yalnız Allah Teâlâ vardır. Allah Teâlâ'nın Zat'ının varlığı gereğince ne yerde ne de gökte hiçbir varlık O'nun eşi ve benzeri değildir. İkilik ortadan kalkıp birliğe ulaşıncı Allah Teâlâ'nın ilahî isim ve sıfatları, insanın ahlakına yansır .

Bu çalışmamızda, Ali Şuûri'nin tasavvufun Allah'ın isimleriyle bütünlük kurmasına yönelik görüşleriyle O'nun ilahî isimler konusundaki tasavvufî görüşleri incelenip ele alınacaktır. O, ilahî isimleri tasnif etmesi ve onlara getirdiği yorumlar hususunda tasavvuf düşüncesine ciddi katkılarda bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ali Şuûri, Balıkesir, Tasavvuf Kültürü, İlâhî İsimler, İnsan-ı Kâmil.

THE SUFI THOUGHTS OF ISLAMIC SCHOLAR ALI SHUURI OF BALIKESİR ON DIVINE NAMES

Abstract

With his written works, the students he has raised and his efforts on the reconstructing of Balıkesir, Ali Shuuri Efendi is among the pioneers of the renewal movement. Ali Shuuri is also a cleric known throughout the Ottoman State .

After being educated by some of the scholars of the time, the assistance and encouragement of his lecturers made him move to Istanbul and complete his education there. He served as a professor in various madrasas from 1841 to 1852. Then he moved back to Balıkesir and built madrasas and libraries and raised students. Ali Shuuri was loved by the public and known among them as 'the Great Mufti.'

Ali Shuuri Efendi is one of the pioneers of the modernization movement in the scientific field that started in Balıkesir and its surroundings in the middle of the nineteenth century. He spent a great amount of his student life in Istanbul madrasas and had the opportunity to put his knowledge from Istanbul into practise, to some extent, in Balıkesir. Hence, thanks to his efforts and also the efforts of the students he educated, the first seeds of the Tanzimat (Reform) idea were planted in Balıkesir .

According to Ali Shuuri, Sufism is the knowledge to integrate with the names and titles of Allah to achieve praised morals. With all these aspects, Sufism honours man with morality with an intention to raise a perfect human .

Ali Shuuri advocates that Sufism does not accommodate duality, but rather it believes in unity, that is, there is nothing else but Allah Almighty. In accordance with the existence of Allah's Essence, no being on earth or in the sky is his equal or like him. Once duality is removed and unity is achieved, Allah's divine names and attributes are reflected in human morality .

This study will dwell on Ali Shuuri's understanding on how Sufism integrates with Allah's names and also his comments on divine names. By classifying and interpreting divine names, he has made great contributions to Sufi culture.

Key Words: *Ali Shuuri, Balıkesir, Sufi Culture, Divine Names, Perfect Human*

Balıkesir Alevi Çepnilerinin İnançları ve Dinî Ritüelleri: Kavakbaşı Mahallesi Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Fatih ÖZEROL

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Sosyolojinin kurallarına ve tarihi bilgilere göre toplumların oluşturduğu kültürel olgu ve değerler birdenbire değişmez. Zaman içerisinde kabul edilen yeni anlayışlara eklenerek veya değişim geçirerek varlıklarını devam ettirirler. Ancak hiçbir zaman temel özelliklerini bütünüyle yitirmezler. Bu değerler değişen yeni durum ve şartlara göre özünü kaybetmeden kendini değiştirir bazen de farklı şekillere bürünerek yaşamaya devam eder. Orta Asyadan göç eden Türkler İslam dinini benimsedikleri zaman önceki inanç, gelenek ve göreneklerini tamamen terketmeyip İslamın öngördüğü inanç ve kurallarına eklemleyerek devam ettirmişlerdir. Anadolu coğrafyasına geldiklerinde konar göçer bir yaşam tarzına sahip olan Türklerin bir kısmının benimsediği alevilik bir dini anlayış olmanın yanında aynı zamanda bir yaşam tarzıdır. Bu yaşam tarzını devam ettiren Türklerin bir kısmı ehli beyt sevgisine dayalı İslamın yorumunu benimsemişlerdir. Benimsemek ile kalmayıp öteden beri yaşattıkları toplumsal özelliklerini bu yoruma katmışlardır. Nihayetinde zamanımıza kadar gelen Anadolu topraklarına özgü İslam dininin bir yorumu olarak alevilik ortaya çıkmıştır . Aleviliği bir yaşam tarzı ve inanç olarak benimsemiş Türk boylarından biri de Çepnilerdir. Anadolu'nun dört bir tarafında dağınık olarak yaşayan Çepnilerin bir kısmı Sünni inancına sahiptir. Balıkesir ilimizde yaşayan Çepniler alevi inancını benimsemişlerdir. Bu çalışma Köse Süleyman ocağının merkezi olan Altieylül ilçesine bağlı Kavakbaşı mahallesindeki Alevi Çepni halkının benimsediği inanç ve uyguladıkları dinî ritüeller ile ilgilidir. Araştırmanın temelini Kavakbaşı mahallesinde dedelik görevini yürüten Mustafa Oğuz ve mahallenin ileri gelenleri ile yaptığımız görüşme sonucunda elde ettiğimiz bilgiler oluşturmaktadır. Araştırmada Kavakbaşı mahallesine bağlı olan ve Sünni inancına sahip Bahçedere mahallesi halkının aleviliğe ve alevi vatandaşlarımıza ilişkin duygu ve düşünceleri de değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İslam, Alevilik, İnanç, Kültür, Çepni

FAITH AND RELIGIOUS RITUALS OF BALIKESIR ALEVI CHEPNIS: THE CASE OF KAVAKBAŞI VILLAGE

Abstract

According to the rules of sociology and historical knowledge, cultural facts and values created by societies do not change suddenly. They maintain their existence by being articulated or changing to new understandings accepted over time. However, they never completely lose their basic properties. These values change themselves without losing their essence according to the changing new situations and conditions, and sometimes they continue to live in different forms. When the Turks who migrated from Central Asia adopted the religion of Islam, they did not completely abandon their previous beliefs,

traditions and customs, but continued by adding them to the beliefs and rules stipulated by Islam.

Alevism, which is adopted by some of the Turks who have a nomadic lifestyle when they come to the Anatolia, is not only a religious understanding, but also a lifestyle. Some of the Turks who continue this lifestyle have adopted the interpretation of Islam based on the sympathy of the ahl al-bayt. They have not only adopted it, but also added the social characteristics that they have lived for a long time to this interpretation. Ultimately, Alevism emerged as an interpretation of the religion of Islam, which is unique to the Anatolian lands, which has survived to our time.

One of the Turkish tribes that adopted Alevism as a lifestyle and belief is the Chepni. Some of the Chepnis living scattered all over Anatolia have the Sunni belief. Chepnis living in Balıkesir have adopted the Alevi belief. In this study is about the beliefs adopted by the Alevi Chepnis population citizens and the religious rituals they practice in the Kavakbaşı village of the Altıeylül district, which is the center of the Köse Süleyman quarry. In the research is the information we obtained as a result of our meeting with Mustafa Oğuz who works as a “dede” in Kavakbaşı village and the notables of the people. In the research, the feelings and thoughts of the people of Bahçedere village, who are affiliated to Kavakbaşı village and have Sunni beliefs, regarding Alevism and our Alevi citizens were also evaluated.

Key Words: *Islam, Alevism, Faith, Cultur, Chepni*

Balıkesirli Halvetî-Uşşâkî Şeyhi Sıddık Nâci Eren ve Şiirlerinde "Kalp" Kavramı

Dr. Öğr. Üyesi Betül SAYLAN

Trabzon Üniversitesi

Özet

Kalp, Kur'ân-ı Kerîm'de çeşitli özellikleriyle defâatle zikredilmiş, farklı disiplinlerin sahalarına konu olmuş, insan için her anlamda hayâtiyet arzeden bir kavramdır .

Kur'ân-ı Kerîm'de "idrak merkezi" ve "imanın mahallî" olarak ifadelendirilen, "ancak Hakk'ı zikretmekle mutmain olan", kurtuluşa erenlerin yalnızca "selîm kalp" sahipleri olduğu vurgulanan "kalp" kavramı tasavvufun da temel kavramları arasındadır. Tasavvuf ehli, kişinin kemâle erişmesini kalple irtibatlandırmışlardır. Marifetullâh ve muhabbetullâhın merkezi kabul edilen kalbin terbiyesinde "kalp tasfiyesi" önemli bir eğitim yöntemidir. İlâhî hakikatlere erişmek için kişinin kalben bu duruma hazır olması gerekmektedir. Ayrıca tasavvuf ehli duygularını aktardıkları edebî eserlerinde, şiirlerinde kalbi çeşitli benzetmelerle ifadelendirmişlerdir. "Nazargâh-ı ilâhî, "Beytullâh" gibi kavramlarla tanımladıkları kalp, tasavvufî edebiyat literatüründe sıklıkla geçmektedir .

Balıkesir'in manevî dinamiklerinden Sıddık Naci Eren 1925'te Balıkesir'in Aktarma Köyü'nde dünyaya gelmiştir. Halvetiyye tarîkatı Uşşâkiyye şubesi şeyhleri Bekir Sıtkı Visâlî (ö. 1962), Seyyid Kâzım Kızıllanat Uşşâkî (ö. 1982)'den Halvetî-Uşşâkî icâzeti; Abdülkâdir Geylânî'nin (ö. 561/1165-66) 17. kuşaktan torunu Seyyid Abdurrezzâk'ın oğullarından Seyyid Hüseyin Fevzi Paşa'dan Kâdirî icâzeti alan Sıddık Naci Eren Efendi 24 Nisan 2018'de vefat etmiştir. Kabri Balıkesir Başçeşme Kabristanı'ndadır. Tasavvufî düşüncelerini, sohbetlerini ihtivâ eden 37 eseri bulunmaktadır. Aynı zamanda bir kısmı bestelenmiş olan şiirlerinin bulunduğu Dîvân'ı günümüze ulaşmıştır. Sıddık Naci Eren Efendi, şiirlerinde zaman zaman kalpten bahsetmiş, onu çeşitli benzetmelerle ifadelendirmiş, tasavvufî terbiyede kalbin ehemmiyeti üzerinde durmuştur .

Bu çalışma vasıtasıyla Sıddık Naci Eren Efendi'nin Dîvân'ında kalp kavramının incelenmesi, şiirlerine ve tasavvufî duygu ve düşüncelerini besleyen kaynakların tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Balıkesir, Tasavvuf, Halvetî, Uşşâkî, Sıddık Naci Eren, Kalp, Tasavvufî Edebiyat.

"Heart" Concept in The Poems of Sıddık Naci Eren Who is Halveti-Uşşaki Sheikh From Balıkesir

Abstract

The heart is a concept that has been mentioned many times in the Qur'an with its various features, has been the subject of different disciplines, and is a vital concept for human beings in every sense.

The concept of "heart", which is expressed in the Qur'an as the "center of understanding" and "the place of belief", "who is only satisfied with the remembrance of the Truth", and which is emphasized that those who achieve salvation are only the owners of a "good

heart", is among the basic concepts of Sufism. Sufis have connected one's attainment to perfection with the heart. "Heart purification" is an important training method in the training of the heart, which is accepted as the center of marifetullah and conversation. In order to reach divine truths, a person must be ready for this situation in his/her heart. In addition, Sufis have expressed the heart with various metaphors in their literary works and poems in which they convey their feelings. The heart, which they define with concepts such as "Nazargâh-ı divine" and "Beytullah", is frequently mentioned in the literature of mystical literature.

Sıddık Naci Eren, one of the spiritual dynamics of Balıkesir, was born in 1925 in Balıkesir Aktarma Village. Sıddık Naci Eren Efendi, who received Halvetî-Uşşâkî license from Bekir Sıtkı Visâlî (d. 1962), Seyyid Kazım Kızılkanaat Uşşâkî (d. 1982), the sheikhs of the Uşşâkiyye branch of the Halvetiyye order; and also the Kadirî license from Seyyid Hüseyin Fevzi Pasha, one of the sons of Seyyid Abdurrezzak, the 17th generation grandson of Abdülkadir Geylani (d. 561/1165-66). He passed away on April 24, 2018. His grave is in Balıkesir Başçeşme Cemetery. He has 37 books that contain mystical thoughts and conversations. At the same time, his Dîvân, which contains some of his poems, has survived to the present day. Sıddık Naci Eren Efendi talked about the heart from time to time in his poems, expressed it with various analogies, and emphasized the importance of the heart in mystical upbringing.

Through this study, it is aimed to examine the concept of heart in Sıddık Naci Eren Efendi's Divan and to identify the sources that feed his poems and mystical feelings and thoughts.

Key Words: *Balıkesir, Sufism, Halvetî, Uşşâkî, Sıddık Naci Eren, Heart, Sufi Literature.*

Balıkesirli Bir Âlim ve Şâir Devletoglu Yusuf ve Türkçe Manzum Fıkıh Eseri

Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz FİDAN

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Hayatı hakkında edinebildiğimiz malumat kısadır. Balıkesir’li olduğu bilinmektedir. İlim ve şiirde şöhreti olan Devletoglu, Arapça’dan fıkıh bahislerini kısmen tercüme, kısmen de kendi ifadeleri ile telif etmek suretiyle yazdığı manzum fıkıh eseri ile ün kazanmıştır. Türkçe Fıkıh çalışmalarına katkıları dolayısıyla özellikle Türk edebiyatçıları arasında iyice tanınmıştır. 15. Yüzyılın Fıkıh sahasındaki âlimleri arasına da adını yazdırmıştır. Eser, Vikâyenâme, Nasihatnâme, Manzûme-i Vikâye, Manzum Fıkıh ve daha başka birkaç isimle anılmaktadır. Katip Çelebi, Keşfüzzunûn adlı eserinde bu âlim ve şâir kişiden bahsetmiştir. Devletoglu’nun sözü edilen ünlü eserinin Muradnâme şeklinde ifade edildiği de görülmektedir.

O, eserini Dönemin Osmanlı Sultanına takdim etti . O’na olan hayranlığını eserin içinde dile getirdi. Eserin elden ele dolaşan, Anadolu topraklarında yaşayan Türkler tarafından rahatça okunup anlaşılan ve de Osmanlı geleneksel din anlayışının temellerinin atılmasında etkili olduğu söylenen Türkçe yazılmış birkaç klasik arasına girdiğinde şüphe bulunmamaktadır .

Eserin gerek ülkemizde bazı şehirlerde gerekse de dünyanın önemli ilim merkezlerindeki el yazmaları kütüphanelerinde bir ya da birden fazla örnek nüshasına rastlamaktayız. Bu eserlerin çoğunluğuna şahsen ulaşmış bulunmaktayım.

Eserin yazma nüshaları sırasıyla ülkemizde başlıca şu şehirlerde bulunmaktadır: Balıkesir, Bursa, İstanbul, Ankara, Kayseri.

Eser hakkında Cumhuriyet döneminde akademik araştırmalar yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Devletoglu Yusuf’un sözü edilen eseri çeşitli açılardan incelenmeye değer olarak kabul edilmektedir. Bu anlamda daha çok dil açısından incelenmiş bulunan eserin fıkıh açısından incelenmesi henüz yapılmamıştır. Kaldı ki manzum fıkıh eserleri diye Arapça’da bir tür oluştuğu da bilinmektedir. Bu Türkçe eserin tanıtımı bu anlamda fıkıh sahasında büyük öneme sahiptir.

İslam dinindeki belli kuralların yazılı ve şiirsel ifadeleri olarak özetleyeceğimiz bu eserin Türkçe’de Fıkıh alanında ve şiir dili ile telif edilmiş ilk eser olduğu yönü de ayrıca zikredilmelidir. Bu noktada eserden örnek ifadeler yer verecek olursak şu beyitleri zikretmek mümkündür:

Her kişi kim bu kitâbı okuya

Hâşâ kim ol anı elinden koya

Belki maksûd edine ezber kıla

İlm-i ahkâm-ı şerâî’dür no’la

Bu özet tebliğ metni, Geçmişten Günümüze Balıkesir'in Kültürel Mirası Uluslararası Sempozyum 2-4 Aralık 2022 adlı sempozyumda sunulmak üzere gönderilmiştir. Saygılarımla arz ederim.

Anahtar Kelimeler: Devletoğlu Yusuf, Manzum Fıkıh, Türkçe

A Scholar and Poet from Balıkesir, Devletoğlu Yusuf and her Turkish Verse Fiqh Work

Abstract

The information we can get about his life is short. It is known that he is from Balıkesir. Devletoğlu, who has a reputation in science and poetry, gained fame with his verse fiqh work, which he wrote by partially translating the fiqh issues from Arabic and partially copying them with his own expressions. Due to his contributions to Turkish Fiqh studies, he is well-known especially among Turkish literati. He also had his name written among the scholars of the 15th century in the field of Fiqh. The work is known by other names such as Vikâyenâme, Nasihatnâme, Manzûme-i Vikâye, Manzum Fiqh and several other names. Katip Çelebi mentioned this scholar and poet in his work called Keşfüzzunûn. It is also seen that the famous work of Devletoğlu is expressed in the form of Muradnâme.

He presented his work to the Ottoman Sultan of the Period. He expressed his admiration for him in the work. There is no doubt that the work is among the few classics written in Turkish, which are circulated from hand to hand, easily read and understood by the Turks living in the Anatolian lands, and said to have been effective in laying the foundations of the Ottoman traditional understanding of religion.

We come across one or more copies of the work in manuscript libraries both in some cities in our country and in important science centers in the world. I have personally accessed most of these works.

Manuscripts of the work are found in the following cities in our country, respectively: Balıkesir, Bursa, Istanbul, Ankara, Kayseri.

Academic research has been done about the work in the Turkish Republican period and continues to be done. The aforementioned work of Devletoğlu Yusuf is considered to be worth examining from various perspectives. In this sense, the work, which has been examined in terms of language, has not yet been examined in terms of fiqh. Moreover, it is known that a genre has emerged in Arabic called verse fiqh works. The introduction of this Turkish work has a great importance in the field of fiqh in this sense.

It should also be mentioned that this work, which we will summarize as the written and poetic expressions of certain rules in the religion of Islam, is the first work in Turkish in the field of Fiqh and the language of poetry. At this point, if we give place to sample expressions from the work, it is possible to mention the following couplets:

Her kişi kim bu kitâbı okuya

Hâşâ kim ol anı elinden koya

Belki maksûd edine ezber kıla

İlm-i ahkâm-ı şerâyi'dür no'la

This summary paper was sent to be presented at the International Symposium 2-4 December 2022, Balıkesir's Cultural Heritage from Past to Present. I hereby respectfully.

Key Words: *Devletoğlu Yusuf, Fiqh in Verse, Turkish*

BİR EĞİTİMCİ OLARAK HAFİZ AHMET KARATOPRAK

Doç. Dr. Ahmet Ali ÇANAKCI

Balıkesir üniversitesi

Özet

Toplumların yapısı geçmişten günümüze değişim bağlamında incelendiğinde, insanları yetiştiren ve onlara şekil veren önemli şahsiyetlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu şahsiyetlerden eğitimciler de bu süreçte toplumun değişim ve dönüşümünde etkin rol oynamaktadır. Balıkesir’de Cumhuriyet döneminde genelde eğitim özelde ise din eğitiminde etkili olan eğitimcilerden biri de Hafız Ahmet Karatoprak’tır. Bu çalışmada Hafız Ahmet Karatoprak’ın eğitim anlayışının yaygın ve örgün din eğitiminde Kur’an eğitime katkısı bağlamında ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmada literatür taraması ve görüşme teknikleri kullanılmıştır. Bu çerçevede konuyla ilgili literatür taranmış, Hafız Ahmet Karatoprak’ın öğrencileri ve ailesiyle görüşmeler yapılmıştır. Ulaşılan dokümanlar ve bulgular çalışmanın konusu, problemi, amacı ve yöntemi ekseninde belli kategoriler altında değerlendirilmiştir. Bu kapsamda Karatoprak’ın Balıkesir’de hafızlık kurumunun gelişmesinde ve din-ahlak-değer eğitiminde yaptığı çalışmalara örneklerle yer verilerek Balıkesir’in hafızlık mirasına/gelenegine katkısı hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Ahmet Karatoprak, Hafız, Eğitim, Kur’an Eğitimi, Din Eğitimi, Balıkesir.*

HAFİZ AHMET KARATOPRAK AS AN EDUCATOR

Abstact

When the structure of societies is examined in the context of change from past to present, it is seen that important personalities who raise and shape people come to the fore. Educators, one of these personalities, also play an active role in the change and transformation of society in this process. Hafiz Ahmet Karatoprak is one of the educators who was effective in education in general and religious education in particular in the Republican period in Balıkesir. In this study, it is aimed to reveal Hafiz Ahmet Karatoprak's understanding of education in the context of her contribution to Qur'an education in non-formal and formal religious education. In the study were used literature review and interview techniques. In this context, the literature on the subject was scanned, and interviews were conducted with the students and family of Hafiz Ahmet Karatoprak. The documents and findings obtained were evaluated under certain categories in the axis of the subject, problem, purpose and method of the study. In this context, evaluations have been made about the contribution of Karatoprak to the hifz heritage/tradition of Balıkesir's by giving examples of the studies he has done in the development of the institution of hifz and in the education of religion-morality-value in Balıkesir.

Keywords: *Ahmet Karatoprak, Hafız, Education, Qur'an Education, Religious Education, Balıkesir.*

Rasih Ahmed Bey'in Fâlü's- Saâde İsimli Eseri Üzerine Bazı Mülahazalar

Dr. Öğr. Üyesi Lutfü CENGİZ

Balıkesir Üniversitesi

Özet

XVII. asrın sonu ve XVIII. yüzyılın başlarında yaşamış olan Rasih Ahmed Bey Balıkesir'de doğmuştur. Doğum tarihi kesin olarak bilinmeyen Rasih Ahmed Bey, Fatih devri veziriâzamlarından Zağanos Mehmet Paşa'nın neslindendir. Babası Sinan Paşa, annesi ise Hatice Hanım'dır. Ailesiyle ilgili bilgileri, eserlerinde kendisi vermektedir. Asıl adı Ahmed olup Rasih mahlasını niçin kullandığı konusunda aydınlatıcı bir bilgiye sahip değiliz. Kültürlü ve aristokrat bir aileye mensup olan Rasih'in medrese tahsili gördüğü, Arapça ve Farsçayı ana dili gibi bildiği ve eserlerinde kullandığı anlaşılmaktadır. Rasih Ahmed Bey, tefsir, hadis, fıkıh, sarf, nahiv, mantık vb. ilimlerin yanında mûsikî ve savaş sanatıyla ilgili bilgileri de tahsil etmiştir. Hayatının son demlerinde gözlerini kaybeden şair, Balıkesir'de 1731 yılında vefat etmiştir.

Rasih Ahmed Bey, Divan Edebiyatının ilk planda gelen şairleri arasında yer almamakla beraber, kaleme aldığı şiirler ve "üstüne" redifli gazelinin ilk beytinin III. Ahmed devrinin ünlü şairi Nedim tarafından kullanılması, büyük bir sanatkâr olduğunu ispat etmektedir. Bu gazeliyle meşhur olan Rasih Ahmed'in *Dîvânçe-i Tevârih*, *peygamberler ile ilgili konuları işlediği Gâyetü't-Tebrîk*, *ashab-ı kirâm hakkında yazdığı Bürûcu'n-Nücûm*, aşk kavramını genel olarak ele aldığı *Sürre Men Raâ*, Aydın ili halkının çeşitli yönlerini dile getirdiği *Şehrengiz-i Aydın*, yaşadığı dönemin sosyal hayatını tasvir ettiği *Sübhatü'l-Âdâb* ve *Bülğatü'l-Ahbâb* adlı eserleri bulunmaktadır. Bunların dışında *Fâlü's-Saâde* isimli bir eseri daha vardır ki, bu eserin bir nüshası Balıkesir Ömer Ali Bey Yazma Eser Kütüphanesinde 297.792 (10 HK 567) demirbaş numarası ile kayıtlıdır. Eser 62 varaktır. Bazı araştırmacılar, bu eserin gizli ilimler, kehanet, tasavvuf ve tarikat gibi konuları içerdiğini söylese de bu doğru değildir. Eser, Allah'ın varlığı ve birliği, kelime-i tevhidin anlamı, Hz. Peygamber'e övgü, onun nitelikleri, faziletleri, ona salavât getirmenin faziletleri, ismi ve künyesi, üstün yaratılışı, dış görünüşü, vücut yapısı, yine onun ahlakı, davranışları ile öğüt ve vasiyetleri, ayrıca hulefâ-i râşidîn'in soyları, künyeleri ve faziletleri hakkındaki ayet ve hadisler ile onların güzel sıfatları, öğütleri ve vasiyetlerinden bahsetmektedir. Bu tebliğ, genel olarak Rasih Ahmed Bey'in eserlerini söz konusu etmekle birlikte özelde Fâlü's- Saâde'nin muhtevası ile ilgili ileri sürülen yanlış değerlendirmeleri tashih etmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Rasih Ahmed Bey, Fâlü's- Saâde, Balıkesir, Gazel, Hz. Peygamber*

Some Notes on Rasih Ahmed Bey's *Fâlu's-Saade*

Abstract

Rasih Ahmed Bey, who lived in the end of XVII. century and at the beginning of XVIII. century, was born in Balıkesir. Rasih Ahmed Bey, whose exact date of birth is unknown, is a descendant of Zaganos Mehmet Pasha, one of the grand viziers of the Fatih period. His father is Sinan Pasha and his mother is Hatice Hanım. He gives information about his family in his works. His real name is Ahmed, and we do not have any illuminating information as to why he used the Rasih pseudonym. It is understood that Rasih, who is a member of a cultured and aristocratic family, studied at a madrasa, knew Arabic and Persian languages as his mother tongue and used it in his works. Rasih Ahmed Bey, tafsir, hadith, fiqh, morphology, syntax, logic, etc. In addition to sciences, he also collected information about music and the art of war. The poet, who lost his eyes in the last days of his life, died in Balıkesir in 1731.

Although Rasih Ahmed Bey is not among the first poets of Divan Literature, his poems and the first couplet of his ghazal with "üstüne" redif are its use by the famous poet of the III. Ahmed era, Nedim, proves that he was a great artist. Beside this famous ghazal, Rasih Ahmed's *Dîvânçe-i Tevârîh* and *Gâyetü't-Tebrîk*, where he deals with the subjects related to the prophets, *Bürücü'n-Nucûm*, which he wrote about the four caliphs, *Sürre Men Raâ*, where he discussed the concept of love in general, *Şehrengiz-i Aydın*, which he expresses the various aspects of Aydın city's people, and *Sübhatü'l-Âdâb* and *Bülğatü'l-Ahbâb*, in which he describes the social life of the period he lived in. Apart from these, he has another work called *Fâlü's-Saâde*, a copy of which is registered in the Balıkesir Ömer Ali Bey Manuscript Library with the fixture number 297.792 (10 HK 567). The work has 62 leaves. Although some researchers say that this work includes topics such as occult sciences, prophecy, mysticism and sect, this is not true. The work, the existence and unity of Allah, the meaning of kalima-i tawhid, praise to the Prophet, his qualities, virtues, the virtues of sending salawat to him, his name and tag, his superior creation, his external appearance, his body structure, his morals, behaviors, advice and wills, as well as the genealogies, tags and virtues of the four caliphs. It talks about the verses and hadiths about them and their beautiful attributes, advice and testament. While this paper deals with the works of Rasih Ahmed Bey in general, it aims to correct the misconceptions about the content of *Fâlü's-Saâde* in particular.

Keywords: *Rasih Ahmed Bey, Fâlü's-Saâde, Balıkesir, Ghazal, Hz. Muhammed*

Balıkesirli Bir Osmanlı Âlimi Hacıhasanzâde (ö. 911/1505) ve Fıkhî Yönü Üzerine Bir Değerlendirme

Arş. Gör. Emeti ÇALIŞKAN

Özet

XV. asrın ikinci yarısında öne çıkan âlimler arasında zikri geçen Hacıhasanzâde'nin tam adı Muhammed b. Mustafa b. Hacı Hasan'dır. Balıkesirî nisbesinin kullanılmasından anlaşıldığı üzere Balıkesir'de doğmuştur. Doğum tarihi hakkında net bir bilgi verilmemektedir. Balıkesirli bir ulemâ ailesine mensup olan Hacıhasanzâde ilk öğrenimini burada almıştır. Daha sonra İstanbul'a giderek Molla Yegan'a (ö. 865/1461) talebelik yapmıştır. Ailesinden gelen ulemâ geleneğini devam ettiren Hacıhasanzâde müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunmuştur. Dimetoka, Malkara, Bursa Muradiye medreseleri ve Sahn-ı Semân gibi dönemin en prestijli medresesinde müderrislik yapmasının yanı sıra Gelibolu, Bursa ve İstanbul gibi merkezlerde kadılık görevini ifa etmiştir. Osmanlılar'da Sultan I. Murad zamanında ihdas edilen kazaskerlik makamı Fatih döneminde Anadolu ve Rumeli şeklinde ikiye ayrılmış ilk Anadolu kazaskerliğini alan kişi de Hacıhasanzâde olmuştur. Ardından 1488 yılında, vefatına kadar devam ettirdiği Rumeli kazaskerliğine getirilmiştir. Aldığı eğitim ve ifa ettiği görevler dikkate alındığında Fatih döneminin üst düzey makamlarında bulunduğu anlaşılmaktadır. Çağdaşlarına nazaran uzun bir yaşam sürdüğü görülen Hacıhasanzâde'nin vefat ettiği 911/1505 tarihinde 90 yaşının üzerinde hatta 115 yaşında olduğu kaydedilmektedir. Yaşamı boyunca önemli makamlarda yaptığı görev ve yetiştirdiği öğrencilerle ulemâ sınıfından olduğunu kanıtlayan Hacıhasanzâde uzun yıllar kazaskerlik görevini ifa ederek ve İstanbul Fatih'te kendi adına bir medrese yaptırarak ümerâ sınıfı içerisinde de adından söz ettirmiştir.

İslâmî ilimlerin çeşitli alanlarına dair metin merkezli eserler ortaya koymuş bir isim olarak pek çok talebenin yetişmesine de katkı sağlamıştır. Usûl ve fûru bakımından aklî ve naklî ilimlere vakıf olduğu anlaşılan Hacıhasanzâde daha ziyade Teftâzânî'nin *Telvîh* isimli eserinin Mukaddimât-ı Erbaa kısmına yazdığı hâşiye ile öne çıkmaktadır. XV. yüzyıl ulemasının ilmi mirası tartıştıkları hâşiye yazım geleneği içerisinde önemli isimlerden biri olarak zikredilmesi onun ilmi yetkinliğini göstermesi açısından önemlidir. Hâşiyesinde Sadrüşşerîa, Teftâzânî, Cürcânî gibi isimlere eleştiriler getirmiş olması onun ilmî tartışmalardaki yerine işaret etmesi bakımından önem arz etmektedir. Bu çalışmada yetiştiği ilmi ortamın izleri sürülerek Hacıhasanzâdeyi daha yakından tanımak ve aynı zamanda eserleri ile alakalı olarak tespit edebildiğimiz bazı aidiyet problemlerine dikkat çekilerek onun fıkhî yönünü aydınlatmak hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı âlimi, İslam Hukuku, Balıkesir, Hacıhasanzâde.*

Abstract

An Ottoman Scholar From Balıkesir Hacıhasanzâde (d. 911/1505) and an Evaluation on His Fiqh Direction

The full name of Hacıhasanzâde, who was mentioned among the prominent scholars in the second half of the 15th century, is Muhammed b. Mustafa b. Haji Hasan. He was born in Balıkesir, as can be understood from the use of Balıkesir before his name. Although there is no clear information about his date of birth, considering his age at the time of his death, it can be said that he was born in the period of Murad II. Hacıhasanzâde, who is a member of a scholars family from Balıkesir, received his primary education here. Later, he went to Istanbul and became a student to Molla Yegan (d. 865/1461). Continuing the tradition of learning from his family, Hacıhasanzâde served as a professor and judge. In addition to working as a professor in important madrasas such as Dimetoka, Malkara, Bursa Muradiye and the most prestigious madrasa Sahn-ı Semân, he also served as a judge in centers such as Gallipoli, Bursa and Istanbul. The authority of kazasker, which was established in the time of Sultan Murad I in the Ottomans, was divided into two as Anatolia and Rumelia during the Fatih period, and the person who received the first Anatolian kazasker was Hacıhasanzâde. Then, in 1488, he was appointed to the Rumelia kazasker, which he continued until his death. Considering the education he received and the duties he performed, it is understood that he was in the high-level offices of the Fatih period. It is recorded that Hacıhasanzâde, who was seen to have lived a long life compared to his contemporaries, was over 90 and even 115 years old on the date of his death in 911/1505. Hacıhasanzâde, who proved that he was from the scholar class with the duties he held in important offices and the students he trained throughout his life, made his name known among the umera class by performing his duty as a judge for many years and having a madrasah built in his name in Istanbul Fatih.

As a name who produced text-based works on various fields of Islamic sciences, he also contributed to the training of many students. Hacıhasanzâde, who is understood to be knowledgeable in mental and transmission sciences in terms of method and furu, stands out with the annotation he wrote in the mukaddimat-ı erba section of Teftâzânî's Telvîh. The fact that he is mentioned as one of the important names in the tradition of writing annotations, in which the scholars of the 15th century discuss the scientific heritage, is important in terms of showing his scientific competence. The fact that he criticized names such as Sadrüşşerîa, Teftâzânî and Cürcânî in his annotation is important in terms of pointing out his place in scientific debates. In this study, it will be tried to shed light on the fiqh aspect of Hacıhasanzâde by making an examination on his works.

Keywords: *Ottoman scholar, Islamic Law, Balıkesir, Hacıhasanzâde.*

Balıkesir Mutasarrıf Ömer Ali Bey Yazma Eser Kütüphanesinde Eseri Bulunan Balıkesirli Müellif ve Müstensihler

Arş. Gör. Enise OSMANOĞLU BENGİ

Balıkesir Üniversitesi

Öz

Kültürel mirasın sembolü olarak tarihî süreç içerisinde varlığını devam ettirebilen el yazması eserler, bugün de titizlikle muhafaza edilmektedir. Balıkesir’de bulunan farklı tarih ve dönemlere ait yazma eserlerin koruma altına alındığı yerlerden biri de Balıkesir Mutasarrıf Ömer Ali Bey Yazma Eser Kütüphanesidir. Kütüphane, 1901 yılında II. Abdülhamid’in onayıyla dönemin Karesi Mutasarrıfı Ömer Âli Bey tarafından “Hamidiye Kütüphanesi” adıyla kurulmuştur. Kendine ait bir hizmet binası tesis edilene kadar Balıkesir İl Halk Kütüphanesi dâhilinde varlığını sürdürmüştür. 2015 yılında, Balıkesir Valiliği tarafından restore edilen hâlihazırdaki binada, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı İstanbul Bölge Müdürlüğüne bağlı olarak hizmete açılmıştır. Bu çalışmada Mutasarrıf Ömer Ali Bey Yazma Eser Kütüphanesinde kayıtlı Balıkesirli müellif ve müstensihlerin tespiti ve incelenmesi amaçlanmaktadır. Başlangıçta Mutasarrıf Ömer Âli Bey’in hayatı ve kütüphanenin tarihçesi hakkında bilgi verilecek, ardından Türkiye Yazma Eserler Kurumu’nun çevrimiçi veri tabanından yararlanılarak Balıkesirli müellifler tespit edilecektir. Sonrasında da tespit edilen müellifler içerisinde eserleri söz konusu kütüphanede bulunanların yazmaları incelenecektir. Bu eserlerin kütüphane bilgileri, içerikleri, alanları ve yazımına dair malumat verilecektir. Aynı zamanda yine kütüphanede bulunan Balıkesirli müstensihler ve istinsah ettikleri eserler de tespit edilecek fakat bunların yalnızca listelenmesiyle yetinilecektir. Çalışma neticesinde el yazması eseri, Mutasarrıf Ömer Ali Bey Yazma Eser Kütüphanesinde bulunan “Balıkesrî” nisbesine sahip müelliflerin şahsiyetleri ve bu müelliflerin telif ettiği eserlerin mahiyetleri incelenmiş ve tanınması sağlanmış olacaktır. Aynı şekilde “Balıkesrî” nisbesini taşıyan müstensihler ve eserleri de görülecektir. Sonuç olarak bu çalışma, gerek kütüphanenin tanınması gerekse de tarihi süreç içerisinde Balıkesir’in kültürel mirasına Balıkesirli müellif ve müstensihlerin katkısını ortaya koyması açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Ömer Ali Bey Yazma Eser Kütüphanesi, Müellif, Müstensih, Ömer Âli Bey.*

Authors And Copyists From Balıkesir In The Balıkesir Mutasarrıf Omer Ali Bey Manuscript Library

Abstract

Manuscripts, which can survive in the historical process as a symbol of cultural heritage, are still meticulously preserved today. One of the places where manuscripts belonging to different dates and periods in Balıkesir are taken under protection is Balıkesir Mutasarrıf Omer Ali Bey Manuscript Library. The library was established in 1901 with the approval of Abdülhamid II, by the Governor of Karesi, Ömer Âli Bey, under the name "Hamidiye Library". It continued its existence within the Balıkesir Provincial Public Library until a service building of its own was established. The current building, which was restored by the Balıkesir Governorate, was put into service in 2015 under the Istanbul Regional Directorate of the Turkish Manuscripts Institution. In this study, it is aimed to determine and examine the authors and copyist from Balıkesir registered in the Mutasarrıf Omer Ali Bey Manuscript Library. At the beginning, information about the life of Mutasarrıf Ömer Âli Bey and the history of the library will be given, then the authors from Balıkesir will be identified by using the online database of the Turkish Manuscripts Institution. Afterwards, the manuscripts of the authors whose works are in the library in question will be examined. Information about the library information, contents, fields and writing of these works will be given. At the same time, copyists from Balıkesir and the works they copied will also be identified, but only listing them will be sufficient. As a result of the study, the personalities of the authors whose manuscripts are located in the Mutasarrıf Omer Ali Bey Manuscript Library with the title of "Balıkesrî" and the nature of the works written by these authors will be examined and recognized. Likewise, bearing the title of "Balıkesrî" copyists and their works will be seen. As a result, this study is important in terms of both recognizing the library and revealing the contribution of the authors and copyists from Balıkesir to the cultural heritage of Balıkesir in the historical process.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Omer Ali Bey Manuscript Library, Authors, Copyist, Ömer Âli Bey.*

İmam Birgivî'nin İzhar'ında Ayetle İstişhâd ve Birgivî'nin İrşad Edici Yönü

Arş. Gör. Şule Yüksel ARICI

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Özet

XVI. yüzyılın Osmanlı Dönemi meşhur alimlerinden olan İmam Birgivî, yaşadığı asrın önemli eğitim kurumları kabul edilen medresede müderrislik yapmış, eğitim ve irşad faaliyetlerinde bulunmuştur. İmam Birgivî'nin İslâmi ilimler alanında elli civarında yazdığı eser incelendiğinde Kur'ân ve Sünnet'i hayat düsturu edindiğini görmek mümkündür. Müellifin nahiv alanında telif ettiği İzhar isimli eseri Arap dilinin öne çıkan eserlerinden biridir.

Bu bildiride, İmam Birgivî'nin İzhar isimli nahiv eserinde örnek olarak ele aldığı ayet iktibaslarının muhtevasını ortaya koymak amaçlanmaktadır. İmam Birgivî'nin Arap diline dair grameri öğretmeyi amaçladığı eserinde, bir eğitim öğretim metodu olarak Kur'an'ı özümsetmeyi ve Kur'an'ı rehber edindiği gözlemlenen yönü ele alınacaktır. Öncelikle tarihsel süreçte İmam Birgivî'nin İzhar isimli eserinin öneminden bahsedilecektir. Daha sonra eserinde İmam Birgivî'nin ayet iktibaslarından hareketle onun eğitim ve öğretim yoluyla toplumu irşad etmeye ne denli önem verdiği İzhar'ından hareketle ele alınacaktır. Son olarak iktibas edilen ayetler muhteva açısından incelenecektir. Sonuç olarak İmam Birgivî'nin, Arapça olarak indirilen Kur'an'ı Kerim'i anlamaya yardımcı olması amacıyla kaleme aldığı bu eserinde Kur'an'dan örnekler vermesinin ne gibi faydalarının olabileceği noktasına değinilecek, İmam Birgivî'nin eğitimdeki söz konusu metodunun önemine vurgu yapılacaktır.

Sonuç olarak, İmam Birgivî İslâmi ilimlerin birçok alanında sahip olduğu ilmi birikimin yanı sıra Kur'an ve sünneti zihin dünyasında özümseyerek ortaya çıkardığı eğitim metoduyla Osmanlı Dönemi'nin yükselme döneminde ilim dünyasına yön vermiş bir alimdir. Bu etkileyici ilmi dehası ve birçok yönüyle ele alınmaya değer olan İmam Birgivî'nin eserleri, okunma ve araştırmalara konu olma noktasında önem verilmesi gereken değerlerdir.

Anahtar Kelimeler: İmam Birgivî, İzhar, Ayet, İrşad.

Quotations of Verses in Imam Birgivî's Izhar and Birgivî's Guiding Aspect

Abstract

Imam Birgivî, one of the famous scholars of the 16th century in the Ottoman Period, worked as a professor in the madrasah, which was considered the important educational institution of the century, and engaged in education and guidance (Irshad) activities. When Imam Birgivî's works written about fifty in the book of Islamic sciences are examined, it is possible to see that he adopted the Qur'an and Sunnah as his life motto. The author's work titled Izhar, which he wrote in the field of syntax, is one of the prominent works of the Arabic language.

In this paper, it is aimed to reveal the content of the verse quotations that Imam Birgivi took as an example in his syntax work called Izhar. In Imam Birgivi's work, which aims to teach the grammar of the Arabic language, the observed aspect of assimilating the Qur'an as an education method and taking the Qur'an as a guide will be discussed. First of all, the importance of Imam Birgivi's work titled Izhar will be mentioned in the historical process. Later in his work, Imam Birgivi's citations of verses will be discussed with reference to his Izhar how much importance he attaches to guiding the society through education and training. Finally, the verses quoted will be examined in terms of content. As a result, in this work of Imam Birgivi, which he wrote in order to help understand the Qur'an, which was downloaded in Arabic, it will be mentioned what kind of benefits can be provided by giving examples from the Qur'an, and the importance of Imam Birgivi's method in education will be emphasized. will be done.

As a result, Imam Birgivi is a scholar who shaped the world of science in the rise of the Ottoman Period with his educational method, which he created by assimilating the Qur'an and the Sunnah in the world of mind, as well as his knowledge in many fields of Islamic sciences. This impressive scientific genius and the works of Imam Birgivi, which are worth considering in many ways, are values that should be given importance in terms of being the subject of reading and research.

Key Words: *Imam Birgivi, Izhar, Verse, Guidance (Irshad) .*

Balıkesirli Mutasavvıf Abdülaziz Mecdi Tolun ve Dîn-i Muhammedî İsimli Eserinin Tahlili

Arş. Gör. Azime Merve TAŞDELEN

Balıkesir Üniversitesi

Özet

1865 yılında Balıkesir’de dünyaya gelen Abdülaziz Mecdi Tolun, Osmanlı döneminde Karesi milletvekilliği, Şer’iyye ve Evkaf Vekâleti müsteşarlığı gibi pek çok resmî görevde bulunmuş bir siyaset adamı olmasının yanı sıra önemli bir âlim, mutasavvıf ve şairdir. Hayatı hakkında elimizdeki en önemli kaynak olan Osman Nuri Ergin’in Balıkesirli Abdülaziz Mecdi Tolun: Hayatı ve Şahsiyeti isimli kitabında Tolun’un eserleri arasında zikredilen Dîn-i Muhammedî, müellifin 1919-1920 yıllarında Sebîlürreşâd Dergisi’nde “İnneme’l-Müminune İhvetün” (I-II-III) ve “Âlem-i İslâm'da Esbab-ı İ'tila [ve] İnhitat” (I-II-III) başlıklarıyla yayınlanmış altı makalesinden oluşmaktadır. Tolun, ilk üç makalesinde siyasî ve ictimai hayatta İslâm’ın “uhuvvet” ve “teâvün” kavramlarının öne çıkarılmasının gerekliliğini, çağın sorunlarına bu esaslardan yola çıkılarak çözüm bulunabileceğini vurgulamaktadır. Diğer üç makalesinde ise İslâm’ın doğduğu yıllarda ve daha sonra özellikle Endülüs döneminde hızla gelişmesi ve yayılmasını açıklarken ahlâkî ön plana çıkarmaktadır. Tolun kendi zamanında İslâm âleminde yaşanan siyasî ve ictimai çöküşün de ahlâkî zaafiyetlerden kaynaklandığını ileri sürmekte, bu sebeple İslâm dininin hususiyetlerini anlatırken “tezkiye-i nefis” ve “tehzib-i ahlak” kavramlarının altını çizmektedir. Eser, 20. yüzyılda sıklıkla tartışılan milliyetçilik, lisan birliği, hak, adalet, eşitlik ve hürriyet gibi kavramlara sûfi bir Osmanlı münevverinin gözünden bakmamızı sağlaması ve yazıldığı dönemdeki toplumsal bozulmalara çözümler sunması ile dikkat çeken bir metindir. Bu tebliğde Abdülaziz Mecdi Tolun’un Dîn-i Muhammedî’de öne çıkardığı kavramlar üzerinde durulacak, müellifin görüşleri dönemin siyasî, sosyal ve ilmi şartları çerçevesinde değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Abdülaziz Mecdi Tolun, Dîn-i Muhammedî, Tasavvuf, Balıkesir*

Analysis of a Book of Sufi Abdulaziz Mecdi Tolun from Balıkesir named Dîn-i Muhammedî

Abstract

Abdülaziz Mecdi Tolun, who was born in Balıkesir in 1865, is an important scholar, sufi and poet, as well as being a politician who has held many official positions during the Ottoman Period, such as; mp of Karesi and counselor of the Ministry of Religious Affairs. Dîn-i Muhammedî is mentioned among the works of Tolun in Osman Nuri Ergin's book named Balıkesirli Abdülaziz Mecdi Tolun: Hayatı ve Şahsiyeti which is the most important study about the author’s life. Dîn-i Muhammedî consists of the six articles of the author named "İnneme'l-Müminune İhvetün" and “Âlem-i İslam'da Esbab-ı İ'tila [ve] İnhitat” in Sebîlürreşâd .

Among these six articles, in the first three He emphasizes the necessity of the two Islamic terms in political and social life; “brotherhood and welfare” which can be the solutions for

today's problems. In the last three articles, he focuses on the role of morality while explaining the rapid development and spread of Islam in the early years and later especially in Andalusia. Tolun argues that the political and social downfall in the Islamic world in his time was also because of deprivation of morality. So he underlines the terms of "tazkiyah al-nafs" and "tahdhib al-akhlaq" while describing the characteristics of Islam. His study named Dîn-i Muhammedî is a remarkable text which offers solutions for the social deteriorations and provides us to understand the terms that discussed in the 20th century such as "nationalism, language unity, right, justice, equality and freedom" from a perspective of an Ottoman sufi and intellectual .

In this paper, the prominent terms that used by Abdülaziz Mecdi Tolun in Dîn-i Muhammedî will be examined and the views of the author will be evaluated within the political, social and scientific cirtumstances of the Author's time.

Kişilik ve Dindarlığın Uyumlu İşbirliğinin Dinî ve Dünyevî Yansımaları: Balıkesirli Bir Osmanlı Aydını Olan Birgili Mehmed Efendi Örneği

Prof. Dr. Özer ÇETİN

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Bu araştırmada Balıkesirli bir Osmanlı aydını olan Birgili Mehmed Efendinin kişilik ve dindarlığı dökümantasyon yöntemiyle incelenmiş, elde edilen bulgular psikolojik açıdan değerlendirilmiştir. Araştırmanın amacı dini yaklaşımlarıyla yaşadığı dönem ve sonrasını etkilemiş önemli bir dinî ve tarihî kişilik olan Birgili Mehmed Efendinin anlaşılmasına katkıda bulunmaktır.

Kişilik; bireyi diğer insanlardan farklı kılan, ona özgü yapılanmış, tutarlı özelliklerin birçok faktörle etkileşimi sonucu oluşan psikolojik bir yapıdır. Dindarlık ise bir dinin inanç esaslarının kişi, grup ya da toplum tarafından yaşanmasıdır. Her ikisinin ortak işlevleri kişinin algı ve yaşam tarzını etkilemesidir.

Yapılan araştırmada Birgili Mehmed Efendinin kişilik bakımından daha çok içe dönük kişilik, dindarlık bakımından ise iç güdümlü dindarlığa yakın özellikler taşıdığı görülmüştür. İçe dönük kişilik ve iç güdümlü dindarlığın temel özellikler bakımından benzerlik göstermeleri ve dayanışma içinde olmaları Birgili Mehmed Efendinin dini ve dünyevi yaşamını olumlu yönde etkilemiştir. Dini yaklaşımlarına bakıldığında sosyal kaygıdan uzak dini kurallara bağlı bir yöntem izlediği, dünyevi yaşam tazına bakıldığında ise sosyal hayattan uzak bir yaşam sürdüğü görülmektedir. Sonuç olarak kişilik ve dindarlığının uyumlu işbirliği Birgili Mehmed Efendinin dinî hayatında dinî kurallara bağlılığını güçlendirmiş, kişilik ve dindarlığına uygun bir yaşam tazını tercih etmesiyle iç ve dış çatışmalardan kurtulup ilme odaklanarak tutarlı ve üretken bir hayat sürmüştür.

Anahtar Kavramlar: *Kişilik, Dindarlık, Algı, Dini Yorum*

Religious and Worldly Reflections of the Harmonious Cooperation of Personality and Religiosity: The Example of Birgili Mehmed Efendi, an Ottoman Intellectual from Balıkesir

Abstract

In this study, the personality and religiosity models of Birgili Mehmed Efendi, an Ottoman intellectual from Balıkesir, were examined by using the documentation method, and the findings were evaluated from a psychological point of view. The aim of the research is to contribute to the understanding of Birgili Mehmet Efendi, who is an important historical and religious figure who influenced his period and later with his religious approaches.

Personality; what makes the individual different from other people, uniquely structured, it is a psychological structure formed as a result of the interaction of consistent features with many factors. Religiosity is the living the belief principles of a religion by a person, group or society. The common functions of both are to affect one's perception and lifestyle.

In the study, it was seen that Birgili Mehmed Efendi had more introverted personality in terms of personality, and features close to intrinsic religiosity in terms of religiosity. The similarities and solidarity of introverted personality and instinctive religiosity in terms of basic characteristics affected Birgili Mehmed Efendi's religious and worldly life. When we look at his religious approaches, it is seen that he follows a method that is far from social anxiety and adheres to religious rules, and when we look at his worldly lifestyle, it is seen that he lives a life away from social life. As a result, the harmonious cooperation of personality and religiosity strengthened Birgili Mehmed Efendi's adherence to religious rules in his religious life, and by choosing a lifestyle suitable for his personality and religiosity, he got rid of internal and external conflicts and led a consistent and productive life by focusing on science.

Keywords: *Personality, Religiosity, Perception, Religious Interpretation*

Bandırma’da Bir Velî: Hulefâ-yı Nakşibendiyye’den Nâzım Yüzbaşı Efendi (1930-2017)

Dr. Muzaffer Ertuğrul - Prof. Dr. Vahit Göktaş

Gönen Anadolu İmam Hatip Lisesi - Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Özet

Balıkesir Ali Rıza el-Bezzâz (?-1912), Hasan Basri Çantay (1887-1964) ve Gönenli Mehmet Efendi (1903-1991) gibi din ve mâneviyât büyükleri ile ismini duyurmuş bereketli bir beldedir. Bunların yanında Balıkesir’in dînî-tasavvufî hayatında mühim bir rol oynadığı halde ismi pek duyulmayan mâneviyât büyükleri de vardır ki onlardan birisi Bandırmalı Hacı Nazım Yüzbaşı’dır. Uşak’ın Karahallı ilçesinin Bekiköy’ünde doğan Nazım Efendi geçimini halı ticaretiyle sağlamış ve herhangi bir memuriyet görevi almamıştır. Ticârî faaliyetlerini daha rahat yürütebileceğine inandığı için 1953 yılında Bandırma’ya yerleşmiştir. Burada ticaretine devam ederken mânevî bir arayış içine girmiştir. Takriben 1968 yılında Nakşî meşâyihından Ahıskalı Ali Haydar Efendi’nin (1870-1960) hulefâsından Manyas’ın Darıca köyünde ikâmet eden Abdülkadir Efendi’ye (?-1970) intisab etmiştir. Abdülkadir Efendi’nin vefatından sonra Adanalı Mahmud Sami Ramazanoğlu’na (1892-1984) mürîd olmuştur. Mürşidine muhabbette ve nakşî yoluna hizmette akranlarından öne geçtiği için kısa bir süre sonra kendisine mürşidi tarafından hilâfet verilmiştir. Böylece Balıkesir’in Bandırma, Erdek, Gönen, Manyas, Edincik gibi bazı bölgelerinde ve Çanakkale’nin tümünde vefatına kadar uzun yıllar irşad vazifesini devam ettirmiştir. Bu süre zarfında yüzlerce kişi onun sohbetleriyle ihyâ olmuştur. Nazım Efendi sadece toplumun mânevî ihtiyaçları ile değil maddî ihtiyaçları ile de alakadar olmuştur. Bu maksatla 1992 yılında ticarete kendisine yardım eden oğulları ile beraber Bandırma Hacı Ali Rıza Efendi Vakfı’nı kurmuştur. Bu vakıf günümüzde de Balıkesir bölgesinde eğitim, kültür ve sosyal yardımlaşma faaliyetlerine devam etmektedir. Bu bildiride Nazım Yüzbaşı’nın hayatı, vakıf faaliyetleri ve tasavvufî yönü üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Nazım Yüzbaşı, tasavvuf, Nakşibendiyye, vakıf.

A Sufi in Bandırma: Nazım Yüzbaşı Efendi, one of the Naqshi Caliphs (1930-2017)

Abstract

Balıkesir is a fertile region that has made its name known with its sufis such as Ali Rıza el-Bezzâz (?-1912), Hasan Basri Çantay (1887-1964) and Gönenli Mehmet Efendi (1903-1991). In addition to these sufis, there are spiritual greats whose names are not heard much although they play an important role in the religious-mystical life of Balıkesir. One of them is Hacı Nazım Yüzbaşı from Bandırma. Nazım Efendi, who was born in Bekiköy of the Karahallı district of Uşak, made a living from the carpet trade and did not take any civil service. He settled in Bandırma in 1953 because he believed that he could carry out his commercial activities more easily. While continuing his trade here, he entered into a spiritual quest. He joined Abdülkadir Efendi's order (?-1970) in about 1968. Whose sheikh lived in Darıca village of Manyas. Abdülkadir Efendi was the caliph of Ahıskalı Ali Haydar Efendi (1870-1960), a Naqshi sheikh. After Abdülkadir Efendi's death, he joined

Mahmud Sami Ramazanoğlu's (1892-1984) order. He devoted himself for his sheikh and sufi brothers in the order of Naqshî. After a short time, he was given the mission of caliphate by his sheikh. So he continued his mission of guidance for many years in some parts of Balıkesir such as Bandırma, Erdek, Gönen, Manyas, Edincik and all of Çanakkale. During this time, hundreds of people were guided by his discourse. Nazım Efendi was not only concerned with the spiritual needs of the community, but also with the material needs. For this purpose, he established the Bandırma Hacı Ali Rıza Efendi Foundation in 1992 with his sons. Today, this foundation continues its educational, cultural and social assistance activities in Balıkesir region. In this paper, the life, foundation activities and mystical activities of Nazım Yüzbaşı will be explained.

Key Words: *Nazım Yüzbaşı, sufism, Naqshbandiyya, foundation.*

Osmanlı Devletinin Son Döneminde Balıkesir Uleması

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet EŞER

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Osmanlı son döneminin ulema biyografilerine dair kıymetli kaynaklarından birisi ulema sicil dosyaları veri tabanıdır. Eski ismiyle "Ulema Sicill-i Ahval Dosyaları"nın asılları İstanbul Müftülüğü Meşihat Arşivi'nde bulunan 6835 şahıs dosyasından oluşmaktadır. Bu dosyalar, Şeyhülislâmlık makamına bağlı olarak kaza ve nahiye gibi farklı idari bölge ile kadi, müftü, müderris, eytam müdürü ve müsevvid gibi birbirinden farklı ilmiye ve kalemîye memurlarına ait tercüme-i hal, icazetname, nüfus ve maaş belgeleri gibi değişik birçok belgeden oluşmaktadır. Bunlar içerisinde doğum yeri Balıkesir ve ilçeleri olan farklı kademelerdeki âlimlerin tespiti, Osmanlı'nın son dönemindeki Balıkesir ulemasına dair fikir verecektir. Bu çerçevede yapılan taramada -parantez içindeki rakamlar o bölgedeki âlimleri göstermek üzere- Balıkesir (18), Balya (7), Bandırma (6), Bigadiç (3), Burhaniye (1), Edremit (6), Erdek (2), Gönen (5), Havran (4), Karesi (2), Manyas (1) ve Sındırgı (2) olmak üzere toplam 57 dosyaya ulaşılmıştır. Öte taraftan bu isimlere ait özellikle tercüme-i hal ve icazetnameler, hem şahsın kendisi hem de dönem ve bölgeye dair meşhur hocalar, okunan eserler ve kitap tedavülü tarzında ilmî birikimi yansıtmada noktasında birinci elden veri sağlama potansiyeli taşımaktadır. Bununla birlikte kişinin eğitim durumu, eğitim aldığı/verdiği veya görev yaptığı yerler ve kurumlar, hocaları, okuduğu ilimler ve kitapların yanı sıra icazetleri ile memuriyetleri de bu kapsamda zikredilebilir. Örneğin Burhaneddin Hüseyin Hilmi b. Hüseyin el-Balıkesirî'nin (1330/1912 hayatta) (Süleymaniye Kütüphanesi, Osman Huldi Ö(z)türkler) koleksiyonu, 14 numara, 5a) hocası Anadolu Kazaskeri Mustafa Fehmi Efendi'nin (ö. 1330/1912) (İSAM, Ulema Sicil Dosyaları Veri Tabanı, 0049_02 numaralı) ulema sicil dosyasında kendi ağzından yazılan biyografisindeki bilgiler, zikri geçen verileri teyit eder niteliktedir

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı, Balıkesir, Ulema, Ulema Sicil Dosyaları Veri Tabanı*

The Ulema of Balıkesir in the Last Period of the Ottoman Empire

Abstract

Ottoman period is the database for ulema registers files. These files are originally known as the "Ulema Sicill-i Ahval Files" and consist of 6835 personal files, the originals of which are in the Meşihat Archive of the Istanbul Mufti Office. These files consist of many different documents such as biography, icazetname, population and salary documents belonging to different administrative regions such as the district and township, depending on the office such as kadi, mufti, mudarris, director of the eytam and musawvid. Among these, the determination of scholars at different levels whose birthplace is Balıkesir and its districts will give an idea about the Balıkesir's ulema in the last period of the Ottoman Empire. In this framework, -the numbers in parentheses show the scholars in that region- Balıkesir (18), Balya (7), Bandırma (6), Bigadiç (3), Burhaniye (1), Edremit (6), Erdek (2), Gönen (5), Havran (4), Karesi (2), Manyas (1) and Sındırgı (2), a total of 57 files were

reached. On the other hand, especially the biographies and icazetnames belonging to these names have the potential to provide first-hand data in terms of reflecting the scientific accumulation in the style of the person himself, the famous teachers of the period and the region, the works read and the book circulation. In addition to this, the person's education level, places and institutions where he received/given training or worked, teachers, the sciences and books he read, as well as his licensing and civil service can be mentioned in this context. For example, Burhaneddin Hüseyin Hilmi b. Hüseyin el-Balıkesirî's (1330/1912 alive) (Suleymaniye Library, Osman Huldi Ö(ztürkler) collection, folio number 14, 5a recto) of Anatolian Kazasker Mustafa Fehmi Efendi (d. 1330/1912) (İSAM, Database for Ulema Registers Files, numbered 0049_02), the information in his biography written in his own mouth in the ulema registry file confirms the aforementioned data.

Key Words: *Ottoman, Balıkesir, Ulema, Database for Ulema Registers Files*

Osmanlı Döneminde Balıkesir’de Tasavvuf Kültürü

Özcan METİN

Özet

İnsanın hem iç hem de dış imarını amaçlayan, İslâm dininin derûnî yönünü anlama adına yoğunlaşan ve insân-ı kâmil yetiştirme düşüncesiyle ortaya çıkan tasavvuf, tarihî süreç içerisinde kendi kurumlarını oluşturmuş; Müslüman toplumların kültürlerini etkileyerek önemli bir düşünce hareketi haline gelmiştir. Türkler, İslâm dinini kabul etmeleriyle beraber dinin bu yorumunu da benimsemişlerdir. Türklerin Anadolu’yu fethetmesiyle Anadolu coğrafyası tasavvuf kültürünün etkin olarak yaşandığı bir yer olmuştur. Anadolu’nun kadîm şehirlerinden Balıkesir, İslâm dini ve tasavvuf kültürüyle erken dönemde tanışmış bir ildir. Türklerden önce çeşitli din ve inanışa ev sahipliği yapan şehir, Müslümanların bölgeye gelmesiyle İslâm dini ile tanışmış; Yahudi, Hristiyan ve Müslümanların beraber yaşadığı bir yer haline gelmiştir. Türklerin bölgeye yerleşmesiyle beraber Balıkesir’de Müslümanlar giderek yoğunlaşmıştır. Bu şekilde tasavvufla tanışan şehir, tarih boyunca tasavvuf kültürünün etkin şekilde yaşandığı yerlerden biri olmuştur. Balıkesir’de Karesi Beyliği döneminde ahîlik, Babailik ve Bektaşîlikle başlayan tasavvuf kültürü; Osmanlı döneminde Kadirilik, Rifâilik, Nakşibendilik, Mevlevilik, Bayramilik, Celvetilik ve Uşşâkilik ile daha yaygın bir hale gelmiştir. Osmanlı toplumunda her kesimi buluşturan tasavvuf kültürü, ortak bir düşünce yapısı oluşturmuş ve bu alanda hizmet veren birçok âlim, mutasavvıf ve irfan ehli kişinin yetişmesine vesile olmuştur. Anadolu tasavvuf kültürünü oluşturan bu kişiler, her bölgeye yayılsalar da varlıkları bazı bölgelerde daha yoğun olarak hissedilmiştir. Balıkesir, tasavvuf kültürünün yetiştirdiği irfan ehli kişilerin çokluğuyla tarihte adından söz ettirmiş ve her dönemde tasavvuf kültürünün canlı olarak yaşandığı bir yer olmuştur.

Bu çalışmada Balıkesir’de her dönemde etkin olan tasavvuf kültürünün Osmanlı dönemindeki durumu tespit edilmiş ve bu kültürel mirasın günümüze taşınması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf Kültürü, Osmanlı Dönemi

SUFI CULTURE IN BALIKESIR IN THE OTTOMAN PERIOD

Abstract

Sufism, which aims at both internal and external development of human, concentrates on understanding the inner side of the religion of Islam, and emerged with the idea of raising perfect human beings, has created its own institutions in the historical process, it has become an important movement of thought by influencing the cultures of Muslim societies. The Turks, along with their acceptance of the religion of Islam, also adopted this interpretation of religion. After the Turks conquered Anatolia, the Anatolian geography became a place where Sufi culture was actively practiced. Balıkesir, one of the ancient cities of Anatolia, is a city that met the religion of Islam and sufi culture in the early period. The city, which hosted various religions and beliefs before the Turks, met with the religion of Islam when Muslims came to the region; It has become a place where Jews,

Christians and Muslims live together. As the Turks settled in the region, the majority of Muslims in Balıkesir increased. The city, which met with Sufism in this way, has been one of the places where Sufi culture has been experienced effectively throughout history. Sufi culture, which started with Akhism, Babaism and Bektashism in Balıkesir during the Karesi Principality; it became more common with the Kadirism, Rifaism, Naqshbandism, Mevlevism, Bayramism, Celvetism and Uşşâkism during the Ottoman period. The Sufi culture, which brought all segments of the Ottoman society together, created a common mentality and led to the education of many scholars, mystics and wise people serving in this field. Although these people, who formed the Anatolian Sufi culture, spread to every region, their presence was felt more intensely in some regions. Balıkesir has made a name for itself in history with the multitude of people of wisdom raised by the Sufi culture and has been a place where Sufi culture is lived alive in every period. In this study, the situation of the Sufi culture in the Ottoman period, which was active in every period in Balıkesir, was determined and it was aimed to carry this cultural heritage to the present day.

Key Words: *Balıkesir, Sufi Culture, Ottoman Period*

Metin Savaş'ın Yeşil Çeşme Romanında Milli Mücadele ve Mübadele

Prof. Dr. Salim ÇONOĞLU

Özet

Yeşil Çeşme, Metin Savaş'ın uzun hikâye türünde bir eseridir. Eser 2003 yılında Polika'nın Yeşil Çeşmesi adıyla yayınlanmış ancak yazar, yanlış anlaşılmaya ve yanlış yazılmaya müsait olduğu gerekçesiyle eserin ismini ikinci baskıda Yeşil Çeşme olarak değiştirmiştir. "Bu hikâyeyi yaşayan ve bana anlatan Ali Dayımın anısına" ithafıyla başlayan roman, biyografik roman özelliği gösterir . Yeşil Çeşme romanı, Polika ve Molla Oğlu arasındaki aşk ilişkisi merkeze alındığında bir mübadele romanı olarak da değerlendirilebilir. Bilindiği gibi mübadele her iki toplumun millî hafızasında derin izler bırakmıştır. Bazı kaynaklara göre iki milyon insanın zorunlu olarak yer değiştirdiği bu olay, tarafların tarihin akışı içerisinde sosyo-kültürel ve siyasi sebeplerle mecbur kaldığı bir sürecin sonunda gerçekleşmiştir. Bu bildiride, Metin Savaş'ın Yeşil Çeşme adlı romandan hareketle, Milli Mücadele yılları ve mübadelenin trajedisi değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Bursalı Cinanî'nin Karesi Hicviyesi

Doç. Dr. İsmail AVCI

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Klasik Türk şiirinde şehirleri övmek maksadıyla yazılmış birçok metin vardır. Çoğunlukla şehrengiz ya da şehraşup olarak anılan şehir methiyeleri dışında gazel, kaside, mesnevi ve diğer nazım şekilleriyle kaleme alınmış başka şiirlerde de şehirlerin çeşitli bakımlardan övüldükleri görülür. Diğer taraftan bazen şairler hoşlanmadıkları şehirleri hicvetmişlerdir. Antep, Aydın, Bergama, Boğdan, Bursa, Çorum, Darende, Dukakin, Edirne, Eflâk, Fırt (Susurluk), Hasan Abdal, İstanbul, İzmir, İzmit, Karaferye, Katif, Kepsut, Kırk Kilise, Kırkağaç, Korintos, Lahsa, Manastır, Mısır, Mihaliç, Mora, Rum, Rusçuk ve Sivrihisar gibi şehirler şairlerin bir sebeple yerdikleri yerler arasındadır. Bu şehirlere Karesi'yi de eklemek mümkündür. 16. asır şairlerinden Bursalı Cinanî'nin Divan'ında bulunan 14 beyitlik bir şiirde Karesi hemen her bakımdan yerilmiş, bir anlamda yerden yere vurulmuştur. Bu çalışmada Cinanî'nin söz konusu şiiri ele alınmıştır. Şiirden söz etmeden önce klasik Türk şiirinde hicvedilen şehirlere ve Karesi yergisiyle doğrudan alakalı olduğu için şairin kısaca hayat hikâyesine temas edilmiştir. Bu çalışmada üzerinde durulan şiir vesilesiyle bir şehrin hangi açılardan ve hangi sebeplerle yerildiğine dair çıkarımlar yapmak mümkün olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şehir hicivleri, Bursalı Cinanî, Karesi

A Satire of Karesi by Cinanî of Bursa

Abstract

A great number of literary texts which are intended to praise cities exist in classic Turkish poetry. Other than various eulogies for cities commonly known as 'şehrengiz' or 'şehraşup', cities receive praise for various aspects in other types of poems written in a number of styles such as ode, eulogy, masnavi, and in other types of verse. On the other hand, some poets have satirized certain cities that they did not like. Antep, Aydın, Bergama, Bogdan (Moldova), Bursa, Çorum, Darende, Dukakin, Edirne, Wallachia, Fırt (Susurluk), Hasan Abdal, İstanbul, İzmir, İzmit, Veria, Katif, Kepsut, Kırk Kilise (Kırklareli), Kırkağaç, Corinth, Lahsa, Manastır (Bitola), Alexandria, Mihalic, Morea, Rum, Ruse, and Sivrihisar were included among such cities and towns that poets satirized for some reason. It is possible to add Karesi to these cities and towns. In a 14-couplet poem by Cinanî of Bursa, a poet who lived in the 16th century, as contained in his work titled Divan, Karesi was satirized for almost everything or rather, it was harshly criticized. In this article, the aforementioned poem by Cinanî was discussed. Before going into further detail in the said poem, a short biography of the author was provided as it was directly relevant to cities satirized in classic Turkish poetry as well as the author's own satire of Karesi. Through the poem as discussed in this article, it is possible to gain valuable insight into what aspects and which reasons are instrumental in satirizing a city.

Key Words: City satires, Cinanî of Bursa, Karesi

Esat Adil Müstecaplıoğlu'nun İstanbul Basınındaki Edebî Yazıları

Öğr. Gör. Dr. Zeliha KAPUKAYA

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Müstecabizade Esad Adil olarak da tanınan Esad Adil Müstecaplıoğlu (1904-1958); hukukçu, fikir adamı, gazeteci, şair kimliği ile 20.yy Türk kültür ve siyaset dünyasında iz bırakmış bir kalem ve dava insanıdır. Balıkesir'in yetiştiği bir değer olan Esat Adil'in biyografisi incelenirken yazı faaliyeti, Balıkesir ve İstanbul dönemi olmak üzere iki dönemde ele alınır. Gençlik dönemi yazılarını Zafer-i Milli, Türk Dili, Çağlayan, Irmak gibi Balıkesir kökenli gazete ve dergilerde yayımlayan Esad Adil, Balıkesir Halkevi'nin başkanlığını yaptığı dönemden sonra Balıkesir'de çıkardığı Savaş gazetesi ile önemli bir gazetecilik faaliyeti gerçekleştirmiştir. Bu dönem, Esad Adil'in yazı hayatının ilk dönemidir ve bu süreçte fikir, siyaset alanlarının dışında şiir ve düzyazı türünde önemli sayıda edebî eser yayımlamıştır. Yapılan çeşitli akademik çalışmalarda bu dönemde yazdığı edebî eserlerini ve bunların değerlendirmelerini görmek mümkündür. Esad Adil, İstanbul'a gittikten sonra yazı faaliyetini daha çok fikri ve siyasi alanda yürütmüştür. Balıkesir dönemindeki kadar yoğun olmasa da edebî yazılar yayımlamayı sürdürmüştür. Esad Adil'in İstanbul dönemindeki edebî faaliyetleri akademik anlamda yeterince değerlendirilmemiştir. Yeni Dünya, Tan, Gün, Gerçek gibi döneminin ses getirmiş yayın organlarında neşrettiği edebiyat eleştirisi başta olmak üzere şiir ve diğer türlerdeki eserleri onun yazar ve şair kimliğinin önemli bir tarafını oluşturmaktadır.

Bu bildiride basın, edebiyat ve fikir hayatında iz bırakmış Balıkesir'in yetiştirdiği bir değer olan Esad Adil'in İstanbul'da neşrettiği şiirleri başta olmak üzere edebiyat yazıları ele alınacaktır

Anahtar Kelimeler: Esat Adil Müstecaplıoğlu, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, Balıkesir

Literary Articles of Esat Adil Müstecaplıoğlu in the Istanbul Press

Abstract

Esad Adil Müstecaplıoğlu (1904-1958), also known as Müstecabizade Esad Adil; With his identity as a lawyer, intellectual, journalist and poet, he is a pen and litigator who left a mark in the 20th century Turkish culture and politics. While examining the biography of Esad Adil, a value he grew up with in Balıkesir, his writing activity is handled in two periods, namely the Balıkesir and Istanbul periods. Esad Adil, who published his youth period articles in newspapers and magazines of Balıkesir origin such as Zafer-i Milli, Türk Dili, Çağlayan and Irmak, carried out an important journalism activity with the newspaper Savaş, which he published in Balıkesir after his term as the chairman of Balıkesir Community Center. This period is the first period of Esad Adil's writing life, and he published a significant number of literary works in the genre of poetry and prose, apart from the fields of ideas and politics. In various academic studies, it is possible to see his literary works written in this period and their evaluations. After Esad Adil went to Istanbul, he carried out his writing activities more in the intellectual and political fields.

He continued to publish literary articles, although not as intensely as in the Balıkesir period. Esad Adil's literary activities in the Istanbul period have not been adequately evaluated academically. His works in poetry and other genres, especially literary criticism, which he published in prominent publications of the period such as *Yeni Dünya*, *Tan*, *Gün*, and *Gerçek*, constitute an important part of his writer and poet identity. In this paper, literary writings, especially the poems published in Istanbul by Esad Adil, a value raised by Balıkesir, who left a mark on the press, literature and intellectual life, will be discussed.

Key Words: *Esat Adil Müstecaplıoğlu, Turkish Literature in the Republican Period, Balıkesir*

Balıkesirli Zâtî'nin Gazeller Dışındaki Şiirlerinde Yer Adları Üzerine Bir Değerlendirme

Dr. Öğr. Üyesi Haluk AYDIN

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Klasik Türk edebiyatında yer adları bu edebiyatın coğrafyasını da oluşturur. Genel anlamda bakıldığında belli başlı coğrafi yer adlarının şiirlerde sıkça yer aldığı ve bir anlam çerçevesi kazandığı görülmektedir. Bu anlam çerçevesi kuralcı bir edebiyat olan klasik Türk edebiyatının gazel nazım şeklinde daha sıkı kurallara tabiyken diğer nazım şekillerinde nisbeten daha geniş bir ifade imkanı bulur. Bu çalışmada 16. yüzyılın önde gelen şairlerinden Balıkesirli Zâtî'nin gazel nazım şekli dışında kalan şiirlerinde kullanılan yer adları tespit edilmiş, bu kullanımların klasik Türk edebiyatının oluşturduğu anlam çerçevesi ile ne şekilde örtüştüğü veya ayrıldığı üzerine tespitlerde bulunulmuştur. Bunun yanında yer adlarının kullanımında nazım şekillerinin fonksiyonları da ele alınmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Zâtî, Yer Adları, 16. Yüzyıl, Klasik Türk Edebiyatı

Evaluation of Place Names in the Poems by Balıkesirli Zâtî Except for Gazelles

Abstract

Place names in classical Turkish literature can form the geography of this literature. In general terms, it is seen that certain geographical place names are frequently included in the poems and gain a sense of specific meaning area. While this semantic framework is subject to stricter rules in the form of ghazal verse in classical Turkish literature, which is a normative literature, it is a relatively broader expression opportunity in other verse forms. In this study, the place names used in the poems by Balıkesirli Zâtî, one of the leading poets of the 16th century, were determined except the ghazal verse form, furthermore, there have been some findings on the coherence and incoherence of these uses within the sense of meaning framed in the classical Turkish literature. In addition, the functions of verse forms in the use of place names are also taken into consideration.

Key Words: Balıkesirli Zâtî, Place Names, 16th Century, Classical Turkish Literature

Kadıızâde Mehmed İlmî Efendi ve Mesmû'atü'n-Nekâyih Mecmuatü'n-Nesâyih İsimli Eseri

Arş. Gör. Sibel ÖZİL & Recep YİĞİT

Yalova Üniversitesi & İbn Haldun Üniversitesi

Özet

Genel olarak devlet yönetimine dair temel ilkeleri, idarecinin sorumlulukları ve yöneticilik vasıflarına dair incelikleri ihtivâ eden siyasetname metinlerine, İslam dünyasının ilk asırlarında beri rastlanılmaktadır. Nitekim Hz. Ali'nin Mısır'a vali olarak atadığı Mâlik el-Eşter'e gönderdiği rivayet edilen, görev süresi boyunca uyması gereken kuralların yazılı olduğu mektubun, İslam tarihinde var olan siyasetname metnlerinin ilk örneklerinden biri olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca Yunan ve İran kültürlerine ait olan siyasetname metnlerinin de Arapça'ya çevrilmesiyle birlikte arşivlerimizde geniş bir siyasetname literatürü meydana gelmiştir. Böylece ahlak felsefesi-âdâb literatürü bağlamında değerlendirilebilecek birtakım eserler, içeriğindeki nasihatlerin özellikle sultâna hitaben kaleme alınmasından ötürü siyaset ile ilişkilendirilmektedir.

17. yüzyılın, devrini ve sonrasını derinden etkilemiş bir harekete öncülük eden, önemli simalarından Balıkesirli Kadıızâde Mehmed İlmî Efendi tarafından kaleme alınan ve çalışmanın temelini teşkil eden *Mesmû'atü'n-Nekâyih Mecmuatü'n-Nesâyih* adlı eser, âdâb literatüründe yer almakla birlikte muhtevâsından ötürü "ahlâkü's-sultân" türü siyaset eserleri arasında zikredilmektedir. Eserin, 12 Rebi'ülevvel 1040 (1630) tarihinde IV. Murat'a ithafen yazıldığı; Aziz Mahmud Hüdayi aracılığıyla da sultana takdim edildiği bilinmektedir. Süleymaniye Kütüphanesi, Hüsrev Paşa Koleksiyonu 00629 demirbaş numarasında kayıtlı bulunan 142 varaklık bu yazmanın, kütüphane kataloglarında şimdiye kadar ikinci bir nüshasına rastlanmamıştır.

Çalışmada, öncelikle Kadıızâde Mehmed İlmî Efendi hakkında bilgi verilecek ve liderlik ettiği Kadıızâdeliler Hareketi'ne kısaca temas edilecektir. Ardından kaleme aldığı eserler tanıtılarak çalışmanın odak noktasını oluşturan *Mesmû'atün-Nekâyih Mecmu'atu'n-Nesâyih'in* müellife aidiyeti ile ilgili tartışmalar dile getirilecek; eserin, şekil ve muhtevâ incelemesi ayrıntılı olarak yapılacaktır. Çalışmanın amacı, Kadıızâde Mehmed İlmî Efendi hakkında yaşanan kimlik karmaşasını açıklığa kavuşturmak, *Mesmû'atün-Nekâyih Mecmu'atu'n-Nesâyih'in* müellife aidiyeti ile ilgili problemlere ışık tutmak ve siyasetname alanında yapılan çalışmalara mütevazı bir katkıda bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Siyaset Düşüncesi, Siyasetname, Adab Literatürü, Kadıızâde Mehmed İlmî Efendi, *Mesmû'atün-Nekâyih Mecmu'atu'n-Nesâyih*.

Form and Content Analysis of Kadızâde Mehmed İlmî Efendi's work *Mesmû'atü'n-Nekâyih Mecmuatü'n-Nesâyih*

In general, the texts of the political treatise, which include the basic principles of state administration, the responsibilities of the administrator, and the subtleties of managerial qualifications, have been run across since the first centuries of the Islamic world. Indeed, the letter, which is rumoured to have been sent by Ali Ibn Abu Talib (May Allah be pleased with him) to Malik al-Ashtar, who was appointed as the governor of Egypt, and in which the rules that must be followed during his term of office are written, is considered to be one of the first examples of the texts of the political treatise in the history of Islam. In addition, a wide literature of politics has emerged in our archives with the translation of the texts of the political treatise belonging to Greek and Iranian cultures into Arabic. Therefore, some works that can be evaluated in the context of moral philosophy-adap literature are associated with politics because the advice in their content was written especially for the Sultan. The work named *Mesmû'atü'n-Nekâyih Mecmuatü'n-Nesâyih* was written by Kadızâde Mehmed İlmî, one of the leading figures of a movement that deeply affected its period and later periods in the 17th century. This work, in addition to being included in the adap literature due to its content, is mentioned among the political works of the "ahlaq al-Sultan" type. It is known that the work was dedicated to IV. Murat on 12 Rabi 1040 (1630) and was presented to the sultan through Aziz Mahmud Hüdayi. This manuscript is registered in the Suleymaniye Library, Hüsrev Pasha Collection, fixture number 00629. Until now, a second copy of this 142-leaf manuscript has not been found in the library catalogues.

In this study, first of all, information about Kadızâde Mehmed İlmî Efendi will be given and the Kadızâdeliler Movement, which he led, will be briefly touched upon. Then, the works he wrote will be introduced, and discussions on the authorship of *Mesmû'atün-Nekâyih Mecmu'atun-Nesâyih*, which is the pivotal point of the study, will be expressed. Later, the form and content of the work will be examined in detail. The aim of the study is to first clarify the identity confusion about Kadızâde Mehmed İlmî Efendi. In addition, it is aimed to shed light on the problems related to the authorship of the work named *Mesmû'atün-Nekâyih Mecmu'atun-Nesâyih* and to make a modest contribution to the studies in the field of politics.

Keywords: Ottoman Political Thought, Political Treatise, Adab Literature, Kadızâde Mehmed İlmî Efendi, *Mesmû'atün-Nekâyih Mecmu'atu'n-Nesayih*.

Hasan Aycın Anlatmalarında Yeniden Yazma

Prof. Dr. Ertan ÖRGEN

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Geleneksel kıssanın yeni zamanlarda giderek unutulması, roman türünün o biçimi ciddiye almaması, aslında içeriğin de yavaş yavaş kaybolması manasına gelir. Balıkesir'in yetiştirdiği önemli sanatkârlardan olan Hasan Aycın, çizgi sanatıyla daha çok bilinmesine karşın giderek kaybolan kıssa anlatma hassasiyetini hatırlatmak, böyle bir dünya içinde var olduğumuzu unutturmamak için Esrarnâme, Sâhipkırân Nâm-ı Diğer Hamzanâme, Bin Hüseyin Nâm-ı Diğer Battalnâme adlı anlatmaları yazmıştır. Bu eserlerin temel kaygısı bizim bir dünya tasavvurumuz, inancımız ve kendi kahramanlarımız olduğunu söylemektir. Onun, Keloğlan, Hazreti Hamza ve Battal Gazi'nin halk anlatmalarından yazıya geçirilmiş metinleri esas alarak ve onlar üzerinde kendi inisiyatifi doğrultusunda değişiklikler yaparak güncellediği bu anlatmalar bir yeniden yazma çabasıdır. Ortak bir ruhu temsil mahiyetindeki bu kahramanlar, yazar tarafından İslami olmayan eklemelerden ayıklanarak sunulmuştur. Yeniden yazmanın bu sebeple metinlerde birinci olarak kendi kahramanlarımızı unutturmamak, ikinci olarak metinlerin içine yerleştirdiği şiir parçaları ile daha sade bir Türkçe ile anlatmak ve üçüncü olarak yazarın biriktirdiği İslami hassasiyet ve çevre özellikleri taşıdığını tespit ettik. Yeniden yazma terimi ile ifade olunmak istenen bu yaklaşımdır. Hasan Aycın'ın bu güncelleme çabası içinde yer yer Balıkesir kültürüne ilişkin göndermeler yaptığı da görülmektedir. Bildiride bu üç eser etrafında yazarın dile getirdiği hassasiyetler günümüz anlatmalarından farkları ile de değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Hasan Aycın, Esrarnâme, Sâhipkırân Nâm-ı Diğer Hamzanâme, Bin Hüseyin Nâm-ı Diğer Battalnâme*

REWRITING THE NARRATIONS OF HASAN AYCIN

Abstract

The fact that the traditional story is gradually forgotten in new times means that the novel genre does not take that form seriously, in fact, the content is gradually disappearing. Raised in Balıkesir Hasan Aycın, who is one of the major artists, line art are known, although increasingly lost parable sensitivity to remind, tell, let us forget that we exist in such a world Esrarnâme, Sahipkiran Hamzaname, Bin Hussein named think and Grow Rich has written to tell. The main concern of these works is to say that we have a world vision, faith and our own heroes. These narratives, which he updated based on the texts transcribed from the folk narratives of Keloğlan, Hazrat Hamza and Battal Gazi and making changes on them in accordance with his own initiative, are an effort to rewrite. These heroes, which represent a common spirit, are presented by the author by extracting them from non-Islamic additions. For this reason, we have determined that the rewrite carries Islamic sensitivity and environmental characteristics accumulated by the author, firstly, not to make our own heroes forget in the texts, secondly, to tell them in a simpler

Turkish language with the poetry fragments he placed in the texts, and thirdly. It is this approach that is intended to be expressed with the term rewriting. It is also seen that Hasan Aycin has made references to Balıkesir culture from place to place in this update effort. In the statement, the sensitivities expressed by the author around these three works will also be evaluated with their differences from today's narratives.

Keywords: *Hasan Aycin, Esrarnâme, Sâhipkırân Nâm-ı Diğer Hamzanâme, Bin Hüseyin Nâm-ı Diğer Battalname*

36 Baharı'nda Edremit

Dr. Öğr. Üyesi Bayram Yıldız

Balıkesir Üniversitesi

Özet

36Baharı, 1946 Edremit'te doğan, ilk, orta ve lise eğitimini Edremit'te yapan Fatma Gürel'in ilk romanıdır. Roman adından da anlaşılacağı gibi bir dönem romanıdır. Yazar, çocukluğunun ve ilk gençlik çağlarının geçtiği Edremit'e kırık bir aşk hikâyesini(Doktor Kemal ile Rus kızı Maria) ve Halkevi'ni merkeze alarak 1936 yılının baharından bakar. Bu bakış, kurmaca bir gerçeklik çerçevesinde okura sunulmasına rağmen, yazar bu kurmaca gerçekliği oluşturmak için dört buçuk yıllık bir araştırma inceleme evresi geçirmiştir. Dönemle ilgili kitapları, gazeteleri, dergileri okuyup incelemenin yanı sıra, o dönemi yaşayan kişilerin anılarına başvurmuş, onlarla konuşmuştur. Romanda olaylar geniş anlamda Edremit ve çevresinde geçerken daha dar anlamda ise Halkevi ve çevresinde geçmektedir. Halkevleri dönemin siyasi iktidarının yönetim anlayışının özellikle sosyal ve kültürel boyutlarıyla yaşama geçirildiği kurumlar olması nedeniyle dönemle ilgili çalışmalara kaynaklık etmesi bakımından önemlidir. Yine Halkevleri yapısı ve etkinlikleri kapsamında hem toplumun yönetici ve önde gelen kesimlerini hem de geniş halk kitlelerini bir araya getiren kurumlardır. Bu durumu 36 Baharı'nda da görmek mümkündür. Romanda yazar dönemin Edremit'in farklı kesimlerinden kişileri bir araya getirmiştir. Bu kişiler sadece kurmaca kişiler değil, o dönemin gerçek kişilerinden de izler taşımaktadır. Yine yazar kullanmış olduğu anlatım tekniği ile de çoğul bir bakış açısını yakalamış, aynı dönem, durum ve olaylara okurun farklı gözlerle bakmasını sağlamıştır. Bu çalışmada 36 Baharı'ndan hareketle Edremit'in bir dönemine ayna tutulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Edremit, 1936, Halkevi

Edremit in 36 Baharı

Abstract

36 Baharı, It is the first novel of Fatma Gürel, who was born in 1946 in Edremit and completed her primary, secondary and high school education in Edremit. The novel, as the name suggests, is a period novel. The author looks at Edremit, where he spent his childhood and early youth, from the spring of 1936, focusing on a broken love story (Doctor Kemal and Russian girl Maria) and the Community Center. Although this view is presented to the reader within the framework of a fictional reality, the author has spent four and a half years of research and analysis to create this fictional reality. In addition to reading and examining books, newspapers and magazines about the period, he consulted the memories of people who lived in that period and talked to them. While the events in the novel pass in Edremit and its surroundings in a broad sense, the events take place in and around the Community Center in a narrower sense. People's Houses are important in terms of being a source for studies related to the period, as they are institutions in which the management understanding of the political power of the period is brought to life,

especially with its social and cultural dimensions. Again, within the scope of their structure and activities, Community Centers are institutions that bring together both the executive and prominent segments of the society and the large masses of the people. It is possible to see this situation in the 36 Bahar. In the novel, the author brought together people from different parts of Edremit. These people are not only fictional people, but also bear traces of real people of that period. Again, the author has caught a plural point of view with the narrative technique he has used, and has enabled the reader to look at the same period, situation and events with different eyes. In this study, it will be tried to mirror a period of Edremit with reference to the 36 Bahar.

Key Words: *Edremit, 1936, Community Center.*

Balıkesirli Zâtî'nin Şiirlerinde Sosyal ve Kültürel Hayatın Yansımaları

Dr. Abdülkerim GÜLHAN

Özet

Zatî (1471-1546), 15. yüzyılın son çeyreği içerisinde Balıkesir’de dünyaya gelmiş, çocukluk ve gençliği bu şehirde geçmiştir. Onun Balıkesir’de çizmecilik yaptığı bilinir, adının Sehî, Bahşî, Satı ya da İvaz olduğu söylenir. II. Bayezid zamanında İstanbul’a gitmiş, Yavuz Sultan Selim ve Kanunî dönemlerinde yaşamıştır. Bayezid Camii avlusundaki dükkânında, önce çizmecilik, sonra remilcilikle hayatını sürdürmüştür; başta devrin padişahları olmak üzere diğer devlet adamlarına sunduğu şiirler karşılığında aldığı caizelerle geçimini sağlamış, 1546’da vefat etmiştir. Hacimli bir Divan yanında, Şem ü Pervane, Ahmed ü Mahmud, Ferruhname Edirne Şehrengizi, Letâif, Siyer-i Nebî ve Mevid, Fâl-i Kur'an adlı eserlerin sahibi olan Zatî, yalnızca 16. yüzyılın en önemli şairlerinden biri değil, aynı zamanda şair hocasıdır. Onun Bayezid Camii avlusundaki remil dükkânı, aslında bir şiir akademisi gibiydi. Orada şiir okunur, şiir tartışılırdı. Genç şairler üstada şiirlerini gösterir, onun eleştirilerini alırlardı. Bunların başında daha sonra devrin sultânı’ş-şuarâsı kabul edilen Bakî geliyordu. Zatî, önemli ve düzenli bir tahsili olmamasına rağmen, üstün yeteneği sayesinde çok başarılı bir şair olmasıyla hep dikkat çekmiştir. Çok hoşsohbet, hazırcevap, nüktedan biri olduğu söylenir. Bir rivayete göre 3000 gazeliyle, klasik edebiyatın en fazla gazel söyleyen şairi kabul edilmiştir. 500 kadar da kasidesi vardır. Onun en önemli yönlerinden biri de yaşadığı devrin sosyal ve kültürel hayatına ait yansımaların şiirlerinde çokça yer almasıdır. Klasik şiirin sınırları belli katı kurallarına rağmen, divan şairlerinin şiirlerine yaşadıkları sosyal çevrenin izleri sanatın prizmasından süzülerek yansımıştır. Biz onları dikkatle inceleyebilirsek devrin bütün maddi ve manevi kültürel hayatının izlerini yakalayabiliriz. Bir başka deyişle, dönemin sosyal ve kültürel hayatını çok iyi bilmeden o şiirleri doğru anlayamayız. Zatî'nin şiirleri, hayat pratiklerinin binlerce tecrübeden sonra herkesin kolayca anlayabileceği en özlü ifadelerle dönüşmesinin ürünleri olan atasözü ve deyimler yanında; sosyal hayattaki âdet, gelenek ve göreneklerin yansımalarıyla yüklüdür. Zatî birçok duygu ve düşüncesini öncelikle Balıkesir ve çevresine ve devrin genel kültürel hayatına ait unsurları kullanarak dile getirmiştir. Bir beyit üzerinden örnekleyelim: Zatî'nin "La'lünün sen bûsesin bâzâr idersin cân ile / Bir fakîr üftadeñdür vir Zatî'ye helvâlığın" (Sen dudağının busesini can karşılığında pazara çıkarıyorsun, Zatî senin düşkün bir aşığındır, fakire helvalığını ver.) beytin, doğru anlaşılabilmesi için özellikle Balıkesir çevresinde yaşanan bazı gelenek ve göreneklerin iyi bilinmesi gerekir. Bir hayvan alım satımında, pazarlık dışında çobana veya evin çocuğuna verilmesi adetten alan bahşişe "helvalık", "çobanlık" veya "şerbetlik" adı verilir. Çocuk verilen küçük bahşişle köyün bakkalından üstü kırmızı, atı beyaz gofret arasına konulmuş köpük helvadan bir dilim alabilir. Onun için bu bahşişin adı helvalık olmuştur. Ya da bir bardak şerbet alabilir. Buradan o dönemde bakkallarda tatlı olarak helva, içecek olarak da şerbet satıldığını anlayabiliyoruz. İşin içinde tatlı olunca, "sen" ve "bûse" beyitte iki ayrı kelime gibiyse de o dönemde üçgen şeklindeki bir hamur tatlısına "senbûse" veya "samsa" denildiğini bilirsek beyitte bir başka anlam daha buluruz. Yine beyitte can ve helva geçince, ölenlerin ardından helva dağıtıldığı geleneğini de

hatırlamadan geçemeyiz. Zati aslında sevgiliden buse istiyor ama bunu anlatırken sosyal ve kültürel hayata ait ne kadar geleneği bir beyte yansıtmış oluyor. Bu bildiride, Balıkesir ve çevresindeki kültürel hayatın Balıkesirli Zati'nin gazellerindeki yansımaları ele alınmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Balıkesir, Zati, Kültürel Hayat

Balıkesir Ağızları Üzerine Güncel Bir Değerlendirme

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep ŞİMŞEK UMAÇ

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Balıkesir ili ağızları günümüze değin pek çok amatör ve bilimsel çalışmaya konu olmuştur. Balıkesir ili ağızlarının incelenmesi konusunda daha yapılacak işler olmasına rağmen, 2008 yılında Hüseyin Kahraman Mutlu tarafından tamamlanan Balıkesir ili Ağızları adlı doktora çalışması ile ilimiz ağızlarının belgelenmesi konusunda önemli bir adım atılmıştır. Bu çalışma göstermiştir ki; il sınırları içerisinde tek bir Balıkesir ağızı değil Balıkesir ağızları olarak nitelendirilebilecek, birbirine yakın ama farklı ağız grupları bulunmaktadır. Bunun nedeni de ilimizin etnik (boysal) yapısının ağız konuşurlarının konuşma şekillerine de yansımış olmasıdır. Etnik yapı ifadesi ile farklı boyların söz konusu olduğu ifade edilmektedir. XIV.yüzyılın başından bu yana bir Türk yurdu olan Balıkesir, erken dönemde gelip yerleşik hayatı seçen Oğuz kitleler yanında, göçebe hayatı uzun veya kısa süreli olarak devam ettiren Oğuz/Türkmen boylarına da ev sahipliği yapmaktadır. Öte yandan Balıkesir Osmanlı'nın toprak kaybettiği bölgelerden ana yurda gelen Türk unsurlar ve Osmanlı tebaası için de önemli bir yerleşim merkezi olmuştur. Manav, Yörük, Tahtacı, Çepni ve Muhacir gibi isimlerle anılan bu unsurların her birinin kendine özgü ağız özellikleri yaşayagelmıştır. Bu bildiride bu noktadan hareketle neden Balıkesir ağızı değil de Balıkesir ili ağızları ifadesinin kullanılmasının uygun olduğu ve Balıkesir ili ağızlarının oluşumunda etnik yapının rolü açıklanacaktır. Bunun yanında Balıkesir ağızları ile ilgili çalışmaların bugünkü durumu değerlendirilecek ve yapılabilecek çalışmalar hakkında öneriler ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Ağız Araştırmaları, Etnik Yapı*

An Actual Evaluation on Balıkesir Dialects

Abstract

Dialects of Balıkesir province have been the subject of many amateur and scientific studies until today. Although there is still work to be done in examining the dialects of Balıkesir province, An important step has been taken in documenting the dialects of our province with the phd thesis titled Balıkesir Province Dialects, completed by Hüseyin Kahraman Mutlu in 2008. This study showed that within the provincial borders, there are not a single Balıkesir dialect but different dialect groups that can be described as Balıkesir dialects. The reason for this is that the ethnic structure of our province is also reflected in the way the dialect speakers speak. With the expression of ethnic structure, it is stated that there are different tribes. Balıkesir, which has been a Turkish homeland since the beginning of the 14th century, is home to Oğuz/Turkmen tribes who have lived a long or short-term nomadic life, as well as Oghuz masses who came in the early period and chose settled life. On the other hand, Balıkesir became an important settlement center for the Turkish elements and Ottoman subjects who came to the homeland from the regions where the Ottoman Empire lost land. Each of these elements, known as Manav, Yörük, Tahtacı,

Çepni and Muhacir, had their own dialect characteristics. In this paper, from this point of view, it is clear why it is appropriate to use the expression Balıkesir province dialects rather than Balıkesir dialect and the role of ethnic structure in the formation of Balıkesir dialects will be explained. In addition, the current status of the studies on Balıkesir dialects will be evaluated and recommendations will be made about the work that can be done.

Key Words: *Balıkesir, Dialectology, Ethnic Structure*

Balıkesirli Kazasker Hacı Hasanzâde'nin Edebi Yönü

Arş. Gör. Cihat EKİZ

Ankara Üniversitesi

Özet

Mehmed b. Mustafa b. Hacı Hasan (ö. 1505) Balıkesirli bir ulema ailesine mensuptur. İlk tahsilinden sonra İstanbul'a gitmiş, burada Molla Yegân'ın öğrencisi olmuştur. Dimetoka, Malkara, Bursa Muradiye Medresesi gibi devrinin önde gelen ilim mahfillerinde müderrislik ve Gelibolu, Bursa, İstanbul gibi önemli merkezlerde kadılık görevlerinde bulunmuştur. Fatih Sultan Mehmed'in kazaskerlik müessesesini Rumeli ve Anadolu olarak ayırmasıyla ilk Anadolu kazaskeri olarak atanmıştır. Bu görevini II. Bayezid döneminde de sürdüren Hacı Hasanzâde, 1488 yılında Rumeli kazaskerliğine getirilmiştir. Böylece yedi yıl Anadolu, on sekiz yıl da Rumeli olmak üzere bu görevi yirmi beş yıl gibi uzun bir süre deruhte etmiştir. Osmanlı'da ilmiye mesleğinde mülazemet sisteminin yerleşmesinde büyük paya sahip olan Hacı Hasanzâde Efendi, kaleme aldığı eserler ve yetiştirdiği öğrencilerle Osmanlı ilim muhitlerinde müstesna bir payenin sahibi olmuştur. Eserlerini genellikle Arapça yazan Hacı Hasanzâde; İslami ilimler ile dil ilimleri sahasındaki telifleri ve metin odaklı çalışmalarının yanı sıra biyografik kaynaklarda ve mecmualarda bulunan şiirleriyle de dikkat çekmektedir. Bir divan tertip etmemişse de kaynaklardaki, çoğu gazellerden oluşan şiirleri, bu alandaki ilgisini göstermektedir. Şiirde Câmî ve Vahîdî mahlasını kullandığı anlaşılan Hacı Hasanzâde, şair tezkirelerinde şiir söylemekteki mahareti ile anılmaktadır. Sehi Bey, onun şiirinden beğeniyle söz etmiş, Kınalızâde ise şiirlerinin belagat ve nezaket dolu olduğunu ifade etmiştir. Latîfî, özellikle tarih söylemekteki başarısını vurgulamıştır. Diğer birçok tezkirede ve Şakaik zeylllerinde biyografisi ve şairliğine dair bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca Tacizâde Cafer Çelebi Hevesnâme adlı eserinde övgüyle söz ettiği dört şairden biri Hacı Hasanzâde'dir . Bu çalışmada, Osmanlı ilmiyesinin seçkin simalarından Hacı Hasanzâde'nin biyografik kaynaklarda ve mecmualarda bulunan şiirleri incelenecektir. Ayrıca Hacı Hasanzâde'nin edebi şahsiyeti, tezkire yazarlarının, onun şiiri hakkındaki değerlendirmeleri analiz edilerek betimlenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Hacı Hasanzâde, Şiir, Tezkire, Mecmua*

Literary aspect of Kazasker Hacı Hasanzâde from Balıkesir

Abstract

Mehmed b. Mustafa b. Hacı Hasan belongs to a scholar family from Balıkesir. After his primary education, he went to Istanbul, he became a student of Molla Yegan here. He worked as a professor in the leading science gatherings of his time, such as Dimetoka, Malkara, Bursa Muradiye Madrasa and as a judge in important centers such as Gallipoli, Bursa and Istanbul . He was appointed as the first Anatolian kazasker after Fatih Sultan Mehmed separated the institution of kazasker into Rumeli and Anatolia. Continuing this duty during the Bayezid period, Hacı Hasanzade was appointed to the Rumelia kazasker in 1488. Thus, he assumed this duty for a long period of twenty-five years, seven years in

Anatolia and eighteen years in Rumelia . Hacı Hasanzâde Efendi, who had a great share in the establishment of the mulazemet system in the ilmiye profession in the Ottoman Empire, became the owner of an exceptional rank in the Ottoman scientific circles with the works he wrote and the students he trained. Hacı Hasanzade, who writes his works mostly in Arabic; He draws attention with his poems in biographical sources and anthologies as well as his text-oriented works in the field of Islamic sciences and linguistics. Hacı Hasanzâde, who is understood to use the pseudonyms Câmî and Vahîdî in poetry, is mentioned with his poetry writing skills in poet biographies. Sehi Bey spoke of his poetry with admiration, while Kınalızâde stated that his poems were full of eloquence and kindness. In this study, the poems of Hacı Hasanzâde, one of the distinguished figures of the Ottoman ilmiye, in biographical sources and magazines will be examined. In addition, the literary personality of Hacı Hasanzâde will be tried to be described by analyzing the evaluations of the authors of the tezkire about his poetry.

Key Words: *Balıkesir, Hacı Hasanzâde, poem, biographer, anthology*

Kültürel Miras Açısından Balıkesir Geleneksel El Sanatlarının Ticari ve Turistik Yönleri Üzerine Bir Değerlendirme

Prof. Dr. Süheyla SARITAŞ & Mürsel SABANCI & Nursel SÜZANER KILIÇ

Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi

Özet

Kültürel Miras, toplumların devamlılığını ve dayanıklılığını yansıtan geçmişten günümüze değin aktardığı tüm kültürel birikimi kapsayan bir kavramdır. Bu birikimi bugün en iyi yansıtan örneklerinden biri olarak, geleneksel el sanatları verilebilir. El sanatları, bir objenin ustasının ellerinde ve zihninde estetiğin, sanatın, bilginin yoğrulduğu ve nihayetinde bulunduğu toplumun kültürünü, dünyaya bakış açısını ve yaşam felsefesini yansıtan işlevsel ürünlerdir. Ancak geleneksel el sanatları bugün özellikle teknoloji, sanayileşme, tüketim kültürü, küreselleşme gibi olgulardan olumsuz olarak etkilenmekte ve gün geçtikçe ustalarının azaldığı görülmektedir. Bir başka deyişle, modern yaşamın şartları geleneksel el sanatlarını yok olma tehlikesi ile karşı karşıya getirmektedir. Ülkemizde bir kültürel miras alanı olarak, geleneksel el sanatlarımızın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasına yönelik ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Hemen her bölgesinde kendine özgü geleneksel el sanatı ve ustasının bulunduğu ülkemizde, bu kültürel mirası günümüze taşıyan ve yaşatmaya çalışıldığı illerden biri de Balıkesir'dir. Balıkesir Pullusu, Gönen İğne Oyası, Sındırgı Yağcıbedir Halısı, zili(sili) ve şayak dokuma keçecilik, yorgancılık ve çorap örücülüğü, bu sanatlardan sadece bazılarıdır. Bu çalışmada, Balıkesir ili geleneksel el sanatları örneklerinden yola çıkarak, kültürel miras kapsamında geleneksel el sanatlarının gelecek kuşaklara aktarılabilirliğinin sağlanması için neler yapılabileceği üzerine bir değerlendirme yapılması amaçlanmaktadır. Çalışmada ayrıca Somut Olmayan Kültürel Miras açısından Balıkesir ili geleneksel el sanatlarının ticari ve turistik potansiyelleri üzerine çeşitli çıkarımlarda bulunulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kültürel Miras, Geleneksel El Sanatları, Ticari, Turizm, Balıkesir*

An Evaluation On Commerce And Touristic Aspects of Balıkesir Traditional Handcrafts In Terms of Cultural Heritage

Abstract

Cultural Heritage is a concept that reflects the continuity and resilience of societies covering all cultural accumulation from the past to the present. Traditional handicrafts can be given as one of the best examples of this accumulation today. Handicrafts are functional products that reflect the culture, worldview and philosophy of life society in which aesthetics, art and knowledge are kneaded in the hands and mind of the master of an object. However, traditional handicrafts are adversely affected by phenomena such as technology, industrialization, consumer culture and globalization, and it is seen that their masters are decreasing day after day. In other words, the conditions of modern life put traditional handicrafts in danger of extinction. As a cultural heritage site in our country, various studies are carried out at national and international level in order to protect our

traditional handicrafts and to transfer them to next generations. In our country, where almost every region has its own traditional handicrafts and masters, Balıkesir is one of the provinces that carries this cultural heritage to the present day and tries to keep its cultural heritage alive. Balıkesir Pulusu, Gönen Needle Lace, Sındırgı Yağcıbedir Carpet, zili (sili) and serge weaving, felting, quilting and stocking knitting are just some of these arts. In this research, it is aimed to make an evaluation on what can be done to ensure about livability of traditional handicrafts to be able to transfer them to the next generations in the scope of cultural heritage by giving some traditional handicraft examples in Balıkesir. The study also intent to make various inferences on the commercial and touristic potentials of those traditional handicrafts in Balıkesir in terms of Intangible Cultural Heritage.

Key Words: *Cultural Heritage, Traditional Handcrafts, Commerical, Tourism, Balıkesir*

Unutulan Bir Endüstri Mirası: Balya (Balıkesir) Maden Yerleşkesi Yapılarının, Koruma Sorunları ve Yeniden Kullanımı İçin Öneriler

Ayşenur KAÇAR DEMİRBAŞ & Prof. Dr. Dicle AYDIN

Balıkesir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü & Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet

Balıkesir'in kuzeybatısında yer alan Balya ilçesi, tarihsel süreçte madencilik faaliyetleri ile ön plana çıkmıştır. Kurşun ve çinko başta olmak üzere birçok maden yatağına sahip Balya'nın maden tarihinin Roma Dönemi'ne kadar uzandığı bilinmektedir. Osmanlı Dönemi'nde de madencilik faaliyetleri sürdürülmüş, özellikle 19. yüzyıl sonunda Fransız bir şirketin kurşun madeni işletmesini devralması Balya'ya yeni bir kimlik kazandırmıştır. Bu dönemde nahiyelikten ikinci sınıf kazaya dönüşen Balya, Osmanlı Sarayı'ndan sonra elektriğin kullanıldığı ilk yerleşim olmuştur. Aynı zamanda yaşanan göç nedeniyle bulunduğu bölge içerisinde yoğun bir nüfusu barındırmıştır.

1940 yılında maden işletmesinin tasfiyesini yayımlamasıyla maden üretimi sona ermiştir. Burada yer alan makine ve iş gücü de başka maden yerleşkelerine aktarılmaya başlamıştır. Maden yerleşkesinde, mimari niteliklere sahip olan Fransızlar tarafından yaptırılmış yapılar yer almaktadır. Günümüze kadar ulaşan yapılar arasında lojman, konut, idari binalar bulunmaktadır.

Balya eski maden yerleşkesinin bir bütün olarak ele alınması, binaların yeniden işlevlendirilerek koruma-kullanım dengesinin sağlanması ve geleceğe aktarılması bu çalışmanın genel çerçevede konusunu oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında Balya'da yer alan eski maden yerleşkesi çalışanları ve işçileri için inşa edilmiş yapılar ele alınmış; koruma sorunlarının belirlenmesi, bir kültür mirası olarak geleceğe aktarılmasında işlevsel-yapısal-tarihi değerlerinin ortaya koyulması ve yeniden işlevlendirme için öneriler sunulması çalışmanın amaçları olarak belirlenmiştir. Söz konusu yerleşkenin korunması, düzenlenerek kamusal kullanıma açılması, binaların yeniden işlevlendirilerek yaşatılması ve tarihi-işlevsel-mimari değerlerinin geleceğe aktarılması; endüstri-kültür mirasının sürdürülebilir kılınması açısından önemli ve değerlidir.

Anahtar Kelimeler: *Balya (Balıkesir) Maden Ocakları, Endüstri-Kültür Mirası, Yeniden Kullanım.*

A FORGOTTEN INDUSTRIAL HERITAGE: CONSERVATION PROBLEMS AND RECOMMENDATIONS FOR REUSE OF BALYA (BALIKESIR) MINING SITE STRUCTURES

Abstract

Balya district, located in the northwest of Balıkesir, has come to the forefront with its mining activities in the historical process. It is known that the mining history of Balya, which has many mineral deposits, especially lead and zinc, dates back to the Roman Period. Mining activities continued in the Ottoman period. At the end of the 19th century, when a French company took over the lead mine operation, Balya gained a new identity. Balya, which transformed from a township to a second-class district in this period, was the first site where electricity was used after the Ottoman Palace. Due to immigration, it also hosted a dense population in the region where it was located.

With the liquidation of the mining operation in 1940, the production of the mine ceased. Machinery and labor in this site were started to be transferred to other mining sites. There are structures built by the French with architectural qualities in this mining site. Among the structures that have survived to the present day, there are lodgings, residences, and administrative buildings.

Considering the old mining site of Balya as a whole, re-functioning the buildings, ensuring the protection-use balance, and transferring them to the future constituted the subject of this study. Within the scope of the study, the buildings built for the employees and workers of the old mining site in Balya were discussed. This study aimed at determining the conservation problems, revealing the functional-structural-historical values in transferring them to the future as a cultural heritage, and presenting recommendations for re-functioning. Conserving this mining site, reorganizing and opening it to public use, keeping the buildings alive by re-functioning, and transferring their historical-functional-architectural values to the future are important and valuable in terms of making this industrial-cultural heritage sustainable.

Keywords: *Balya (Balıkesir) Mines, Industrial-Cultural Heritage, Reuse.*

Kırsal Mimari Mirasın Korunmama Öyküsü: Balıkesir Burhaniye

Doç. Dr. Nihal Arda AKYILDIZ & Dr. Deniz GÜNDOĞDU

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Burhaniye, Kemer ve Adramytteion isimleri ile yüzlerce yıllık bir zaman diliminde hüküm sürmüş olan önemli bir yerleşim alanıdır. Muhteşem bir körfezin en sığınaklı noktasında yer alan ulu Madra dağlarının güvenli vadilerinde konumlanmış kült ve ticaret merkezi olarak bugünlere kadar varlığını sürdürmüştür. Burhaniye kendine özgü yapısal ve malzeme özellikleri ile ovalarda kerpiç ve ahşap, dağ köyleri / obalarda taş ve ahşap bezemeli kırsal mimari tasarımıyla aynı zamanda kıyı Ege geleneksel mimarisini de yansıtmaktadır. Doğal afetlerle kaderi sürekli değişen Burhaniye, en büyük afeti kendini yaratan insanın eliyle, kimi zaman da sahip olduğu miras değerlerinin korunmasındaki ihmallerle hala yaşamaya devam etmektedir. Burhaniye'nin sahip olduğu mütevazı Kırsal Mimari ve özgün miras değerleri, hızla -hatta kayıtlara bile girmeden- yokolmaktadır. İlçede Kentsel Mimari Miras da ne yazık ki gelişme adı altında atılan adımlar nedeniyle korunamamaktadır. Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarisinin dikkate değer ve zarif temsilcisi Gazi Burhaniye ise neredeyse tamamen yokedilmiş durumdadır. Ekonomi, demografik yapının değişimi ve turizm gibi nedenler, bu yokoluşu hızlandırmıştır. Buradan hareketle çalışma, kültürel kimliğin yansımaları ve gelişim süreçlerini ihtiva eden *kırsal yerleşim alanlarının korunumunun* ve gelecek nesillere aktarılmasının önemini vurgulamayı amaçlamaktadır.

Bu bağlamda çalışma, Balıkesir İli Burhaniye İlçesi'ne ait kırsal mimari niteliklerinin korunma değerini analiz etmek üzere yapılan alan incelemelerini kapsamaktadır. Burhaniye yerleşim alanı ile ilgili literatür araştırmaları ve yerinde yapılan incelemeler, çalışmanın yöntemini oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda elde edilen verilerin, Kırsal Mimari Mirasın korunumu bağlamında somut kültürel mirasın öneminin anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kırsal Mimari, Mimari Miras, Kültürel Miras, Koruma, Burhaniye.*

A story of un-protection of the Rural Architectural Heritage: Balıkesir-Burhaniye

Abstract

Burhaniye is an important settlement which has reigned for centuries, under the names; Kemer and Adramytteion. This Cult and trade centre which has been situated at the safe valleys of the Madra Mountains and the most sheltered zone of the Adramytteion Bay, has continued its existence until today.

The rural architecture of Burhaniye, which is unique with its wooden, adobe and stone masonry design at mountain villages and the oba, also reflects the characteristics of western aegea traditional architecture. The fate of Burhaniye had been altered many times in its history as a result of great natural disasters. However it still lives on in a continuous disaster which has been triggered by the hands of the very sttlers which have created it, at the form of neglect of its cultural heritage values. The authentic features of the humble yet vast Rural architecture of the city is deteriorating and/or removed from the face of the earth at great speed, leaving no record behind. Sadly, the Urban Architectural heritage too fails to be protected as a result of steps taken in the name of development. Gazi Burhaniye, which had been an elegant representative of the early republican architecture has been nearly destroyed. Economical pressures, change of the demographic structure and tourism have eased and accelerated this doom.

The scope is studying rural settlements of Burhaniye City of Balıkesir Provinince, order to analyze the protection value of characteristics of rural architecture within this context. The research method will be based on literature studies and site inspection at Burhaniye Settlements. The data aquired as a result is considered to help understanding the importance of tangible cultural heritage within context of the preservation problem of Rural Architectural Heritage.

Key Words: *Rural Architecture, Architectural Heritage, Cultural Heritage, Protection, Burhaniye*

Ayvalık- Küçükköy Yerleşiminin 19.Yüzyıl Tarihi Kent Dokusundaki Mimari Miras

Dr. Berrin AKIN AKBÜBER

HABAŞ M.Rüştü Başaran Bilim ve Sanat Merkezi

Özet

Balıkesir'in Ayvalık İlçesi'ne bağlı Küçükköy, tarihi kent kimliği ve bu kimliği kent dokusunda sunan yapılarıyla kültürel miras açısından Ayvalık'ın önemli yerleşimlerinden biridir. Köyün günümüze ulaşan tarihi kent dokusu, 19.yüzyıla ait olmakla beraber, arşiv çalışmalarında yerleşimin daha erken tarihlerde var olduğuna dair bilgilere ulaşılmaktadır.17. yüzyılda *Kafırağlı* Köyü ismi ile şimdiki yerinden biraz farklı bir konumda yer aldığı belirtilen yerleşim, 19. Yüzyılda *Yeniçarohori* adıyla anılmaya başlayarak, günümüzdeki yerine taşınarak, nüfusunun büyük çoğunluğu Rum tebaadan oluşan ve Ayvalık'ın tek köyü olarak adı geçen yerleşim haline gelmiştir. Bu döneme ait kent dokusu ve bu dokuda yer alan mimari içerik, büyük oranda Ayvalık'ın gelişim olanaklarına bağlı olarak özellikle 1850'lerden sonra ortaya çıkmıştır. Bu doku, konut mimarisinden endüstri ve ticaret yapılarına, dini yapılardan ve kentsel donatı elemanı olarak sayabileceğimiz çeşmeleri kapsayacak bir çeşitlilikte şekillenmiştir.Kent dokusundaki bu tarihi yapıların büyük bir bölümü günümüze ulaşabilmiştir. Bu çalışma, 19. Yüzyıl Küçükköy kent dokusunda kültürel mirası oluşturan yapı gruplarının sınıflandırılmasını ve mimari özelliklerine göre değerlendirmelerini kapsamaktadır. Çalışmanın amacı, Küçükköy'ün tarihi kent kimliğini inşa eden yapıların mimari ve estetik açıdan değerlerini ortaya koymak; ayrıca bu mimari miras üzerinden yerleşimin 19.yüzyıl sosyo ekonomik yapısına yönelik bazı değerlendirmeler yapabilmektir. Çalışmanın, Küçükköy yerleşimin tarihi kent kimliğinin anlaşılması sürecinin önemli referans kaynaklarını oluşturan kent dokusundaki yapı gruplarına odaklanması ve bu yapıların kültürel miras açısından önemini ve değerini ortaya çıkaran bir yaklaşım sergilemesi çalışmanın literatür açısından önemini arttırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Ayvalık, Küçükköy, Tarihi Kent Dokusu, 19.Yüzyıl, Kültürel Miras*

The Architectural Heritage of the 19th Century Historical Urban Texture of the Ayvalık-Küçükköy Settlement

Abstract

Küçükköy, which is located in the Ayvalık District of Balıkesir, is one of the important settlements of Ayvalık in terms of cultural heritage with its historical city identity and structures that present this identity in the urban texture. Although the historical urban

texture of the village, which has survived to the present day, belongs to the 19th century, information about the existence of the settlement in earlier dates is reached in the archive studies. The village was in a slightly different location from its current location in the 17th century with the name *Kafırağılı*. The village began to be called *Yeniçarohori* in the 19th century and became a settlement, which is the only village in Ayvalık and the majority of its population consists of Greeks. The urban texture of this period and the architectural structures in this texture emerged mainly after the 1850s, depending on the development opportunities of Ayvalık. In this urban texture, there are different building groups from residential architecture to industrial and commercial buildings, from religious buildings to fountains defined as urban furniture elements. A large part of these architectural building groups in the historical urban texture have survived to the present day. This study covers the classification of the cultural heritage structures in the 19th century Küçükköy urban texture and the evaluation of these structures according to their architectural features. The aim of the study is to reveal the architectural and aesthetic values of the buildings that show the historical urban identity of Küçükköy and to reach conclusions about the 19th century socio-economic structure of the settlement through this architectural heritage. The 19th century architectural heritage in Küçükköy constitutes important sources for understanding the historical urban identity of the settlement. It is expected that the study presents an approach towards understanding the value of this heritage and contributes to the literature with this approach. The fact that the study focuses on the building groups in the urban texture, which constitute the important reference sources of the process of understanding the historical city identity of Küçükköy, and that it exhibits an approach that reveals the importance and value of these structures in terms of cultural heritage increases the importance of the study in terms of literature.

Key Words: Ayvalık, Küçükköy, Historical Urban Texture, 19th Century, Cultural Heritage

19. ve 20. Yüzyılda Edremit Yöresi Yağhaneleri ve Sabunhaneleri

Prof. Dr. Recep EFE & Prof. Dr. Abdullah SOYKAN & Prof. Dr. İsa CÜREBAL & Dr. Öğr. Üyesi Süleyman SÖNMEZ

Özet

Bu çalışma, Balıkesir iline bağlı Ayvalık, Gömeç, Burhaniye, Havran, Edremit ile Çanakkale iline bağlı Ayvacık ilçelerinden oluşan Edremit Yöresi'ndeki zeytin işleyerek yağ ve sabun üreten tarihi fabrikaları (yağhane ve sabunhane) ele almaktadır.

Araştırma öncelikle literatür taraması ile başlamış, sonrasında arazi çalışmaları yapılmıştır. Bu esnada tarihi yağhane ve sabunhaneler yerlerinde ziyaret edilmiş, tarihçeleri hakkında bilgi toplanmış ve fotoğraflama işlemi yapılmıştır. Sonrasında elde edilen veriler derlenerek sonuç metni oluşturulmuştur.

Saha çalışmaları neticesinde Ayvalık 22, Ayvacık 27, Burhaniye 22, Edremit 34, Gömeç 9 ve Havran 12 olmak üzere toplam 126 adet yağhane ve sabunhane hakkında kayıt tutulmuştur.

Edremit yöresinde zeytincilik faaliyetlerinin antik döneme kadar uzandığı tarihi kayıtlardan ve yaşlı zeytin ağaçlarının varlığından anlaşılmaktadır. Eski dönemlerde zeytin sıkım yerleri genelde “mengene” olarak geçmektedir. Mengeneler de yörede yüzyıllardır kullanılmaktadır. Mengeneler buharlı sisteme kadar kullanılmıştır. Kayıtlarda 1876 yılı zeytin sezonunda Edremit'te 46 adet zeytinyağı mengenesinin olduğu yer almaktadır. O dönemde yapılan fabrikaların içine kurulan buharlı sistem geniş bir mekân gerektirdiğinden yağhanenin tavanı yüksek yapılmıştır. Bu nedenle mengeneler içinde buharlı sistem kurup çalıştırmak imkânsız olduğu için yağhaneler yeni mekânlarına taşınmıştır. Buharlı sistemdeki kazanı ısıtmak için büyük bir ocak ve bunun dumanını atmak için yüksek baca inşa edilmiştir.

Ayvalık, Edremit, Burhaniye, Havran ve Küçükkuyu civarında XIX. yüzyıl sonları ile XX. yüzyılın ilk yarısında inşa edilen yağhanelerin birçoğu estetik bakımdan güzel ve mimari açıdan ilgi çekici özelliklere sahiptir. Fabrika binaları ve bacalar zamanla birer sanat eseri halini almış ve estetik ve yükseklik bakımından birbiri ile yarışır hale gelmiştir. Fabrika binaları özenle ve bir sanat anlayışıyla yapılmıştır. İç, dış mekân ve baca estetiğine büyük önem verilmiştir. İlk yapılan bacalar dört köşeli, altı köşeli, daha sonra yapılanlar ise yuvarlıktır. Yuvarlak baca yapmak daha zor olup maharet gerektiren bir iştir. Bunun için İtalya'dan bile özel ustalar getirtilmiştir.

Edremit Yöresi'nde hemen hemen bütün mengene, yağhane ve zeytinyağı fabrikalarında sabun imalatı yapılmıştır. Fabrikaların bir bölümü sabun yapımına ayrılmıştır.

Sabunculuk daha çok Ayvalık'ta gelişmiş, Burhaniye, Edremit gibi merkezlerde sabunculuk daha az yapılmıştır.

Sonuç olarak günümüze kadar ulaşan 100'den fazla yağhane ve sabunhane binası bulunmaktadır. Bu binalar kültürel açıdan büyük önem taşımaktadır. Bu binaların korunması, restore edilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yağhane, Sabunhane, Fabrika, Edremit Yöresi, Balıkesir*

Olive Oil and Soap Mills in 19th and 20th Century in Edremit Region

Abstract

This study deals with the historical mills that produce olive oil and soap by processing olives in the Edremit Region, including in Ayvalık, Gömeç, Burhaniye, Havran, Edremit, and Ayvacık.

The research based on primary and secondary data. Primary data consist of field work and secondary data covers the literature review. In the meantime, historical oil and soap mills were visited, information about their history was collected and photographed. Afterwards, the obtained data was compiled and the result text was created.

As a result of the field studies, records were kept for a total of 126 oil and soap factories, in Ayvalık (22), Ayvacık (27), Burhaniye (22), Edremit (34), Gömeç (9) and Havran (12).

It is understood from the historical records and the presence of old olive trees that olive cultivation in the Edremit region date back to the ancient period. In ancient times, olive pressing mills are generally called as "Mengene". Mengenes have also been used in the region for centuries. Mengenes working with human or animal power were used up to the steam system. In the records, it is stated that there were 46 olive oil mills in Edremit in 1876. Since the steam system installed inside the factories built at that time required a large space, the ceiling of the oil mill was made high. For this reason, since it was impossible to install and operate a steam system in the mills, the oil mills were moved to their new places. A large furnace is built to heat the boiler in the steam system and a high chimney to remove the smoke from it.

Some of these factories were established in the last quarter of the 19th century and some in the early 20th century. Most of them aesthetically beautiful and architecturally interesting. These buildings and chimneys have become works of art over time and have become competitive with each other in terms of aesthetics and height of chimneys. These mills were made with care and an artistic understanding. Great importance was given to interior, exterior and chimney aesthetics. The first chimneys build in 19th century are four-cornered, six-sided, and the later ones are round. The construction of a round chimney is a

very difficult task and requires mastery and skill. Special masters were brought from Italy especially for this purpose.

Soap was also produced in most of the factories where olive oil was produced in the region. Especially in Burhaniye, Edremit and Ayvalık, there were factories that produced only soap. However, soap production was mostly done in Ayvalık.

As a result, there are more than 100 oil and soap mills that have survived to the present day.

Most of these mills are ruined and do not work today. Most of these factories are ruined and do not work today. However, some of them still maintain their importance as architectural works of art. These buildings are of great cultural importance. These buildings need to be protected, restored and passed on to future generations.

Keywords: *Olive Oil Mill, Soap Mill, Edremit Region, Balıkesir*

Balıkesir İli Balya İlçesi Ilıca Mahallesi Köy Odaları Üzerine Bir İnceleme

Öğr. Gör. Şükran OĞUZ & Dr. Öğr. Üyesi İsmail OĞUZ

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Özet

Anadolu coğrafyasında hemen her yerde köy odalarına rastlamak mümkündür. Köy odaları Türk kültüründe ve İslam inancında misafir ağırlamak, toplanıp sohbet etmek, eğlence için bir araya gelmek, çeşitli konularda konuşup-görüşmek amacıyla kullanılan mekanlardır. Türk kültürünün önemli mekanlarından olan köy odaları, insanımızın misafirperverliğini, birlik ve beraberlik ruhunu, cömertliğini, insana verdiği değeri göstermektedir. Kültürü ve sosyal yapıyı etkileyen mekanlar olarak köy odaları, gelenek ve göreneklerin yaşatılmasına ve kültürel kimliğin oluşumuna da etki etmiştir. Böylesi işlevsel özelliklere sahip olan köy odaları, günümüzde eski önemini yitirerek sayıca azalmış ve giderek kaybolmaya başlamıştır. Teknolojik gelişmeler ile iletişim ve ulaşım alanında yaşanan hızlı değişimler sosyokültürel yapıyı doğrudan etkilediği için bu süreçten köy odaları geleneğimiz olumsuz etkilenmiştir.

Çalışma alanı olarak Balıkesir ili Balya ilçesi mahallelerinden biri olan Ilıca mahallesi seçilmiştir. Ilıca mahallesinde geçmişten yakın zamana değin köy odalarının varlığı bu seçimin belirleyici etkeni olmuştur. Bu çalışmada amacımız, Ilıca halkının sosyal yaşantısını ve kültürel kimliğini oluşturmada önemli bir mekân olan köy odalarının önemini ortaya koymak; köy odalarını ve geleneklerini gelecek kuşaklara aktarmak ve tanıtmaktır. Çalışmamızda Ilıca halkından kaynak kişilerle yapılan görüşmeler yoluyla elde edilen veriler kullanılmıştır. Görüşmelerden elde ettiğimiz bulgulara göre Ilıca mahallesindeki odaların 20.yüzyıl ortalarından itibaren tamamen yok olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Köy odaları, kültür, kültür aktarımı, gelenek ve görenekler*

A Study on Village Chambers in Balıkesir Province Balya District Ilica Neighbourhood

Abstract

It is possible to come across village chambers almost everywhere in the Anatolian geography. Village chambers are places used in Turkish culture and Islamic belief to host guests, gather and chat, come together for entertainment, and talk and discuss on various subjects. Village chambers, which are one of the important places of Turkish culture, show the hospitality of our people, the spirit of unity and solidarity, generosity, and the value they give to people. Village chambers, as places that affect culture and social structure, have also affected the survival of traditions and customs and the formation of cultural

identity. Village chambers, which have such functional features, have lost their former importance, and have decreased in number and started to disappear gradually. Since technological developments and rapid changes in the field of communication and transportation directly affect the sociocultural structure, our tradition of village chambers has been adversely affected by this process.

Ilica neighbourhood, which is one of the districts of Balıkesir province Balya district, was chosen as the study area. The existence of village chambers in the Ilica neighbourhood from past to recent times has been the determining factor of this choice. Our aim in this study is to reveal the importance of village chambers, which are an important place in creating the social life and cultural identity of the Ilica people; to transfer and introduce village chambers and traditions to future generations. In our study, data obtained through interviews with resource people from the people of Ilica were used. According to the findings we obtained from the interviews, it has been determined that the chambers in the Ilica neighbourhood have completely disappeared since the middle of the 20th century.

Keywords: *Village chambers, culture, cultural transmission, traditions, and customs*

Balıkesir-Karesi Sancağı Kamu Yapılarının Korunması ve Yeniden Değerlendirilmesi İçin Yöntem Önerisi (19. Yüzyıl- 20. Yüzyıl Başı)

Öğr. Gör. E. Gülşah YETGİN GÖZÜAÇIK& Dr. Öğr. Üyesi Adile Binnur KIRAC

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın kapsamını, Balıkesir Karesi Sancağı sınırları içerisinde bulunan kamu yapılarının tespitlerinin yapılarak sorunlarının ortaya konulması ve koruma kararlarının alınması oluşturmaktadır. Çalışma alanının sınırlarını, 19. yüzyıl - 20. yüzyıl başına tarihlenen, Karesi Sancağına bağlı kazalar oluşturmaktadır. Karesi dönemi yönetim alanı sınırları içerisinde ciddi düzeyde kamu yapısı stokunun tespit edilmiş olması ve bu yapıların çoğunun atıl durumda olması bu çalışmanın yapılmasının önemini ve gerekliliğini ortaya koymaktadır. Çalışma bu sorunsalı değerlendirerek koruma kararlarının alınması ile birlikte kamu yapılarının yeniden değerlendirilmesi açısından önem taşımaktadır. Çalışma içerisinde, günümüze ulaşan 110 adet kamu yapısı detaylı olarak incelenmiştir. Günümüze ulaşan kamu yapıları ile birlikte günümüze ulaşamayan, yitirilmiş kamu yapıları da tespit edilmiş olup, kamu yapıları; yönetim yapıları (hükümet konakları, vali konakları, belediye binaları, gümrük binaları, posta-telgraf binaları, hapishaneler), eğitim yapıları, ulaşım yapıları, askeri yapılar, sağlık yapıları, banka yapıları olmak üzere kategorize edilerek çalışılmıştır. Balıkesir-Karesi Sancağı kamu yapılarının mimari değerlendirmesi; plan özellikleri, cephe tipolojileri, malzeme ve yapım sistemleri, korunmuşluk durumları şeklinde ele alınmıştır. Yapıların koruma sorunlarının belirlenerek gerekli önlemlerin alınması için uygun yöntem ve metodolojilerin belirlenmesi bu çalışmada hedeflenmiş olup, tarihi kamu yapılarının korunmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur. Bir döneme tanıklık etmiş kamu yapılarının korunması ve yeniden değerlendirilerek güncel hayata katılmasının sosyal ve kültürel açıdan kent belleğine katkı sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu çalışma, bir dönemin önemli simgesi olan kamu yapılarının korunarak yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması hususunda bilimsel açıdan önemli bir yer teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Karesi Sancağı, Kamu Yapısı, Koruma*

Balıkesir-Karesi Sanjak Method Proposal for Conservation and Re-evaluation of Public Buildings (19th Century - Early 20th Century)

Abstract

The scope of this study consists of determining the public buildings within the boundaries of Balıkesir Karesi Sanjak, revealing their problems and taking conservation decisions. The boundaries of the study area are the districts of Karesi Sanjak, dated to the 19th - early 20th centuries. The fact that a significant stock of public buildings has been determined within the borders of the Karesi period management area and that most of these buildings are idle

reveals the importance and necessity of conducting this study. The study is important in terms of re-evaluation of public buildings together with the taking of conservation decisions by evaluating this problematic. In the study, 110 public buildings that have survived to the present day have been examined in detail. Along with the public buildings that have survived to the present day, lost public buildings that have not survived have also been identified. administrative structures (government mansions, governor's mansions, municipal buildings, customs buildings, post-telegraph buildings, prisons), educational buildings, transportation structures, military structures, health facilities, bank structures. Architectural evaluation of Balıkesir-Karesi Sanjak public buildings; plan features, façade typologies, materials and construction systems, and protection situations. In this study, it was aimed to determine the protection problems of the buildings and to determine the appropriate methods and methodologies to take the necessary precautions, and suggestions were made for the protection of historical public buildings. It has been concluded that the preservation and re-evaluation of public buildings that have witnessed a period and their participation in contemporary life contribute to the urban memory socially and culturally. This study constitutes a scientifically important place in terms of preserving the public buildings, which are the important symbols of a period, and transferring them to future generations.

Keywords: *Karesi Sanjak, Public Building, Protection*

Balıkesir Geleneksel Kırsal Mimarisinde Enerji Verimliliğinin Araştırılması

Özyıl YILDIRIM & Prof. Dr. Türkan GÖKSAL ÖZBALTA & Dr. Nihal Arda AKYILDIZ

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Kırsal mimarlık, bulunduğu bölgenin konumu ve iklimi ile kullanıcısının gelenek, görenek, üretim biçimi, yapı malzemesini kullanma yeteneği gibi etmenlerle oluşan bir mimarlıktır. Kırsal mimaride öncelik işlevsel ve ekonomik verimliliklerdir. Kent yerleşimlerine uzak konumları, ilk üretildikleri dönemde araç, taşıma ve alt yapı olanaklarının kısıtlı olması, yapıların hem yerleşim ölçeğinde hem de yapı ölçeğinde mümkün olduğunca verimli olmasını gerekli kılmaktadır. Yere özgü malzeme kullanımı, karasal iklime daha yakın bölgelerde konutların zemin katının ahır olarak kullanılması ile hayvanların ısısından yararlanma, sıcak iklim bölgelerinde dar sokakların bulunması ve yerleşim içindeki hava sirkülasyonun sağlayacak yapılaşma kararları kırsal mimarideki enerji verimliliği kaygısına dair örneklerdir.

Balıkesir iklim, üretim biçimi, sosyo-kültürel değerler ve yaşam alışkanlıkları bakımında temelde üç bölgeye ayrılabilir. Kuzeyde sanayini yanında tarımsal üretiminde devam ettiği Marmara etkisindeki bölge, hayvancılığın etkin olarak yapıldığı doğu bölümde yer alan karasal bölge ve ege denizi kıyısında yer alan Edremit körfezi ve çevresinde yer alan yerleşimlerin oluşturduğu ege etkisindeki bölge olarak tanımlanabilir. Çalışma kapsamında anılan üç bölgede kırsal niteliğe sahip yerleşimler belirlenerek ve bu yerleşimlerde kırsal mimari özelliklerinin yanında tekil yapı örnekleri enerji verimliliği açısından irdelenmektedir. Seçilen yapı örnekleri mimari proje ve alan incelemesi sonucunda elde edilen veriler ile enerji simülasyon programı DesingBuilder desteği ile modellenerek analiz edilmektedir. Çalışmanın sonucunda kırsal mimariye ilişkin elde edilen enerji verimliliğine yönelik tasarım kriterlerinin günümüz enerji etkin bina standardını ne kadar karşılayabildiği tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kırsal Mimari, Enerji Verimliliği, Geleneksel Konut, Yerel Yapım Tekniği, Yerel Malzeme*

INVESTIGATION OF ENERGY EFFICIENCY IN BALIKESIR TRADITIONAL RURAL ARCHITECTURE

Abstract

Rural architecture is an architecture that is formed by factors such as the location and climate of the region and the traditions, customs, production style of the user, and the ability to use building materials. The priority in rural architecture is functional and economic efficiency.

Their remote location from urban settlements and the limited availability of vehicles, transportation and infrastructure at the time they were first produced make it necessary for the buildings to be as efficient as possible both at the settlement scale and at the building scale. The use of site-specific materials, the use of the ground floor of the houses as barns in areas closer to the continental climate, the utilization of the heat of the animals, the presence of narrow streets in hot climate regions, and the building decisions that will provide air circulation in the settlement are examples of energy efficiency concerns in rural architecture.

Balıkesir can be basically divided into three regions in terms of climate, production style, socio-cultural values and living habits. It can be defined as the region under the influence of the Marmara in the north, where the industry continues in agricultural production, the terrestrial region in the eastern part where animal husbandry is carried out effectively, and the Edremit Gulf located on the Aegean Sea coast and the region under the influence of the Aegean Sea, where settlements are located. In the three regions mentioned within the scope of the study, rural settlements are determined and individual building examples are examined in terms of energy efficiency in addition to rural architectural features in these settlements. Selected building samples are analyzed by modeling with the support of the energy simulation program DesignBuilder, with the data obtained as a result of architectural projects and field investigations. As a result of the study, it is discussed to what extent the design criteria for energy efficiency in rural architecture can meet today's energy efficient building standards.

Keywords: *Rural Architecture, Energy Efficiency, Traditional Housing, Local Construction Technique, Local Material*

Bellekten Silinmek Üzere Olan Bir Mimari Miras: Balıkesir Devlet Hastanesi

Esra ŞAT & Prof. Dr. Berrin AKGÜN

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte hız kazanan modernleşme projesinin mimarlıktaki yansımaları öncelikle Ankara'da görünür olmuş, başkentteki uygulamalar da diğer Anadolu kentleri için birer model oluşturmuştur. Bu kentlerden biri olan Balıkesir'de de özellikle 1930'lar ile 1960'lar arasındaki dönemde modern mimarlığın etkili örnekleri inşa edilmiştir. Bu örnekler arasında kamusal yapılar, okullar, fabrika binaları, parklar, spor tesisleri, hastane ve konutlar gibi farklı kullanım amaçlarıyla inşa edilen yapılar yer almıştır. Böylelikle kente mimari karakter kazandıracak yeni yapılar kent belleğine eklenmiştir. Fakat günümüze kadar uzanan süreçte bu nitelikli yapıların bir kısmı belgelendirilemeden yıkılmış, hakkında yeterli bilgi sahibi olunamadan belleklerden silinmiştir.

Bu çalışma kapsamında yıkım kararı alınmış olan Balıkesir Devlet Hastanesi ele alınmıştır. Cumhuriyet Dönemi modern mimarlık mirası olan yapı, kentsel bellekte yer edinmiş, kendine has bir yaşam öyküsü olan, hatırlanmaya değer anlamlara sahiptir. Bu gibi bellek mekanları kentlilerin geçmişe ait, ortak bilgisini barındırmaktadır. Birlik duygusunun ve kendine özgülüğün temelini oluşturmaktadır. Unutma riski karşısında birer hatırlatıcı işlevi gören bellek mekanları, zamanla zayıflayan hafızanın yardımcısı işlevini görürler. Sadece yapıldığı dönemde yaşayan insanlar için değil, sonraki kuşaklar için de referans noktası oluştururlar. Bu nedenle Balıkesir Devlet Hastanesi'nin özgün varlığının korunması, kentsel hafızadan silinmemesi gerektiği ileri sürülmüştür. Çalışma için literatür taraması, arşiv araştırması ve saha çalışması yapılmıştır. Yapının inşa edildiği dönemin mimari anlayışıyla olan ilişkisi, kent içindeki konumu, mekânsal özellikleri ve geçirdiği değişimler incelenmiş, hangi açılardan bir bellek mekanı olduğu konusu tartışılmıştır. Yapının yıkımı gerçekleştirilmeden önce belgelendirilerek literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Cumhuriyet Dönemi Mimari Mirası, Bellek Mekanı*

An Architectural Heritage That Is About to Be Erase From Memory: Balıkesir State Hospital

Abstract

The architectural reflections of the modernization project, which gained momentum with the proclamation of the Republic, first became visible in Ankara, and the practices in the capital formed a model for other Anatolian cities. In Balıkesir, one of these cities, effective examples of modern architecture were built, especially in the period between the 1930s and the 1960s. These examples included structures built for different purposes such as public buildings,

schools, factory buildings, parks, sports facilities, hospitals and residences. Thus, new structures that will give the city an architectural character have been added to the city's memory. However, in the process extending to the present, some of these qualified structures were destroyed without being documented, and were erased from the memories without sufficient information about them.

Within the scope of this study, Balıkesir State Hospital, which was decided to be demolished, was discussed. The building, which is the modern architectural heritage of the Republican Era, has a unique life story, which has a place in urban memory, and has meanings worth remembering. Such memory places contain the common knowledge of the citizens of the past. It forms the basis of a sense of unity and uniqueness. Memory spaces, which serve as reminders against the risk of forgetting, act as assistants to the memory that weakens over time. They constitute a reference point not only for the people who lived at the time they were built, but also for the next generations. For this reason, it has been argued that the original existence of Balıkesir State Hospital should be preserved and not erased from urban memory. For the study, literature review, archive research and field work were carried out. The relationship of the building with the architectural understanding of the period in which it was built, its location in the city, its spatial characteristics and the changes it underwent were examined, and the issue of how it was a memory space was discussed. It is aimed to contribute to the literature by documenting the demolition of the building before it is demolished.

Key words: *Balıkesir, Republican Period Architectural Heritage, Memory Space*

Gürcü Kültürünün Balıkesir Kırsal Yerleşmelerindeki Mekânsal Yansımaları

Arş. Gör. Ayni Deniz KABAKOĞLU & Prof. Dr. Berrin AKGÜN

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Kültür, toplumun kendine has düşünüş ve yaşam pratiklerinin sonucudur. Konut ve yerleşime özgü doku; topoğrafya, iklim, yöresel malzeme gibi fiziksel özelliklerin yanı sıra içinde üretildiği kültürün peyzaj üzerindeki en somut yansımasıdır.

Balıkesir'deki Gürcü mahalleleri 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sürecinde ve sonrasındaki dönemde Acara, Batum ve Artvin'den gelen Gürcü muhacirler tarafından kurulmuştur.

Göç sonrası geldikleri yöreye ve etnik kökenlerine özgü kültürel öğeler de göçmenlerle birlikte taşınmıştır. Göç zamanı ve göç sonrasındaki dönemde birlikte hareket eden Gürcü muhacirler, dillerini, gelenek-göreneklerini ve gündelik hayat pratiklerini (üretim-tüketim biçimlerini) de kurdukları yerleşim yerlerinde sürdürmeye devam etmişlerdir.

Çalışma kapsamında Balıkesir ilinin Karesi, Susurluk, Balya, Gönen ve Manyas ilçelerine bağlı, yoğunluklu olarak Gürcü muhacirlerin konumlandığı Armutalan, Günaydın, Doğancı, , Cumhuriyet, Yenikavak, Çiftlikalan, Balcıdede, Pehlivanhoca, Ekşidere ve Koçbayır mahalleleri olmak üzere on Gürcü mahallesi incelenecektir.

Çalışmada, tarihsel süreç içerisinde Gürcü kimliği ve kültürünün oluşumuna değinilecek, Gürcülerin Balıkesir yöresine göçleri ve iskan faaliyetleri literatür taraması ve tarihsel belgeler ışığında incelenerek, iskan faaliyetlerinin Gürcü yerleşmelerinin dokusuna etkileri tespit edilmeye çalışılacaktır. Balıkesir ve çevresindeki Gürcü kültürünün mahallelerdeki konutların mimari özellikleri (dış mekânlar, iç mekânlar, sokak/avlu/giriş ilişkileri ve tipolojisi) üzerindeki etkileri analiz edilecektir. Gürcü kültürünün bileşenlerinden olan yapı inşa etme gelenekleri, yapı ve inşaat malzemeleri ve yapım teknikleri, mekânsal öğeler, mimari elemanlar ve donatım elemanları ele alınacaktır. Gürcü konutlarının geleneksel konutlar ve Balıkesir'deki kırsal yerleşme konutlarına benzer ve farklı yönleri ortaya konulacaktır.

Bu çalışmanın sonucunda, Balıkesir'in kırsal kesiminde yer alan ve kurulduğu döneme ait kültürel etkileri barındıran bu özgün yerleşmelerin belgelenmesi sağlanarak, geçmişten günümüze kadar gelen kültürel değerlerin gelecek kuşaklara aktarılabilmesi ve sürdürülebilir bir mimarinin oluşumu için katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Kültür, Gürcü, 93 Muhacereti, Konut*

Spatial Reflections of Georgian Culture in Balıkesir Rural Settlements

Abstract

Culture is the result of unique thinking and living styles of societies'. Housing and settlement texture is the most concrete reflection of the culture in which it is produced, as well as some physical features such as the topography, climate and local materials.

Georgian neighborhoods in Balıkesir were founded by Georgian immigrants from Adjara, Batumi and Artvin during and after the Ottoman-Russian War of 1877-1878. With migration, Georgian immigrants also brought cultural elements that are specific to their regions and ethnic origins. They continued, for instance, to maintain their languages, daily life practices, traditions and customs in the settlements they established.

Within the scope of this study, ten Georgian neighborhoods will be examined as Armutalan, Günaydın, Doğancı, Cumhuriyet, Yenikavak, Çiftlikalan, Balcıdede, Pehlivanhoca, Ekşidere and Koçbayır that are located in Balıkesir Province, Districts of Susurluk, Balya, Gönen and Manyas.

The study will make an historical review of the formation of Georgian identity and culture and the migration of Georgians to Balıkesir region and their settlement activities in the light of literature review and historical documents; and will examine the effects of their settlement activities on the texture of Georgian settlements. The effects of Georgian culture in Balıkesir and its surrounding areas on the architectural characteristics of houses in the neighborhoods in terms of outdoor spaces, interior spaces, street / courtyard / entrance relations and typology, plan typology, facade typology will be analyzed. Building construction traditions, building and construction materials and construction techniques, spatial elements, architectural elements and equipment elements which are the components of Georgian culture will be discussed. The differences between Georgian houses and traditional houses and as well as the rural houses of Balıkesir will be examined.

The overall aim of the study is to document these unique settlements which are located in rural parts of Balıkesir with emphasis on the cultural effects of the period and to contribute to the transfer of cultural heritage to the next generations for the formation of sustainable architecture practices.

Keywords: *Balıkesir, Culture, Georgian, '93 immigration, Housing*

Bir Rüzgar Öyküsü: Balıkesir'in Ahşap Yel Değirmenleri

Dr. Özlem ÇAKAR KILIÇ

Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü

Özet

Anadolu'da kırsal ekonomi tarihine tanıklık etmiş yel değirmenleri yaklaşık 1000 yıllık bir geçmişe sahiptir. Akdeniz tipi kule değirmenler Batı Anadolu sahil kesiminde yaygın bir form olarak kullanılırken, bu çalışmanın konusu olan direkli yel değirmenleri kuzeybatı Anadolu'da Balıkesir yöresinin iç kesimlerinde karşımıza çıkmaktadır. Sözlü tarih çalışmaları 1900'lü yılların ilk çeyreğinden itibaren Balıkesir'in kuzey bölümünde ahşap yel değirmenlerinin köy toplumlarının sosyo-ekonomik hayatını şekillendirdiğini göstermiştir. Çalışmada korunmuş Karakolköy, Davutlar ve Bayramiç köyleri ahşap yel değirmenlerinden yola çıkarak, Balıkesir kırsalındaki tahıla bağlı ekonomik ve sosyal döngünün 100 yıllık geçmişi aydınlatılmaya çalışılacaktır.

Tarım toplumlarında kullanılan ezici, öğütücü aletlerden insanoğlunun hayatını kolaylaştırma gayreti sonucu geliştirdiği değirmenlere kadar uzanan evrimsel süreç, toplumların ekonomik gelişimlerinin de kanıtlayıcısıdır. Küçük köy toplumlarının günlük yaşamlarında ve yakın köylerle olan ekonomik, kültürel ilişkilerinde yel değirmenlerinin önemi yadsınamaz. Bu toplumların birbirleriyle etkileşim halinde oldukları tek mekân, köylerin endüstri yapıları olan yel değirmenleridir. Bunun en önemli kanıtı 1930'lu yıllarda Balıkesir'de bir iki köyde bulunan ahşap yel değirmenlerinin, çok kısa bir süre içinde birçok köyde yapılmaya başlanmasıdır. Tarımsal ekonomi tarihinin hafızası olan yel değirmenleri, yaklaşık 50 yıllık kullanımdan sonra elektrikli değirmenlerin kolaylığına direnemeyip, önce kuruldukları tepelerde rüzgârın yıkıcı gücü sonra beşeri tahribat ile yok olmuşlardır. Yel değirmenlerinin teknik özellikleri, değirmenlerin köyün ekonomik ve sosyal hayatındaki yeri, kırsalın toplumsal şekillenmesindeki rolü ve kültürel miras olarak yel değirmenlerinin korunması gerektiği bu çalışmanın amaç ve sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Rüzgar Öyküsü, Balıkesir, Ahşap Yel Değirmenleri*

(A Wind Story: Balıkesir's Wooden Windmills)

Abstract

Windmills, which have witnessed the history of the rural economy in Anatolia, have a history of approximately 1000 years. While the Mediterranean-type tower mills are used as a common form in the Western Anatolian coastal region, the post mills, which are the subject of this study, are encountered in the inner parts of the Balıkesir region in northwest

Anatolia. Oral history studies have shown that wooden windmills in the northern part of Balıkesir have shaped the socio-economic life of village communities since the first quarter of the 1900s. Starting from the preserved wooden windmills in Karakolköy, Davutlar and Bayramiç, this study will try to illuminate the 100-year history of the grain-related economic and social cycle in the rural area of Balıkesir.

From the ground stones used in agricultural societies the evolutionary process, which extends to the mills developed by human beings as a result of their efforts to facilitate their lives, is also a proof of the economic development of societies. Not only the importance of windmills can be denied in the daily life of small village communities but also their economic and cultural relations with nearby villages. The only place is these small societies interact with each other is the windmills, which are the industrial structures of the villages. The most important indicator is that the wooden mills in very few villages in Balıkesir in the 1930s have soon begun to be built in many villages. Windmills, which are the memory of the history of agricultural economy, could not resist the ease of electric mills after nearly 50 years of use, and were destroyed first by the destructive power of the wind on the hills where they were established, and then by the destruction of people. The technical features of the windmills, the place of the mills in the economic and social life of the village, their role in the social shaping of the rural, and the need to protect the windmills as cultural heritage constitute the aim and limitations of this study.

Keywords: *Wind Story, Balıkesir, Wooden Windmills*

Balıkesir Yapı Kitabelerinde Hattat İmzaları

Erdal ELMAS

Marmara Üniversitesi, Doktora Öğrencisi

Özet

Balıkesir tarih boyunca önemli bir yerleşim merkezi konumunda olup yerleşim sürekli olarak devam etmiştir. Bu süreç Türkler'in Anadolu'ya yerleşmeye başlamasıyla daha da ivme kazanmıştır. Farklı medeniyetlerin, dinlerin ve milletlerin bir arada yaşadığı bölge olmuştur. Osmanlı Devleti'nin bu bölgeye hâkim olması ile birlikte Karesi Beyliği döneminde yaşanan îmar ve iskân politikaları artarak devam etmiştir. Yapılan îmar faaliyetlerinin başında Külliye, Camiler, Medreseler, Hamamlar, Köprüler, Çeşmeler gibi yapılar gelir. Bu yapılar üzerinde inşâ sebebini içeren ya da bâni kimliğini belirten kitabeler bulunmaktadır. Bu kitabeleri yazan kişiler kimi zaman kitabeler üzerine “*ketebe*” imzalarını da eklemişlerdir. Çalışmamızın asıl konusunu oluşturan bu imzalar, Balıkesir genelindeki yapılar da tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan incelemeler de 11 farklı Hattat'a ait imza görülmüştür. Hattatlardan bazılarının birden çok yapıda imzaları bulunmaktadır. Değişik yapı türlerinde görülen bu imzalar kitabe içerikleri ile birlikte katalog bölümünde belirtilmiştir. Çalışmamızda ayrıca kitabelerin içerikleri ve teknik özellikleri gibi konulara da değinilmiştir.

Balıkesir genelinde yer alan Türk-İslam dönemi eserleri içerisinde özellikle Osmanlı Devleti döneminde inşâ edilen yapılar da yer alan kitabeler incelenmiştir. Yapılan okumalar sonrası tespit edilen Hattat imzaları derlenerek bir bütün halinde ele alınmış ve bunların dağılımı gösterilmiştir. Yine bu hattatları yakın bölgelerle olan bağlantılarına değinilmeye çalışılmıştır. Hat sanatı bakımından önemli bilgilerin tespit edildiği çalışmamız Balıkesir'deki Hat sanatı tarihinin varlığını ortaya koyması bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Yapı Kitabeleri, Hattat İmzaları*

CALLIGRAPHY SIGNATURES ON BALIKESIR BUILDING INSTRUCTIONS

Abstract

Balıkesir has been an important settlement center throughout history and settlement has continued here. This process became even more active when the Turks began to settle in Anatolia. It has been a region where different civilizations, religions and nations lived together. With the Ottoman Empire's domination of this region, the zoning and settlement policies during the Karesi Principality continued to increase. Social Complexes, Mosques,

Madrasahs, Baths, Bridges, Fountains etc. There are inscriptions on these structures that indicate the identity of the builder.

The people who wrote the inscriptions on the buildings sometimes added the "ketaba" signatures on the inscriptions. These signatures, which constitute the main subject of our study, were tried to be determined in the buildings throughout Balıkesir. In the examinations made, the signatures of 11 different calligraphers were seen. Some of the calligraphers have signatures on more than one structure. These signatures, which are seen in different building types, are indicated in the catalog section together with the contents of the inscriptions. In our study, subjects such as the content and technical features of the inscriptions were also mentioned.

As a result, the inscriptions in the Turkish-Islamic period works in Balıkesir, especially in the structures built during the Ottoman Empire, were examined. The calligraphy signatures, which were determined after the readings, were compiled and discussed as a whole and their distribution was shown. Again, it has been tried to mention the connections of these calligraphers with the nearby regions. Our study, in which important information is determined in terms of calligraphy, is important in terms of revealing the existence of the history of calligraphy in Balıkesir.

Balıkesir Mutasarrıf Ömer Ali Bey Yazma Eser Kütüphanesi'nde Bulunan Ciltlerin Değerlendirilmesi

Beyza ÇAKIR

Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi

Özet

Zengin ve köklü bir kültüre sahip olan Türkler, yüzyıllar boyunca meydana getirdikleri sanat birikimlerini Orta Asya'dan Anadolu'ya taşıyarak geliştirme imkânı elde etmişlerdir. Özellikle el sanatlarında muhteşem eserler ortaya koyan Türkler, yüzyıllar boyunca adlarından söz ettirmişlerdir. El sanatları, kültürümüzün en canlı ve içerisinde birden çok anlam barındırabilen alanlarından biridir. Bu kategori içerisinde bulunan cilt sanatı ayrı bir öneme sahiptir çünkü Türkler yazıya ve kitaba her dönemde önem vermişlerdir.

İslamiyet'in kabulünden itibaren Kur'an-ı Kerim'e duyulan saygı ve sevgi beraberinde hat, tezhip, minyatür, ebru gibi eserlere de ayrı bir önem vermiş ve bunlarla birlikte bu eserleri koruma isteğini doğurmuştur. Bu sebeple cilt sanatında da ortak kültürümüzün örnekleri verilmiştir. Bugünkü anlamda ilk örneğini Uygurlarda gördüğümüz deriyle kaplı cilt sanatı; İslamiyet'in kabulü, sanata ve bilime verilen önem ile gelişimini sürdürmüştür.

Selçuklular, Anadolu'nun hakimiyetini kazandıktan sonra Orta Asya'ya ait olan sanat hazinesini Anadolu'ya aktarmış, geliştirmiş ve oldukça değerli ciltler yaratarak Türk-İslam cilt sanatında önemli bir konum elde etmişlerdir. Bu birikim Karamanoğulları ve Anadolu'daki diğer beylikler tarafından Osmanlı Devleti'ne aktarılmış, böylece sanatın tüm dallarındaki gibi cilt sanatı da Osmanlı hakimiyetinde en gelişmiş haline ulaşmıştır.

Çalışma kapsamında ele alınan Balıkesir Mutasarrıf Ömer Ali Bey Yazma Eser Kütüphanesi bünyesinde cilt sanatı bakımından oldukça nadide eserler bulunmaktadır. Bu yazma eserler genellikle XII. yüzyıl ile XVIII. yüzyıl tarihleri arasında olup dini muhtevalı konulardan oluşmaktadır. Bunların arasında Arapça-Türkçe dua mecmuaları, bazı bibliyografik eserler, tefsirler, hadis şerhleri ve aynı zamanda Arapça gramer kitapları, şiir mecmuaları gibi farklı kitapların yer aldığı yazmalardan oluşmaktadır. Balıkesir Mutasarrıf Ömer Ali Bey Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan yazmaların ciltleri deri, kapak içleri ise kumaş, ebru ve kâğıt kullanılarak hazırlanmıştır. Temel olarak soğuk baskı tekniği ile uygulanan cilt tezyinatları alttan ayırma, üstten ayırma, mülemma, mülevven, yekşah olmak üzere farklı tekniklerle yapılmıştır. Şemse formları da salbekli ve salbeksiz olarak kullanılmıştır. Hazırlanan şemselerin içerisinde çoğu zaman klasik tarzda hatayi grubu motifler, tek bir noktadan çıkan sarmal dallar üzerinde hançeri yapraklar, rumiler, bulut motifleri serbest kompozisyon özelliklerine uygun olarak tezyin edilmiştir.

Kütüphane bünyesinde toplam 2750 adet yazma eser yer almaktadır. Bu eserler daha önce de bahsedildiği gibi farklı dönemlere aittir. Yazma eserler incelendiğinde ortalama olarak 170*230 mm ölçülerinde ve yaklaşık 150 yapraktan oluştuğu tespit edilmiştir. Kütüphanede yer alan bu eserlerin farklı sanat dallarıyla arasında bulunan tezyin unsurları ile karşılaştırılarak eserleri ortaya çıkartmak çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Bu çalışma ile Balıkesir Mutasarrıf Ömer Ali Bey Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan ciltler kapsamlı olarak incelenerek, eserler görselleri ile günışığına çıkarılmıştır. Söz konusu yazma eserlerin ölçüleri alınıp fotoğrafları çekilerek ve cilt tezyinatlarının kompozisyon özellikleri dikkate alınarak analizleri yapılmıştır. Böylece bin yıllık bir geçmişe sahip olan bu yazma eserlerin, gelecek kuşaklara aktarılması konusunda bir köprü kuracak önemli bir netice elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Mutasarrıf Ömer Ali Bey, Kütüphane, Cilt, Selçuklu, Beylikler, Osmanlı*

EVALUATION OF THE BINDINGS FOUND IN THE BALIKESIR MUTASARRIF OMER ALI BEY WRITING WORKS LIBRARY

Abstract

The Turks, who have a rich and deep-rooted culture, have had the opportunity to develop their artistic knowledge, which they have created for centuries, by carrying them from Central Asia to Anatolia. The Turks, who produced magnificent works especially in handicrafts, have made their name known for centuries. Handicrafts is one of the most vibrant areas of our culture and can contain multiple meanings. The art of bookbinding, which is in this category, has a special importance because the Turks gave importance to writing and books in every period.

Since the acceptance of Islam, the respect and love for the Qur'an has given special importance to the works such as calligraphy, illumination, miniature and marbling, and this has led to the desire to protect these works. For this reason, examples of our common culture are given in the art of binding. The art of leather-covered bookbinding, the first example of which we see today in the Uighurs; The acceptance of Islam continued its development with the importance given to art and science.

The Seljuks, after gaining the dominance of Anatolia, transferred the art treasure belonging to Central Asia to Anatolia, developed it and created very valuable bookbindings and achieved an important position in the Turkish-Islamic bookbinding art. This accumulation was transferred to the Ottoman Empire by the Karamanids and other principalities in Anatolia, so that, like all branches of art, the art of bookbinding reached its most advanced state under Ottoman rule.

Within the scope of the study, Balıkesir Mutasarrıf Ömer Ali Bey Manuscript Library has very rare works in terms of bookbinding. These manuscripts are generally XII. century to XVIII. century and consists of religious content. Among them, Arabic-Turkish prayer journals, some bibliographic works, commentaries, hadith commentaries, as well as manuscripts containing different books such as Arabic grammar books and poetry journals. The bindings of the manuscripts in Balıkesir Mutasarrıf Ömer Ali Bey Manuscript Library were prepared using leather and the inside of the covers using fabric, marbling and paper. The binding decorations, which are basically applied with cold printing technique, are made with different techniques such as bottom separation, top separation, mülemma, mülevven, yekşah. Şemse forms were also used with and without salbek. In the prepared umbrellas, the motifs of the hatayi group, mostly in the classical style, dagger leaves on the spiral branches coming out of a single point, rumis, cloud motifs were decorated in accordance with the free composition features.

There are a total of 2750 manuscripts in the library. These works belong to different periods as mentioned before. When the manuscripts were examined, it was determined that they were approximately 170*230 mm in size and consisted of approximately 150 leaves. The aim of the study is to reveal the works by comparing these works in the library with the ornament elements found between different branches of art.

With this study, the volumes in Balıkesir Mutasarrıf Ömer Ali Bey Manuscript Library were examined comprehensively and the works were brought to light with their visuals. The measurements of the manuscripts in question were taken, their photographs were taken, and the composition features of the binding decorations were taken into account and analyzed. Thus, an important result has been obtained that will build a bridge on the transfer of these manuscripts, which have a thousand-year history, to future generations.

Keywords: *Mutasarrıf Ömer Ali Bey, Library, Binding, Seljuk, Principalities, Ottoman.*

Balıkesir Yöresi Ulu Câmilerini Türk-İslam Sanatı Açısından Değerlendirme

Prof. Dr. Abdülhamit TÜFEKÇİOĞLU

Marmara Üniversitesi

Özet

İslam medeniyetinin oluşumundan itibaren bu medeniyetin şekillenmesine merkez olan Camiler, İslam mimarisinin ilk yapı örnekleridir. Fetih hareketleri ile geniş coğrafyalara ulaşan İslam medeniyetinin bu bölgelerdeki başta gelen faaliyetleri Camii inşâ etmek ya da uygun yapıları camiye dönüştürmek olmuştur. Fethedilen yeni şehirler de İslam şehri kimliğinin oluşmasını sağlayan bu uygulama Anadolu'nun İslam beldesi haline gelmesinde önemli bir yere sahiptir.

Türkler Anadolu'ya geldikten kısa bir süre sonra İznik, Çanakkale, Adalar Denizi, Lidya ve İyonya taraflarına kadar ilerlemişlerdir. Sonraki süreçte yine Moğol istilasından kaçan Türk kabileleri de Batı Anadolu ve Marmara bölgesine yerleşmeye başlamışlardır. Bu süreçte önemli yerleşim merkezlerinden birisi de Balıkesir'dir.

Tarihi M.Ö. 3.000 yıllarına kadar uzanan Balıkesir'in Karesi Bey tarafından kurulduğu ve oğlu Demirhan tarafından buraya halkın yerleştirildiği bilinmektedir. Bölgede yaşanan fetih faaliyetleri sonrası yaşanan imâr faaliyetleri ile Balıkesir ve çevresi Türk-İslam beldesi haline gelmiştir. Bu kapsamda bildirimizde Balıkesir yöresinde bulunan Ulu Câmilerin varlığı tespit edilerek bunların Türk-İslam sanatı içerisindeki önemine değinilmiştir. Tespit edilen Ulu Câmii konumundaki yapılar mimari, tezyini ve işlevsel özellikleri bakımından ele alınarak bu yapıların Türk-İslam sanatı bakımından özellikleri açıklanmaya çalışılmıştır. Yapılan çalışma ile bölgenin Türk-İslam fethi sürecine ilişkin tarihsel sürecin somut örnekleri olan Ulu Câmilerimiz üzerinden bölgedeki ilk yerleşimlere dair veriler elde edilmiştir. Çalışmamız ayrıca Batı Anadolu bölgesinde yer alan Ulu Câmilerle Balıkesir genelinde bulunan örneklerin de kendi içinde değerlendirmeye tutulmasına olanak sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Câmi, Türk-İslam Sanatı*

Evaluating the Great Mosques of Balıkesir Region in Terms of Turkish-Islamic Art

Abstract

Mosques, which have been the center of shaping this civilization since the formation of Islamic civilization, are the first building examples of Islamic architecture. The main activities of the Islamic civilization, which reached wide geographies with the conquest movements, in these regions were to build mosques or to transform suitable structures

into mosques. This practice, which ensures the formation of the Islamic city identity in the new conquered cities, has an important place in Anatolia's becoming an Islamic city.

Shortly after the Turks came to Anatolia, they advanced as far as Iznik, Çanakkale, the Sea of Islands, Lydia and Ionia. In the next period, Turkish tribes fleeing from the Mongol invasion also started to settle in the Western Anatolia and Marmara region. One of the important settlement centers in this process is Balıkesir.

It is known that Balıkesir, which dates back to 3,000 years, was founded by Karesi Bey and the people were settled in this city by his son Demirhan. Balıkesir and its surroundings became a Turkish-Islamic town with the reconstruction activities after the conquest activities in the region. In this context, the existence of the Great Mosques in the Balıkesir region was determined and their importance in Turkish-Islamic art was mentioned in our paper. The identified structures in the position of the Great Mosque were discussed in terms of their architectural, ornamental and functional features, and the characteristics of these structures in terms of Turkish-Islamic art were tried to be explained.

With the study, data on the first settlements in the region were obtained through our Great Mosques, which are concrete examples of the historical process of the Turkish-Islamic conquest of the region. Our study also allowed the Great Mosques in the Western Anatolian region and the samples found throughout Balıkesir to be evaluated within themselves.

Balıkesir Su Mimarisi Örneklerinden Yunakların Değerlendirilmesi

Doç. Dr. Halil SÖZLÜ

Mersin Üniversitesi

Özet

Geçmiş çok eski zamanlara kadar uzanan Balıkesir, coğrafi konumu, tarih sahnesindeki yeri ve günümüze ulaşan kültürel varlıkları bakımından önemli bir yere sahiptir. Türk-İslam kültürünün Anadolu'da görülmeye başlamasıyla birlikte Balıkesir'de kısa süre içerisinde Türkler'in önemli yerleşim yerlerinden biri olmuştur. Günümüze kadar kesintisiz devam eden bu süreçte Balıkesir'e sayısız eser kazandırılmış ve bölge mâmur bir belde haline gelmiştir.

İnsan yaşamının vazgeçilmez temel gereksinimlerinden olan suya ulaşmak için insanoğlu tarih boyunca çeşitli teknikler ve sistemler geliştirmiştir. Bu durum başlı başına bir su medeniyetinin oluşmasını sağlamıştır. Çalışmamızın konusu olan Balıkesir bölgesinde su mimarisi örneklerinden yunaklar tespit edilerek ele alınmıştır. Günümüze ulaşabilen bu yapı grubu örnekleri halkın sosyal hayatında önemli yer teşkil etmektedir. İnsanların bir araya geldiği, yardımlaştıkları ve kimi zaman ortak hareket ettikleri hayatın bir parçası olan mekânlardır.

Yunak, çamaşırhane, çamaşırlık, çamaşır yıkamaya ayrılmış olup içinde yıkama düzeni kurulmuş yer olarak tanımlanmaktadır. Yunaklar halkın çamaşır yıkama gereksinimlerini karşılayan, duvarlarında ocak nişleri bulunan ve ortalarında su arkı geçen yapılar olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Balıkesir'de tespit edilen yunak sayısı 12'dir. Çalışmamızda ele alınan yunaklar mimari, tezyini ve tasarım özellikleri bakımından incelenmiş ve sanat tarihi metoduyla değerlendirilmiştir. Yapılan çalışma ile Balıkesir genelinde yer alan yunakların tespiti ve su mimarisi içerisindeki yeri ve oluşumunu etkileyen faktörler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Su Mimarisi, Yunaklar*

EVALUATION OF YUNAKS FROM BALIKESIR SAMPLES OF WATER ARCHITECTURE

Abstract

Balıkesir, whose history goes back to ancient times, has an important place in terms of its geographical location, its place in the historical scene and its cultural assets that have survived to the present day. With the Turkish-Islamic culture beginning to appear in Anatolia, Balıkesir soon became one of the important settlements of the Turks. In this

process, which has continued uninterrupted until today, numerous works have been brought to Balıkesir and the region has become a prosperous town.

Throughout history, human beings have developed various techniques and systems in order to reach water, which is one of the indispensable basic requirements of human life. This situation led to the formation of a water civilization on its own. In the Balıkesir region, which is the subject of our study, yunaks from the examples of water architecture were identified and discussed. The examples of this building group, which have survived to the present day, have an important place in the social life of the people. They are places that are a part of life where people come together, help each other and sometimes act together.

Yunak is reserved for laundry and is defined as a place in which a washing order is established. Yunaks appear as structures that meet the laundry needs of the people, have hearth niches on the walls and have a water arc in the middle. The number of yunak identified in Balıkesir is 12. The yunaks discussed in our study were examined in terms of their architectural, ornamental and design features, and a catalog was created. With the study, it was tried to determine the yunaks in Balıkesir and the factors affecting their place and formation in the water architecture.

Balıkesir Zağanos Paşa Camii Minber Kapısı Alınlığı Yazısında Yapılan Yanlış Okuma Üzerine Bir Tashih Çalışması

Öğr. Gör. Dr. İsmail ÖZTÜRK

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Özet

Zağanos Paşa tarafından Fatih Sultan Mehmed devrinde inşa ettirilen cami 1897 yılında vuku bulan depremde yıkılmış, günümüze ulaşan yapı 1904 yılında inşa edilmiştir. İlk yapıdan günümüze ulaşan minber kapısının alınlığında celi sülüs müsenna hat sanatı uygulaması vardır. Bu yazı Ekrem Hakkı Ayverdi tarafından لا اله الا هي لك الحمد şeklinde okunmuştur. Yazının okunuşu daha sonra yapılan çalışmalarda Ekrem Hakkı Ayverdi'nin yaptığı hatalı okuyuş tekrar edilerek devam ettirilmiştir. Çalışmamızda zikredilen hat sanatı uygulamasının okunmasında düşülen hata düzeltilmiştir. Yeni yapılan yazı okumasında yazının tüm unsurları ayrıntılı çizimlerle desteklenmiştir. Çalışmamızda konu olan yazının tam metni لا اله الا انت و لك الحمد الهی olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Zağanos Paşa Camii, Minber, Kitabe*

A Correction Study on Misreading on the Minbar Door Pediment of Balıkesir Zağanos Pasha Mosque

Abstract

The mosque, which was built by Zağanos Pasha during the reign of Mehmed the Conqueror, was destroyed in the earthquake that occurred in 1897, and the structure that has survived to the present day was built in 1904. On the pediment of the pulpit door, which has survived from the first structure, there is a calligraphy application of jaly thuluth musenna. This calligraphy was read by Ekrem Hakkı Ayverdi as لا اله الا هي لك الحمد. The reading of the calligraphy was continued by repeating the erroneous reading of Ekrem Hakkı Ayverdi in later studies. The error in reading the calligraphy application mentioned in our study has been corrected. In the new text reading, all elements of the text were supported with detailed drawings. The full text of the calligraphy, which is the subject of our study, has been determined as لا اله الا انت و لك الحمد الهی.

Keywords: *Zağanos Pasha Mosque, Minbar, Inscription*

Balıkesir’deki Savunma Yapıları Üzerine Bir Değerlendirme

Arş. Gör. Ayşegül AĞAN & Doç. Dr. Işıl POLAT PEKMEZCİ

İstanbul Teknik Üniversitesi

Özet

Tarih öncesi dönemlerde, insanoğlu, kendisini ve hayvanlarını çevreden gelebilecek etkilerden korumak için yaşadığı alanın etrafını çalı, ağaç dalı ve benzeri malzemeler ile çevirmiştir. Savunmanın en ilkel örnekleri olan bu uygulamaların ardından ilk kentlerin oluşumundan 18. yüzyıla kadar korunma/savunma amacıyla yüzyıllar boyunca kentler surlarla çevrilmiş; önemli yerleşimlerin, yolların, bölgelerin güvenliği için kuleler, kaleler, hisarlar inşa edilmiştir. İlk çağ ve ortaçağ şehirlerinin şekillenmesinde önemli rol oynayan bu yapılar, özellikle Ortaçağ’da savunmanın ve askeri mimarinin önemli unsurlarından olmuştur. Ancak teknolojinin ilerlemesi ile birlikte savunma aletlerinin ve ateşli silahların gelişmesi, söz konusu yapıların işlevini yitirmesine ve zamanla terkedilmelerine sebep olmuştur. Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Anadolu coğrafyasında da durum benzeşmektedir.

Bu çalışma, tarihsel süreç içinde önemli yerleşimlere, yollara ve olaylara sahne olan Balıkesir’de bölgenin Bizans hakimiyetinde bulunduğu yıllarda inşa edilen veya güçlendirilen savunma yapılarını konu almaktadır .

Yapılan saha araştırmaları/çalışmaları ile mevcut durumları incelenen yapıların, çeşitli korunma sorunları ile karşı karşıya olduğu ve bozulma/yok olma sürecine girdiği gözlenmiştir. Yine de bazıları kısmen de olsa ayakta kalabilmiştir. Bu yapıların özgünlük ve tarihi belge değeri düşünüldüğünde, tamamıyla yok olmadan önce belgelenmesi ve mümkün olanların varlıklarını sürdürebilmeleri için korunmaları gerektiği açıktır. Bu nedenle; Balıkesir ve çevresinde konumlanan savunma yapılarına yönelik sürdürülen bu çalışma; yapıların tarihi ve mimari değerlerini ortaya çıkarmayı, birbirleri ile ilişkilerini değerlendirmeyi ve koruma sorunlarını tartışmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Bizans Dönemi, savunma yapısı, koruma*

An Evaluation of the Defense Structures in Balıkesir

Abstract

In prehistoric times, people surrounded the area they lived in with bushes, tree branches and similar materials to protect themselves and their animals from the effects of the environment.

After these practices, which are the most primitive examples of defense, from the formation of the first cities until the 18th century, the cities were surrounded by walls for protection/defense; Towers, castles and fortresses were built for the security of important settlements, roads and regions. These structures, which played an important role in the shaping of ancient and medieval cities, were important elements of defense and military architecture, especially in the Middle Ages. However, with the advancement of technology, the development of defense tools and firearms has caused these structures to lose their function and to be abandoned over time. As in many parts of the world, the situation is similar in Anatolian geography.

This study is about the defensive structures that were built or strengthened during the years when the region was under Byzantine rule in Balıkesir, which was the scene of important settlements, roads and events in the historical process.

It has been observed that the structures, whose current conditions have been examined with the field researches/studies, are faced with various conservation problems and are in the process of deterioration/disappearance. Still, some structures remained exist. Considering the originality and historical document value of these structures, it is clear that they should be documented before they are completely destroyed and that they should be preserved in order to survive.

Therefore; This study, which on the defensive structures in and around Balıkesir, is aimed to reveal the historical and architectural values of the buildings, to evaluate their relations with each other and to discuss the conservation problems.

Keywords: *Balıkesir, Byzantine Period, defensive structure, conservation*

Doğal ve Tarihi Miras Açısından Jeomiras Alanlarının Dijital Akıllı Haritalar ile Etkileşimi: İda Madra Jeoparkı Örneği

Murat YAMAN

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi

Özet

Turizm tercihlerindeki değişim ile birlikte bozulmamış alanlara yönelik turizm faaliyetleri giderek artmaktadır. Doğal ve tarihi miras alanları bakımından oldukça zengin olan İda Madra Jeopark sahası Balıkesir Büyükşehir Belediyesi veri kaynaklarına göre 17.639 km²'dir. Jeoturizm açısından jeosit veya jeomorfoisit olarak bulunan doğal ve tarihi miras alanlarının dijital akıllandırılmış haritalar ile yönetilmesi ve insanların bu alanlara sanal ortamda veya gerçek ortamda ulaşmalarını, erişimlerini ve etkileşimlerini kolaylaştırmak amacıyla CBS'den yararlanarak İda Madra Jeoparkının doğal ve tarihi miras alanları dijital olarak haritalandırılmıştır. Jeoparkların doğasında sürdürülebilir yönetim anlayışının olması İda Madra Jeopark sahasının Dünyanın en büyük alanlı 2. Jeopark alanı olmasından dolayı yönetimi sürdürülebilir hale getirmek için bu çalışma yapılmıştır.

Çalışma sırasında öncelikle jeosit ve jeomorfoisitler bir ekip tarafından tespit edilmiş ve bilimsel, eğitimsel ve turizm değerleri açısından ele alınmıştır. Daha önce herhangi bir ölçümü yapılmamış İda Madra Jeoparkı doğal ve tarihi miras alanlarının öncelikle geleneksel harita yöntemleri ile ölçümleri yapılmış ardından ise modern yöntemler ile ölçümleri yapılmıştır. Yapılan ölçümler coğrafi bilgi sistemleri yazılımları ile hem sözel bilgi hem de mekânsal bilgi birleştirilmiş ve sorgulanabilir bir veri tabanı oluşturulmuştur. Her jeosit ve jeomiras alanının fotoğraf envanteri çıkartılmış ve koordinat değerleri ile eşlenmiştir.

Çalışmalar UNESCO Küresel Jeoparklar Ağı (Global Geopark Network, GGN) jeopark öz değerlendirme formu dikkate alınarak yapılmıştır. Tüm jeolojik ve jeomorfolojik doğal ve tarihi miraslar webtabanlı bir harita sistemine aktarılmış jeoparkların insanlara ulaştırılmasında dijital haritalar kullanılmaya çalışılmıştır. Bazı jeolojik ve jeomorfolojik miras alanları birçok insan tarafından kullanılan GOOGLE MAP'a içerik bilgileri, fotoğraflar ve ulaşım için yol tarifi alınacak konumları ile birlikte eklenmiş ve geçen süreçte çok sayıda etkileşime uğramıştır. Bireyler sadece jeolojik ve jeomorfolojik miras alanlarına erişmek ve ulaşmak ile kalmayıp aynı zamanda interaktif bir biçimde yorum yapıp bu alanlara ait görsel, metin, video ekleyebilmektedir. İnsanoğlu müdale edebildiği, dokunabildiği ve süreç içerisinde yer aldığı olayları daha da sahiplenebilmektedir. Bu kapsamda İda Madra Jeoparkı ile bireyler arasındaki etkileşimi dijital etkileşimli haritalar ile sağlamak ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda olumlu bir yönde devam ettiği

anlaşlmıştır. İda Madra Jeoparkına ait bazı jeosit alanları yüzbinlerce kişi tarafından görölmüş, yol tarifi alınmış, bu alanlara ulaşılmış ve bunlar halka açık bir biçimde tüm Dünya ile paylaşılmaktadır. Bu etkinin giderek artacağı kaçınılmaz olarak görölmektedir. Teknolojik gelişmeler dijital haritaları da geliştirmiş ve geliştirmeye devam ederken insanın interaktif olarak dahil olduğu sistemler daha da ilgi çekici hale gelebileceği bazı sosyal medya platformları örneği gibi düşünölebilmektedir. İda Madra Jeoparkının milyonlarca kişiye ulaşmasındaki önemli adımlardan biride sanal ortamdaki etkileşim olduğu düşünölmektedir. Örneğın İvrindi ilçe nüfusu 2019 yılına göre 32.492 kişi iken İda Madra Jeoparkı Gökkemer Jeositi dijital haritalarda son 1 ayda 42.050 görüntöleme almış ve bu sayı giderek artmaktadır. Sonuç olarak durum gösteriyor ki internet üzerinden paylaşılan dijital haritalar işe yaramış ve insanların bu jeoturizm alanlarını görmeleri, gelmeleri, bilgi sahibi olmaları ve başka insanlarla paylaşmaları konusunda işlerini kolaylaştırdığı görölmüştür.

Anahtar Kelimeler: CBS, Jeomiras, GGN, Jeosit, Jeomorfosit

Abstract

With the change in tourism preferences, tourism activities for undisturbed areas are increasing. İda Madra Geopark area, which is very rich in terms of natural and historical heritage sites, is 17,639 km² according to Balıkesir Metropolitan Municipality data sources. In terms of geotourism, natural and historical heritage areas of İda Madra Geopark have been digitally mapped by using GIS in order to manage natural and historical heritage areas as geosite or geomorphosite with digital intelligent maps and to facilitate people's access, access and interaction to these areas in virtual or real environment. Since the İda Madra Geopark area is the second largest geopark area in the world, this study has been carried out to make the management sustainable.

During the study, first of all, geosites and geomorphocytes were determined by a team and discussed in terms of scientific, educational and tourism values. The natural and historical heritage areas of İda Madra Geopark, which have not been measured before, were first measured with traditional mapping methods, and then they were measured with modern methods. The measurements made were combined with geographic information systems software, both verbal and spatial information, and a queryable database was created. Photo inventory of each geosite and geoheritage area was taken and mapped with coordinate values.

The studies were carried out by taking into account the UNESCO Global Geopark Network (GGN) geopark self-assessment form. All geological and geomorphological natural and historical heritages have been transferred to a web-based map system and digital maps have been used to deliver geoparks to people. Some geological and geomorphological heritage sites have been added to GOOGLE MAP, which is used by

many people, with content information, photos and locations to get directions for transportation, and have interacted a lot in the past. Individuals can not only access and reach geological and geomorphological heritage sites, but also make comments and add images, texts and videos of these areas in an interactive way. Human beings are able to take ownership of the events that they can intervene, touch and take part in the process. In this context, it has been understood that the interaction between the İda Madra Geopark and individuals continues in a positive direction in line with the results obtained with digital interactive maps. Some geosite areas belonging to the İda Madra Geopark have been seen by hundreds of thousands of people, directions have been taken, these areas have been reached, and these are publicly shared with the whole world. It is inevitable that this effect will increase gradually. While technological developments have developed and continue to develop digital maps, systems in which people are interactively involved can be considered as an example of some social media platforms, where they can become even more interesting. It is thought that one of the important steps in reaching the İda Madra Geopark to millions of people is the interaction in the virtual environment. For example, while the population of İvrindi district was 32,492 people compared to 2019, İda Madra Geopark Gökkemer Geosite received 42,050 views on digital maps in the last month and this number is increasing. As a result, the situation shows that the digital maps shared over the internet have worked and it has been seen that it has made it easier for people to see these geotourism areas, come, get information and share with other people.

Keywords: *GIS, Geoheritage, GGN, Geosite, Geomorphosite*

Balıkesir Kent Mutfağının Gastronomide Yeni Trendlere Uyumuna Yönelik Bir Analiz Çalışması

Prof. Dr. Murat DOĞDUBAY

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Son yıllarda başta sosyoekonomik sebepler olmak üzere yaşanan toplumsal hareketlilik, kent ve kent mutfağı kavramlarında değişikliklere sebebiyet vermiştir. Kadim bir geçmişi olan ve bundan gelen birikimleri bünyesinde bulunduran Balıkesir için de aynı durum söz konusudur. Hem kültürel birikim hem de sonradan gelenlerin oluşturduğu yapı, Balıkesir kent mutfağının şekillenmesini sağlamıştır.

Gerek küresel gerekse sektörel sebeplerle yiyecek ve içecek endüstrisinde sürekli bir değişim ve gelişim söz konusudur. Tüketici istek ve ihtiyacının da sürekli değişiklik göstermesi hem işletmeleri hem de kent mutfaklarını değişime duyarlılık göstermek zorunda bırakmaktadır. Balıkesir kent mutfağı da çalışmada işlenen değişimlere uyum sağlamak ve bu doğrultuda şekillenmek durumundadır. Yapılan bu çalışma ile; Balıkesir kent mutfağının gastronomide yeni trendlere uyum sağlayabilmesi konusunda durum tespiti yapılmıştır. Bundan sonraki kent mutfaklarının yeni trendlere uyumlu hale getirilmesi konusu ile ilgili çalışmalar başta olmak üzere yeni çalışmalara temel teşkil etmesi ümit edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Mutfak, Gastronomi*

Abstract

In recent years, social mobility, especially socioeconomic reasons, has caused changes in the concepts of city and urban cuisine. In recent years, social mobility, especially socioeconomic reasons, has caused changes in the concepts of city and urban cuisine. In recent years, social mobility, especially socioeconomic reasons, has caused changes in the concepts of city and urban cuisine. In the food and beverage industry, there is a constant change and development for global or sectoral reasons. The constant change in consumer demands and needs obliges both businesses and urban kitchens to show sensitivity to change. Balıkesir city cuisine is also; it has to adapt to the changes covered in this study and to be shaped in this direction.

Balıkesir city cuisine is also; it has to adapt to the changes covered in this study and to be shaped in this direction. It is hoped that it will form a basis for future studies, especially studies on the adaptation of urban kitchens to new trends.

Balıkesir'in Ülkemiz Zeytinciliğindeki Yeri ve Önemi

Prof. Dr. Derya ARSLAN DANACIOĞLU & Ayşenur ACAR & Prof. Dr. Selman TÜRKER

Özet

Akdeniz diyetinin önemli öğeleri olan zeytin ve zeytinyağına son yıllarda, dünyada ve Türkiye'de tüketici talepleri hızla artmıştır. Bu artış, zeytinyağının oleik asitçe zengin olması, yüksek miktarlarda içerdiği kendine has fenolik bileşikler ve bunların sağlık üzerinde kanıtlanmış etkilerine dayanmaktadır. Günümüzde, zeytin sadece bir gıda maddesi olmasının dışında ekonomi, sağlık, turizm ve kültür gibi alanlarda doğal miras olarak kabul edilmektedir. Balıkesir ili tarım arazilerinin %16'sını zeytinlikler oluşturmaktadır. Zeytin ve zeytinyağı Balıkesir mutfak kültürünün de önemli bir parçasıdır. Gemlik zeytini, Ayvalık zeytinyağı ve Edremit Körfez Bölgesi zeytinyağları coğrafi işaret almış ürünlerdir. Zeytin üretiminin en fazla yapıldığı ilçeler sırasıyla Edremit, Ayvalık ve Burhaniye'dir. 81 bin 291 hektar alanda 2.535.801 adet sofralık, 8.640.441 adet yağlık toplamda 11.176.242 adet ağaç bulunmaktadır. Bu ağaçlardan yaklaşık 160 bin ton zeytin ve 26 bin ton zeytinyağı elde edilmektedir. Edremit yağlık (Ayvalık) ile Gemlik sofralık zeytin çeşitleri yaygın olarak üretilmektedir. Ayvalık zeytinyağlarının meyvemsiliği, acılık ve yakıcılığının düşük olması daha fazla tüketilmesini sağlamaktadır.

Bu derlemede, son zamanlarda zeytincilik üzerine yürütülen ve Balıkesir'in de örnekleme alanında yer aldığı çalışmalar özetlenmiştir. Çalışmaların, bu alandaki sorunların tespitine, üreticilerin ve işletmecilerin beklentileri ve çözüm önerilerini ortaya koymaya yönelik olduğu görülmüştür. Bölgede zeytin üreticilerinin büyük kısmı orta yaş üstü olup, lisans düzeyinde eğitilmiş olanlar %10'u aşmamaktadır. Zeytin üreticilerinin büyük çoğunluğu başka mesleklerle de uğraşmaktadır. Özellikle girdi maliyetleri ve primler konusunda devlet desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Zeytin üreticilerinin ve yağ tesislerinde çalışanların eğitimlerle çağdaş üretim uygulamalarından haberdar edilmeleri ve bu uygulamaları hayata geçirebilmeleri için teşvik edilmeleri önerilmektedir. Bunlara ilaveten; zeytin ağacı sayısı ve verimin artırılması, karasuyun değerlendirilmesi, çok çeşitliliğin kaybolmaması amacıyla uygun fidan üretimine ağırlık verilmesi, gübreleme, ilaçlama ve sulama konularında bilinçli yaklaşımların oturtulması, yağ üretiminde kalite kontrolün iyileştirilmesi, veri tabanı çalışmalarına ağırlık verilmesi, coğrafi işaretlerin muhafazası, Avrupa Birliği düzenlemelerinin takip edilmesi, taşıyla mücadele, tanıtımlarla tüketim ve ihracatın artırılması ve uzun vadeli politikaların geliştirilmesi gibi konular öne çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Zeytinyağı, zeytin, Balıkesir*

THE PLACE AND IMPORTANCE OF BALIKESİR IN OUR COUNTRY'S OLIVE GROWING

Abstract

In recent years, consumer demands for olive and olive oil, which are important elements of the Mediterranean diet, have increased rapidly in the world and in Turkey. This increase is based on the fact that olive oil is rich in oleic acid, its high content of unique phenolic compounds and its proven effects on health. Nowadays, olive is not only a food item but also a natural heritage in areas such as economy, health, tourism and culture. Olive groves constitute 16% of the agricultural lands of Balıkesir province. Olives and olive oil are also an important part of Balıkesir culinary culture. Gemlik olive, Ayvalık olive oil and Edremit Bay Region olive oils are products that have received geographical indication. The districts with the highest olive production are Edremit, Ayvalık and Burhaniye, respectively. In 81 thousand 291 hectares of land, there are 2.535.801 table trees, 8.640.441 olive oil trees and 11.176.242 olive trees in total. Approximately 160 thousand tons of olives and 26 thousand tons of olive oil are obtained from these trees. Edremit olive oil (Ayvalık) and Gemlik table olive varieties are widely produced. The fruitiness, bitterness and low pungency of Ayvalık olive oils ensure that they are consumed more.

In this review, recent studies on olive cultivation, including Balıkesir in the sampling area, are summarized. It has been seen that the studies are aimed at identifying the problems in this area, and revealing the expectations and solution proposals of the producers and operators. Most of the olive growers in the region are over middle-aged, and those with undergraduate education do not exceed 10%. The vast majority of olive producers are also engaged in other occupations. State support is especially needed for input costs and premiums. It is recommended that olive producers and those working in oil facilities be informed about contemporary production practices through training and be encouraged to implement these practices. In addition to these; increasing the number of olive trees and yield, evaluation of the olive waste water, focusing on the production of suitable saplings in order not to lose a wide variety, establishing conscious approaches to fertilization, spraying and irrigation, following the European Union regulations, fight adulteration, issues such as increasing consumption and exports through promotions and developing long-term policies come to the forefront.

Key words: *Olive oil, olives, Balıkesir*

Geleneksel Balıkesir Yemekleri

Arş. Gör. Dr. Tekmile CANKURTARAN KÖMÜRCÜ & Prof. Dr. Selman
TÜRKER

Özet

Yemek yemeye erken dönemlerde fizyolojik bir eylem olarak bakılmış, zamanla yaşanan sosyal ve teknolojik gelişmeler yemek kavramına yeni anlamlar yüklemiştir. Günümüzde yemek; kültürün önemli bir parçası, bir sosyalleşme aracı, iletişim biçimi ve seyahat nedeni olmuştur. Türk mutfak kültürü, Orta Asya'da başlayan ve bugünkü Türkiye'de biten göç sürecinde zengin, renkli ve birçok medeniyetin özelliklerini bünyesinde toplayan bir mutfak olarak gelişmiştir. Türk mutfak kültürü bulunduğu coğrafi konum, etnik farklılıklar, dini sebepler gibi birçok unsurdan etkilenmesi sonucu zengin bir yemek kültürü oluşturmuştur. Ülkemizde yeme alışkanlıkları tarihsel ve bölgesel olarak hatta köy, kent gibi yerleşme birimlerine göre de değişiklik göstermektedir. Ege ve Akdeniz Bölgesi'nde zeytinyağı ve zeytinyağlı sebze yemekleri, Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde et yemekleri, İç Anadolu Bölgesi'nde hamur işleri, Karadeniz Bölgesi'nde mısırdan ve hamsiden yapılan yemek çeşitleri mutfak zenginliğimize örnek gösterilebilir.

Balıkesir bulunduğu coğrafi konum, tarihi geçmişi, farklı etnik gruplara ev sahipliği yapmış olması gibi nedenlerle önemli bir kültür kentidir. Balıkesir mutfağı da önemli kültür bileşenlerinden biridir. Balıkesir sahip olduğu zengin mutfak kültürü ile 2021 UNESCO Yaratıcı Şehirler Ulusal Listede Gastronomi Kentleri arasına girmeyi başarmıştır. Balıkesir, Ege ve Marmara denizine sınırı olan ve yemek kültürü, Türk yemek kültüründe olduğu gibi coğrafi özellikleri ve coğrafyasında barındırdığı etnik grup çeşitliliği ile zengin bir mutfak kültürüne sahip ilimizdir. Yöreye özgü yiyeceklerin; muhacir tarhanası, manav tarhanası, etli çorba, sütlü çorba, keşkek, düğün çorbası, düğün tiridi, oğlak dolması, sura, kabak çiçeği dolması, kulak aşı, saçaklı mantı, sini mantısı, Ramazan böreği, hoşmerim, Balıkesir kaymaklısı, mafiş tatlısı ve peynir çeşitleri olduğu bilinmektedir. Bu yöresel yemeklerin hepsi günümüzde de geçmişte olduğu gibi hâlâ yapıp tüketilmektedir. Literatürde Balıkesir yöresinin geleneksel yemeklerine yönelik çok az sayıda yazılı kaynağa rastlanmıştır. Bu araştırma ile zengin bir yeme içme kültürüne sahip olan Balıkesir ilimizin yeme içme kültürünü kayıt altına almak ve bu bölgenin kültürünün gelecek kuşaklara aktarılması ve tanıtılması amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Balıkesir mutfağı, geleneksel yemekler, Balıkesir yemekleri

Balıkesir’de Artvin Muhacirlerinin Yemek Kültürü

Ülkü ÖNAL

Özet

Balıkesir, tarihi süreç içerisinde yoğun göçlere sahne olmuş şehirlerimizdendir. Artvin ve çevresinden de zaman içerisinde göçler almıştır. Halk arasında 93 Harbi olarak bilinen 1877-1878 tarihli Osmanlı-Rus Savaşı sebebiyle Artvin’den Anadolu içlerine göç edenlerin bir kısmı da Balıkesir ve ilçelerine gelmiş, Artvinli muhacirler; buralarda devletin tahsis ettiği yerlerde köyler kurmuşlardır.

1960’lardan sonra Artvin’den işsizlik, sağlık, eğitim, memuriyet ve benzeri sebeplerle hızlanan göçlerin yönlerinden biri yine Balıkesir’e olmuştur. Her iki şehir halkı arasında sürekli gidiş-geliş nedeniyle kültürel bağlar da güçlenmiştir. Muhacirlerin bazıları toplu olarak yaşamayı tercih etmişlerdir. Bu nedenle Artvin’den Balıkesir’e taşınan yerel kültür özellikleri kısmen korunmuştur. Kültürün önemli bir parçası olan yemek kültürü de, bu yolla Balıksiri ve çevresine taşınmıştır. Osmanlı yönetiminde beraber yaşadıkları Acaralı/Batumlu ve Ahıskalı muhacirlerle de ortak yemekleri bulunmaktadır. Bu bildirideki amaç unutulmaya yüz tutan yemeklerin tekrar gün yüzüne çıkarmak olacaktır. Ayrıca eskiden ekmek pişirme aracı olan topraktan yapılan pileki tanıtılacaktır.

Balıkesir’e göç etmiş olan bölge halkı, yiyeceklerinin bazılarını memleketlerinden getirmekteler. Artvin’de doğup bir müddet yaşadıkdan sonra Balıkesir’e yerleşenler alıştıkları tatları bırakmazlar. Balıkesir de ki Artvinlilerin iç kesimden olanlar hamur işi ağırlıklı olmak üzere baklagiller, süt ürünleri ve et tüketmekteyken, sahile yakın olanlar ise karalahana ve balık ağırlıklı beslenmektedir. Bildirimizde, Balıkesir’e farklı dönemlerde yerleşmiş olan Artvinlilerin bölgeye taşımış oldukları mutfak kültürlerini, yeni yerleşim yerlerindeki yemek kültürlerinde görülen değişimleri, hazırlanış biçimleri ve mutfakla ilgili tespitleri yapılan yemeklerden örnekler sunulacaktır. Bildiri niteliksel yöntemle incelenecektir. Bunun için Artvin kökenli kişiler ile birebir görüşülüp veriler sözlü olarak tarafımızca derlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Artvin, Muhacirler, Yemek Kültürü*

Şeker Pancarı Üretimi ve Balıkesir

Prof. Dr. Murad ÇANAKCI

Akdeniz Üniversitesi

Özet

Temel ihtiyaç maddeleri arasında yer alan şeker üretiminde, hammadde olarak şeker kamışı ve şeker pancarı kullanılmaktadır. Yer aldığı iklim kuşağının uygun olması nedeniyle Türkiye’de şeker, şeker pancarından üretilmektedir. Şeker pancarı yetiştiriciliği, yapıldığı bölgelerde yeni/modern tarım tekniği uygulamalarının (münavebe, mekanizasyon, sulama vb.) gelişmesine yardımcı olmaktadır. Bunun yanında, bölgenin hayvancılık, ekonomi, istihdam vb. diğer alanlarına da katkı sağlamaktadır. Türkiye’de şeker üretimi 1926 yılında faaliyete geçen Alpullu ve Uşak Şeker Fabrikaları ile başlamıştır. Yurtiçinde şeker tüketiminin karşılanmasına yönelik, üretimin artırılması çalışmalarına hız verilerek birçok bölgede şeker fabrikası kurulmuştur. Bu kapsamda 1954 yılında temeli atılan Balıkesir ili Susurluk ilçesindeki şeker fabrikası 1955 yılında açılmıştır. Susurluk Şeker Fabrikasının şeker pancarı temin sahası olarak Balıkesir ili Merkez, Bandırma, Manyas, Susurluk, Erdek, Gönen, Balya, İvrindi, Burhaniye, Bigadiç, Kepsut, Savaştepe ilçeleri, Bursa ilinin Karacabey, Mustafakemalpaşa ilçeleri, Çanakkale ilinin Biga ve Manisa ilinin Soma, Kırkağaç, Akhisar ilçeleri belirlenmiştir. Susurluk Şeker Fabrikası faaliyetlerini sürdürmekle birlikte şeker pancarı üretim alanlarının geçmiş yıllara göre azaldığı görülmektedir. Şeker pancarı üretimine yönelik faaliyetler kapsamında 1953 yılında aynı bölgede kurulan Balıkesir-Bursa Pancar Ekicileri Kooperatifi aktif olarak çalışmakta ve toplam 681 köyde bulunan 45.000 ortağına, bölgeye yayılmış 15 adet satış mağazası ile tarımsal üretimde ihtiyaç duyduğu girdileri temin etmektedir.

Türkiye’de önemli tarım merkezlerinden birisi olan Balıkesir, bitkisel ve hayvansal üretim ile birlikte tarıma dayalı sanayi açısından zengin bir bölgedir. Bu çalışmada Balıkesir ilinde şeker pancarı tarımının tarihsel süreci, günümüzdeki durumu, tarımsal, ekonomik ve sosyal alanlara etkileri konuları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Tarım, Şeker Pancarı, Türkşeker, Susurluk, Pankobirlik*

Sugar Beet Production and Balıkesir

Abstract

Sugar cane and sugar beet are used as raw materials in sugar production, which is among the basic needs. Sugar is produced from sugar beet in Turkey due to the appropriate climate zone in which it is located. Sugar beet cultivation helps the development of new/modern agricultural techniques (crop rotation, mechanization, irrigation, etc.) in the

regions where it is grown. It also contributes to some other regional areas such as animal production, economy and employment.

Sugar production in Turkey started with Alpullu and Uşak Sugar Factories, which became operational in 1926. Sugar factories were established in many regions by accelerating the efforts to increase production to meet the domestic sugar consumption. In this context, a sugar factory in Susurluk district of Balıkesir province, whose foundation was laid in 1954, was opened in 1955. Center, Bandırma, Manyas, Susurluk, Erdek, Gönen, Balya, İvrindi, Burhaniye, Bigadiç, Kepsut, Savaştepe districts in Balıkesir province, Karacabey, Mustafakemalpaşa districts in Bursa province, Biga district in Çanakkale province and Soma, Kırkağaç, Akhisar districts in Manisa province were determined as the sugar beet supply fields of Susurluk Sugar Factory. Although the factory continues its activities, it is seen that sugar beet production areas have decreased compared to previous years. Balıkesir-Bursa Beet Growers Cooperative, which was established in the same region in 1953 within the scope of activities for sugar beet production, supplies actively its 45,000 partners in 681 villages with the inputs they need in agricultural production through 15 sales stores spread over the region.

Balıkesir, which is one of the important agricultural centers in Turkey, is a rich region in terms of plant and animal production as well as agriculture-based industry. In this study, the historical process of sugar beet agriculture in Balıkesir province, its current situation, its effects on agricultural, economic and social areas were examined.

Keywords: *Agriculture, Sugar Beet, Turkseker, Susurluk, Pankobirlik*

Balıkesir İlinde Yapılan Arazi Topplulaştırma Projelerinin Teknik Analizi

Prof. Dr. Tayfun ÇAY & Öğr. Gör. Ömer ACAR

Konya Teknik Üniversitesi & Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Özet

Arazi; üzerinde yaşayanlar için gıda ve barınak sağlayan, üretimin temelini oluşturan toprak parçasıdır. İlk toplumlardan itibaren toprak ekilip biçilerek beslenme ihtiyacımızı karşılamıştır. Sanayileşme ile hammadde ihtiyacı da topraktan karşılanmaya başlanmış ekonomik faaliyet alanı haline gelmiştir. Tarımsal üretimin öneminin artmasına karşın üretimin yapıldığı arazi miktarı azalmakta ve bozulmaktadır. Arazinin azalmasına ve bozulmasına miras yoluyla bölünmeler, hisseli satışlar, fiziki tesislerin (sulama, karayolu, demiryolu v.b.) yapılması için gerekli alanların kamulaştırılması, sermaye ve iş gücü yetersizliğinden kaynaklı kiracılık ya da ortakçılık, doğal afetler gibi etkenler yer almaktadır. Bu sorunların önüne geçmek için parselde düzenleme yapmak gerekmektedir. Parselde düzenleme yapmaya ve toprak koruma tedbirleri alınmasına olanak sağlayan en önemli uygulama ise arazi toplulaştırma projeleridir. Arazi toplulaştırma ile parçalanmış araziler bir araya getirilerek optimum parsel büyüklüğü sağlanmakta ve ıslah çalışmaları yapılmaktadır. Günümüzde bu kapsamda yapılan çalışmalar ve kanuni düzenlemeler arazi parçalanmasının önüne geçmeye yöneliktir. Parsellerin bir araya getirilerek birleştirilmesi kullanılabilir alanı arttırmakta, iş gücü ve maliyeti azaltmaktadır. Bu bağlamda arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri tarımsal alanlardan maksimum seviyede yararlanmayı hedeflemektedir.

Bu çalışmada Balıkesir ilinde yapılan Gönen Pompaj Sulaması A.T. ve T.İ.G.H. Projesi, Tahirova Pompaj Sulaması A.T. ve T.İ.G.H. Projesi, Manyas Sağ Sahil Sulaması A.T. ve T.İ.G.H. Projesi, Manyas Sol Sahil Sulaması A.T. ve T.İ.G.H. Projesi, İvrindi-Gökçeyazı Sulaması 1. Kısım A.T. ve T.İ.G.H. Projesi incelenmiştir. Projesi tamamlanan köylerde yapılan arazi toplulaştırma çalışmaları değerlendirilerek proje öncesi ve sonrası meydana gelen değişimler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Arazi Topplulaştırması, Kırsal Alan Düzenlemesi, Teknik Analiz.*

TECHNICAL ANALYSIS OF LAND CONSOLIDATION PROJECTS IN BALIKESIR PROVINCE

Abstract

Land; It is the piece of land that provides food and shelter for its inhabitants and forms the basis of production. Since the first societies, the land has been cultivated and harvested to meet our nutritional needs. With industrialization, the need for raw materials began to be met from the soil, and it became an area of economic activity. Despite the increasing importance of agricultural production, the amount of land on which production is made is decreasing and deteriorating. Factors such as divisions by inheritance, share sales, expropriation of areas required for the construction of physical facilities (irrigation, highway, railway, etc.), tenancy or sharecropping due to lack of capital and labour, natural disasters, are involved in the decrease and deterioration of the land. In order to avoid these problems, it is necessary to make arrangements in the parcel. Land consolidation projects are the most important application that allows making arrangements in the parcel and taking soil protection measures. With land consolidation, the fragmented lands are brought together to ensure optimum parcel size and improvement works are carried out. Today, studies and legal regulations in this context are aimed at preventing land fragmentation. Combining parcels by bringing them together increases the usable area, reduces labour and cost. In this context, land consolidation and infield development services aim to make maximum use of agricultural lands.

In this study, Gönen Pumped Irrigation L.C. and F.D.S. Project Tahirova Pumped Irrigation L.C. and F.D.S. Project, Manyas Right Bank Irrigation L.C. and F.D.S. Project, Manyas Left Bank Irrigation L.C. and F.D.S. Project, İvrindi-Gökçeyazı Irrigation Part 1 L.C. and F.D.S. made in Balıkesir province was examined. The land consolidation works carried out in the villages where the project was completed were evaluated and the changes that occurred before and after the project were revealed.

Keywords: *Land Consolidation, Rural Area Regulation, Technical Analysis.*

Yöresel Mirasımız; Coğrafi İşaretli İvrindi Kelle Peyniri

Rabia YURDAKÖK

Özet

İvrindi Kelle Peyniri, Balıkesir iline ait olan coğrafi işarete sahip bir lezzet ürünüdür. İvrindi ilçesinde özel olarak yetiştirilen koyunların ve ineklerin sütlerinden üretilmektedir. Bu koyun ve ineklerin besinleri doğaldır. Bu karakteristik özelliğinden dolayı İvrindi Kelle Peyniri coğrafi işaret alan katma değeri yüksek bir ürün haline getirilmektedir. Bilimsel araştırmalar çerçevesinde coğrafi işaretli ürünler ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmaların içerisinde İvrindi Kelle Peyniri ile ilgili bir boşluk göze çarpmaktadır. Yöresel Mirasımız; Coğrafi İşaretli İvrindi Kelle Peyniri isimli çalışmamız ile bu boşluk giderilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamız dört ana temel üzerine kurulmuştur. İlk olarak Kelle Peyniri'nin üretiminin yapıldığı İvrindi'nin ve Kelle Peyniri'nin kısa tarihçesine yer verilmektedir. Bu tarihçenin içerisinde yer alan yüzyıllar boyunca oluşmuş yer şekilleri, iklim hareketleri de Kelle Peyniri'nin yapımında fayda sağlayan hayvanları etkilemektedir. İkinci olarak Osmanlı döneminde Kelle Peyniri'nin saray iâşesi için kullanıldığı Osmanlı Arşiv Belgelerinde görülmektedir. Bu arşiv belgelerinden yola çıkılarak Osmanlı mutfağında yerini alan Kelle Peyniri'nin nasıl temin edildiği ile ilgili bilgilerden bahsedilmektedir. Üçüncü olarak sözlü tarih saha çalışması çerçevesinde İvrindi Kelle Peyniri'nin yapımından sofralara konumuna kadar olan serüveni ele alınmaktadır. Böylece peynirin hangi aşamalardan geçtiği bilgisine varılmaktadır. Dördüncü kısmı da sözlü tarih saha çalışması niteliğinde olup İvrindi Kelle Peyniri'nin coğrafi işaret olarak yerini almasından bahsedilmektedir. Bu bağlamda genel bir değerlendirme ile İvrindi Kelle Peyniri'nin önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Kelle Peyniri, İvrindi, Balıkesir, Coğrafi İşaret.*

OUR LOCAL HERİTAGE; GEOGRAPHİCALLY İNDİCATED İVRİNDİ KELLE CHEESE

Abstract

İvrindi Kelle Cheese is a flavor product with geographical indication belonging to Balıkesir province. It is produced from the milk of specially raised sheep and cows in İvrindi district. The food of these sheep and cows is natural. Due to this characteristic feature, İvrindi Kelle Cheese is turned into a product with high added value that receives geographical indication. Studies on geographically indicated products are carried out within the framework of scientific research. Among these studies, there is a gap related to İvrindi Kelle Cheese. This gap has been tried to be filled with our study named Our Local Heritage; Geographically Indicated İvrindi Kelle Cheese.

Our work is based on four main pillars. First of all, a brief history of İvrindi, where Kelle Cheese is produced, and Kelle Cheese is given. The landforms and climate movements that have formed over the centuries in this history also affect the animals that benefit in the production of Kelle Cheese. Secondly, it is seen in the Ottoman Archive Documents that Kelle Cheese was used for palace supplies during the Ottoman period. Based on these archive documents, information about how Kelle Cheese, which took its place in the Ottoman cuisine, was obtained is mentioned. Thirdly, the adventure of İvrindi Kelle Cheese from its production to its position on the table is discussed within the framework of oral history fieldwork. Thus, it is possible to obtain information about which stages the cheese goes through. The fourth part is an oral history field study and it is mentioned that İvrindi Kelle Cheese takes its place as a geographical indication. In this context, the importance of İvrindi Kelle Cheese is emphasized with a general evaluation.

Key Words: *Kelle Cheese, İvrindi, Balıkesir, Geographically Indicated.*

En Eski Yerli Sığır Irkımız: Boz Irk

Doç. Dr. Yasin BAYKALIR & Öğr. Gör. O. Koray BACAŞIZ

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Boz ırk *Bos taurus primigenius*'tan köken almış Balkan ülkelerinin yerli ortak ve en eski sığır ırklarından birisidir. Tipik bir bozkır sığırı olan bu ırk Türkiye'de Trakya'dan Sivrihisar'a kadar yayılma alanına sahipken günümüzde Marmara Denizi'nin güneyi ile Trakya'nın dağlık kesimlerinde küçük sürüler halinde yetiştirilmektedir. Balıkesir'in Balya ilçesi Çamucu köyünde Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından koruma altına alınmış saf Boz Irk sürüsü bulunmaktadır. Oldukça az sayıda bulunan bu ırkın Balkan göçleri ile Balıkesir'e geldiği kabul edilebilir. Alçak boylu olan Boz ırk, sağlam iskelet yapısı, yüksek adaptasyon kabiliyeti ve dayanıklılığı ile dikkat çekmektedir. Deri rengi koyu gri, kıl rengi açık gümüşiden koyu kül rengine kadar değişebilmektedir. Boğaların göz etrafında koyu siyah bir halka bulunmaktadır. Canlı ağırlığı 250-400 kg arasında değişen bu ırkın laktasyon süt verimi 1000-1500 kg ve süt yağ oranı %4,1 civarındadır. Bu ırkın bir diğer önemli özelliği Cumhuriyet sonrası sığır ıslah çalışmalarında kullanılan ilk yerli sığır olmasıdır. Günümüzde artan tüketici taleplerini karşılamak adına birçok yetiştirici geleneksel sığır ırklarını yetiştirmeyi zaman içerisinde terk etmiş yerine daha yüksek verimli kültür veya kültür melezleri olan ırklara yönelmiştir. Her ne kadar verim ya da ticari kaygılar göz önünde tutulsa da geçmişte var olmuş ırklara sahip çıkılması gen kaynaklarını korumak için o kadar önemlidir.

Anahtar Kelimeler *Boz ırk, sığır yetiştiriciliği, gen kaynakları, verim*

Balıkesir İli İç Su Balıkları İçin Genel Bir Değerlendirme

Doç. Dr. Dilek TÜRKER

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Anadolu coğrafyası içerisinde büyük sayılabilecek bir yüz ölçümüne sahip Balıkesir İli 81 il içerisindeki iki denize kıyısı olan şanslı şehirlerimizden biridir. 14.299 km² olan Yüz ölçümüyle 1994 yılından bu yana milli park olmayı başarmış Manyas Kuş Cenneti Gölü yine sınırları içerisinde. Pek çok küçük dere yatağı birleşerek oluşan Susurluk Çayı ve havzası ve yine Gönen Çayı ve havzası ilin iki önemli iç su yapısı sistemini oluşturmaktadır.

2017-2018 yılları arasında yapılan Balıkesir Biyoçeşitliliği projesi kapsamında il paftalara ayrılmış, başlangıçta önemli su kaynağı olacak şekilde her paftanın % 10'una farklı balıkçılık örnekleme metotları ile örnekleme yapılmış ve il genelinde 31 balık türünün varlığı tespit edilmiştir. Ancak İl genelinde geçmişe yönelik kaynaklar tarandığında en eski yazılı kaynak olarak 1939 yılda olduğu tespit edilmiştir. Ve o günden günümüze kadar yapılan araştırmada 30 sayıda balık varlığının kaydı bulunmasına rağmen örneğine ulaşılamamıştır. Bütün bunlardan başka il de son yıllarda yapılan gölet, baraj alanlarındaki sayıların değişimi ile yirmi yıllık köy çeşmelerinin su akar düzeyleri arasında bir karşılaştırma ve bu değişimler için alınması gereken önlemler için genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir İli, İç su Balıkları, İç su kaynakları*

Balıkesir Province, Inland Water Fishes, Inland Water Resources

Abstract

Balıkesir Province, which has a size that can be considered as large in Anatolian geography, is one of our lucky cities with two seashores in 81 provinces. Manyas Bird Paradise Lake, which has managed to become a national park since 1994 with its surface area of 14,299 km², is still within its borders. Susurluk Stream and its basin, which is formed by the merging of many small stream beds, and Gönen Stream and its basin constitute the two important inland water structure systems of the province.

Within the scope of the Balıkesir Biodiversity Project carried out between 2017-2018, the province was divided into sections, 10% of each section was sampled with different fisheries sampling methods, which will be an important water source at the beginning, and the presence of 31 fish species throughout the province was determined. However, when the historical sources throughout the province were scanned, it was determined that

it was in 1939 as the oldest written source. And although there were records of 30 fish in the research carried out from that day to the present, its sample could not be reached. In addition to all these, a comparison between the changes in the numbers of ponds and dams built in the province in recent years and the water flow levels of the village fountains of twenty years, and a general evaluation of the precautions to be taken for these changes were made.

Keywords: *Balikesir Province, Inland Water Fishes, Inland Water Resources*

Balıkesir’de Kuzu Eti Üretimine Yönelik Moleküler Islah Olanakları

Dr. Öğr. Üyesi Murad GÜRSES & Dr. Öğr. Üyesi Büşra YARANOĞLU

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Balıkesir 1.495.379 baş koyun varlığı ile Batı Anadolu’nun en yüksek koyun sayısına sahip ili olup, Türkiye’de 6. sıradadır. Balıkesir’de yaygın olarak Karacabey Merinosu ve Kıvırcık ırkı melezi koyunlar yetiştirilmektedir. Merinos ve Kıvırcık ırkı melezi kuzular erken gelişme, et kalitesi ve lezzetiyle tanınmaktadır. Son yıllarda gastronomi sektörünün gelişimi ile Balıkesir kuzu eti daha fazla ön plana çıkmaya başlamış ve Balıkesir’de yetiştirilen Merinos ve Kıvırcık ırkı melezi kuzuların etleri “*Balıkesir kuzu eti*” olarak coğrafi işaret almıştır. Balıkesir’de yetiştirilen kuzuların et kaliteleri de kendini oluşturan ırkların genotipteki oranına göre değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle, Balıkesir kuzu etinin mevcut kalite ve lezzetinin korunarak bir örnekliğin sağlanması için Balıkesir’e özgü bir koyun tipinin geliştirilmesi önemlidir. Bu çalışmada, kuzu eti üretimine yönelik moleküler ıslah yöntemleri hakkında bilgi verilmesi ve kullanım olanaklarının değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

Son yıllarda, moleküler ıslah yöntemleri çiftlik hayvanlarında verim özelliklerinin geliştirilmesi amacıyla başarıyla kullanılmaktadır. Balıkesir’de Kıvırcık ve Merinos ırkları arasında birleştirmeler ile tip sabitlemesi yapılarak geleneksel bir genotip elde etmek mümkündür. Bu sayede, genetik yapıda bir örneklik sağlanarak mevcut et kalitesinin korunması ve standardizasyonu sağlanabilir. Marker destekli seleksiyon geleneksel ıslah yöntemlerine erken yaşta seleksiyon imkânıyla generasyon aralığının kısaltılması, seleksiyon üstünlüğü ile etkin bir genetik ilerleme sağlanması yönünde katkılar sağlayabilir. Bununla birlikte, elde edilecek genotipe farklı koyun ırklarından erken gelişme, et kalitesi, karkas randımanı ve çoklu doğum gibi kuzu eti üretimi üzerine etkili bazı mutasyonlar aktararak üstün nitelikli bir genotip elde edilmesi yoluna da gidilebilir. Marker destekli introgresyon yöntemiyle hayvanların morfolojik özellikleri ile et kalitesi ve lezzeti korunarak arzu edilen bazı mutasyonların aktarılması mümkündür. Elde edilecek üstün nitelikli genotip yetiştiricilerin beklentilerini karşılarsa, halk elinde yaygınlaşma imkânı bulabilir.

Anahtar Kelimeler: *Moleküler Islah, Marker Destekli Introgresyon, Balıkesir Kuzu Eti, Et Kalitesi*

Molecular Breeding Opportunities for Lamb Meat Production in Balıkesir

Abstract

Balıkesir is the province with the highest number of sheep in Western Anatolia, with 1.495.379 head of sheep, and ranks 6th in Turkey. Karacabey Merino and Kivırcık crossbred sheep are widely bred in Balıkesir. Merino and Kivırcık crossbreeds are known for their early development, meat quality and flavor. With the development of the gastronomy sector in recent years Balıkesir lamb meat has come to the fore more and the meat of Merino and Kivırcık crossbred lambs raised in Balıkesir has received geographical indication as “Balıkesir lamb meat”. The meat quality of the lambs raised in Balıkesir also varies according to the genotype ratio of the breeds that compose it. For this reason, it is important to develop a sheep type particular to Balıkesir in order to maintain the existing quality and taste of Balıkesir lamb meat and ensure uniformity. In this study, it is aimed to give information about molecular breeding methods for lamb meat production and to evaluate the possibilities of use.

In recent years, molecular breeding methods have been successfully used to increase yield characteristics of livestock. It is possible to obtain a traditional genotype in which the desired traits will be fixed by combining the Kivırcık and Merino breeds and the marker-assisted selection of the lambs in Balıkesir. In this way, the preservation and standardization of the existing meat quality can be achieved by providing a uniformity in the genetic structure. It is expected that marker-assisted selection will contribute to traditional breeding methods in terms of shortening the generation interval with the possibility of selection at an early age, and providing an effective genetic improvement with selection superiority. In addition, It is also possible to obtain a superior genotype by transferring some mutations that affect lamb meat production such as early development, meat quality, carcass yield and litter size from different sheep breeds to the genotype to be obtained. Marker-assisted introgression is an important method used in lamb production to increase meat yield and quality. With the marker assisted introgression method, it is possible to transfer some desired mutations by preserving the morphological characteristics of animals, meat quality and taste. If the high quality genotype to be obtained meets the expectations of the breeders, the public can find the opportunity to become widespread.

Anahtar Kelimeler: *Molecular Breeding, Marker-Assisted Introgression, Balıkesir Lamb Meat, Meat Quality*

Doğal Miras Açısından Ayvalık'ın Deniz Biyoçeşitliliği

Dr. Cihangir AKBÜBER

HABAŞ M.Rüştü Başaran Bilim ve Sanat Merkezi

Özet

21. yüzyılın başlaması ile kültürel mirasın dünya genelinde önem kazanması ve akademik çalışmalarla zenginleştirilmesi, bu konunun ülkemizde de gündeme gelerek yoğun bir şekilde farklı disiplinlerde çalışılmasına sebep olmuştur. Kültürel mirasın içerisinde yer alan doğal miras kavramı ise, kültürel mirasın diğer bileşenlerine göre ülkemizde daha az ilgi çeken bir saha olduğu görülmektedir. Ülkemizin önemli turizm beldelerinden biri olan Ayvalık, aynı zamanda somut kültürel mirası içeriği ile UNESCO dünya mirası geçici listesinde adaylık sürecine kabul edilmesi, bize, mevcut kültür mirasının değeri konusunda ne kadar önemli bir potansiyele sahip olduğunu göstermiştir. Yerleşimdeki kültürel miras dışında başka bir miras alanını da yerleşimin deniz biyoçeşitliliğinin yarattığı doğal miras alanı oluşturmaktadır. Ayvalık ve adaları arasındaki /çevresindeki deniz biyoçeşitliliği, bu kültürel mirasın içerisinde değerlendirilmesi gereken başka bir başlığı içerecek zenginliği barındırmaktadır. Örneğin Ayvalık adaları tabiat parkında bulunan kırmızı mercan gibi türler ve bu türlerin ortaya çıkardığı ekosistemler, yerleşimin doğal mirasının tanımlanması açısından oldukça önemlidir. Ayrıca bu doğal mirasın ve doğal mirasa bağlı doğal varlıkların günümüzde önemli bir turizm çeşidi olan ekoturizm potansiyeline sahip oldukları da görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, Ayvalık'ın deniz biyoçeşitliliğinin tanıtılmasına ve turizm değeri açısından değerlendirilmesine yönelik öneriler sunmaktır. Yerleşimin doğal mirası ve doğal varlıklarının ekoturizm ekseninde değerlendirilmesi ve çeşitli öneriler sunarak ekonomik hayata dahil edilmesi çabası ile ortaya çıkan bu çalışmanın, literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler : *Ayvalık, Biyoçeşitlilik, Doğal Miras, Kırmızı Mercan, Ekoturizm*

Ayvalık's Marine Biodiversity in Terms of Natural Heritage

Abstract

With the beginning of the 21st century, the importance of cultural heritage throughout the world and its enrichment with academic studies have caused this issue to come to the fore in our country and to be studied intensively in different disciplines. The concept of natural heritage, which is included in cultural heritage, seems to be a less interesting field in our country compared to other components of cultural heritage. Ayvalık, which is one of the important tourism resorts of our country, has also shown us how important it is in terms of the value of the existing cultural heritage, by being accepted into the candidacy process in the UNESCO world heritage tentative list due to its tangible cultural heritage. Apart

from the cultural heritage in the settlement, another heritage area is the natural heritage area created by the marine biodiversity of the settlement. The marine biodiversity between and around Ayvalık and its islands contains a richness that includes another title that should be evaluated within this cultural heritage. For example, species such as red coral found in the Ayvalık Islands nature park and the ecosystems created by these species are very important in terms of defining the natural heritage of the settlement. In addition, it is seen that this natural heritage and natural assets connected to natural heritage have the potential of ecotourism, which is an important type of tourism today. The aim of this study is to present suggestions for the promotion of Ayvalık's marine biodiversity and its evaluation in terms of tourism value. It is expected that the effort to evaluate the natural heritage and natural assets on the axis of ecotourism and to include them in economic life with various suggestions will contribute to the literature.

Anahtar Kelimeler: *Ayvalık, Biodiversity, Natural Heritage, Red Coral, Ecotour*

Cumhuriyet Dönemi Balıkesir’de Spor Faaliyetleri Hakkında Bir Değerlendirme: Gençleryolu Dergisi Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Ezgi AYDOĞMUŞ

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Fransızca “sport” kelimesinden gelen ve Türk Dil Kurumu’na ait Türkçe Sözlük’te “bedeni veya zihni geliştirmek amacıyla kişisel veya toplu olarak gerçekleştirilen, bazı kurallara göre uygulanan hareketlerin tümü” olarak tanımlanan spora, Cumhuriyet’in kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’ün verdiği değer bilinmektedir. Sporun bireylere sağlayacağı faydalar ve toplumsal gelişmede üstleneceği vazifenin bilincinde olan Atatürk, spor faaliyetlerine önem verilmesi gerektiğini ve bu faaliyetlere devletin de aktif olarak katılmasını bir zaruret olarak görmüştür. Cumhuriyet’in ilanından da önce 1922 yılında kurulan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ), Türkiye’nin ilk spor teşkilatı olarak ülke genelinde spor faaliyetlerini temsil vazifesini üstlenmiştir. Balıkesir’deki spor faaliyetleri ise yine 1922 yılında kurulan Balıkesir İdman Yurdu ile teşekkül kazanmakla birlikte, 1924’te vilayet mıntika müdürlüğünün kurulmasıyla tam anlamıyla resmiyet kazanmıştır. Bu çalışmada, nüfus bakımından çeşitliliği ve bulunduğu coğrafya itibarıyla zenginliğiyle bilinen Balıkesir’in spor faaliyetleri, Balıkesir’de 1929-1932 yılları arasında 78 sayı olarak yayımlanan *Gençleryolu* dergisindeki yazılar üzerinden incelenmiştir. Bu sayede vilayetin atletizm, futbol, güreş vb. çeşitli spor dallarından hangilerinde daha aktif olarak yer aldığı tespit edilmiştir. Yapılan inceleme neticesinde *Gençleryolu* dergisinin sporun faydaları ve Balıkesir’deki spor faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik yazıları vasıtasıyla Balıkesir’in spor hayatına katkıda bulunduğu anlaşılmıştır. Bu çalışmanın ana kaynağını *Gençleryolu* dergisi teşkil etmekle birlikte Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi’nden temin edilen belgeler aracılığıyla da Balıkesir’deki spor faaliyetlerinin geliştirilmesi için atılan adımlar gün yüzüne çıkartılarak Balıkesir’in spor hayatı hakkında bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Spor faaliyetleri, Gençleryolu Dergisi.*

An Evaluation of Sports Activities in Balıkesir in the Republican Period: The Case of Gençleryolu Magazine

Abstract

Özet Metni (İngilize, 200-300 Kelime): Sport, which comes from the French word “sport” and is defined in the Turkish Dictionary of the Turkish Language Association as “all of the movements performed individually or collectively in order to improve the body or mind,

and applied according to some rules”, is the name given by Mustafa Kemal Atatürk, the founder of the Republic value is known. Atatürk, who is aware of the benefits that sports will provide to individuals and the duty she will undertake in social development, saw that sports activities should be given importance and that the state should actively participate in these activities as a necessity. Established in 1922 before the proclamation of the Republic, the Turkish İdman Associations (TİCİ) has undertaken the task of representing sports activities throughout the country as Turkey's first sports organization. Sports activities in Balıkesir, on the other hand, gained formation with Balıkesir İdman Yurdu, which was founded in 1922, and became fully official with the establishment of the provincial district directorate in 1924. In this study, the sports activities of Balıkesir, which is known for its diversity in terms of population and richness in terms of geography, were examined through the articles in Gençleryolu magazine, which was published in 78 issues between 1929-1932 in Balıkesir. In this way, the province’s athletics, football, wrestling about so on. It has been determined which of the various sports branches is more active. As a result of the examination, it was understood that Gençleryolu magazine contributed to the sports life of Balıkesir through its articles on the benefits of sports and the development of sports activities in Balıkesir. While the main source of this study is Gençleryolu magazine, an evaluation has been made of the sports life of Balıkesir by revealing the steps taken for the development of sports activities in Balıkesir through the documents obtained from the Republic Archive of the Presidency of State Archives.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Sports activities, Gençleryolu Magazine.*

Balıkesir’de İlk Spor Kulüpleri ve Cumhuriyet Öncesi Spor Faaliyetleri

Volkan Ali BOZDEMİR

Balıkesir Lisesi

Özet

Osmanlı Devletinde spor kulüpleri 20. yüzyılın başlarından itibaren kurulmaya başlanmış, 1909 yılında Cemiyetler Kanunu’nun çıkarılması ile resmîyet kazanmıştır. Başlangıçta gayrimüslimler tarafından kurulan spor kulüplerinin kendi aralarında yapmış oldukları müsabakalara gösterilen ilgi ve istek bir anlamda Osmanlı Devletinde Müslümanların da spor kulübü kurmalarına zemin hazırlamıştır. İkinci Meşrutiyetten önce faaliyetlerini gayri resmi olarak sürdüren spor kulüpleri 23 Temmuz 1908’de meşrutiyetin ilanından sonra özel hukuk ve tüzel kişilik kazanmış, 1909 yılında Cemiyetler Kanunu ile derneklerin kurulmasına izin verilmesi sonucunda modern spor kulüplerinin tescil edilmesinin de önü açılmıştır. İlk olarak İstanbul ve İzmir illerinde modern spor branşları hızla gelişmeye başlayarak spor kulüpleri kurulmuş, Rumların yoğun olarak yaşadığı Ayvalık’ta modern spor faaliyetleri açısından bölgemizde ön plana çıkmıştır. 19. yüzyıldan itibaren Balıkesir ve çevresinde yapılan at yarışları ve özellikle yağlı güreş faaliyetleri Türk spor tarihi açısından çok önemli bir yere sahip olması ile birlikte ilerleyen dönemde Ayvalık ve Edremit’te başlayan modern spor faaliyetleri de kısa süre içerisinde tüm Balıkesir bölgesine yayılmış, ilk spor kulüpleri kurulmaya başlanmıştır. 1906 yılında Ayvalık’ta bölgenin ilk Jimnastik salonu ve spor kulübü kurulmuş, 1910 yılında ise Edremit Gençler Birliği Teşkilatının oluşturulması ile devamında Edremit, Burhaniye ve Balıkesir İdman Yurdu spor kulüpleri aracılığıyla spor faaliyetleri Balıkesir’de hızla organize edilmeye çalışılmıştır. Cumhuriyet öncesi dönemde başta yağlı güreş ve at yarışları olmak üzere futbol, atletizm, tenis, bisiklet gibi spor branşlarının ilimizde ilk olarak nasıl ve ne şekilde yapılmaya başlandığı, ilk spor organizasyonları ve ilk spor kulüplerinin ne zaman, hangi şartlar altında kurulduğu, günümüzde bu seviyeye gelmesinde hangi aşamalardan geçtiğinin bilinmesi hem günümüz hem de gelecek için önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler : *Spor, Balıkesir, Milli Mücadele, Spor Kulüpleri*

Abstract

Sport clubs was started to be established in Ottoman Empire from the early of 20. century, this situation officialized with being enacted Leagues Law in 1909. Initially, the interest and desire shown in the competitions between the sports clubs established by non-Muslims in the beginning, paved the way for Muslims to establish sports clubs in the Ottoman State. Sport clubs carrying on their activities as unceremoniously before Second

Constitutionalist Period, acquired confidential law and legal entity after announcement of constitutionalist on the date of 23 July 1908. As a result of allowing the establishment of associations with the Leagues Law in 1909, the way for the registration of modern sports clubs was also paved. By starting a development about modern sport branches in İstanbul and İzmir provinces, firstly sport clubs were established. Ayvalık, where Greeks live heavily, has come to the fore in terms of modern sports activities in our region. Horse races and especially oil wrestling activities held in and around Balıkesir have a very important place in Turkish sports history since the 19th century, and modern sports activities that started in Ayvalık and Edremit in the following period spread to the whole Balıkesir region in a short time, and the first sports clubs started to be established. In 1906, first Gymnasium saloon and sport club of the region was established in Ayvalık, In 1910, with the establishment of the Edremit Youth Union Organization, sports activities were tried to be organized rapidly in Balıkesir through the Edremit, Burhaniye and Balıkesir İdman Yurdu sports clubs. How and how sports branches such as football, athletics, tennis and cycling, especially oil wrestling and horse races, were started to be made in our province in the pre-republican period, when and under what conditions the first sports organizations and the first sports clubs were established, today they reach this level, knowing which stages you have passed through is considered important for both today and future.

Keywords: *Sport, Balıkesir, War of Independence, Sport Clubs*

Ata Sporumuz Yağlı Güreşin Balıkesir'in Sosyo-Kültürel Hayatındaki Yeri

Bilal GÜRHAN

Atatürk Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi

Özet

Türklerin yapmış olduğu geleneksel güreş türleri içerisinde en yaygın olanı yağlı güreştir. Bu spor Pehlivanlarca kispet giymek ve yağlanmak suretiyle "Er Meydanı" olarak adlandırılan çayırarda gerçekleştirilen bir spordur.

Özbeöz bir Türk sporu olan yağlı güreş, yağlanma başta olmak üzere tüm ritüelleri ile diğer güreş türlerinden ayrılmaktadır. Bu anlamda Yağlı güreşin en önemli organizasyonu olan Kırkpınar yağlı güreşleri 2010 yılında UNESCO tarafından "İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası " listesine alınmıştır. Başlangıcı 14. Yüzyıl'ın ortaları olarak kabul edilmekte olan yağlı güreşin; bu günkü şekline en yakın halinin ise Türklerin Rumeli ve Balkanlara yaptığı seferler sonrasında elde ettiği, bugün Bulgaristan sınırları içerisinde yer almakta olan "Deliorman" bölgesinde yaşayan Türkler arasında icra edildiği bilinmektedir. Balıkesir; tarihimizde 93 harbi olarak bilinen Osmanlı- Rus savaşı sırasında yaşanan göç ile özellikle Bulgaristanda yaşayan birçok soydaşımızın gelip yerleştiği illerin başında gelmektedir. Yaşanan bu göç ile özellikle Bulgaristan'ın Şumnu,Kırcaali ve Razgrad şehirlerinden gelen aileler ile birlikte Balıkesir'in kültürel hayatında yağlı güreş ve pehlivanlık önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Bu bağlamda şehrin dilinde ve sosyal hayatında bu sporun izlerini fazlaca görmek mümkündür. Bu çalışmada ata sporumuz yağlı güreş'in Balıkesir şehrinin sosyo kültürel yaşamındaki yeri Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası olarak iki bölüm halinde işlenmiştir. Yağlı güreşin şehrin kültürel hayatındaki önemi ve yine Şehrin bu spora kattığı değer; kişiler,mekanlar ve olaylar üzerinden ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, ata sporu,pehlivan, yağlı güreş, kültür*

The Place of Oil Wrestling in the Sociocultural Life of Balıkesir

Abstract

Oil wrestling is the most common type of wrestling among all types of wrestling Turks have been into. It is a sport done by wrestlers (Pehlivan) wearing kispets (wrestlers tights) getting oiled in meadows we call "Er Meydanı".Oil wrestling, a full blooded Turkish sport, differs from every other type of wrestling with its rituals starting from the oiling. In this sense, Kirkpinar Oil Wrestling Competitions were listed in "Humanity's Intangible Cultural Legacy" by UNESCO.

Oil wrestling, acknowledged to have occurred mid 14th Century, is known to be performed by Turks living in "Deliorman". Deliorman, conquered by the Turks during voyages to the Balkans and Rumelia, is now inside Bulgarian borders. Balıkesir is one of the top cities in which our cognates from Bulgaria came to during the migration of Ottoman-Russian war, as known as the War of 93 in our history. With this migration; especially with families from Bulgaria's Şumnu, Kırcaali and Razgrad cities helped oil wrestling and wrestlers to gain importance. In this context, the importance of this sport is observable in the city's dialect and social life. In this work, the place of our ancestral sport, oil wrestling, in Balıkesir's sociocultural life is studied in two parts: Before Republic and After Republic. The importance of oil wrestling in the cultural life of the city and again the importance of the city in this sport; has been presented via places, events and persons.

Keywords: *Balıkesir, Ancestral Sport, Wrestler, Oil Wrestling, Culture*

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İki Âlim Profili: Hasan Basri Çantay ve Sarı Hoca

Doç. Dr. Mehmet ÖZKAN

Özet

Osmanlı'dan Cumhuriyete uzanan tarihi süreçte ülkemizde çok sayıda âlim yaşamıştır. Bunların çoğu Osmanlı döneminde yetişmiş, edindikleri ilmi birikimi Cumhuriyet döneminde ülkeye ülke insanına hizmete dönüştürmüştür. Sözü edilen dönemde Balıkesir (Karesi)'de yaşayan âlimler de vardır. Bunlardan biri Hasan Basri Çantay (1887-1964) diğeri de Sarı Hoca namıyla şöhret bulan Mehmet Ruhi Turan (1900-1981)'dir. Bunların her ikisi de yaptıkları hizmetler ve bıraktığı eserlerle iz bırakmış önder kişilerdir. Çantay ve Sarı Hoca, her ne kadar aynı dönemde ve benzer şartlarda yaşasalar da aldıkları eğitim, yetiştirdikleri öğrenciler, verdikleri eserler ve yaptıkları hizmetler açısından iki farklı âlim profilini oluşturmaktadır.

Hasan Basri Çantay, eğitim-öğretim hayatına Karesi'de dönemin resmi eğitim kurumları olan ilk, orta ve lisede okumuş ardından medrese eğitimini tamamlayarak icazetname almıştır. Ayrıca Fransızca, maliye ve hukuk dersleri alarak kendisini yetiştiren Çantay, çıkardığı gazeteler ve yazdığı yazılar ile milli mücadele hareketinin öncülerinden olmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisinin birinci döneminde Karesi mebusu olarak görev yapan Çantay aynı zamanda İstiklal madalyası sahibidir. O, başta Kur'an meâli, hadis çalışmaları ve tercüme faaliyetleri olmak üzere gerek dini ilimlerde gerekse edebiyat, eğitim ve diğer alanlarda çok sayıda eser kaleme almıştır. Çantay, bir âlim olduğu kadar yaşadığı dönemin sosyal, siyasal ve dini sorunlarıyla ilgilenen, bu konularda gazete ve dergilerdeki yazılarıyla çözüm önerilerinde bulunan bir aydındır.

Ailesi Bosna muhaciri olan Sarı Hoca ise ilkokulu Bursa'nın Orhaneli (Beyce) ilçesinde okumuş, ardından aynı yerde medresede eğitimini sürdürerek Kur'an hıfzını tamamlamıştır. I. Dünya savaşı nedeniyle medresenin kapanmasıyla eğitimini özel gayretleriyle tamamlayarak icazetname almıştır. Sarı Hoca daha sonraki yıllarda görev yaptığı şehir ve köylerde çok sayıda öğrenci yetiştirmiş, başarılı olanlara icazetname vermiştir. Sarı Hoca'nın, "Notlarım" adıyla yayınlanan tasavvuf alanındaki eseri ile sarf, nahiv, meânî, beyan, bedî, belagat, mantık, akaid ve usûl-i fıkıh ilimlerinde her biri müstakil kitap olacak nitelikte talebelerine yazdırdığı çok sayıda ders notu mevcuttur. Geçimini saatçilik yaparak sağlayan Sarı Hoca, Cumhuriyet döneminde Osmanlı ilim geleneğini devam ettirerek kendi gayretleriyle ilim halkaları oluşturmuştur. O, ilmi faaliyetlerinin yanı sıra Balıkesir ve çevre illerde verdiği vaazlar ile insanlara İslam'ı anlatmış, yaşantısıyla örnek olmuş ve bölge insanı üzerinde derin izler bırakmış mütevazı bir âlimdir.

Bu çalışma ile Çantay ve Sarı Hoca örneğinde Osmanlı'dan Cumhuriyet'e iki farklı âlim profili ortaya konmaya çalışılacaktır. Bu nedenle de çalışmamızda her ikisinin de daha çok ilmî yönleri esas alınacaktır.

Anahtar kelimeler: *Hasan Basri Çantay, Sarı Hoca, Mehmet Ruhi Turan, Balıkesir, Osmanlı, Cumhuriyet.*

Profile of Two Scholars from Ottoman Empire to Turkish Republic: Hasan Basri Çantay and Sarı Hoca

Abstract

In the historical process from the Ottoman Empire to Turkish Republic, many scholars lived in our country. Most of them were educated in the Ottoman period and transferred their knowledge to the country and the people of the country during the Republican period. There were also scholars living in Balıkesir (Karesi) in the mentioned period. One of them is Hasan Basri Çantay (1887-1964) and the other is Mehmet Ruhi Turan (1900-1981), who became famous under the name of Sarı Hoca. Both of them are leaders who have left their mark with what they did and the works they left. Although Çantay and Sarı Hoca lived in the same period and under similar conditions, they constitute two different scholar profiles in terms of the education they received, the students they raised, the works they wrote and what they did.

Hasan Basri Çantay studied in Karesi at the primary, secondary and high schools, which were the official educational institutions of the period, and then completed his madrasah education and received his diploma. In addition, Çantay, who educated himself by taking French, finance and law lessons, became one of the pioneers of the national struggle movement with the newspapers he published and the articles he wrote. Çantay, who served as the Karesi deputy in the first term of the Turkish Grand National Assembly, is also the owner of the Independence Medal. He wrote many works in religious sciences, literature, education and other fields, especially the translation of the Qur'an, hadith studies and translation activities. As well as being a scholar, Çantay is an intellectual who deals with the social, political and religious problems of his time and offers solutions to these issues with his articles in newspapers and magazines.

Sarı Hoca, whose family is a Bosnian immigrant, attended primary school in Bursa's Orhaneli (Beyce) district, then continued his education in the madrasah in the same place and completed the memorization of the Qur'an. With the closure of the madrasah due to the First World War, he completed his education with his special efforts and received his diploma. In the following years, Sarı Hoca trained many students in the cities and villages where he worked, and gave diplomas to the successful ones. Sarı Hoca's work in the field of sufism, published under the name "My Notes", and a large number of lecture notes

written by his students, each of which will be a separate book, on the sciences of morphology, syntax, semantics, al-bayan, al-badi, rhetoric, logic, aqaid and usulu'l-fiqh. Sarı Hoca, who earns his living as a watchmaker, continued the Ottoman knowledge tradition in the Republican period and formed information sharing meetings with his own efforts. In addition to these activities, he is a modest scholar who told people about Islam with his sermons in Balıkesir and the surrounding cities, set an example with his life and left deep impressions on the people of the region.

In this study, it will be tried to reveal two different scholar profiles from the Ottoman Empire to Turkish Republic in the example of Çantay and Sarı Hoca. For this reason, in our study, the scientific aspects of both will be taken as the basis.

Keyword: *Hasan Basri Çantay, Sarı Hoca, Mehmet Ruhi Turan, Balıkesir, Ottoman, Republic.*

Bosna'dan Balıkesir'e Bir Âlim Portresi: Sarı Hoca

Öğr. Gör. Dr. Merzuk GRABUS

Özet

Tarihte Bosna menşeli olup Türkiye'de hizmet veren pek çok âlime rastlamak mümkündür. Bunlardan üç tanesi 20. yüzyılda müstesna bir yere sahip olmuştur. Bunlar Mostar Müftüsü Ali Fehmi Cabiç, Muhammed Tayyip Okiç ve Sarı Hoca namıyla bilinen Mehmed Ruhî Turan Efendi'dir. Mehmed Ruhî Turan Efendi'nin ailesi Bosna Hersek Osmanlı'nın hâkimiyetinden çıktıktan sonra Türkiye'ye göç etmiştir. Dönemin Bosna Hersek Reisu'l ulemâsı Mehmed Tevfik Azapagiç her ne kadar hicrete karşı bir risale yazıp mücadele vermiş olsa da Sarı Hoca'nın ailesi özel izin alarak Bursa'nın İnegöl kazasına gelmişlerdir. Sarı Hoca 1899 tarihinde İnegöl'de dünyaya gelmiştir. Bilahare ailecek Bursa'nın Orhanlı kazasına yerleşmişlerdir. Hoca medrese eğitimini burada tahsil etmiştir. Kırk yaşında iken Balıkesir'in Dursunbey kazasına yerleşen Sarı Hoca bu bölgede maddi bir karşılık almadan takriben kırk sene hizmette bulunmuştur. Balıkesir, Bursa, Kütahya ve Manisa illerinde vaaz ve irşat faaliyetleriyle bilinmektedir. Sarı Hoca 10 Temmuz 1981 tarihinde 82 yaşında iken vefat etmiş ve Dursunbey'de defnedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Bosna, Balıkesir, Sarı Hoca*

Dört Büyük İsimden Kültür Mirası: Zağnos Paşa, Ömer Seyfettin, Şeyh Lütfullah ve Hasan Basri Çantay

Eda Naz ER

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Pek çok şehrin kültürel mirasında yer aldığı gibi Balıkesir de geçmişten günümüze birçok önemli şahsiyete ev sahipliği yapmıştır. Bu çalışma, Balıkesir'in yetiştirdiği veya hizmet sahası olduğu önemli isimleri ve onların şehre miras bıraktığı eserlerini araştırmak amacıyla düzenlenmiştir. Araştırmada, Şeyh Lütfullah, Zağnos Paşa, Hasan Basri Çantay ve Ömer Seyfettin olmak üzere dört önemli isme yer verilmiştir. Araştırmada yer verilen kıymetli büyüklerimizin özellikle farklı alanlardan olmasına dikkat edilmiş, kültürel bir çalışma olması nedeniyle farklı alanlardan yararlanılmaya çalışılmıştır. Konu edilen önemli şahsiyetlerin Balıkesir ili kapsamında yaptıkları çalışmalar ve Balıkesir'e sağladıkları katkılar incelenmiştir. Bunun yanı sıra İl sınırları içerisinde isimlerinin verildiği mahalleler, caddeler, camiiler gözlem yolu ile araştırılmış ve yapılan çalışmaya eklenmiştir. Çalışmada ilgili literatür başlığı altında; Şeyh Lütfullah'ın, Zağnos Paşa'nın, Hasan Basri Çantay'ın ve Ömer Seyfettin'in çalışmaları tarihsel süreçte yani geçmişten günümüze kültürel birer miras haline gelişleri açıklanmaya çalışılmış, devamında yapılan araştırmada elde edilen bulgulara yer verilerek, sonuçlar ile çalışma tamamlanmıştır. Araştırmada tarihimizde yaşamış bu dört kültürel mirasçımızın şehrin tanıtımlarında, önemli etkinliklerde ve daha birçok kültürel aşamasında büyük roller oynayarak ilimize önemli izler bıraktıkları gözlemlenmiştir. Bundan yola çıkarak bırakmış oldukları çalışmalar/eserler ile birlikte şehrin turizminin gelişimine destek oldukları ve sosyal, kültürel, ekonomik açıdan Balıkesir'e somut/soyut pek çok katkı sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Kültürel Miras, Tarihsel Süreç, Eser*

Four Names From Balıkesir in the Context of Cultural Heritage: Şeyh Lütfullah, Zağnos Paşa, Hasan Basri Çantay And Ömer Seyfettin

Abstract

As it is included in the cultural heritage of many cities, Balıkesir has hosted many important personalities from past to present. This study was organized in order to investigate the important names that Balıkesir raised or served and the works that they inherited to the city. Four important names, namely Şeyh Lütfullah, Zağnos Paşa, Hasan Basri Çantay and Ömer Seyfettin were included in the research. Attention was paid to the fact that our esteemed elders included in the study were from different fields, and because

it was a cultural study, it was tried to benefit from different fields. The studies of the important figures in the scope of Balıkesir province and their contributions to Balıkesir were examined. In addition, the neighborhoods, streets and mosques that were named within the borders of the province were investigated by observation and added to the study. In the study, under the title of the relevant literature; The works of Şeyh Lütfullah, Zağnos Paşa, Hasan Basri Çantay and Ömer Seyfettin have been tried to be explained in the historical process, that is, they have become cultural heritages from the past to the present, and the study has been completed with the results by giving place to the findings obtained in the subsequent research. In the research, it has been observed that these four cultural heirs who have lived in our history have left important traces on our city by playing great roles in the promotion of the city, important events and many other cultural stages. Based on this, it has been concluded that together with the works/artifacts they have left, they support the development of the city's tourism and make many contributions to Balıkesir in terms of social, cultural and economic aspects.

Keywords: *Cultural Heritage, Historical Process, Artifact*

Bursalı Mehmet Tâhir Efendi'nin Tespitlerine Göre Balıkesirli Osmanlı Dönemi Müellifleri ve Eserleri

Prof. Dr. Cemal TOSUN

Ankara Üniversitesi

Özet

Bibliyografik kitaplar kültürümüzün önemli eserleri arasında yer alır: Bu eserler tarihsel süreçte çeşitli alanlarda eser vermiş olanlar ve eserleri hakkında bilgi sunarlar. İslam Tarihinde ilk örneği İbnü'n-Nedim'in el-Fihristi'dir. Osmanlı döneminde de fihrist türü eserler yazılmıştır. Taşköprüzade Ahmet Efendi'nin Miftahü's-Saade'si, Katip Çelebi'nin Keşfü'z-Zünun'u bunlardan bir kaçıdır. Brokelmann'ın GAL, Fuad Sezgin'in GAS' isimli eserleri de tanınmış bibliyografik müracaat eserleridir.

Bursalı Mehmet Tâhir Efendi (1861-1925) Osmanlı Döneminde yetişmiş olan müellifleri ve eserlerini tanıttığı üç ciltlik bir eser yazmıştır. Eserini yazarken kendinden önce yazılmış 20 kadar eseri taramış ve Osmanlı'nın yetiştirdiği, eser vermiş ilim, irfan, sanat, edebiyat insanları ve eserleri hakkında bilgi vermiştir. Eser üç ciltten oluşmaktadır ve müellifler ilim alanlarına göre; şeyhler, âlimler, şairler ve edipler, tarihçiler, tabipler, matematikçiler ve coğrafyacılar olmak üzere 7 başlık altında tasnif edilmiştir. Toplamda bin altı yüzden fazla kişi ve eserleri tanıtılmıştır.

Osmanlı Müellifleri isimli eserde ilk tespitlerimize göre 17'si Balıkesirli, 5'i ise soyunda vb. Balıkesir'lilik bulunan ve/veya Balıkesirli olmayıp da Balıkesir'de görev yapıp eser üretmiş veya Balıkesirli bir âlimden ilim almış olan olmak üzere 22 müellif ve eserleri tanıtılmıştır. Bunlar arasında şeyhler, âlimler, şair ve edipler, tarihçiler bulunmaktadır.

Bu tebliğde Bursalı Mehmet Tâhir Efendi'nin Osmanlı Müellifleri isimli eseri betimsel metin analizine tabi tutularak Balıkesirli müellifler ve eserleri tespit edilmiştir. Müellifler ve eserleri eserde yer aldıkları tasnife uyularak konularına göre tasnif edilerek verilmiştir. Böylece Osmanlı dönemi Balıkesirli müelliflerin Türk ilim ve irfanına katkıları nicel betimlemeyle ortaya konulmuş ve içeriklerden de bazı örnekler paylaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Bursalı Mehmet Tâhir Efendi, Balıkesir, Osmanlı Dönemi Müellifleri*

Ottoman Period Authors and Their Works from Balıkesir

According to the Findings of Bursalı Mehmet Tahir Efendi

Abstract

Bibliographic books are one of the important works of our culture: These works provide information about those who wrote works in various fields in the historical process and their works. The first example in Islamic History is Ibn al-Nadim's al-Fihrist. During the

Ottoman period, fihrist type (Index-like) works were written. Some of them are Taşköprüzade Ahmet Efendi's Miftahü's-Saade, Katip Çelebi's Keşfü'z-Zünun. Brokelmann's GAL and Fuad Sezgin's 'GAS' are also well-known bibliographic reference works.

Bursalı Mehmet Tâhir Efendi (1861-1925) wrote a three-volume work in which he introduced the authors that grew up in the Ottoman period and also their works. While writing his work, he scanned about 20 works written before him and gave information about the people that the Ottomans had produced, and their works of science, wisdom, art and literature during that period. The work consists of three volumes and the authors are classified under 7 headings according to the fields of science; sheikhs, scholars, poets and man of letters, historians, physicians, mathematicians and geographers. In total, more than one thousand six hundred people and their works have been introduced.

According to our findings in Tahir Efendi's Ottoman Authors, 22 authors and their works were introduced, 17 of them are from Balıkesir, 5 of them are descend from a Balıkesir originated family and/or of whom are from Balıkesir but who served in Balıkesir and produced works or received knowledge from a scholar from Balıkesir. Among them are sheikhs, scholars, poets and poets, historians.

In this paper, Bursalı Mehmet Tâhir Efendi's work titled by Osmanlı Müellifleri/Ottoman Authors were subjected to descriptive text analysis and the authors and their works from Balıkesir mentioned in the work were identified. The authors and their works are classified according to their subjects in accordance with the classification they are included in the work and put forward in a quantitative way. Thus, the contributions of the authors of Balıkesir in the Ottoman period to Turkish science and wisdom were revealed with quantitative description and some examples of the contents were shared.

Son Dönem Osmanlı Âlimi Tâhir Harîmî Balcıoğlu'nun Kelâm İlmi ve Kelâm Konularına Yaklaşımı

Prof. Dr. Süleyman AKKUŞ

Sakarya Üniversitesi

Özet

Tâhir Harîmî, Osmanlı'nın son dönemi ile Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında yaşamış, tahsilini doğup büyüdüğü Edremit, İstanbul ve nihayet Elmalılı Hamdi Yazır'ın tavsiyesiyle Mısır'da tamamlamıştır. Resmi olarak İmamlık, vaizlik, müftü vekilliği ve müftülük komisyonu üyeliklerinde bulunmuştur. Edebiyat, din, tarih, medeniyet tarihi, mezhepler tarihi, İslâm ve İslâm medeniyeti, kelâm, İslâm felsefesi, mitoloji gibi birçok alanda eserler vermiş, muhtelif dergilerde makaleler yayımlamıştır.

Eserlerinde kelâm ilmi ve kelâm konularına da yer vermiştir. Özellikle İslam Felsefesi ve Kelâm Tarihi başta olmak üzere, Nakli İlimler Tarihi ve Medeniyet Tarihinde Kütüphaneler isimli eserlerinde doğrudan ya da yeri geldiğinde itikâdî konuları ele almıştır. Bu anlamda Nakli İlimler Tarihi'nde, İslâm'da ilmin tedvini, hikmet ve felsefe ilimleriyle tefsir, hadis, fıkıh, tevhid, kelâm gibi nakle dayanan dini ilimlerden söz etmiş İslâmî ilimlerin bizzat vahiy ve ilham sonucunda vaz edildiğinden bahsetmiştir. İslami ilimlerin Kur'an ve hadis ilimleriyle bu iki kaynaktan istinbat edilen, fıkıh ve ilm-i kelâmdan ibaret olduğuna işaret etmiştir. Kelâmı itikâdî prensiplerden bahsetmesi yönüyle aklî ilimlerden, "sem'îyyât" konularını ele alması bakımından da naklî ilimlerden sayıldığını belirtmiştir. İlk dönem Selef âlimlerinin naslara ve nakle dayandığından söz etmiştir. İslam fetihlerinin genişlemesi, muhtelif kavimlerin İslâm'a girmesiyle inanç konularının ele alınmasında yeni gelişmelerin kaydedildiğinden bahsetmiştir.

Peygamberlik ve peygamberlikle ilgili kelimcilerle, filozofların görüşlerine yer vermiş, vahye dair temel değerlendirmelerde bulunmuştur. Kelâm tarihi başlığı altında kelâmın doğuşu, doğuşuna etki eden faktörlerden söz etmiştir. İslam Felsefesi ve Kelâm Tarihi'nde de felsefe, İslam felsefesi ve kelâm düşüncesi ve temsilcileri, kelâm ile felsefenin yöntemlerine kelâmda Matürîdîlerle Eş'arîler arasındaki görüş ayrılıklarına değinmiştir. Medeniyet Tarihinde Kütüphaneler'de kelâm ve kelâm tarihine dair konulara yer vermiştir. Biz bu tebliğimizde Harîmî'nin kelâm ve kelâm konularına dair bazı görüşlerini sınırlı da olsa ele almaya ve değerlendirmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Tâhir Harîmî, Kelam İlmi, kelaâm Konuları

The Approach Of The Last Period Ottoman Scholar Tâhir Harîmî Balcıoğlu To İlm Al-Kalam and The Kalam Subjects

Abstract

Tâhir Harîmî lived in the last period of the Ottoman Empire and the first years of the Turkish Republic, and completed his education in Edremit, İstanbul and finally in Egypt. He has produced works in many fields.

He also included the science of kalam and theology in his works. In his works, especially İslam Felsefesi ve Kelâm Tarihi, and the Naklî İlimler Tarihi and Medeniyet Tarihinde Kütüphaneler he dealt with the issues of faith directly or when appropriate. In this sense, in Naklî İlimler Tarihi, he mentioned the compilation of science in Islam, the sciences of wisdom and philosophy, and religious sciences based on transmission such as tafsir, hadith, fiqh, tawhid, and kalam, and mentioned that Islamic sciences were preached as a result of revelation and inspiration. He pointed out that Islamic sciences consist of the sciences of the Qur'an and hadith, as well as fiqh and ılm al-kalam, derived from these two sources. He stated that kalām is considered one of the mental sciences in terms of talking about the principles of creed, and is considered one of the transmitted sciences in terms of dealing with the issues of “sam'iyat”.

He included the views of theologians and philosophers about prophecy, and made basic evaluations about revelation. Under the title of the history of kalam, the birth of kalam and the factors affecting its birth were mentioned. Philosophy, Islamic philosophy and kalam thought and its representatives in Islamic Philosophy and the History of Kalam also touched upon the differences of opinion between the Maturidis and Ash'arites in theology and methods of philosophy.

In this paper, we will try to discuss and evaluate some of Harimi's views on theology and theology, albeit limited.

Keywords: *Tâhir Harîmî, İlm Al-Kalam, Kalam Subjects*

Balıkesirli Aksiyoner Bir Din Alimi Olan Hasan Basri Çantay'ın Enlemsel Dindarlık Boyutlarının Psikolojik Analizi

Prof. Dr. Özer ÇETİN

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Bu araştırmada Balıkesirli aksiyoner bir din âlimi olan Hasan Basri Çantay'ın enlemsel dindarlık boyutları arasındaki etkileşim, dokümantasyon yöntemi kullanılarak psikolojik açıdan betimleyici bir yaklaşımla incelenmiştir. Araştırmanın amacı Balıkesirli önemli bir tarihî ve dinî şahsiyet olan Hasan Basri Çantay'ın anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır.

Dindarlık, bir dinin inanç esaslarının kişi, grup ya da toplum tarafından yaşanması olarak tanımlanmaktadır. Dindarlık tek tip ve statik olmayıp, kişi ve gruplara göre değişen dinamik bir yapıya sahiptir. Yaş, cinsiyet, eğitim, sosyo-ekonomik durum, medeni durum, yerleşim birimi, kişilik yapısı, kişinin bağlandığı din, dine kendini verme düzeyi, sosyo-kültürel çevre vb. birçok değişkene bağlı olarak farklılık göstermektedir. Doğal afetler, ölüm, toplumsal baskı, dindar bir şahsiyetle karşılaşma vb. faktörlere bağlı olarak güçlenmekte veya zayıflamaktadır. Dindarlık bireyin hayatında belli bir alanla sınırlı kalmayıp, tümünü etkilemektedir. Dindarlığın karmaşık yapısına karşılık enlemsel boyutları üzerinde genel bir uzlaşa bulunmaktadır. Bunlar inanç/ideolojik, davranış/ibadet, duygu/tecrübe, bilgi/zihinsel ve etki boyutu olmak üzere beş boyuttan oluşmaktadır. Boyutlar arasındaki pozitif veya negatif etkileşimler dindarlığı şekillendirmekte ve yönlendirmektedir. Örneğin duygusal boyutu güçlü dindarların dinî hayatlarında coşku diğer boyutlara olumlu yansırken, duygu boyutu zayıf dindarların dini hayatlarındaki coşku düzeyinin düşüklüğü diğer boyutları olumsuz etkilemektedir.

Hasan Basri Çantay'ın dindarlığının inanç boyutunun güçlü olması inançlarına bağlılık düzeyini kuvvetlendirmiş, davranış boyutunun güçlü olması ibadetlere düşkünlüğünü artırmış, duygusal boyutun güçlü olması coşkulu bir dinî hayat yaşamasına neden olmuş, bilgi boyutunun güçlü olması ilme olan ilgisini artırmış, inanç ve ibadet boyutunu desteklemiş, etki boyutunun güçlü olması ise hayatının tüm alanlarına olumlu yansımıştır. Yapılan araştırmada enlemsel dindarlık boyutlarının her birinin güçlü olmaları ve karşılıklı pozitif etkileşimlerde bulunmalarının Hasan Basri Çantay'ın dindarlığına yansıdığı görülmüştür. Sonuç olarak Hasan Basri Çantay hayatının her alanında anlamlı, tutarlı, dengeli, çok yönlü ve aksiyoner bir dindarlık geliştirerek sıradan bir dindar olmaktan çıkmış önemli bir dinî ve tarihî şahsiyete dönüşmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Dindarlık, İnanç, Davranış, Duygu, Bilgi, Etki*

Psychological Analysis of Latitudinal Religiosity Dimensions of Hasan Basri Çantay, an Actionist Religious Scholar from Balıkesir

Abstract

In this study, the interaction between the latitudinal religiosity dimensions of Hasan Basri Çantay, an actionist religious scholar from Balıkesir, was examined with a psychologically descriptive approach using the documentation method. The aim of the research is to contribute to the understanding of Hasan Basri Çantay, an important historical and religious figure from Balıkesir.

Religiosity is defined as the living of the belief principles of a religion by a person, group or society. Religiosity is not uniform and static, but has a dynamic structure that changes according to individuals and groups. Religiosity age, gender, education, socio-economic status, marital status, residential area, personality structure, religion to which the person is attached, level of dedication to religion, socio-cultural environment etc. varies depending on many variables. Natural disasters, death, social pressure, encounter with a religious person etc. strengthens or weakens depending on the factors. It is not limited to a certain area in terms of effect, but shows its effect in every area of the individual's life.

Despite the complex nature of religiosity, there is a general agreement on its latitudinal dimensions. These are composed of five dimensions: Belief/ideological, behavior/worship, emotion/experience, knowledge/mental and effect. Positive or negative interactions between dimensions shape and guide religiosity. For example, while enthusiasm in the religious life of religious people with strong emotional dimension reflects positively on other dimensions, the low level of enthusiasm in religious life of religious people with weak emotional dimension affects other dimensions negatively. The strong belief dimension of Hasan Basri Çantay's religiosity strengthened his level of commitment to his beliefs, his strong behavioral dimension increased his fondness for worship, his strong emotional dimension caused him to live an enthusiastic religious life, his strong knowledge dimension led him to learn and teach his religion, his strong effect dimension increased his whole life and reflected positively in the all areas.

In the study, it was seen that the strength of each of the dimensions of latitudinal religiosity and their mutual positive interactions were reflected in Hasan Basri Çantay's religiosity. As a result, Hasan Basri Çantay turned into an important religious and historical figure from being an ordinary religious, depending on his development of meaningful, consistent, balanced, versatile and actionist religiosity in all areas of his life.

Key Words: *Religiosity, Belief, Behavior, Emotion, Knowledge, Effect*

Hasan Basri Çantay'ın Meâli İle İlgili Yapılan Çalışmaların Yönelimleri

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Merve ÇALIŞKAN BAŞER

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Özet

Balıkesir’de doğan Hasan Basri Çantay, bu şehirde farklı görevlerde bulunmuş çeşitli gazetelerde yazılar yazmış çok yönlü bir alimdir. “Kur’ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm” isimli Kur’an tercümesi en önemli eserlerindendir. Hakkında çok fazla çalışma yapılan bu eser, bugün de hala pek çok alanda başvuru kaynağı olarak görülmektedir. Bu bildirinin konusu bu eser üzerine yazılmış tefsir sahasındaki çalışmaların incelenmesidir. Mevcut çalışmalar incelediğinde Çantay’ın meâlinin çeşitli tefsir ekolleri, dil ve uslup, kavramların kullanımı özelinde ele alındığı görülmüştür. Bu sebeple bu bildiriyle Çantay’ın meâli özelinde yapılan tefsir çalışmalarının içerikleri ile ilgili genel bir perspektif ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu sayede O’nun tefsirini geniş anlamda tanıma imkanı bulmak mümkün olacaktır. Hem döneminde öne çıkan isimlerden olması hem de eserinin pek çok çalışmaya konu olması bu çalışmayı önemli kılmaktadır. Dolayısıyla yapılan tüm çalışmaların kendi içinde değerlendirilmesi sonradan yapılacak çalışmalara yol gösterici içerik sunabilecektir. Bu bildirinin hazırlanmasında nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılacaktır. Sonrasında betimsel analiz yapılarak yöntemler, içerikler, ele alınan konular değerlendirilecek, öne çıkan problemler tartışılacaktır. Yapılan bu çalışma Çantay’ın meali ile ilgili yapılan eserlere toplu bir şekilde ulaşılmasına imkan sağlayacaktır. Ayrıca mevcut çalışmaların değerlendirilmesi neticesinde eksik kalan ya da yeniden ele alınması gerekli olan konular ortaya koyulmuş olacağından yeni çalışmalar için bir yol gösterici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Çantay, Meal, Tefsir, Dil, Kavram*

Abstract

Tendencies of Studies on the Translation of Hasan Basri Cantay

Born in Balıkesir, Hasan Basri Çantay is a versatile scholar who has worked in different positions in this city and has written articles for various newspapers. The translation of the Qur'an named "The Holy Qur'an and Meâl-i Kerîm" is one of his most important works. This work, about which a lot of work has been done, is still seen as a reference source in many fields today. The subject of this paper is the examination of the studies in the field of tafsir written on this work. When the existing studies are examined, it has been seen that Cantay's translation is handled in terms of various schools of tafsir, language and style, and the use of concepts. For this reason, it is aimed to present a general perspective on the contents of the tafsir studies carried out specifically for Cantay's translation. In this way, it

will be possible to find the opportunity to get to know his interpretation in a broad sense. The fact that he is one of the prominent names in his period and that his work is the subject of many studies makes this study important. Therefore, the internal evaluation of all the studies will be able to provide guiding content for future studies. In the preparation of this paper, document review method will be used. Afterwards, descriptive analysis will be made and methods, contents, topics will be evaluated and prominent problems will be discussed. This study will enable to reach the works related to the translation of Cantay in a collective way. In addition, as a result of the evaluation of existing studies, the issues that are missing or that need to be reconsidered will be revealed, and it will be a guide for new studies.

Keywords: *Cantay, Meal, Interpretation (Tafsir), Language, Concept*

İda Madra Jeoparkı'nın Kültürel Öğeleri

Prof. Dr. Recep EFE & Prof. Dr. İsa CÜREBAL & Prof. Dr. Abdullah SOYKAN

Özet

Jeoparklar, jeolojik, doğal ve kültürel mirasın korunup, gelecek nesillere aktarıldığı, bu alanlara yapılan jeoturizm ile yerel kalkınmaya katkı sağlayan alanlardır. Jeoparklar, yerküre ile ilgili unsurlarla birlikte kültürel mirası da bünyesinde barındırır. İda Madra Jeoparkı Balıkesir'in tamamı, Çanakkale'nin Ezine ve Ayvacık, İzmir'in Bergama ilçesini içine alan bir UNESCO projesidir. Alanda jeolojik, jeomorfolojik, doğal, tarihi ve kültürel mirasın bulunduğu 45 jeosit yer alır. Bu jeositlerin bir kısmı bilimsel çalışmaları ve fiziksel altyapılar tamamlanarak ziyarete açılmıştır. Yerküre ile insan arasında sıkı bir bağ vardır. İnsanoğlu bütün faaliyetlerini belirli bir mekânda yapar. Barınma, tarım, ekonomik faaliyetler bunların başlıcalarıdır. İnsan yaşamı için gereken birçok şeyi yaşadığı yeryüzünden faydalanarak sağlar. Tarım için toprağı, konut yapımı için ağaçları ve taşları kullanır. İda Madra Jeoparkında Kültürel miras öğelerine sahip jeositler vardır. Özellikle kayaçlar yörede bina, köprü, han, hamam, cami, medrese, minare yapımında çok yaygın olarak kullanılmıştır. Kireçtaşı, granit, trakit, andezit, tuf, ignimbrit gibi kayaçlar kullanılarak yapılan yapılar Ayvalık, Edremit, Havran, Burhaniye'de bulunmaktadır. Ayrıca Edremit körfezi ve Erdek körfezi civarında yaygın olarak yapılan zeytincilik faaliyetlerin yüzyıllardır bir yaşam biçimi ve kültürü olmuştur. Zeytinyağı elde etmek için yapılan yağhaneler, bunlar içinde yer alan çeşitli kaplar taş malzemeden yapılmıştır. Jeopark sahasında birçok yerde bu kültürel öğelerin güncel ve tarihi örneklerini ile farklı kullanım şekillerini görmek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: *İda Madra, Jeopark, Kültürel Öğeler*

CULTURAL HERITAGE ELEMENTS IN IDA MADRA GEOPARK

Abstract

Geoparks are areas where geological, natural and cultural heritage are protected and transferred to future generations, and contribute to local development with geotourism in these areas. Geoparks contain cultural heritage along with elements related to the planet earth. İda Madra Geopark is a UNESCO project that includes the whole of Balıkesir, Ezine and Ayvacık of Çanakkale and Bergama district of İzmir. There are 45 geosites with geological, geomorphological, natural, historical and cultural heritage in the area. Some of these geosites have been opened to visitors after completing scientific studies and physical infrastructures. There is a close bond between the earth and man. Human beings do all their activities in a certain place. Housing, agriculture, economic activities are the main

ones. It provides many things necessary for human life by taking advantage of the earth in which he lives. Humanbeing uses soil for agriculture, trees and stones for the construction of housing and other structures. There are geosites with cultural heritage elements in Ida Madra Geopark. Especially rocks are widely used in the construction of buildings, factories, bridges, inns, baths, mosques, madrasah, and minarets in the region. Structures made using rocks such as limestone, granite, trachite, andesite, tuff, ignimbrite are found in Ayvalık, Edremit, Havran, Burhaniye. In addition, olive cultivation activities around the Gulf of Edremit and the Gulf of Erdek have been a way of life and culture for centuries. Olive oil mills, various containers are made of stone material. In many places in the Geopark area, it is possible to see current and historical examples of these cultural elements and different form of utilisations.

Balıkesir Tarihi Kaynakları: Şer'iyye Sicilleri (Mahkeme Kayıtları)

Doç. Dr. Zübeyde GÜNEŞ YAĞCI

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Şer'iyye Sicilleri bir yerin sosyo-ekonomik ve idari tarihini ortaya konulması için vazgeçilmez kaynakların başında gelmektedir. Osmanlı Devleti'nde ülke idari olarak beylerbeylik, sancakbeylik ve kazalara ayrılmıştır. Her kazaya, bugünkü manada ilçeye, kadı tayin edilmiştir. Kadı yargının başı olarak bir taraftan hakimdir, diğer taraftan devletin kazadaki en önemli temsilcisidir. Bu görevi itibarıyla merkez ile yerel arasında bağlantıyı sağlayan görevlidir. Yani sadece mahkeme başkanı olması sıfatıyla hakimlik vazifesi yoktur. Bu vazifesinin yanı sıra idari ve beledi görevleri de vardır. Şer'iyye Sicilleri kadının aldığı cezai kararların, devletin gönderdiği emir fermanlarının, yereldeki sorunlara dair yine kadının aldığı kararların tutulduğu defterlerdir.

Karesi Sancağı idari bakımdan Anadolu Beylerbeyliği'ne bağlı olmasının yanında kendi içinde kazalara ayrılmıştı. Balıkesir Kazası merkez kazayı oluşturmakla birlikte Edremit ve Burhaniye Kazaları diğer kazalardan birkaçıdır. İşte Balıkesir Şer'iyye Sicilleri Balıkesir kadısının tuttuğu defterlerdir. En eski defter 1590 tarihinden başlamaktadır. Edremit Şer'iyye Sicillerinin tarihi ise Balıkesir'den daha eskidir. Bu açıdan baktığımızda Balıkesir çok nasıplıdır. Çünkü hem Balıkesir hem de Edremit Şer'iyye Sicilleri günümüze kadar ulaşmıştır. Zira bazı yerlerin Şer'iyye Sicilleri çeşitli nedenlerle günümüze kadar ulaşamamış ya da çok az kısmı ulaşabilmiştir. Bu nedenle şer'iyye sicilleri Balıkesir tarihi çalışacaklar için başvurulması gereken kaynakların başında gelmektedir.

Bu bildiride amacım Balıkesir tarihi kaynakları üzerinde kısaca durduktan sonra Balıkesir ve Edremit Şer'iyye Sicilleri ne zaman başlamaktadır ve bitmektedir, kaç defter vardır, sicillerde yer alan hüküm ve kararların muhtevaları nelerdir konularına açıklık getirmektir. Böylece Balıkesir tarihi üzerine çalışma yapacaklar için sicillerin kaynak değeri ortaya konulmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Karesi, Balıkesir, Edremit, Şer'iyye Sicilleri, Mahkeme Kayıtları*

BALIKESİR HISTORICAL SOURCES: SHARIA COURT REGISTERS (COURT RECORDS)

Abstract

Şer'iyye Sicilleri (Court Registers) are one of the indispensable sources for revealing the socio-economic and administrative history of a place. In the Ottoman Empire, the country was administratively divided into beylerbeylik (eyalet), sanjak and kazas. A qadi was appointed to each kaza, which currently means district. As the head of the judiciary, a qadi is both a judge and the most important representative of the state in the kaza. Due to this, the qadi is the official who provides the connection between the central and the local administrations. In other words, the qadi doesn't have the duty of a judge only as the president of the court but also have administrative and municipal duties. Şer'iyye Sicilleri are the notebooks where criminal jurisdictions made by the qadi, decrees sent by the state, and decisions taken by the qadi regarding local problems are kept.

The Sanjak of Karesi was administratively subordinate to the Eyalet of Anatolia, and was divided into districts within itself. While Balıkesir District was the central district, Edremit and Burhaniye districts were a few of the others. Consequently, Balıkesir Şer'iyye Sicilleri are the notebooks kept by the qadi of Balıkesir. The oldest notebook starts from 1590. The history of Edremit Şer'iyye Sicilleri is older than Balıkesir. In this respect, Balıkesir is very fortunate. Because both Balıkesir and Edremit Registers have reached the present day. Şer'iyye Sicilleri of some places couldn't reach the present day for various reasons, or very few of them could reach. For this reason, these Registers are one of the primary sources that should be consulted for those who will study the history of Balıkesir.

In this paper, after briefly dwelling on the historical sources of Balıkesir, my aim is to clarify the issues of when Balıkesir and Edremit Şer'iyye Sicilleri started and ended, how many registers there are, and what the contents of the provisions and decisions in the registers are. Thus, the resource value of the registers will be presented for those who will study the History of Balıkesir.

Keywords: *Karesi, Balıkesir, Edremit, Şer'iyye Sicilleri, Court Registers*

Balıkesirli Gayrimüslim Polisler

Doç. Dr. Yücel YİĞİT

Polis Akademisi

Özet

Osmanlı Devleti'nde gerçek anlamda ilk polis teşkilatı, Paris Polis Teşkilatı örnek alınarak teftiş memurluğu adıyla 20 Mart 1845 tarihinde Sultan Abdülmecit'in emriyle Tophane-i Âmire Müşirliğine bağlı bir birim olarak kuruldu. Teşkilat personel kaynağını tebaası Müslim veya Gayrimüslim unsurlar arasından temin etti. Adaylar seçilirken din, dil, ırk ayırımı yapılmadan; belirlenmiş şartları taşıyanlar arasından objektif kriterler çerçevesinde alımlar yapılmıştır. Aday adaylarının yabancı dil ile herhangi bir azınlık dillerini bilmeleri tercih nedeni olmuştur. Bu çerçevede Rum, Ermeni, Bulgar, Katolik Arnavut ve Musevi cemaatlerine mensup Osmanlı vatandaşlarından polis alınmıştır. Şüphesiz tüm Osmanlı coğrafyasında olduğu gibi bunlardan bazıları da Karesi sancağında mesleğe ilk adımlarını atmışlardır. Osmanlı polis teşkilatına hizmet eden ve tespit edilebilen toplam sekiz Balıkesirli Gayrimüslim emniyet mensuplarının isimleri şunlardır: *"Ermeni asıllı Karabet Nadir, Aleksan, Ohannes, Kirkor, Minyas ve Vartan ile Rum kökenli Aleko Aristidi ve Panayot Efendilerdir"*. Bunlar arasından Karesi sancağının merkezi Balıkesir'deki Karaoğlan ve Martılı mahallelerinde doğan polis memurları ise Ermeni asıllı Karabet Nadir, Aleksan, Ohannes, Kirkor Efendilerdir. Onların en bariz ortak özellikleri aynı cemaatten olmaları, Balıkesir'de doğmaları, büyümeleri, eğitim almaları ve Osmanlı polis teşkilatında görev yapmalarıdır. Nitekim sadece atama ve tayin yoluyla Balıkesir'de bulunmamışlardır.

Çalışmamızın temel amacı: Balıkesir'de yaşayan ve görev yapan Gayrimüslim polislerin emniyet teşkilatına hizmetlerini ortaya koymaktır. Ayrıca onların emniyet teşkilatındaki kimlikleri ve görünürlükleri hangi düzeydedir? Kısa biyografilerinde hangi bilinmeyenler mevcuttur? I. Dünya Savaşı ve Milli Mücadele dönemlerinde ülkeye katkı sağlamışlar mıdır? Aralarında istihbaratçı olanlar var mıdır? gibi sorulara da cevaplar aranacaktır. Tebliğimizin kronolojik çerçevesini 1872-1918 yılları arasını oluşturmaktadır. İncelemeyi mekan olarak da Karesi sancağının merkezi Balıkesir'le sınırlandırdık. Çalışma, Emniyet Genel Müdürlüğü Arşivinden alınan vesikalardan hazırlanacaktır. Ayrıca bazı telif eserler de kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı Devleti, Gayrimüslim, Balıkesir, Polis*

NON-MUSLIM POLICES FROM BALIKESİR

Abstract

The first real police organization in the Ottoman Empire was established on March 20, 1845, as an inspection officer, as a unit affiliated to the Tophane-i Âmire Müşirliği, by order of Sultan Abdülmecit, by taking the Paris Police Organization as an example. The organization obtained its personnel resources from among its subjects, Muslim or non-Muslim. While selecting the candidates, regardless of religion, language or race; Purchases were made within the framework of objective criteria among those who met the specified conditions. It is preferred that the candidate candidates know a foreign language and any minority language. In this context, police were recruited from Ottoman citizens belonging to the Greek, Armenian, Bulgarian, Catholic Albanian and Jewish communities. Undoubtedly, as in the whole Ottoman geography, some of them took their first steps in the profession in Karesi sanjak. The names of eight non-Muslim police officers from Balıkesir who could be identified and who served in the Ottoman police force are as follows: "Karabet Nadir, Aleksan, Ohannes, Kirkor, Minyas and Vartan of Armenian origin, and Aleko Aristidi and Panayot Efendi of Greek origin". Among these, the police officers who were born in Karaoğlu and Martı neighborhoods in Balıkesir, the center of Karesi sanjak, are Armenian-born Karabet Nadir, Aleksan, Ohannes, Kirkor Efendi. The most obvious common features of them are that they belong to the same community, were born in Balıkesir, grew up, received education and served in the Ottoman police force. As a matter of fact, they were not in Balıkesir only by appointment and assignment. The main purpose of our study is to reveal the services of non-Muslim policemen living and working in Balıkesir to the police force. Also, at what level is their identity and visibility in the law enforcement? What unknowns are present in his short biographies? Did they contribute to the country during the World War I and the National Struggle? Are there any informants among them? Answers to questions such as: The chronological framework of our paper is between the years 1872-1918. We limited the study to Balıkesir, the center of Karesi sanjak, as a venue. The study will be prepared from the documents taken from the Archive of the General Directorate of Security. Some copyrighted works will also be used.

Anahtar Kelimeler: *Ottoman State, Non-Muslim, Balıkesir, Police*

Karasi Sancağının Temrezler ve Haydarlar Nahiyeleri Hakkında Bir Değerlendirme

Dr. Öğr. Üyesi Sezai SEVİM

Bursa Uludağ Üniversitesi

Özet

Karasi Sancağının 16. yüzyıl Tahrir Defterlerinde detaylı bir şekilde işlenen Temrezler ve Haydarlar nahiyelerinin durumu, bazen anlaşılması zor bir vaziyet ortaya koymaktadır. Günümüzde bölge Bursa İlinin Mustafakemalpaşa ilçesine bağlı olduğu bilinen bir yöredir. İşte bu sebeple eski devirlerde Bursa'ya bağlı olabileceği pek beklenmiyor. 16. yüzyıldaki haliyle Karasi Sancağının bu iki nahiyesi, askeri açıdan Karasi Sancağına bağlı iken adli ve idari açıdan ise Hüdavendigâr Sancağının Mihaliç Kazasına tabi durumdadır. Yani Mihaliç'ta oturan kadı, söz konusu nahiyelerdeki halkın adli ve idari işlerinin müracaat merciidir. Osmanlı Devletinin böyle bir yönetim tasarrufunda bulunması, bölgedeki yöneticileri birbiriyle dengeleme, kontrol altında tutma ve kolay denetleme arayışı olarak kabul edilebilir. Genel çerçevede bu tespit ortaya konduktan sonra, nahiyelerin 16. yüzyıldaki nüfus, yerleşim, idari, yerleşim birimleri, vakıflar ve diğer bazı özellikleri itibariyle değerlendirilmeleri yapılacaktır. Böyle bir değerlendirme çerçevesinde, günümüzdeki Mustafakemalpaşa ilçesinin merkez yerleşimi ve çevresindeki köyleri ile birlikte oluşturulan Kirmasti Nahiyesinin de aynı açılardan incelemesini yapmayı düşünüyoruz. Böylece günümüzdeki Mustafakemalpaşa ilçesi alanının, 16. yüzyılda Osmanlı Devleti idaresince askeri açıdan üç nahiyeye bölündüğü anlaşılmaktadır. Bunlardan iki tanesi olan Temrezler ve Haydarlar Nahiyelerinin Karasi Sancağına, diğeri olan Kirmasti Nahiyesinin de Hüdavendigâr Sancağına bağlandığı, adli ve idari açıdan da hepsinin Hüdavendigâr Sancağı sınırları içinde kalan Mihaliç Kazasına bağlandığı tespit edilebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Karasi Sancağı, Temrezler, Haydarlar*

Hüdavendigâr Gazetesinde Karesi Sancağı (İlk Yüz Sayı)

Prof. Dr. Nesimi YAZICI

Ankara Üniversitesi

Özet

Sürekli basın olarak da isimlendirilen gazete ve dergilerin, yayımlandıkları dönem toplumlarının aynası olarak nitelendirilmeleri sıklıkla tekrar edilen bir husustur. Bu nedenle onlar tarih araştırmalarında kaynak olarak kullanılmış bulunmaktadır. Çok sayıdaki diğer araştırmacılar gibi biz de geçmişteki bir kısım çalışmamızda, bizzat basın tarihi araştırması yapmamız yanında, bu tarihin ürünü olan gazete ve dergileri dönem ve bölgelerinin tarihini içeren belgeler bütünü olarak değerlendirmiş bulunmaktayız. Nitekim *Takvim-i Vekayi "Belgeler"* (Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Yayını, Ankara, 1983) isimli kitabımız ile makale, tebliğ ve ansiklopedi maddesi olarak hazırladığımız diğer bir kısım çalışmamız doğrudan basın tarihi araştırmaları olmaları, *Osmanlı Devletinin Araplarla Meskûn Bölgelerindeki Resmî Vilâyet Basını Konusunda Bir Değerlendirme* (TTK. XI. Tarih Kongresi, Ankara 1994, c. V. s. 2047-2066) başlıklı çalışmamız ise basın tarihinin ürünleri olarak ortaya çıkan sürekli yayınlara örnek olarak hatırlanabilecek bir çalışmamızdır. Bu genel yaklaşımın bir sonraki adımını, sürekli yayınların şu veya bu yönüyle araştırmacıyı ilgilendiren içeriklerinin incelenmesinin oluşturması olmalıdır. Nitekim şartlar elverdiğinde biz de basın tarihi ile ilgili çalışmalarımızı bir kısım ilgi ve alakamız dolayısıyla farklı yönlerle de sevk ettik. Bu noktada karşımıza doğup büyüdüğümüz coğrafyanın ürünleri olarak Balıkesir ve basın bileşeni çıktı. Bu noktada doğrudan veya dolaylı olarak *Ses* gazetesi gibi (*Hasan Basri (Çantay) ve Ses Gazetesi*, (Atatürk Yolu, Yıl 6, S. 12 (Ankara Kasım 1993), s. 431-445) bazı yayın organları yanında özellikle de vilayet gazeteleri örneğindeki *Karesi*'nin her iki dönemi *Karesi Gazetesi Penceresinden Balıkesir'de Dinî Hayat Üzerine Bazı Gözlemler* (AÜİFD., c. XXXVII (Ankara 1997), s. 105-130), *Bölge Tarihlerinin Kaynağı Olarak Vilâyet Gazeteleri: Karesi Örneği* (Türk Tarihinin Kaynakları Semineri, İstanbul, 1997, s. 75-90), *Örnekleriyle Balıkesir Folklorünün Kaynağı Olarak Karesi Gazetesi* (I. Balıkesir Kültür Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler, Balıkesir, 1999, s. 443-447), *Kâmil ile Dâniş'in "Eyyâm-ı Tatilde Mükâlemât-ı İlmiyye ve Fenniyye" si (Mabâdi Var)* (Prof. Dr. Necmeddin Sefercioğlu Armağanı, Ankara, 2001, s. 103-115), *Karesi Gazetesinde Gönen* (Atatürk Yolu, Yıl 17, c. IX, S. 33-34 (Ankara Mayıs-Kasım 2004), s. 131-165), *Karesi Gazetesi Penceresinden Birinci Cihan Savaşı Yıllarında Balıkesir'de Yardımlaşma Çalışmaları Üzerine Bazı Değerlendirmeler* (VI. Uluslararası Atatürk Kongresi, Ankara, 2010, c. I, s. 449-482) muhtelif araştırmalarımıza konu oluşturdu. Bilindiği üzere Balıkesir'in Bursa merkezli Hüdavendigâr vilayetine bağlanması söz konusu olduğunda *Karesi* gazetesi yayınına ara vermişti. Bu dönemde

Karesi/Balıkesir'in görüneceği basın aynası *Hüdavendigâr* ismini taşımaktaydı. Biz de bir fırsat düştüğünde Bu gazetenin bizim vilayetimiz açısından incelenmesini hedeflemiştik. Halihazır kongre söz konusu olduğunda *Hüdavendigâr*'ı işlemeyi düşünürken bu konunun başka dostlar tarafından da gündeme alınmış olduğunu gördük. Sonuçta ilk 100 sayının tarafımdan kalan bölümünün Dr. Öğr. Gör. Mustafa tarafından değerlendirilmesine karar verdik. Bizim bu kongrede incelemeyi hedeflediğimiz konu, nedeni ve niçiniyle bundan ibarettir.

Anahtar Kelimeler: *Hüdavendigâr, Karesi, Gazete*

Mütareke Döneminde Balıkesir'den Yükselen Cesur Bir Nida: Çantayzade Hasan Basri Bey'in Ses Gazetesi

Prof. Dr. Zeki ÇEVİK

Balıkesir Üniversitesi

Özet

30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan Mondros Mütarekesi, Osmanlı Devleti'nin ölüm fermanı idi. İtilaf Devletleri, Sevr Projesi'ni de bu hükmün infazı olarak planlanmışlardı. Ancak bu safha gerçekleşmedi. Türk Milleti ile onun iradesini temsil eden Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) ve onun reis olarak seçtiği Mustafa Kemal Paşa önderliğinde halkla bütünleşerek buna izin vermediler ve bir Milli Mücadele yürüttüler. İşte bu dönemin daha başında Balıkesir'de Türk Milleti'nin çiğnenen haklarını cesurca savunan ve işgalcilere meydan okuyan bir gazete yayınlanmaya başladı: Ses Gazetesi. O günler, dört yıla yakın süren I. Dünya Savaşı'ndan yorgun ve bitkin çıkan Türk Milleti'nin işgalci güçlerce artık yok farz edildiği günlerdi. O günler, devletsiz konuma düşürülen Türk Milleti'nin emperyalist güçlerce artık esaret zincirine vurulabileceğinin zannedildiği günlerdi. Türkiye'nin bu en karanlık günlerinde yaklaşık 5 ay kadar bir süre yayın hayatını sürdürebilen Ses Gazetesi hem Balıkesir'de, hem de Türkiye'de halkın ve ülkenin meselelerini ele alan cesur ve gür bir ses olarak tarihteki yerini almıştır. Ses Gazetesi'nin ilk sayısı 17 Teşrin-i evvel (Ekim) 1334/1918 Perşembe günü, son sayısı ise 13 Mart 1335/1919 Perşembe günü haftalık olarak yayınlanmıştır. Toplam 22 sayı çıkabilmiştir. Hakikaten ses getirdiğinden dolayı da İngiliz güdümündeki İstanbul Hükümetince kapatılmış, sahibi Hasan Basri Bey'in tutuklanarak İstanbul'a celbi istenmiştir. Bu bildiride, Balıkesir'in yetiştirdiği mümtaz şahsiyetlerden biri olan merhum Hasan Basri Çantay'ın Mondros Mütarekesi'nin hemen arifesinde Balıkesir'de neşretmeye başladığı “Ses Gazetesi” nin tanıtımını yapacağız.

Anahtar Kelimeler: TBMM, Milli Mücadele, Balıkesir, Ses Gazetesi, Hasan Basri Çantay

A BRAVE CALL RISING FROM BALIKESIR: SES NEWSPAPER

Abstract

The Armistice of Mudros, signed on October 30, 1918, was the death warrant of the Ottoman Empire. The Allies had planned the Sevres Project as the execution of this provision. However, this phase did not happen. Under the leadership of the Turkish Nation and the First Grand National Assembly of Turkey (TGNA), which represented its will, and Mustafa Kemal Pasha, who was elected as its leader, they united with the people

and did not allow this and they carried out a National Struggle. At the very beginning of this period, a newspaper that bravely defended the violated rights of the Turkish Nation and challenged the invaders began to be published in Balıkesir: Ses Newspaper. Those were the days when the Turkish Nation, which was tired and exhausted from the World War I, which lasted for nearly four years, was assumed to be no more by the invading forces. Those were the days when it was thought that the Turkish Nation, which was made stateless, could now be put into bondage by the imperialist powers. Ses Newspaper, which was able to continue its publication life for about 5 months in these darkest days of Turkey, has taken its place in history as a brave and loud voice that deals with the issues of the people and the country both in Balıkesir and in Turkey. The first issue of Ses Newspaper was published weekly on Thursday, 17 Teşrin-i evvel (October) 1334/1918, and the last issue was published on Thursday, March 13, 1335/1919. There were 22 numbers in total. It was closed by the British-controlled Istanbul Government because it really made a noise, and its owner, Hasan Basri Bey, was arrested and summoned to Istanbul. In this paper, we will promote the "Ses Newspaper", which the late Hasan Basri Cantay, one of the distinguished personalities raised in Balıkesir, started to publish in Balıkesir right on the eve of the Armistice of Mudros.

Keywords: *Turkish Grand National Assembly, National Struggle, Balıkesir, Ses Newspaper, Hasan Basri Cantay*

Karesi Gazetesinde Arapçadan Alıntı Yapılan Metinlerin Tahlili (1886-1888) Örneği

Doç. Dr. Hesham M. I. MOTOWA

Balikesir Üniversitesi

نصوص الاستشهادات العربية في جريدة كاره سي بين عامي 1886 و 1888. دراسة تحليلية.

ملخص

صدر العدد الأول من جريدة **Karesi** (كاره سي) في الثالث عشر من شهر جمادى الآخر عام 1303 الموافق السابع عشر من شهر مارس عام 1886، واستمرت الجريدة في الظهور بصورة منتظمة لمدة عامين ثم توقفت طباعة الجريدة. وفي هذه الفترة نُشر من الجريدة الصادرة باللغة العثمانية 105 عدداً.

ومن الأمور اللافتة أن الجريدة الصادرة باللغة العثمانية تضمنت عدداً كبيراً من النصوص العربية وقد ظهرت هذه النصوص العربية داخل النص العثماني دائماً بين قوسين؛ للترقية بين النصين المكتوبين بحروف عربية، وقد يكون وجود نصوص الاستشهادات المأخوذة من لغات أجنبية أمراً مألوفاً في النصوص الأكاديمية العلمية، أما وجود هذه النصوص في متن جريدة صحفية فأمر شديد الندرة، فقارئ الجريدة عامة ينتمي إلى طبقة شعبية واسعة، إذا ما قورنت بطبقة المثقفين القادرين على فهم النصوص الأجنبية.

وقد شغلت نصوص الاستشهادات العربية مساحة كبيرة في أعداد السنة الأولى، حيث ظهرت النصوص العربية في تسعة وعشرين عدداً من الأعداد الصادرة في السنة الأولى والتي تبلغ واحداً وخمسين عدداً، وفي السنة الثانية ظهرت النصوص العربية في عشرة أعداد فقط.

وقد تنوعت هذه النصوص العربية، حيث مثلت نصوص الحكمة السواد الأعظم من هذه النصوص، حيث جاءت هذه النصوص في باب " تهذيب الأخلاق " وهو أحد الأبواب الثابتة في الجريدة، أما بقية النصوص فقد أخذت من القرآن الكريم والشعر العربي وبعض النصوص العلمية. وإلى جانب هذه النصوص فقد كان تعليم اللغة العربية أحد موضوعات محاورات كامل **Kâmil** ودانش **Dânîş** ، تلك المحاورات التي درأت بين اثنين من المثقفين حول أحد الموضوعات العلمية أو الفنية، وقد كان تعليم اللغة العربية وأهميتها موضوع المحاورات في العدد رقم 48، 50، 51، 52، 55، 59، 60. وفي هذه المداخلات يحاول الباحث إحصاء هذه النصوص العربية وتصنيفها وتحليلها من الناحية اللغوية والثقافية، حيث تعكس هذه النصوص المجالات المعرفية التي تفاعلت فيها الثقافتين العربية والتركية.

الكلمات المفتاحية: علم النص. نصوص الاستشهاد. التفاعل الثقافي. جريدة كاره سي.

Arabic Citation Texts in the Newspaper "Karh S" between 1886 and 1888: An Analytical Study

The first issue of the newspaper Karesi (Karh C) was published on the 13th of Jumada al-Akhir in the year 1303, corresponding to the 17th of March 1886. The newspaper continued to be published regularly for two years before ceasing publication. During this period, 105 issues of the newspaper were published in Ottoman Turkish. One interesting aspect of the newspaper was that it contained a large number of Arabic texts, which always appeared within the Ottoman Turkish text between brackets; this was to differentiate between the two texts written in Arabic letters. The presence of citation texts taken from foreign languages may be common in academic scientific texts, but it is highly unusual to find them in a newspaper text; as the newspaper's readership generally belongs to a wide popular class, compared to the educated class capable of understanding foreign texts. Arabic citation texts occupied a significant space in the first year's issues, appearing in 24 out of the 50 issues published in the first year, while in the second year they

appeared in only 10 issues. Those Arabic texts varied, as the texts of wisdom represented the majority of these texts. In addition to these texts, teaching the Arabic language was one of the topics of the dialogues of Kamel Kâmil and Dâniş whose dialogues took place between two intellectuals on a scientific or artistic topic in issues no. 55, 59, and 60. In this review, the researcher attempts to count these Arabic texts, classify them, and analyze them from linguistic and cultural viewpoints due to their reflection on fields of knowledge in which the Arab and Turkish cultures interact.

Keywords: *textuality, citation texts, cultural interaction, Karah C newspaper.*

Karesi Gazetesinde Arapçadan Alıntı Yapılan Metinler (1886-1888). ANALİTİK ÇALIŞMA

Karesi Gazetesinin ilk sayısı 13 Cemaziyel Ahir 1303/17 Mart 1886 tarihinde çıkarılmıştır. Gazete iki yıl boyunca düzenli olarak yayımlanmaya devam etmiş daha sonra gazetenin basımı durdurulmuştur. Bu dönemde Osmanlıca dilde 105 sayı yayımlanmıştır.

Dikkat çekici bir husustur ki, Osmanlıca yayımlanan gazete çok sayıda Arapça metin içermiştir. Bu arapça metinler, Arap harfleriyle yazılmış olan iki metin arasında ayırım yapmak için daima parantez içinde verilmiştir. Yabancı dillerden alınan atıf metinlerinin varlığı bilimsel akademik metinlerde yaygın olabilir ancak bu metinlerin bir gazetede bulunması çok nadirdir. Çünkü gazetenin okuyucusu yabancı metinleri anlayabilen entelektüeller sınıfıyla karşılaştırıldığında genel olarak geniş bir halk tabanına mensuptur.

Arapça atıf metinleri ilk yılın sayılarında geniş bir yer kaplamıştır. Arapça metinler ilk yıl çıkarılan elli bir sayının yirmi dokuzunda, ikinci yılda ise sadece on sayıda yer almıştır.

Bu Arapça metinler çeşitlilik arz etmiştir. Bilgelik metinleri bu metinlerin büyük çoğunluğunu oluşturmuştur. Şöyle ki, bu metinler gazetenin sabit bölümlerinden biri olan 'Ahlakın Tehzibi' bölümünde yer almıştır. Metinlerin geri kalanı ise Kur'an-ı Kerim'den, Arap şiirinden ve bazı ilmi metinlerden alınmıştır.

Bu metinlerin yanı sıra Arapça öğretimi Kâmil ve Dâniş'in diyaloglarının konularından biri olmuştur. Bu diyaloglar, iki entelektüel arasında bilimsel veya sanatsal konulardan birinde gerçekleşen konuşmalardan oluşmaktadır. Arap dilinin öğretimi ve önemi 48, 50, 51, 52, 55, 59 ve 60. sayılarda bu diyalogların konusunu teşkil etmiştir.

Bu müdahalede araştırmacı, Arap ve Türk kültürlerinin etkileşime girdiği bilgi alanlarını yansıttığından, mezkur Arapça metinleri dilsel ve kültürel olarak saymaya, sınıflandırmaya ve analiz etmeye çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Metin bilimi. Atıf metinleri. Kültürel etkileşim. Karesi Gazetesi.*

Hasan Basri Çantay'ın Anılarından Milli Mücadele Günleri

Dr. Çiğdem ÜLKER

Özet

Şehir ve mekanlar kendi bünyesinde bulundurduğu kişileri hissettirmeden inanç, yaşayış ve algılayış bakımından çepeçevre saran ve zamanla orada yaşayanları kendine benzeten önemli bir unsurdur. Kimi zaman bu etkileşim karşılıklı olmakta ve şehrin evladı olan alimler liderler ve mütefekkirler zor zamanlarda şehrin akıbetini belirlemede kendi iradelerini kullanırlardı. İşte yetiştiği şehrin öz değerleriyle kendini inşa eden ve gerektiğinde kendi kaderiyle şehrinin ve ülkesinin kaderini bir tutan vatan evlatlarından biri de Balıkesirli Hasan Basri Çantay'dır.

Hasan Basri Çantay, Balıkesir'de hayata merhaba dedikten sonra burada eğitim hayatına devam etmiş ve çeşitli memurluk ve öğretmenlik görevlerinde bulunarak geçimini sağlamıştır. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Balıkesir'de yayımlanan Nasihat, Balıkesir gibi yerel gazetelerde yazılar yazmış daha sonra Yıldırım ve Karesi gazetelerini yayın hayatına kazandırmıştır. Balıkesir'in matbuat hayatına önemli katkılar sunan Hasan Basri Çantay asıl şöhretini Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru çıkardığı Ses gazetesiyle yakalamıştır. Çantay Ses gazetesindeki yazılarıyla Balıkesir bölgesindeki milli direniş ateşinin ilk kıvılcımını yakmış, onun milli ruhu besleyen bu fikir yazıları İstanbul Hükümetini rahatsız ettiği için Ses gazetesinin kapatılmasına Hasan Basri Çantay'ın da tutuklanmasına karar verilmiştir. Bu süreçte İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali gündeme geldiği için yerel direniş kuvvetleri tarafından Reddi İlhak Kongresi'nin toplanmasına karar verilmiş ve Ses gazetesindeki yazıları nedeniyle Balıkesir bölgesini temsilen Hasan Basri Çantay'da bu kongreye davet edilmiştir. Kongre için İzmir'e ulaşmaya çalışan Çantay, takip edildiğini anlamış kongre sonrası dokuz ay on günlük kaçaklık hayatı başlamıştır. Bu kaçaklık süresince Hasan Basri Çantay, Dursun Bey Kepsut, Burhaniye gibi Balıkesir çevrelerinde dolaşarak buralarda milli direnişin örgütlenmesi için çalışmıştır.

Bu çalışmada Hasan Basri Çantay'ın Milli Mücadele Dönemindeki anılarından dergi ve gazetelerdeki yazılarından yola çıkarak o dönemin ruhunu, Hasan Basri Çantay'ın kaleminden anlamaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: *Hasan Basri Çantay, Balıkesir, Milli Mücadele Dönemi, Anı.*

NATIONAL STRUGGLE DAYS FROM HASAN BASRI ÇANTAY'S MEMORY

Abstract

Cities and places are an important element that surrounds them in terms of belief, living and perception without making the people they own feel like it, and makes those living there look like themselves over time. Sometimes this interaction was mutual and the scholars, leaders and thinkers who were the sons of the city used their own will to determine the fate of the city in difficult times. One of the sons of the country, who built himself with the core values of the city he grew up in, and who, when necessary, equates the fate of his city and country with his own destiny, is Hasan Basri Cantay from Balıkesir.

After Hasan Basri Cantay said hello to life in Balıkesir, he continued his education life here and made a living by working as a civil servant and teacher. II. After the proclamation of the Constitutional Monarchy, he wrote articles in local newspapers such as Nasihat and Balıkesir, which were published in Balıkesir, and later brought Yıldırım and Karesi newspapers into publication life. Hasan Basri Cantay, who made important contributions to the printing life of Balıkesir, achieved his real fame with the newspaper Ses, which he published towards the end of the First World War. He lit the first spark of the national resistance fire in the Balıkesir region with his articles in Cantay Ses newspaper, and it was decided to close the Ses newspaper and to arrest Hasan Basri Cantay because his articles of opinion, which nourished the national spirit, disturbed the Istanbul Government. In this process, since the occupation of Izmir by the Greeks came to the fore, the local resistance forces decided to convene the Reddi Ilhak Congress and Hasan Basri Cantay, representing the Balıkesir region, was invited to this congress due to his articles in the Ses newspaper. Cantay, who was trying to reach Izmir for the congress, realized that he was being followed, and after the congress, a life of smuggling began for nine months and ten days. During this fugitive period, Hasan Basri sat around Balıkesir, such as Dursun Bey Kepsut, Burhaniye, and worked for the organization of national resistance there.

In this study, we will try to understand the spirit of that period from Hasan Basri Bagay's pen, based on Hasan Basri Bagay's memories during the National Struggle Period and her articles in magazines and newspapers.

Key Words: *Hasan Basri Çantay, Balıkesir, National Struggle Period, Memory.*

İzmir'in İşgali ve Balıkesir'deki Yankıları

Mesut YAVAŞ

Özet

15 Mayıs 1919'da İzmir'in Yunanlılarca işgal edilmesi, Anadolu'nun diğer bölgelerinde olduğu gibi Balıkesir'de de yankılanmıştır. İşgal Anadolu'nun birçok bölgesinde büyük mitinglerle protesto edilirken, işgale Balıkesir halkı da duyarsız kalmamıştır. Nitekim işgal haberinin Balıkesir'e ulaşması, şehrin eşrafını harekete geçirmiş ve Belediye Reisi ile Maarif Müdürü'nün de katılımıyla Belediye Binasında bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Bunu, "Okuma Yurdu"nda çok daha geniş katılımlı bir diğer toplantı izlemiştir. İşgale karşı nasıl bir tepkinin ortaya konulacağının müzakere edildiği toplantıda, silahlı direnişten önce işgalin geçici olması temennisiyle Hükümete, Amerika ve İtilaf Devletlerine protesto telgrafları çekilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca toplantıda alınan karar doğrultusunda 11 kişilik geçici bir "heyet" teşkil edilmiştir. Daha sonra "Balıkesir Redd-i İlhak Heyeti" adını alan bu heyet, 19 Mayıs 1919'da Alaca Mescit'teki toplantıyı organize etmiştir. Bu toplantıda uzun müzakereler yapılmış ve sonrasında Redd-i İlhak konusunda şehirde yapılacak çalışmaları organize etmek ve yürütmek üzere 41 kişilik bir heyet teşkil edilmiştir. Mezkûr heyet ikinci toplantısında Merkez Heyeti'ni seçerek "Balıkesir Redd-i İlhak Cemiyeti" adını almış ve çalışmalarına başlamıştır. Bir yandan bu gelişmeler yaşanırken diğer yandan şehirde yayımlanan dönemin gazeteleri de İzmir'in işgaline duyarsız kalmamış ve işgali sayfalarına taşıyarak bu konuda halkı bilgilendirmeye, bilinçlendirmeye ve aydınlatmaya çalışmıştır. Radyo ve televizyonun olmadığı bir dünyada halkı yönlendirme ve kamuoyu oluşturma araçlarından biri de gazeteler olmuştur. Bu gerçekten hareketle bu çalışmada Balıkesir'in ilk vilayet gazetesi olan *Karesi*, İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalinden bir hafta sonra yayın hayatına başlayan ve Milli Mücadele yanlısı yazılarıyla halka ümit ve cesaret aşılayan *Doğrusöz* ile Yunanlıların İzmir'i işgalini protesto ederek Anadolu'daki Milli Mücadele bilincini canlı tutmaya çalışan *İzmir'e Doğru* gazeteleri bu çalışmanın ana kaynakçasını oluşturmuştur. Bu çalışmada mezkûr gazetelerin İzmir'in işgaline gösterdiği tepkiler, gazete sayfalarına yansıyan yönleriyle ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Böylece işgalin akabinde sığağı sığağına atılan manşetler, duygu ve düşüncelerin ifadesi olan yazılar/makaleler, bir asır sonrasında da olsa maziden atıye, dededen toruna bir miras olarak aktarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *İzmir'in İşgali, Balıkesir, Balıkesir Redd-i İlhak Cemiyeti, Karesi, Doğrusöz, İzmir'e Doğru.*

Ruhi Naci Sağdıç ve Milli Mücadele'deki Yeri

Dr. Öğr. Üyesi Merve ÜNER

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Mondros Ateşkes Antlaşması'na müteakip Anadolu'yu Türklerin elinden almak isteyen İtilaf Devletleri harekete geçmiş ve bilfiil işgal hareketlerini başlatmıştır. Haksız işgaller karşısında bağımsızlık kazanma arzusuyla girişilecek olan Türk Kurtuluş Savaşı'nın ateşi yakılmış ve ülkenin dört bir yanında silahlı savunma başlatılmıştır. Balıkesir şehri de, Milli Mücadele'nin önemli başlangıç noktalarından birini teşkil etmektedir. Milli Mücadele hareketinin örgütlenmesi için Balıkesir'de pek çok kongre düzenlenmiş ve Yunan ilerleyişini durdurabilmek için bölge halkı tarafından önemli bir direniş sergilenmiştir. Bu süreçte halkın yanı sıra, kahramanlık ve cesurlukları sayesinde işgalci kuvvetlere karşı sayısız çatışmaya girmiş aydınlarımız da bulunmaktadır. Bu entelektüel kişiliğe sahip karakterlerden biri de Ruhi Naci Sağdıç'tır.

Aslında eğitimci bir kimliğe haiz olan ve iyi bir şair olarak da bilinen Ruhi Naci Sağdıç, Milli Mücadele yıllarında Ayvalık, Edremit, Balıkesir ve İzmir hattında düşman işgaline karşı örgütlenen kişiler arasında yer almış ve Kuva-yı Milliye'nin başarıya ulaşması için mühim faaliyetlerde bulunmuştur. Bu çalışmada, Ruhi Naci Sağdıç'n hayatı ve Milli Mücadele'nin her kademesinde olan eşsiz gayretlerine ve fedakârca olan hizmetlerine yer verilecektir. Yine bu çalışma hazırlanırken konuyla ilgili kaynaklar taranmış, Ruhi Naci Sağdıç ile ilgili eserlerden ve konuya dair yapılan benzer çalışmalardan faydalanılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Ruhi Naci Sağdıç, Milli Mücadele, Kuva-yı Milliye, Balıkesir.*

Ruhi Naci Sağdıç and His Place in the National Struggle

Abstract

Following the Armistice of Mondros, the Entente Powers, who wanted to take Anatolia from Turks, took action and actually started the occupation movements. The fire of the Turkish War of Independence, which will be waged with the desire to gain independence in the face of unfair occupations, was lit and armed defense was launched all over the country.

The city of Balıkesir is one of the important starting points of the National Struggle. Many congresses were held in Balıkesir for the organization of the National Struggle movement and a significant resistance was displayed by the people of the region in order to stop the Greek advance. In this process, besides the people, we also have intellectuals who have

entered into numerous conflict againsts the invading forces thanks to their heroism and bravery. One of the characters with this intellectual personality is Ruhi Naci Sağdıç.

In fact, Ruhi Naci Sağdıç who has an educational identity and is also known as a good poet, was among the people who organized against the enemy occupation on the Ayvalık, Edremit, Balıkesir and İzmir lines during the years of the National Struggle and carried out important activities for the success of the Kuva-yi Milliye.

In this study, Ruhi Naci Sağdıç's life and his unique efforts and self-sacrificing services at every level of the National Struggle will be discussed. Again, while this **study was being** prepared, resources related to the subject were scanned, and it was tried to benefit from the works about Ruhi Naci Sağdıç and similar studies on the subject.

Keywords: *Ruhi Naci Sağdıç, National Struggle, Kuva-yi Milliye, Balıkesir.*

Eminittin Çeliköz'ün Millî Mücadele'ye Dair Yazıları

Arş. Gör. Dr. Aydın GÜLER

Özet

Eminittin Çeliköz, 1893 yılında Balıkesir'de doğmuş bir eğitimcidir. 1916 yılında Darülfünun'da Felsefe Bölümü'nden mezun olmuştur. Aynı yıl yedek subay olarak asker olmuş, Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra terhis olarak Balıkesir'e gelmiştir. 1919 yılında Balıkesir Sultanisi'nde Türkçe öğretmenliği yapmaya başlamıştır.

İzmir'in işgalinden sonra yapılan Alaca Mescit toplantısına katılmış, Kuva-yı Milliye güçlerine katılmıştır. Millî Mücadele kapsamında Soma, İvrindi, Eskişehir ve Kastamonu'da bulunmuştur.

Millî Mücadele'nin mutlak bir zaferle sonuçlanmasından sonra Balıkesir'e dönen Eminittin Bey, kendisini adeta çocuklara adamıştır. Bu düşünceden hareketle Balıkesir'de Şehit Çocukları Yuvası'nı kuran Eminittin Bey, 1926'da Hasan Basri Çantay'ın buraya müdür olarak gelmesinden sonra öğretmenliğe geri dönmüştür. Nazilli ve Eskişehir'de öğretmenlik ve okul müdürlüğü görevlerini yürüttükten sonra 1929 yılında Balıkesir'e geri dönmüş ve dört yıl boyunca yayımlanacak olan Gençleryolu dergisini çıkarmaya başlamıştır. Söz konusu dönemde Balıkesir'in en önemli yayın organları olan Kaynak dergisinde ve Türk Dili gazetesinde de pek çok yazı yayımlamıştır.

Eminittin Çeliköz yukarıda da belirtildiği gibi Millî Mücadele'yi Balıkesir'de baştan sona kadar takip etmiş, cephelerde bulunmuş önemli bir eğitimcidir. İlerleyen dönemlerde milletvekilliği de yapmış olmasına ve dergilerde çokça yazısı bulunmasına rağmen kendini bir eğitimci olarak görmektedir.

Bu çalışmada Eminittin Çeliköz'ün kendini adadığı çocuklara Millî Mücadele'yi yazılarında nasıl anlattığının üzerinde durulacaktır. Söz konusu yazıların özellikle Gençleryolu ile Kaynak dergilerinde ve Türk Dili gazetesinde yayımlandığı göz önünde tutularak onun Millî Mücadele ile ilgili düşünceleri ve söylemleri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Gençleryolu, Kaynak, Türk Dili, Millî Mücadele*

Abstract

Eminittin Çeliköz is an educator who was born in Balıkesir in 1893. He graduated from the Department of Philosophy in Darülfünun in 1916. In the same year, he became a soldier as a reserve officer and came to Balıkesir as a demobilization after the Armistice of Mondros. He started to teach Turkish in Balıkesir High School in 1919. He participated in the Alaca

Mescit meeting held after the occupation of İzmir and joined the Kuvayi Milliye forces. He was in Soma, İvrindi, Eskişehir and Kastamonu within the scope of the National Struggle.

Returning to Balıkesir after the National Struggle ended with an absolute victory, Eminittin Bey devoted himself to children. Based on this idea, Eminittin Bey, who founded the Martyrs' Children's Home in Balıkesir, returned to teaching after Hasan Basri Çantay came here as the principal in 1926. After working as a teacher and school principal in Nazilli and Eskişehir, he returned to Balıkesir in 1929 and started publishing the journal *Gençleryolu*, which would be published for four years. During the said period, he published many articles in the most important publication organs of Balıkesir, *Kaynak* magazine and *Türk Dili* newspaper.

As mentioned above, Eminittin Çeliköz is an important educator who followed the National Struggle in Balıkesir from beginning to end and was on the fronts. Although he was also a deputy in the following periods and had many articles in magazines, he saw himself as an educator.

In this study, it will be focused on how Eminittin Çeliköz told the National Struggle to the children he devoted himself to in his writings. Considering that the articles in question were published especially in *Gençleryolu* and *Kaynak* magazines and *Türk Dili* newspaper, his thoughts and discourses on the National Struggle will be examined.

Key Words: *Gençleryolu, Kaynak, Türk Dili, National Struggle.*

Balıkesir Karasi Gazetesi'ne Göre Gayrimüslimlerden/Mübadillerin Emlâki

Prof. Dr. Kenan Ziya TAŞ

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın konusu Balıkesir Karasi Gazetesi'nde yer alan resmi ilanlardan hareketle Gayrimüslimlerden kalan emlâkın açık arttırma usulü ile satışı sürecinin değerlendirilmesidir. Osmanlı Devleti bünyesinde din ve etnik köken bakımından farklı toplulukları barındıran bir devlettir. Devletin dağılış sürecinde büyük toprak kayıpları yaşanmış ve Türk ve Müslüman nüfus kaybedilen topraklardan Anadolu'ya göç etmiştir. Osmanlı Devleti'nde Türk ve Müslüman nüfusun çoğunlukta olduğu Anadolu'da Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler azınlık olarak bulunmaktaydı. Bulundukları vilayetlerde bunlara ait taşınmaz mülkler mevcuttu. Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasından sonra çeşitli sebepler dolayısıyla hazineye kalmış olan gayrimüslimlere ait bazı mülklerin açık arttırma ile satışları yapılmıştır. Bu çerçevede Karasi vilayetinde de gayrimüslimlere ait hazineye kalan mülkler bulunmaktaydı. Vilayetin resmi gazetesi olan Karasi Gazetesi'nde bu mülklerin satış şartları ile ilgili pek çok resmi ilan duyurusu mevcuttur. Bu ilanlarda ihalenin yapılacağı tarih, ödeme şartlarının nasıl olacağı, taşınmaz malların cinsi, bulunduğu mevki ve eski sahibinin kim olduğu ile ilgili ayrıntılı bilgiler mevcuttur. Gazetede yer alan bu bilgilerden hareketle Balıkesir'de gayrimüslimlerden kalan mülklerin satışı sosyo-ekonomik açıdan değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Karasi, gazete, gayrimüslim, ilan, ihale.*

According to Balıkesir Karasi Newspaper, the Real Estate of Non-Muslims/Emigrants

Abstract

The subject of this study is the evaluation of the auction process of the real estate left by non-Muslims, based on the official announcements in the Balıkesir Karasi Newspaper. The Ottoman Empire was a state that contained different communities in terms of religion and ethnicity. The Ottoman Empire was a state that contained different communities in terms of religion and ethnicity. Devletin dağılış sürecinde büyük toprak kayıpları yaşanmış ve Türk ve Müslüman nüfus kaybedilen topraklardan Anadolu'ya göç etmiştir. In Anatolia, where the Turkish and Muslim population was the majority in the Ottoman Empire, Greeks, Armenians and Jews were minorities. There were immovable properties belonging to them in the provinces where they were located. After the War of Independence was won, some properties belonging to non-Muslims, which were left to the treasury for various reasons, were sold by auction. Within this framework, there were properties belonging to the treasury of non-Muslims in Karasi province. There are many official announcements regarding the sale conditions of these properties in the Karasi Newspaper, the official

newspaper of the province. In these announcements, there is detailed information about the date of the tender, how the payment terms will be, the type of immovable property, its location and who the former owner is. Based on this information in the newspaper, the sale of properties left by non-Muslims in Balıkesir has been evaluated from a socio-economic point of view.

Keywords: *Karasi, newspaper, non-Muslim, announcement, tender.*

Tasfiye Talepnamelerine Göre Mübadil Kadın ve Çocukların Balıkesir’de İskân Ettirilmesi (1923-1926)

Zümrüt ÜSKÜL

Doktora Öğrencisi Uludağ Üniversitesi

Özet

Lozan Barış Antlaşmasına bağlı olarak 30 Ocak 1923’de imzalanan Yunan ve Türk halklarının mübadelesine ilişkin sözleşmeye göre, Anadolu’da yaşayan Ortodoks Rumlar ile Rumeli’de yaşayan Müslüman Türklerin yer değiştirecekti. Karar neticesinde Anadolu’ya gelecek mübadillerin yaşadıkları yerdeki emlak, mülk ve arazileri tespit edilip mal kayıtları yapılacak ve bu malların değerleri saptanacaktı. Böylece gidecekleri yeni topraklarda, ne oranda mal sahibi olabileceklerinin belirlenmesi de sağlanacaktı. Tasfiye talepnameleri adı verilen bu belgeler, mübadillerin yanlarında getirecekleri en değerli belge niteliği taşımaktadır. Mübadillerin geldiği ve yerleştirildiği yerlerin belirlenmesi, geldikleri yerlerdeki emlak ve diğer menkullerinin kayıtlarının incelemesi açısından tasfiye talepnameleri büyük önem taşımaktadır. Başkanlık Osmanlı Arşiv belgelerine göre Balıkesir, merkezi bir konumda yer almasından dolayı mübadillerin sıklıkla yerleştirildiği bölgelerden biridir. Hem verimli arazisi hem de iklim ve coğrafyasından dolayı çok sayıda yerleşim yapılmıştır. Rum ve Türklerin yer değiştirme süreci içerisinde Türk halkı Yunanistan’ın dağlık bölgelerinden yollara çıkarak, Anadolu’ya gelebilmek için üstün bir çaba göstermiştir. Bu yolculukta hem erkeklere göre daha dayanıksız hem de korunmaya muhtaç olmaları sebebiyle en büyük zorluğu kadın ve çocuklar çekmiştir. Bu yüzden talepnamelere bağlı olarak Balıkesir’de göç ve iskân süreci çalışma boyunca kadın ve çocuk çerçevesinde değerlendirilecektir. Çalışma, tasfiye talepnameleri ışığı altında Balıkesir’de mübadil kadın ve çocukların mübadele süreci, nerede ve nasıl yerleştirildiğine ilişkin somut bilgileri elde etmeyi amaçlamaktadır. Bununla birlikte araştırmada tasfiye talepnamelerinin yanında ikinci el kaynaklardan yararlanılarak Balıkesir’e yapılan mübadele hakkında yeni bilgiler ortaya koymayı hedeflenmektedir. Sözleşme 30 Ocak 1923 günü imzalanmışsa da mübadelenin resmi boyutta yürürlüğe girmesi 1925 yılı ve sonrasında bulunduğu için çalışmanın yıl aralığı belgeler neticesinde 1923-1925 olarak belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: *Tasfiye Talepnamesi, Lozan Mübadili, Balıkesir.*

Settling of Exchanged Women and Children According to Liquidation Requests to Balıkesir (1923-1925)

Abstract

The Orthodox Greeks living in Anatolia and the Muslim Turks living in Rumeli were to be replaced, according to the agreement on the immigrant of Greek and Turkish peoples signed on 30 January 1923, depending on the Lausanne Peace Treaty. As a result of the decision, the real estates, properties and lands of the immigrants who will come to Anatolia were to be determined, the property records would be made and the values of these goods would be determined. In this way, it would be possible to determine how much property they could acquire in the new lands they would go to. These documents, called liquidation requests, are the most valuable documents that the immigrants will bring with them. Liquidation requests are of great importance in terms of determining the places where the immigrants came from and settled, and examining the records of their real estate and other movable properties in the places they came from. According to the Presidency Ottoman Archive documents, Balıkesir is one of the regions where the exchanged people are frequently settled due to its central location. Due to both its fertile land and its climate and geography, it has been settled many times. During the displacement process of the Greeks and Turks, the Turkish people set out from the mountainous regions of Greece and made a great effort to come to Anatolia. In this journey, women and children suffered the greatest difficulties, as they were both more vulnerable than men and in need of protection. Therefore, depending on the demands, the migration and resettlement process in Balıkesir will be evaluated within the framework of women and children throughout the study. The study aims to obtain concrete information about the exchange process of exchanged women and children in Balıkesir, where and how they are settled in the light of liquidation requests. In addition to the liquidation requests, second-hand sources will be used in the research and it is aimed to reveal new information about the exchange made in Balıkesir. The Convention was signed on 30 January 1923, but it took 1925 to enter into force. For this reason, the year range of the study was determined as 1923-1925 as a result of the documents.

Keywords: *Liquidation Request, Exchange of Lausanne, Balıkesir*

Milli Mücadele’de Savaştepeliler

Ramazan BALKAN

Afyon Lisesi

Özet

Savaştepe ilçesi; Osmanlı mülki idaresinde Balıkesir Kazası’na bağlı Giresun Nahiyesi olarak yer alır. Balıkesir’de yaşanan gelişmeler doğrultusunda Milli Mücadele’de yer almıştır. Bu dönemde Savaştepe’de; “Giresun Nahiyesi Müdafaa-i Hukuk Heyeti” ve “Giresun Milli Taburu” oluşturulmuş, Balıkesir kongrelerine delegeler gönderilmiştir.

Giresun Nahiyesi Müdafaa-i Hukuk Heyeti başkanlığını Arabacıade Hafız Ahmet Bey ve Giresun Milli Taburu kumandanlığını Bulgurcu Mehmet Efe yürütmüş, II. Balıkesir Kongresi’ne Giresun Nahiyesi delegesi olarak Hatip Mustafa Efendi katılmıştır.

Balıkesir yöresini inceleyen araştırmalarda Savaştepe’de Milli Mücadele’ye katkı sunan Arabacıade Hafız Ahmet Bey, Bulgurcu Mehmet Efe ve Hatip Mustafa Efendi hakkında bugüne kadar araştırma yapılmamıştır. Amacımız bu eksikliği gidermektir. Yine Savaştepe yöresinin gizli kalmış diğer kahramanları olan; Laz Hoca, Hacı Sarı, Kızılhisarlı Hacı Muharrem Efendi, Eğercili Küçük Mehmet Efe, Soğucaklı Mustafa Efendi, Karapınarlı Ferhat gibi şahısların Milli Mücadele’ye katkılarını ortaya çıkarmaktır.

Anahtar Kelimeler: *Milli Mücadele, Savaştepe, Kongre, Delege*

THE PEOPLE FROM SAVAŞTEPE IN THE NATIONAL STRUGGLE

Abstract

Savaştepe Town takes place as a district of Giresun that belongs to Balıkesir in the Civil Administration of Ottoman Empire. It took place in The National Struggle in Independence War in line with the developments in Balıkesir. In this period; “The Committee of Defence of Law Society” and “The National Battalion of Giresun” are constituted in Balıkesir and the delegates were sent to the Congress in Balıkesir. Arabacıade Hafız Ahmet Bey took place as the minister of The Committee of Defence of Law Society in Giresun and Bulgurcu Mehmet Efe commanded The National Battalion of Giresun. Hatip Mustafa Efendi attended the Second Congress of Balıkesir as the delegate of Giresun District.

In the researches that investigate Balıkesir region, it hasn’t been searched about Arabacıade Hafız Ahmet Bey, Bulgurcu Mehmet Efe and Hatip Mustafa Efendi who contributed in the The National Struggle so far. Our aim is to make up this deficiency and also to reveal the help of the other secret heroes of Savaştepe who has a lot of help in The

National Struggle such as; Laz Hoca, Hacı Sarı, Kızılhisarlı Hacı Muharrem Efendi, Eğercili Küçük Mehmet Efe, Soğucaklı Mustafa Efendi and Karapınarlı Ferhat.

Keywords: *National Struggle, Savaştepe, Congress, Delegate*

Tarihin ve Kültürün Buluştuğu Lezzet: Savaştepe Seferberlik  oreği

Mürsel SABANCI & Hümeysra EMER & Müfide KADIOğLU

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi

 zet

İnsanoğlunun en temel ihtiyaı olan beslenme, günümüzde fizyolojik ihtiyaın ötesinde çok daha fazla anlam ve işleve sahip haline gelmiştir. Öyle ki özellikle tüketim kültürü içerisinde yemek kültürü; üretim, tüketim ve dağıtım gibi olgular üzerinden değerlendirildiğinde, bugün pek çok dinamiki bünyesinde barındırır. Yemek kültürünün en önemli özelliği şüphesiz ki toplumların  deta kimliklerinin bir yansımasının olmasıdır. Bu nedenle yemek kültürü bir toplumu diğerlerinden ayırt eden en temel özelliklerden biridir. Bir toplumda üretilen ve tüketilen yemekler o toplumun tarihi, sosyo-ekonomik ve kültürel yapısının bir aynasıdır. Özellikle yöresel ve tarihi değere sahip yiyecekler bir toplumun kültür tarihi açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Balıkesir ilinin Savaştepe ilçesinde Sarıbeyler halkının Seferberlik  oreği bu bağlamda değerlendirilebilecek yiyeceklerden biridir. Milli Mücadele döneminde açlığın ve kıtlığın yaşandığı günlerde Seferberlik  oreği yöre halkının temel yiyeceği olmuştur. Bu besin uzun süre bayatlamaması, besleyici, lezzetli ve dayanıklı bir gıda olması nedeniyle o dönemlerde askerlerin de beslenme ihtiyaını karşılamıştır. Seferberlik  oreği bugün halen düğünlerde ve bayramlarda yöre halkı tarafından yapılan geleneksel bir yiyecek haline gelmiştir. Bugün Balıkesir Büyükşehir Belediyesi tarafından coğrafi işaret belgesi de alınan Seferberlik  oreği'nin bu vesile ile sürdürülebilirliğinin sağlanması hedeflenmiştir. Bu çalışmada nitel araştırma yönetimiyle, bugün halen varlığını sürdüren Sarıbeyler Seferberlik  oreği üzerine bir değerlendirme yapılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Sarıbeyler Seferberlik  oreği, Yemek Kültürü, Milli Mücadele, Kimlik, Coğrafi İşaret*

TASTE MEETS WITH HISTORY AND CULTURE: SAVAşTEPE SEFERBERLİK  OREğİ

Abstract

Today nutrition, which is the most basic need of human beings, has become much more meaning and function beyond the physiological need. So much so that the food culture, especially in the consumption culture, it contains many Dynamics when evaluated on the basis of phenomena such as production, consumption and distribution today. The most important feature of the food culture is undoubtedly that is a reflection of the identities of the societies. For this reason, food culture is one of the most basic features that distinguishes a society from others. Food produced and consumed in a society is a mirror

of that society's historical, socio-economic and cultural structure. In particular, foods with local and historical value have a very important place in the cultural history of a society. In the district of Balıkesir called Savaştepe, the food *Seferberlik Çöreği* made by the people living in Sarıbeyler can be considered in this context. During the days when hunger and famine existed in the National Struggle, *Seferberlik Çöreği* was the staple food of the local people. Since this food does not go stale for a long time and is a nutritious, delicious and durable food, it also met the nutritional needs of the soldiers at that time. *Seferberlik Çöreği* is still a traditional food made by local people at weddings and holidays. Today since its geographical indication certificate has been obtained by Balıkesir Metropolitan Municipality, it is aimed to ensure the sustainability of *Seferberlik Çöreği*. In this study, based on qualitative research method, it is aimed to make an evaluation on *Sarıbeyler Seferberlik Çöreği*, which still exists nowadays.

Keywords: Sarıbeyler Seferberlik Çöreği, Food Culture, National Struggle, Identity, Geographic Indication

Milli Mücadelede Karesi Sancağı Müftüleri

Prof. Dr. Mustafa ÖZSARI

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Mondros Mütarekesi'nin imzalandığı 30 Ekim 1918'den İzmir'in işgalden kurtarıldığı 9 Eylül 1922'ye kadar geçen sürede vatanın kurtulması için Anadolu Müslüman-Türk halkının verdiği olağanüstü mücadele, yakın tarihimizde *millî mücadele* olarak adlandırılmıştır. Millî mücadeleyi asker, bürokrat, siyaset adamı, din adamı, tüccar, eğitimci, gazeteci, sıradan insan vb. ayrımı yapılmaksızın herkesinden insanın toplu olarak iştirak ettiği vatan kurtarma ve bağımsızlık mücadelesi olarak yorumlamak mümkündür. Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğine verilen bu mücadeleye vatanını, dinini, memleketini, bağımsızlığını, namusunu, ailesini seven herkes bir şekilde katılmıştır. Bu mücadeleye en büyük desteği veren kesimlerden birisi de din adamlarıdır. Müftüler başta olmak üzere, vaizler, medrese hocaları, imamlar, hatipler vb. din büyükleri ve dini önderlerin Türk İstiklâl Savaşı'nın kazanılmasında önemli rol oynamışlardır. Türk İstiklâl Savaşı'nın önemli koordinasyon merkezlerinden birisi olan Balıkesir'de millî mücadelenin halk tarafından benimsenmesi, derinleşmesi ve gençlerin asker olarak cepheye gönderilmesi süreçlerinde Balıkesirli müftülerin ve din adamlarının ayrı bir yeri vardır. Balıkesir Müftüsü *Nennicizade Abdullah Efendi* başta olmak üzere; Bigadiç Müftüsü *Ali Şuurî Efendi*, İvrindi Müftüsü, Gönen Müftüsü *Şevket Efendi*, Balya Müftüsü *İsmail Hakkı Efendi* gibi Balıkesir kaza ve nahiyelerinde müftülük görevinde bulunan değerli din adamlarımız, hem işgalden önce hem de işgal esnasında Balıkesir halkının millî mücadelenin yanında yer alması ve bağımsızlık savaşımıza katkı vermesi için büyük bir çaba gösterişlerdir. Hatta bu mücadelede Balya Müftüsü *İsmail Hakkı Efendi*, gibi bazı değerli müftülerimiz şehit olmuştur. Buna karşılık Türk İstiklâl Savaşı'nda müftüler deyince çoğu kimsenin aklına, Maraş Müftüsü, Ankara Müftüsü ve Denizli müftüsü gelmektedir. Halbuki Balıkesir ve ilçelerinde görev yapan müftülerimiz, millî mücadeleye canlarıyla, kanlarıyla, bilgi ve birikimleriyle her türlü katkıyı sağlamalarına rağmen, genellikle unutulmuşlardır. Bu bildiride Türk istiklâl mücadelesinin önemli komuta-kontrol merkezlerinden birisi olan Balıkesir'de görevli müftülerimizin istiklâl mücadelesine katkıları ve onların verdikleri mücadelenin İstiklâl Harbi'nin kazanılmasındaki rolü üzerinde durulacaktır.

Anahtar kelimeler: milli mücadele, karesi sancağı, müftü, Balıkesir tarihi

MUFTIS OF KARESI SANJAK IN TURKISH INDEPENDENCE WAR

Abstract

The extraordinary struggle of the Anatolian Muslim-Turkish people for the liberation of the homeland from October 30, 1918, when the Armistice of Mudros was signed, to September 9, 1922, when Izmir was liberated from occupation, has been called the Independence War in our recent history . It is possible to interpret the national struggle as a struggle for liberation and independence in which people from all over the world participate collectively without distinction between soldiers, bureaucrats, politicians, clerics, merchants, educators, journalists, ordinary people, etc. In this struggle led by Gazi Mustafa Kemal Pasha, everyone who loves his homeland, religion, country, independence, honor and family has participated in some way. One of the groups that give the greatest support to this struggle is the clergy. Muftis, preachers, lecturers, imams, etc. religious elders and religious leaders, especially the mufti, played an important role in winning the Turkish War of Independence.

In Balıkesir, one of the important coordination centers of the Turkish War of Independence, the muftis and clergy of Balıkesir have a special place in the processes of adopting and deepening the national struggle by the people and sending young people to the front as soldiers. Balıkesir Mufti *Nennicizade Abdullah Efendi* in particular; Our esteemed clergy such as Bigadiç Mufti *Ali Şuurî Efendi*, İvrindi Mufti, Gönen Mufti *Şevket Efendi*, Balya Mufti *İsmail Hakkı Efendi*, who served as muftis in the districts and nahiyes of Balıkesir, made a great effort for the people of Balıkesir to take part in the national struggle and contribute to our war of independence both before and during the occupation. In fact, in this struggle, some of our valuable muftis such as Balya Mufti *İsmail Hakkı Efendi* were martyred. On the other hand, when the muftis are mentioned in the Turkish War of Independence, most people think of the Mufti of Marash, the Mufti of Ankara and the Mufti of Denizli. However, our muftis working in Balıkesir and its districts have been generally forgotten despite making all kinds of contributions to the national struggle with their lives, blood, knowledge and knowledge. In this declaration, the contributions of our muftis working in Balıkesir, one of the important command-and-control centers of the Turkish independence struggle, to the struggle for independence and the role of their struggle in winning the War of Independence will be emphasized.

Key words: national struggle, karesi sanjak, müftis, history of balıkesir

Lozan Barış Konferansı'nın Kesintiye Uğradığı Dönemde, Atatürk'ün Balıkesir Ziyareti

Zülfer ERDEM & Ebrar KARABULUT

Altıeylül Bilim ve Sanat Merkezi

Özet

1923 yılına gelindiğinde, uzun süren savaş yılları sona ermiş ve Anadolu'daki sis bulutu ortadan kalkmıştı. Sis bulutu kalktığına görünen, harap bir Anadolu, yorgun bir halk, ekonomik sıkıntılar ve çözülmesi gereken daha pek çok sorundu. Mustafa Kemal Atatürk ya da halkının ona verdiği isimle Gazi Paşa, Millî Mücadele'nin ardından Yeni Türkiye'yi inşa etmek için bir kalkınma hamlesi başlatmış ve bu kapsamda halk ile doğrudan temasa geçip onları dinlemek, diyalog kurup fikir alışverişinde bulunmak, Anadolu ve halkın durumunu tespit ederek alınması gereken önlemleri planlamak ve yapılacak yenilikleri halka anlatmak için de zaman zaman yurt gezilerine çıkmıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün yurt içi gezilerinden birisi de 6-11 Şubat 1923 tarihlerinde gerçekleşen Balıkesir ziyaretidir. Bu ziyareti bizim açımızdan önemli kılan gelişmelerden biri 6 Şubat 1923'te Balıkesir'e gelen Gazi Paşa'nın, 7 Şubat 1923 Çarşamba günü, öğle namazını büyük bir cemaatle Paşa Camii şerifinde (Fatih Sultan Mehmed'in veziri Zağnos Paşa tarafından yaptırılan camidir) kıldıktan sonra minbere çıkarak halka hutbe irad etmesi iken bir diğer gelişme ise bu ziyaretin 4 Şubat 1923 tarihinde Lozan Konferansı görüşmelerinin kesilmesinden hemen sonra gerçekleşmiş olmasıdır. Peki bu ziyaret Gazi Paşa'nın Balıkesir'e gelmesinden iki gün önce 4 Şubat 1923 tarihinde gerçekleşen Lozan Konferansı görüşmelerinin kesilmesi ile bağlantılı mıdır? Yoksa Gazi Paşa'nın Balıkesir'e gerçekleşen bu ilk ziyaretinin başka bir amacı mı vardır? Bu çalışmada bu sorunun cevabı tarihsel bağlamı içinde araştırılacak ve Nutuk başta olmak üzere, o günün gazetelerine, birinci elden kaynaklara ve konu üzerinde yapılmış çalışmalara yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Atatürk, Lozan, Balıkesir, Yurt Gezisi, Bağlamsallaştırma*

Atatürk's Visit To Balıkesir In The Period When The Lausanne Peace Conference Is Suspended

Abstract

By 1923, the long war years were over and the fog cloud in Anatolia had disappeared. When the fog cleared, it was a devastated Anatolia, a tired people, economic troubles and many other problems that needed to be solved. Mustafa Kemal Atatürk, or Gazi Pasha as his people gave him the name, started a development move to build the New Türkiye after the National Struggle, and in this context, directly contacting and listening to the people,

establishing dialogue and exchanging ideas, determining the situation of Anatolia and the people, he also went on country visits from time to time to plan the measures to be taken and to explain the innovations to be made to the public. One of Mustafa Kemal Atatürk's city visits was the Balıkesir visit, which took place on 6-11 February 1923. One of the developments that made this visit important for us was that Gazi Pasha, who came to Balıkesir on February 6, 1923, performed the noon prayer with a large congregation on Wednesday, February 7, 1923, at the Pasha Mosque (the mosque built by Zagnos Pasha, the vizier of Fatih Sultan Mehmed). Then, he went up to the pulpit and delivered a sermon to the public. Another development was that this visit took place on February 4, 1923, right after the Lausanne Conference negotiations were suspended. So, was this visit related to the cessation of the Lausanne Conference negotiations, which took place on February 4, 1923, two days before Gazi Pasha came to Balıkesir? Or did this first visit of Gazi Pasha to Balıkesir have another purpose? In this study, the answer to this question will be investigated in its historical context and the newspapers of the day, first-hand sources and studies on the subject, especially the Nutuk, will be included.

Keywords: *Atatürk, Lausanne, Balıkesir, Nationwide visits, Contextualization*

Türk İstiklal Harbi'nde Balıkesir'in Rolü ve Önemi; Arşiv Belgeleri Işığında Balıkesir'de Direnişin Gelişimi ve Etkileri (1919-1920)

Mustafa Caner AYGÜN

Özet

Türk İstiklal Harbi'nin gelişmesi ve büyük bir zaferle sonuçlanmasında önemli bir yere sahip olan Balıkesir aynı zamanda denizleri ve karaları bağlayan stratejik konumu nedeniyle tarih boyunca kritik bir role sahip olmuştur. Balıkesir kuzeyinde Çanakkale ve Marmara Boğazlarına, güneyinde İzmir'e, doğusunda Bursa üzerinden İç Anadolu bölgesine geçiş sağlayan arazi yapısı ile Anadolu'ya geçiş için son derece elverişlidir. Mondros Mütarekesi ile 1'inci Dünya Savaşıdan mağlup ayrılan Osmanlı Devleti, mütareke şartlarınca orduları terhis edilmiş, silahları ellerinden alınmış ve iskelet halinde bırakılmıştır. Bu olumsuz şartlar altında 15 Mayıs 1919'da İzmir'in Yunanlılarca işgali ile Kuvayı Milliye ortaya çıkmıştır. Kuvayı Milliye birliklerinin daha etkili olmaları için başta askerler olmak üzere mülki amirlerinde desteğiyle Balıkesir halkından gelen yardımlar vasıtasıyla Yunanlılara karşı mücadele edilmiştir. Kuvayı Milliye birliklerinin daha etkili olmaları, karışıklıkların önüne geçilmesi için Bergama Baskınından sonra merkez İzmir olmak üzere üç cephe olarak düzenlenmiştir, bunlar İzmir Kuzey, Doğu ve Güney cepheleridir. Balıkesir, İzmir Kuzey cephesi olarak türlü türlü yokluklara rağmen 22 Haziran 1920 tarihine kadar Yunanlıların işgallerini İç Anadolu'ya kadar genişletmelerine engel olmuş, Türk ordusunun toparlanması ve TBMM'nin açılması için kritik bir zamanı sağlamıştır. Askeri faaliyetlerin sevk ve idaresi kadar sivil bir otorite hüviyetinde olarak Osmanlı Devlet otoritesinin tam anlamıyla sağlanamadığı 1919-1920 yılları içerisinde toplanan Balıkesir Kongreleri, Heyet-i Temsiliye ile işbirliği içerisinde siyasi bir otoritenin teşkiline de yardım etmiştir. Bu otorite daha sonra TBMM ile tecessüs etmiştir.

Çalışmamızda başta Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı Arşivi, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivi belgeleri olmak üzere yayımlanmış belgeler, hatırat ve araştırma gibi çalışmalar ışığında Balıkesir'in Milli Mücadele'de rolü ve önemi askeri ve siyasi açılardan değerlendirilmeye çalışılacaktır. Sunum esnasında haritalar etkin olarak kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Kuvayı Milliye, Kongreler, Milli Mücadele*

The Role and Importance of Balıkesir in the Turkish War of Independence; The Development and Effects of the Resistance in Balıkesir in the Light of Archive Documents (1919 - 1920)

Abstract

Balıkesir, which has an important place in the development of the Turkish War of Independence and its conclusion with a great victory, has also had a critical role throughout history due to its strategic location connecting the seas and the land. Balıkesir is extremely convenient for the transition to Anatolia with its land structure that provides passage to the Dardanelles and Marmara Straits in the north, Izmir in the south, and the Central Anatolia region through Bursa in the east. The Ottoman Empire, which was defeated in the 1st World War with the Armistice of Mudros, was demobilized under the terms of the armistice, their weapons were taken from them and left as a skeleton. Under these adverse conditions, the Kuvayi Milliye emerged with the occupation of Izmir by the Greeks on May 15, 1919. In order for the Kuvayi Milliye units to be more effective, a struggle was fought against the Greeks with the help of the people of Balıkesir with the support of the military chiefs, especially the military. In order for the Kuvayi Milliye units to be more effective and to prevent confusion, after the Bergama Raid, it was organized as three fronts, the center being Izmir, these are Izmir North, East and South fronts. Balıkesir, as the İzmir Northern front, prevented the Greeks from expanding their occupation to Central Anatolia until 22 June 1920, despite all kinds of absences, and provided a critical time for the Turkish army to recover and the TBMM to open. Balıkesir Congresses, which were gathered in the years 1919-1920, when the Ottoman State authority could not be fully achieved as a civilian authority as well as the conduct and administration of military activities, also helped to establish a political authority in cooperation with the Representative Committee. This authority later became established with the Turkish Grand National Assembly. In our study, the role and importance of Balıkesir in the National Struggle will be evaluated in terms of military and political aspects, in the light of published documents, memoirs and research, especially the Archives of the General Staff Military History and Strategic Studies Presidency, the State Archive of the Presidency of the Republic of Turkey. Maps will be used effectively during the presentation.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, National Forces, Congresses, National Struggle*

Balıkesir ve Ayvalık Türk Ocaklarının Faaliyetleri (1923-1931)

Prof. Dr. Şeniz ANBARLI BOZATAY & Burak YAVAŞAN

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Resmi olarak 1912 yılında kurulan Türk Ocakları, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılma sürecinde imparatorluğu kurtarma düşüncelerinden biri olan Türkçülüğün teşkilatlanmasında çok önemli bir yere sahiptir. Mütareke döneminde, ocakların faaliyetleri kesintiye uğramış olsa da milli mücadelenin sona ermesinden sonra Türk Ocakları, ülke genelinde şubeler açarak tekrardan teşkilatlanma yoluna gitmiştir. 1923 yılı itibarıyla Türk Ocaklarının ikinci dönemi başlamış ve kapatıldığı yıl olan 1931'e kadar faaliyetlerini sürdürmüştür.

Bu çalışma, Milli Mücadele sonrasında Balıkesir vilayeti ve ilçelerinde açılan Türk Ocaklarını konu almaktadır. Balıkesir'in birçok ilçesinde Türk Ocağı açılmasına rağmen bu ocaklardan bazıları hakkında sınırlı bilgiye ulaşıldığından bu çalışmanın odak noktasını, 1923 yılında kurulan Ayvalık Türk Ocağı ve 1926 yılında kurulan Balıkesir Türk Ocağı oluşturmaktadır.

Balıkesir Türk Ocağı; ulusal, ekonomik, toplumsal ve sağlık konularında konferanslar vererek halkı aydınlatmıştır. Ayrıca tiyatro, köycülük, toplum ve ziraat gibi konularda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Konferanslar, müsamereler, kurslar düzenlemek; kültür, sanat, spor, kütüphane, eğitim, köycülük ve sağlık konularında çalışmalar yapmak; devrimlerin halka anlatılması ve kabulü gibi faaliyetlerde bulunan Ayvalık Türk Ocağı, yaptığı etkin çalışmalarıyla Türk Ocakları şubeleri arasında öne çıkmıştır. Balıkesir Türk Ocağı ve Ayvalık Türk Ocağı, ekonomik faaliyetlerde de bulunmuştur.

Bu çalışmanın amacı; Balıkesir ve Ayvalık başta olmak üzere Balıkesir ve ilçelerinde faaliyet gösteren Türk Ocaklarının yürüttüğü çalışmaların ve faaliyetlerin incelenerek değerlendirilmesidir.

Anahtar Kelimeler: *Türk Ocakları, Türkçülük, Balıkesir, Ayvalık*

Activities of Balıkesir and Ayvalık Turkish Hearts Activities of Balıkesir and Ayvalık Turkish Hearts (1923-1931)

Abstract

The Turkish Hearths, which were officially established in 1912, have a very important place in the organization of Turkism, which was one of the ideas of saving the empire during the disintegration of the Ottoman Empire. Although the activities of the hearths

were interrupted during the armistice period, after the end of the national struggle, the Turkish Hearths reorganized by opening branches throughout the country. As of 1923, the second period of the Turkish Hearths started and continued its activities until 1931, the year it was closed.

This study is about the Turkish Hearths opened in Balıkesir province and districts of Balıkesir after the National Struggle. Although Turkish Hearths were opened in many districts of Balıkesir, the focus of this study is Ayvalık Turkish Hearth, which was established in 1923, and Balıkesir Turkish Hearth, which was established in 1926, as there is limited information about some of these quarries.

Balıkesir Turkish Hearth; He enlightened the public by giving conferences on national, economic, social and health issues. In addition, various studies were carried out on subjects such as theatre, peasantry, society and agriculture. Organizing conferences, shows, courses; to carry out studies on culture, art, sports, library, education, ruralism and health; Ayvalık Türk Ocağı, which carries out activities such as explaining and accepting the revolutions to the public, has come to the fore among the Turkish Hearths branches with these effective works. Balıkesir Turkish Hearth and Ayvalık Turkish Hearth also engaged in economic activities.

The aim of this study; It is the examination and evaluation of the studies and activities carried out by the Turkish Hearths operating in Balıkesir and its districts, especially in Balıkesir and Ayvalık.

Anahtar Kelimeler: *Turkish Hearths, Turkism, Balıkesir, Ayvalık*

Zağanos Paşa Vakfı'na İlişkin Arşiv Belgelerine Yansıyan Problemler

Doç. Dr. Nevzat SAĞLAM

Özet

Fatih Sultan Mehmed'in vezîriâzamı Zağanos Mehmed Paşa, vakıf eseri olarak Balıkesir'de cami, imarethane, hamam, türbe, bedesten ve muvakkithaneden oluşan bir külliye yaptırmıştır. 866/1462 senesinde düzenlenen vakfiyeye göre, Balıkesir ve Manisa'da birçok gayrimenkulün gelirlerini bu vakfa tahsis etmiştir. Zağanos Mehmed Paşa'nın tevliyetini kendi evlatlarına bıraktığı vakfın mütevellileri arasında cinayete varan boyutta mücadeleler yaşanmıştır. Müstesna vakıflardan iken, sonraki yıllarda bu statüsünün değiştirilmesi üzerine vakıf mütevellileriyle resmi kurumlar arasında anlaşmazlıklar ve problemler ortaya çıkmıştır. Vakıf köylüleriyle mütevelliler ve ehl-i örf arasında mahkemeye intikal eden olaylar olmuştur. 1897 senesinde Balıkesir'de meydana gelen depremde yıkılan cami, türbe ve mektebin yeniden inşası ile ilgili tartışmalar ve şikâyetler arşiv belgelerinde yer almıştır. Bu çalışmada Zağanos Mehmed Paşa Evkafına dair meseleler ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Zağanos Mehmed Paşa, Balıkesir, Vakıf, Arşiv Belgesi, Mütevellî, Vezîriâzam.*

Abstract

Zaganos Mehmed Pasha, the grand vizier of Mehmed the Conqueror, had a complex consisting of a mosque, almshouse, bath, tomb, covered bazaar and time-limit house built in Balıkesir as a foundation work. He allocated the revenues of many real estates in Balıkesir and Manisa to this foundation, according to the endowment in 866/1462. There were struggles up to murder among the trustees of the foundation, in which Zağanos Mehmed Pasha left his inheritance to his own children. While it was one of the privileged foundations, disagreements and problems arose between the foundation trustees and official institutions after this status was changed in the following years. There have been incidents between foundation villagers, trustees and local administrators that went to court. Discussions and complaints about the reconstruction of the mosque, tomb and school, which were destroyed in the earthquake that occurred in Balıkesir in 1897, took place in the archive documents. In this study, the issues related to Zağanos Mehmed Pasha Foundation are discussed.

Key Words: *Zaganos Mehmed Pasha, Balıkesir, Foundation, Archive Documents, Foundation Manager, Grand Vizier*

Geçmişten Günümüze Balıkesir’de Kurulan Başlıca Vakıfların Hukuki Rejimleri

Dr. Öğr. Üyesi Aytuğ Ceyhun ÇAKIR

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Tarihsel gelişim içerisinde birbirinden farklı tanımlar bulunmakla birlikte, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu bağlamında vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır. Kurumun temelinde ise toplumdaki bireysel ve kamusal ihtiyaçların karşılanmasına katkıda bulunma, böylelikle vakfedenin manevi arzusunu da insan hayatının süresiyle sınırlı olmaksızın gerçekleştirebilme düşüncesi yatar. İslam tarihinde teşvik edilerek yaygınlık kazanmasına imkân tanınan vakıflar, vakfedenin hayır işleme arzusunun yanı sıra, Devlet’in kamu hizmeti niteliğini taşıyan din, eğitim, bayındırlık, sağlık gibi alanlarda da faaliyet gösterilmesini sağlamıştır. Bu itibarla, Osmanlı İmparatorluğu’ndan günümüze kadar birçok vakıf kurulmuş ve idare edilmiştir. Çalışmamızda, Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün arşiv kayıtlarına göre, günümüz Balıkesir idari sınırları içerisinde kalan başlıca vakıflar, kronolojik olarak ele alınmıştır. Bu kapsamda, anılan vakıfların tâbi oldukları hukuki rejimin belirlenmesi, yürürlükte olan hukukun değerlendirilmesiyle mümkündür. Zira vakıflar hukukunda da tarihsel süreç boyunca hukuk bilimindeki diğer alanlarda olduğu gibi esaslı değişiklikler olmuştur. İslam hukukunun etkisi altındaki Osmanlı İmparatorluğu Dönemi’ni takiben Cumhuriyet Dönemi yasal düzenlemeleri pozitif hukukumuza yön vermiştir. Vakıfların kuruluşu, yapısı ve denetimi de tabiatıyla bu değişikliklerden etkilenmiş, aynı zamanda vakfedenin iradesi de vakfın işleyişinde esas alınmıştır. Bu bakımdan, Balıkesir’de kurulan vakıflar da gerek tarihsel yönüyle şehrin sosyal ve kültürel birikimine sağladıkları katkılarla gerekse tâbi oldukları hukuki rejim açısından incelemeye değerdir.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Vakıf, Vakıflar Hukuku, Türk Medeni Kanunu, Vakıflar Kanunu.*

Legal Regimes of Primary Foundations Which were Founded in Balıkesir from Past to Present

Abstract

Although there are some definitions different from each other in the historical development, within the context of Turkish Civil Code numbered 4721, the foundations are the collections of goods in the status of a legal entity formed by real persons or legal entities dedicating sufficient goods and rights for a particular and permanent purpose. The term of foundation fundamentally aims a contribution to satisfy individual and communal needs in a society, and in this way, immaterial requests of the founder can be made real

without a lifetime restriction as well. Foundations that were supported and enabled to be gained wide currency in Islamic history, provided an opportunity for the state to supply public services such as related to religion, education, construction, or healthcare, in addition to major desire of the founder which was called charity. In this respect, since the Ottoman Empire, several foundations were established and conducted. In this study, primary foundations of Balıkesir, which is based on archival records of the Directorate General of Foundations, are examined chronologically. Within this scope, determination of the law related to these foundations depends on a comprehensive consideration of the law in force. Because along the historical process, like in the other fields of law, essential amendments occurred in foundations law as well. Following the era of the Ottoman Empire which was under the influence of Islamic law, legal regulations of the republic period dominated our positive law. The establishment, structure and auditing of foundations naturally were affected by these amendments, on the other hand will of the founder were decisive for the operation of a foundation. In this regard, Balıkesir foundations are worth considering both in terms of their contributions to the social and cultural background of the city historically, and from the point of their legal regimes.

Keywords: *Balıkesir, Foundation, Law of Foundations, Turkish Civil Code, Code of Foundations.*

Türk Dili Gazetesi'ne Göre 6 Eylül Kurtuluş Günü Kutlamaları (1932-1942)

Sema ODACIL & Elif DESTAN DUĞALI

Yüksek Lisans Öğrencileri, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi

Özet

30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi ile İtilaf Devletleri ülkenin birçok noktasını işgal etmek için önemli bir güç kazanmıştır. İşgallere karşı teslimiyetçi bir tutum sergileyen İstanbul Hükümeti yerine Anadolu halkı, çeşitli cemiyetler etrafından toplanarak Kuvay-ı Milliye'yi oluşturmuşlardır. 30 Haziran 1920'ye kadar Balıkesir; Alaca Mescit ve Okuma Yurdu'nda düzenlediği toplantılarla Batı Anadolu'daki direnişin merkezi haline gelmiş ve düzenlenen kongrelerle Kuvay-ı Milliye hareketinin kurumsallaşmasına vesile olmuştur.

30 Haziran'da başlayan Yunan İşgali sırasında Kaymakam İbrahim Ethem Akıncı önderliğinde başlayan çete faaliyetleri kısa sürede tüm Balıkesir'e yayılmış Yunan kuvvetlerine ağır kayıplar yaşatmıştır. 1922 Temmuz'unda Milli ordunun Yunanlılara karşı zaferler kazandığı haberinin alınması üzerine harekete geçen Milli Müfrezeler, kısa sürede örgütlenerek sırasıyla; Sındırgı, Dursunbey, Bigadiç ve Balıkesir'i düşman işgalinden kurtarmışlardır. 6 Eylül 1922'de kazanılan bu zafer doğrultusunda Balıkesir şehri düşman işgalinden kurtarılmış ve bu şanlı gün sonraki yıllarda Kurtuluş Günü olarak kutlanmaya başlanmıştır.

Çalışmamızın ana konusunu oluşturan Kurtuluş Günü kutlamaları için 6 Eylül tarihinden günler önce bir kutlama komitesi oluşturulmuş ve o gün yapılacak olan program için çalışmalar yürütülmüştür. 6 Eylül sabahı Cumhuriyet Meydanı'nda başlayan kutlamalar esnasında 21 pare top atışıyla birlikte tören alanında şehrin kurtuluşu canlandırılarak Balıkesir halkına duygu dolu anlar yaşatılmıştır. Gündüz programı resmi geçit ve Halk Evi'nde yapılan konuşmalar ile son bulmuştur. Gece Balıkesir'de bir fener alayı tertip edilmiş, buna ek olarak şehrin her tarafı ışıklarla aydınlatılmıştır. Günün son etkinliği ise halk evinde oynanan piyesler olmuştur. Kurtuluş gününü hatırlatan bu piyeslere yoğun katılım sağlanmıştır. Ulus bilincinin oluşmasına büyük katkı sağlayan 6 Eylül Kurtuluş günü kutlamalarını değerlendirmek için Balıkesir'de dönemin siyasi, sosyal ve kültürel hayatının merkezinde yer alan Türk Dili gazetesi seçilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Türk Dili, Kurtuluş Günü, Kutlama*

Abstract

With the Armistice of Mudros signed on October 30, 1918, the Entente Powers gained a significant power to occupy many points of the country. Instead of the Istanbul

Government, which showed a submissive attitude towards the occupations, the Anatolian people gathered around various societies and formed the Kuvay-ı Milliye. Balıkesir until 30 June 1920; It became the center of the resistance in Western Anatolia with the meetings it held in Alaca Mescit and Okuma Yurdu, and it was instrumental in the institutionalization of the

Kuvay-ı Milliye movement with the congresses held. The gang activities that started under the leadership of District Governor İbrahim Ethem Akıncı during the Greek Occupation that started on 30 June inflicted heavy losses on the Greek forces spread all over Balıkesir in a short time. The National Detachments, which took action upon receiving the news that the National Army had won victories against the Greeks in July 1922, organized in a short time and respectively; They saved Sındırgı, Dursunbey, Bigadiç and Balıkesir from enemy occupation. In line with this victory on September 6, 1922, the city of Balıkesir was liberated from enemy occupation and this glorious day began to be celebrated as Independence Day in the following years.

For the Liberation Day celebrations, which is the main subject of our work, a celebration committee was formed days before September 6 and studies were carried out for the program to be held that day. During the celebrations that started in Cumhuriyet Square on the morning of September 6, the liberation of the city was revived in the ceremony area with the shooting of 21 guns, and the people of Balıkesir experienced emotional moments. The daytime program ended with the official parade and speeches at the People's

House. A lantern procession was organized in Balıkesir at night, and in addition, all parts of the city were illuminated with lights. The last activity of the day was the plays performed in the public house. There was a great participation in these plays, which reminded of the Independence Day. Türk Dili newspaper, which was at the center of the political, social and cultural life of the period in Balıkesir, was chosen in order to evaluate the celebrations of September 6, Independence Day, which contributed greatly to the formation of nation consciousness.

Key Words: *Balıkesir, Turkish Language, Independence Day, Celebration*

Balıkesir ve Çevresinde Kuraklık Analizi ve Eğilim Durumunun Belirlenmesi

Prof. Dr. Murat KARABULUT & Öğr. Gör. Dr. Yakup KIZILELMA

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Özet

Yerkürede farklı zamansal ölçeklerde iklim değişiminin boyutu ve frekansının belirlenmesi, ekosistemin sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Son yıllarda küresel ölçekte ciddi çevresel sorunların başında küresel ısınma ve bunun önemli sonuçlarından biri olan kuraklık fenomeni ortaya çıkmıştır. Küresel ısınmanın, birçok doğa kaynaklı afetin meydana gelmesinde doğrudan etkisi olduğu bilinmektedir. Söz konusu afetler içerisinde belki de en yavaş gerçekleşen ve fark edilmesi zaman alan en önemli afet, kuraklıktır. Bu nedenle kuraklığın küresel boyutunun yanı sıra lokal ölçekteki durumunun izlenmesi, çıkabilecek afetin boyutunu minimize etmek açısından önemlidir. Kuraklık, herhangi bir alandaki suyun ontolojik durumundan daha çok uzun yıllar gerçekleşen ortalama yağış değerlerinden saparak azalmasını ifade etmektedir. Bu açıdan kuraklık salt suyun yetersizliğiyle sonuçlanmamaktadır. Ayrıca önemli sosyo-ekonomik problemleri beraberinde getirebilmektedir. Türkiye gibi kuraklığa karşı hassas ve ekonomisinin büyük oranda tarımsal üretime bağlı olan ülkelerde, kurak dönemin başlangıç ve bitişini, şiddeti ve frekansının bilinmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada, 1960-2021 ölçüm periyodunda Balıkesir ve çevresinde uzun yıllar meteorolojik ölçüm yapılan istasyonlardan elde edilen iklim verileri kullanılarak kuraklık durumu ve bu kuraklığın eğilim durumu belirlenmiştir. Çalışmada, kuraklık durumunu ortaya koymak için Standardize Yağış (SPI), Normalin Yüzdesi (PNI) ve Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Savaşım Sözleşmesi kuraklık indisleri (AI) kullanılmıştır. Buna göre çalışma alanı çevresinde önemli düzeyde kuraklıklar gerçekleşmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Kuraklık Analizi, SPI, PNI*

Drought Analysis and Determining the Trends in Balıkesir and Its Surroundings

Abstract

Determining the size and frequency of climate change at different temporal scales in the world has great importance for the sustainability of the ecosystem. As serious environmental problems on a global scale, global warming and the drought phenomenon, which is one of the important consequences, have emerged in recent years. It is already known that global warming has direct impacts on the occurrence of many natural disasters. Among such disasters, perhaps the most important disaster that occurs slowly and takes time to be noticed is drought. For this reason, it is important to monitor the

global dimension of drought as well as its condition on a local scale to minimize the size of the disaster that may occur. Drought refers to decreased water in any area by deviating from the ontological state of water, rather than the average precipitation values that occur for many years. In this respect, drought does not result in a mere shortage of water but can also bring along important socio-economic problems. It is necessary to know the beginning and end of dry periods, their severity, and their frequency in countries like Turkey, which are sensitive to drought and whose economy is largely dependent on agricultural production.

Drought and the trend of drought were determined in the present study by using the climate data obtained from the stations where meteorological measurements were made for many years in and around Balıkesir during the 1960-2021 measurement period. The Standardized Precipitation (SPI), Percent of Normal (PNI), and United Nations Convention to Combat Desertification drought indices (AI) were used in the study to uncover the drought situation. In this respect, significant droughts occurred around the study area.

Keywords: *Balıkesir, Drought Analysis, SPI, PNI*

Doğal ve Kültürel Miras Elemanı Olan Zeytin ve Zeytinyağı Üretim Mekanlarının Alternatif Turizm Rotasına Dönüştürülmesi: Balıkesir Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Sinem TAPKI

Bursa Teknik Üniversitesi

Özet

Akdeniz Bölgesindeki "zeytin ve zeytin kültürü" tarihsel süreç içerisinde önemli etkileşim unsurlarından biridir. Bölgede zeytin ağacı ve zeytinyağı üretimi, kimlik öğelerindendir. Zeytin, mitoloji, sanat, simgesel anlam, teoloji, sağlık gibi bir çok alanda önemli bir üründür. Çalışma "zeytin kültürü", "kültürel miras" ,"alternatif turizm rotası" kavramları üzerinden irdelenip Balıkesir Ayvalık-Burhaniye (Edremit) coğrafyası üzerinden ilişkilendirilip somut bir rota çalışılmıştır. Rota üzerinde; zeytinliklerde çiftliklerin kurulup hasat-zeytin yetiştirme-zeytinyağı üretimi ile ilgili turistlere zeytin ve zeytinyağını deneyimletmek, tadım merkezleri oluşturmak, gastronomi turizmi açısından bölgeyi ele almak, satış alanlarının tespiti ve tasarımı yapmak ve teorik eğitimi vermek önerilmiştir. Bu önerilerin, bölgenin kentsel imajının olumlu yönde etkileyeceği öngörülmektedir. Bu çalışmanın amacı, Balıkesir ilinde önemli bir doğal miras değeri olan zeytin ve kültürel miras değeri zeytinyağı üretim mekanlarının (işlikler, yağhaneler) turizm odaklı gelişimi ile kimliklerinin korunup sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır. Bu çalışmada, yeniden işlevlendirilen, atıl durumda olan veya kullanılan zeytinyağı üretim mekanları, zeytinlikler ve anıt zeytin ağaçları kurgulanan "zeytin rotası" temalı alternatif turizm rotası boyutuyla bölge odak noktası haline gelmektedir. Oluşturulan zeytin rotası sayesinde, kültürel mirasın sürekliliği sağlanıp gelecek nesillere aktarılmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Üretim Mekanı, Zeytin, Zeytinyağı, Balıkesir, Zeytin Rotası*

Transforming Olive and Olive Oil Production Sites, which are Natural and Cultural Heritage Elements, into an Alternative Tourism Route: The Example of Balıkesir

Abstract

The "olive and olive culture" in the Mediterranean Region is one of the important interaction elements in the historical process. Olive tree and olive oil production are among the identity elements of the region. Olive is an important product in many fields such as mythology, art, symbolic meaning, theology and health. In the study, a concrete route was studied by examining the concepts of "olive culture", "cultural heritage", "alternative tourism route" and relating it through the geography of Balıkesir Ayvalık-Burhaniye (Edremit). On the route; It has been proposed to establish farms in olive groves, to enable tourists to experience olive and olive oil related to harvesting-olive cultivation-

olive oil production, to create tasting centers, to deal with the region in terms of gastronomic tourism, to determine and design sales areas and to provide theoretical training. It is envisaged that these proposals will positively affect the urban image of the region. The aim of this study is to protect and sustain their identities through tourism-oriented development of olive and cultural heritage value olive oil production areas (workshops, oil mills), which are an important natural heritage value in Balıkesir province. In this study, the region becomes the focal point of the alternative tourism route with the theme of "olive route", where olive oil production areas, olive groves and monumental olive trees are constructed that are re-functioned, idle or used. Thanks to the olive route created, the continuity of the cultural heritage will be ensured and transferred to future generations.

Anahtar Kelimeler: *Production Place, Olive, Olive Oil, Balıkesir, Olive Route*

Bir Kamu Politikası Olarak Kültürel Miras Unsurlarının Canlandırılmasında Yerel Yönetimlerin Rolü: Hadrian Tapınağı Örneği

Arş. Gör. Dr. Halil PEÇE & Müslüm YILDIZ

Erzurum Teknik Üniversitesi; İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Özet

Kamu politikaları, en genel tanımıyla devlet organlarının yapmayı veya yapmamayı tercih ettiği şeylerin bütünü olarak kabul edilmektedir. Karar alma süreci içinde birçok tarafın etkileşimi neticesinde geliştirilen kamu politikaları, kültürel mirasın korunması noktasında hayati öneme sahiptir. Kültürel miras unsurları, yalnızca geçmişin izlerini barındıran, geçmişe ait eserler değil bilakis günümüze ilişkin değerlerin de canlı yansımalarıdır. Kültürel mirası koruma ve turizme kazandırma noktasında merkezî yönetim kadar yerel yönetimlere de görevler düşmektedir. Nitekim 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesi ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. maddesi kapsamında belediyeler, kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilmektedir. Büyükşehir belediyeleri ise buna ilave olarak söz konusu mekânların bakım ve onarımını yapabilmekte, korunması mümkün olmayanları ise aslına uygun olarak yeniden inşa edebilmektedir. Bu bağlamda özellikle kent kimliğinin oluşturulması ve güçlendirilmesi için yerel yönetimlerin kültürel miras unsurları konusunda kayda değer kamu politikaları uygulaması gerekmektedir. Balıkesir gibi tarihî ve kültürel geçmişi zengin kentler için kültürel miras hususu gerek kentin marka değerini yükseltmek gerekse kent ekonomisini güçlendirmek için daha fazla önem arz etmektedir. Bunun en önemli yollarından biri görece atıl kalmış, ön plana çıkamamış kültürel miras unsurlarına yönelik canlandırma ve tanıtım faaliyetleridir. Balıkesir ili Erdek ilçesinde bulunan Roma dönemi eseri Hadrian Tapınağı, gerekli çalışmaların yapılması durumunda kent kimliğinin önemli yapı taşlarından biri olabilecek tarihî ve kültürel bir miras unsurudur. Bu çalışmada Hadrian Tapınağı'nın kent kültürü ve turizmi açısından canlandırılması noktasında yerel yönetimlere düşen görevler ve ortaya konabilecek kamu politikaları tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Hadrian Tapınağı, Balıkesir, Yerel Yönetimler, Kamu Politikası, Kent Kimliği*

The Role of Local Governments in Revitalizing Cultural Heritage Elements as a Public Policy: The Example of the Temple of Hadrian

Abstract

In its most general definition, public policies are accepted as the whole of things that state bodies choose to do or not to do. Public policies, developed as a result of the interaction of many parties in the decision-making process, are of vital importance for the protection of cultural heritage. Cultural heritage elements are not only artifacts from the past that contain

traces of the past but also living reflections of the values of the present. At the point of protecting the cultural heritage and bringing it to tourism, local governments have duties as much as the central government. As a matter of fact, within the scope of Article 14 of the Municipality Law No. 5393 and Article 7 of the Metropolitan Municipality Law No. 5216, municipalities can ensure the protection of cultural and natural assets, historical texture, and places and functions that are important in terms of city history. In addition to this, metropolitan municipalities can maintain and repair the places in question, and rebuild those that cannot be preserved in accordance with their original form. In this context, local governments need to implement significant public policies on cultural heritage elements, especially in order to create and strengthen the urban identity.

For cities with a rich historical and cultural background such as Balıkesir, the issue of cultural heritage is more important both to increase the brand value of the city and to strengthen the city's economy. One of the most important ways of this is the animation and promotion activities for the cultural heritage elements that have remained relatively inactive and have not come to the fore. The Temple of Hadrian, a Roman monument in the Erdek district of Balıkesir province, is a historical and cultural heritage element that can be one of the important building blocks of the city's identity if necessary studies are carried out. In this study, the duties of local governments and public policies that can be put forward at the point of reviving Temple of Hadrian in terms of urban culture and tourism are discussed.

Anahtar Kelimeler: *Hadrian Temple, Balıkesir, Local Governments, Public Policy, Urban Identity*

Balıkesir Rekreasyon Alanlarına Yönelik Elektronik Yorumların İncelenmesi: Çamlık Tepesi ve Kazdağı Cam Seyir Terası Örnekleri

Dr. Öğr. Üyesi S. Banu YILDIZ

Özet

Bu çalışmada Balıkesir’de son yıllarda yapılmış, önemli projeler arasında yer alan Çamlık Tepesi ve Kazdağı Cam Seyir Terasına yönelik elektronik yorumlar içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Ziyaretçilerin yorumlarından rekreasyon alanlarının olumlu, olumsuz yönleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada Google haritalara yapılan Çamlık Tepesine ait 314 adet yorum, Kazdağı Cam seyir Terasına ait 728 adet yorum araştırmanın analizinde kullanılmıştır. Yorumlar incelendiğinde ziyaretçilerin çoğunluğunun Çamlık Tepesine ait olumlu temaları; manzara güzel, görmeye değer, güzel bir park, olumsuz temaları ise kafe/restoran bulunmaması, asansörün çalışmaması temalarıdır. Kazdağı Cam Seyir Terasını ziyaret edenlerin olumlu temaları; manzara güzel, mükemmel, görmeye değer, olumsuz temaları yolu zorlu ve tehlikeli en fazla tekrarlanan temalar olduğu tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda yorumların genel anlamda olumlu olduğu görülmüş ve rekreasyon alanlarını ziyaret etmek isteyen kişilere bu yorumların fikir verebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Rekreasyon, Elektronik Yorumlar, Çamlık Tepesi, Kazdağı Cam Seyir Terası.*

Analyzing Electronic Comments of Balıkesir Recreation Areas: Samples of Çamlık Hill and Kazdağı Glass Viewing Terrace

Abstract

In this study, electronic comments of Çamlık Hill and Kazdağı Glass Viewing Terrace, which are among the important projects made in Balıkesir in recent years, were examined by content analysis method. It has been tried to determine the positive and negative aspects of the recreation areas from the comments of the visitors. . In the study, 314 comments of Çamlık Hill and 728 comments of Kazdağı Glass Viewing Terrace were used in the analysis of Google Maps. When the comments are examined, the positive themes of the majority of the visitors about Çamlık Hill; The view is beautiful, worth seeing, a beautiful park, and the negative themes are the lack of cafes/restaurants, the elevator not working. Positive themes of those who visit Kazdağı Glass Viewing Terrace; The landscape is beautiful, excellent, worth seeing, the negative themes were found to be the most recurring themes in the way challenging and dangerous. As a result of the study, it was seen that the comments were generally positive and it is thought that these comments can give an idea to those who want to visit the recreation areas.

Keywords: *Balıkesir, Recreation, Electronic Comments, Çamlık Hill, Glass Viewing Terrace.*

Gönen / Sarıköy’de Bir Osmanlı Hamamı

Doç. Dr. Mesut DÜNDAR

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Özet

Tarihi geçmişi ilk çağlara kadar uzanan Gönen, uzun süre Roma ve Bizans hakimiyetinde kaldıktan sonra bir süre Selçuklu akınlarına uğramış, beylikler döneminde Karesi yönetimine geçmiş, Orhan Gazi zamanında da Osmanlı topraklarına katılmıştır. Eski adı “Artemea” olan Gönen, Roma ve Bizans dönemindeki kaplıcalarıyla ünlenmiştir. Eski ismini Gönen Çayı kenarındaki kaplıcalar için yaptırılan Artemis tapınağından aldığına inanılan Gönen’de, Roma döneminde “Thermae” denilen kaplıca hamamları inşa edildiği ve bunların Bizans döneminde de kullanıldığı bilinmektedir. Gönen’in bu ününü borçlu olduğu kaplıca hamamları ile yine burada bulunduğu belirtilen Türk hamamından maalesef günümüze bir şey kalmamıştır. Gönen’de günümüze ulaşabilen tek hamam Sarıköy’de yer almaktadır. Antik Zeleia’nın yerine kurulduğu ifade edilen Sarıköy’ün adı ilk defa 15. yüzyılın sonlarına ait bir Osmanlı belgesinde geçmekte olup bu dönemde dokuz haneden oluştuğu görülmektedir. Sonraki dönemlerde giderek gelişen köy 19. yüzyıl sonlarında bir beldeye dönüşmüştür. Kuruluşunun 15. yüzyıla kadar uzandığı anlaşılan Sarıköy’de, geçmişinin izlerini taşıyan cami, çeşme ve konutlarla birlikte bir de hamam bulunmaktadır.

Kentin kuzeydoğu ucunda yer alan hamam günümüzde metruk durumdadır. Kitabesi bulunmayan hamamın tarihi bilinmemektedir. Ancak, satışına ilişkin 1782 tarihli bir belge hamamın bu tarihten önce inşa edildiğini ortaya koymaktadır. Yapının malzeme ve teknik özellikleri de bunu göstermektedir. Hamamda inşa malzemesi olarak duvarlarda taş ve tuğla kullanılırken, kemerler ve örtü sisteminde sadece tuğlaya yer verilmiştir. Kuzey-güney yönünde uzanan dikdörtgen prizmal kütle teşkil eden hamam bir ılıkılık ile iki sıcaklık mekânından oluşmaktadır. Bunlara ilaveten, günümüzde mevcut olmayan su deposu ve külhanın izleri de görülebilmektedir. Soyunmalığa dair ise bir iz yoktur. Kemerli bir kapıdan girilen dikdörtgen planlı ılıkılığın doğusunda tuvalet yer alır. ılıkılığın gerisinde, eş odalar halindeki kubbeli sıcaklık ve halvet hücresi yan yana sıralanır. Kalan izlerden, kuzeyde cephe boyunca uzandığı anlaşılan su deposu ile bunun gerisindeki külhanın yerinde bir ahır ve samanlık bulunmaktadır. Varlığını ve ününü bir dönemki kaplıca ve hamamlara borçlu olan Gönen’de, bu manada günümüze ulaşabilen tek eseri teşkil eden ve Sarıköy tarihi için de önemli bir yer arz eden hamamın tamamen yok olmadan korunarak gelecek kuşaklara aktarılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Gönen, Sarıköy, Osmanlı, Hamam*

The Ottoman Bath in Gönen / Sarıköy

Abstract

Gönen, whose history goes back to the first ages, was under the rule of Roman and Byzantine for a long time, then it was attacked by the Seljuks for a while, passed under the rule of Karesi during the principalities, and joined the Ottoman lands in the time of Orhan Gazi. Gönen, formerly known as "Artemea", was famous for its thermal springs in the Roman and Byzantine periods. It is known that in Gönen, which is believed to have taken its former name from the Temple of Artemis built for the hot springs on the edge of Aisepos, baths called "Thermaia" were built in the Roman period, and they were also used in the Byzantine period. Unfortunately, nothing has survived from the spa baths, to which Gönen owes its reputation, and the Turkish bath, which is also stated to be here. The only bath in Gönen that has survived to the present day is located in Sarıköy. The name of Sarıköy, which is stated to have been founded on the site of ancient Zeleia, is mentioned for the first time in an Ottoman document from the end of the 15th century, and it is seen that it consisted of nine households in this period. The village, which developed gradually in the following periods, turned into a town at the end of the 19th century. In Sarıköy, which is understood to have been founded in the 15th century, there is also a Turkish bath, along with a mosque, fountain and residences including the sings of its past.

The bath, located at the northeast end of the city, is in a derelict state today. The date of the bath, which has no inscription, is unknown. However, a document dated 1782 regarding its sale reveals that the bath was built before this date. The material and technical characteristics of the building also show this. As construction material in the bath, stone and brick were used together on the walls, and brick was used in the arches and roof system. The bath, which forms a rectangular prism mass extending in the north-south direction, consists of a tepidarium and caldarium rooms. In addition to these, traces of the water depot and boiling room, which do not exist today, can be seen. There is no trace of changing room. There is a toilet in the east of the rectangular planned tepidarium, which is entered through an arched door. Behind the tepidarium, the domed caldarium and the private room, which are identical rooms, are lined upside by side. From the remaining traces, there is a barn in the place of the water depot, which is understood to extend along the northern façade and the boiling room behind it. In Gönen, which owes its existence and fame to the thermal springs and baths of a period, the bath, which is the only work that has survived in this sense and has an important place in the history of Sarıköy, must be preserved and transferred to future generations before it is completely destroyed.

Keywords: *Aisepos, Artemea, Ottoman, Bath*

Burhaniye (Balıkesir) Kıyılarındaki Yapılaşmanın Tarihsel ve Mekânsal Olarak İrdelenmesi

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Süphan SOMALI & Öğr. Gör. Dr. Figen ALTINER

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Türkiye kıyıları 1960'lardan itibaren başlayan ve 1980 sonrası hızlanarak günümüze kadar devam eden bir yapılaşmaya sahne olmaktadır. Bir çok faktörle birlikte, kıyıları bir kaynak olarak değerlendirmeyi hedefleyen, turizm sektörünün geliştirilmesine yönelik ülke politikaları bu sürecin hızlandırıcısı olmuştur. Kuzey Ege sahiline kıyısı olan Balıkesir'e bağlı Burhaniye ilçesi de bu çerçevede günümüze kadar süregelen ve devam edeceği öngörülen bir yapılaşma sürecinin içindedir.

Balıkesir şehir merkezine yaklaşık 94 km, İzmir ve Manisa şehir merkezlerine yaklaşık 184 km., Çanakkale şehir merkezine yaklaşık 133 km uzaklıkta yer alan Burhaniye ilçesi, ulaşım imkanlarının da iyileşmesi ile birlikte, özellikle kıyı kesiminde son 40 yıldır sayfiye veya yazık konut olarak nitelendirilebilecek bir yapılaşmanın hedefi olmuştur. Bir yandan kentlerdeki itici faktörler, diğer yandan bölgenin çekici faktörleri, diğer yandan makro ölçekteki sosyo-ekonomik belirleyiciler, belli bir nüfus hareketliliğini tetiklemiş ve bölge yılın belli dönemlerinde hatırı sayılır bir nüfusa ev sahipliği yapar duruma gelmiştir.

Bu çalışma Burhaniye ilçesi kıyılarındaki yapılaşmayı, sosyo-ekonomik ve ekolojik bağlam içerisinde yasal çerçeveler ile ilişkilendirerek tarihsel ve mekânsal olarak ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu kapsamda, kıyılardaki yapılaşma başladığı günden günümüze, yapılaşmanın dinamikleri ile ilişkilendirilerek sunulacak, ve mevcut planlar çerçevesinde henüz gerçekleşmemiş yapılaşma kapasitesi ortaya konulacaktır.

Çalışmanın temel odağı, Burhaniye ilçesi kıyılarındaki yapılaşmanın sonuçlarından ziyade sürecine ışık tutmaktır. Sürecin tarihsel olarak dinamikleri ile birlikte ele alınması, ileriki çalışmalara ve bölgeye ilişkin tartışmalara bir altlık sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Kıyı alanları, imar planları, arazi kullanımı/örtüsü değişimi, CBS, Burhaniye*

Historical and Spatial Analysis of Construction Activities on the Coast of Burhaniye

Abstract

Starting with 1960s and accelerating after 1980s, coasts of Turkey has been witnessing construction activities. Along with many factors, national policies targeting development of the tourism sector have accelerated this process of construction. Burhaniye district of

Balıkesir, located along the coast of North Aegean Sea, has also been subject to such construction process which is likely to continue in the near future. Located approximately 94 km from Balıkesir city center, 184 km from İzmir and Manisa city centers, and approximately 133 km from Çanakkale city centre, Burhaniye district has been a focal of construction activities, especially in the coastal area, for the last 40 years backed by improvements in transportation facilities. The push factors of the cities, on the one hand, and the pull factors of the region, on the other hand, given its geographical advantages, triggered a certain population mobility towards the region at certain periods of the year.

This study aims to reveal the construction activities on the shores of Burhaniye district historically and spatially by associating it with legal frameworks within the socio-economic and ecological context. Accordingly, the construction on the coasts will be displayed historically from the day it began to the present, with reference to the dynamics such activity. Moreover, the further construction capacity that has not yet been yet realized within the existing urban plans will be revealed.

The overall aim of the study is to shed light on the very process of construction development on the shores of Burhaniye district to provide a basis for future studies and further discussions on the region.

Anahtar Kelimeler: *Coastal areas, urban/construction plans, land use/cover change, GIS, Burhaniye*

**19. Yüzyıl Ayvalık Ekonomik Hayatının Gelişimine Etki Eden Olaylardan Biri:
Dalyan ve Dolap Boğazlarının Derinleştirilmesi
Dr. Berrin AKIN AKBÜBER & Taylan KÖKEN**

Özet

Ayvalık limanı, coğrafi oluşumlarla şekillenen kıyı çizgisi ve etrafındaki adalarla tarih boyunca korunaklı bir iç liman görüntüsünde olmuştur. Ayvalık adalarının en büyüğü olan Cunda Adası (Alibey), Ege Denizi ile Ayvalık limanı arasında doğal bir set oluşturarak, bu doğal korunaklı yapının oluşumunu daha belirgin biçimde sağlamıştır. Ayvalık körfezinin ve limanının açık denizle bağlantısı ise, uzun bir süre sadece küçük balıkçı teknelerinin geçişine müsaade eden Dalyan ve Dolap boğazlarından yapılmıştır. Ancak 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra yerleşimin özellikle zeytinyağı- sabun sektöründe üretim hacminin artması ve buna bağlı bir şekilde uluslararası ticaret ağının yaygınlaşması, Ayvalık limanı ile açık deniz bağlantısını daha önemli bir hale getirmiş, dolayısıyla bu sığ boğazların deniz ticaretinin gelişimi açısından bir sorun teşkil ettiği görülmüştür. Bu nedenle, büyük gemilerin geçişine olanak verebilecek ve böylelikle Ayvalık yerleşiminin deniz ticaretinin gelişmesi ile ekonomisine katkı sağlayabilecek bir çabaya girilerek, 1880 yılında hissedarlarının çoğu Ayvalıklılardan oluşan bir şirket kurularak, 22 sene müddet ile işletme imtiyazı alınmış, Dalyan ve Dolap Boğazlarının genişletilip derinleştirilerek deniz taşıtlarının geçeceği hale getirilmiştir. Dalyan ve Dolap Boğazlarının derinleştirilmesi eksenindeki bu çalışma, BOA’nde bulunan, A-DVN-MKL: 19-9-2 ve 3 numaralı belge üzerinden bu iki boğazın temizlik ve derinleştirilmesiyle ilgili teknik şartname ve antlaşmanın içeriğinin ele alınması ile bu girişimin Ayvalık’ın özellikle 19. yüzyıl tarihine etki eden olaylardan biri olarak ele alınmasına yönelik değerlendirilmeleri kapsamaktadır. Bu kapsamıyla çalışma, yerleşimde deniz ticaretinin hareketlenmesine önemli katkıları olan boğazların derinleştirilmesi girişiminin, Ayvalık’ın ekonomik hayatından ve kent dokusunun gelişim sürecine kadar etki eden önemli bir olay olduğunu gösterebilmeyi amaçlamaktadır. Bu açıdan 19. yüzyılda sanayi ve deniz ticareti faaliyetleri ile hızlı bir şekilde gelişerek önemli bir liman yerleşimi haline gelen Ayvalık’ın, bu gelişiminde önemli bir yere sahip olan ve yerleşimin olanaklarını arttıran boğazların derinleştirilmesi girişimini, ilgili arşiv üzerinden ele alarak ayrıntılı bir şekilde sunmaya yönelik ilk çaba olması, çalışmanın önemini literatür açısından arttırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Ayvalık, 19. Yüzyıl, Liman Kenti, Deniz Ticareti, Dalyan ve Dolap Boğazı*

Balıkesir Şeyh Lütfullah Camii Haziresi Kitabeleri Hakkında Değerlendirme

Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ

Ankara Üniversitesi

Özet

Bir şehrin tarih, kültür ve edebiyatına dair yapılacak araştırmalarda tarihe mal olmuş camilerin ve etrafında yer alan hazirelerde bulunan mezar taşlarının okunup değerlendirilmesinde önemli ipuçları ve bilgilere rastlandığı bir gerçektir. Balıkesir’de bu hususta önemli tarihi eser ve malzemeler bulunmaktadır. Özellikle Zağanos Paşa Camii ve Şeyh Lütfullah Camileri etrafında yer alan hazirelerdeki mezartaşları daha önce bir araştırmaya konu olmuş, söz konusu mekanlarda bulunan mezartaşları yeni harflere çevrilerek, şahidelerin fotoğraflarıyla birlikte yayınlanmıştı. Ne yazık ki Balıkesir tarihi ve şahsiyetleri hakkında son derece önem arzettiğine inandığımız bu çalışmada gerekli titizlik gösterilmemiş, her iki haziredeki yüzlerce kitabenin metinleri üzerinde çalışma yapanların kitabelerdeki manzumelerden habersiz olarak düz yazı gibi algılanmış, vezin ve kafiye bilgileri yeterli olmadığı için birçok hatalara yol açılmıştır. Ayrıca metinlerde geçen ayet ve hadislerde de yine birçok hatalar bulunmaktadır. Bunlarla ilgili Kur’ân-ı Kerîm ve hadis metinlerine bakılarak yeterli bilgi verilme cihetine gidilmemiştir. Aynı dikkatsizlik fotoğrafların çekiminde de görülmektedir. Çünkü mevcut mezartaşlarının toprak içinde kalmış kısımları açığa çıkarılmadan eksik çekilmiştir. Biz bu tebliğimizde söz konusu kitabelerden sadece Şeyh Lütfullah Camii haziresindeki şahideleri ele alacağız. Mevcut kitabelerin bir kısmı hiç okunmamış, okunanlarda da gerekli titizlik gösterilmediğinden fahiş hatalara rastlanmaktadır. Neredeyse okunan bütün kitabelerin okunmasında yanlışlıklar bulunmaktadır. Kitabelerin tamamı tarafımızdan okunmuş, metin içinde yer alan şiirler, ayet ve hadisler usûlüne uygun şekilde yeniden yazılmış, kaynakları gösterilmiştir. Aynı çalışmanın Zağanos Paşa Camii etrafındaki kitabelerin okunmasında da sayısız hatalar bulunmaktadır. Bu bakımdan söz konusu Zağanos ve Şeyh Lütfullah Kitabelerine dair yayınlanan kitabın yeniden yayınlanması bu tebliğde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şeyh Lütfullah Camii, hazire, kitabe, mezar taşı

BALIKESIR SHEH LÜTFULLAH MOSQUE EVALUATION ABOUT THE INSTRUCTIONS

Abstract

It is a fact that important clues and information are found in the researches on the history, culture and literature of a city, in reading and evaluating the mosques that have made history and the tombstones in the burial areas around them. There are important historical

artifacts and materials in this regard in Balıkesir. The tombstones in the burial areas, especially around the Zağanos Pasha Mosque and Şeyh Lütfullah Mosques, have been the subject of a research before, and the tombstones found in the said places were translated into new letters and published together with the photographs of the witnesses. Unfortunately, due diligence was not shown in this study, which we believe is extremely important about the history and personalities of Balıkesir, and those who work on the texts of hundreds of inscriptions in both burials were perceived as prose, unaware of the verses in the inscriptions, and many errors were caused due to the insufficient knowledge of meter and rhyme. In addition, there are many errors in the verses and hadiths in the texts. It has not been attempted to give sufficient information by looking at the texts of the Qur'an and hadith about them. The same carelessness can be seen in the shooting of photographs. Because the parts of the existing tombstones that remained in the ground were taken incompletely without being exposed. In this paper, we will only deal with the witnesses in the Sheikh Lütfullah Mosque. Some of the existing inscriptions have never been read, and since the necessary care is not taken in the ones that are read, exorbitant errors are encountered. There are errors in the reading of almost all the inscriptions read. All of the inscriptions have been read by us, the poems, verses and hadiths in the text have been duly rewritten and their sources have been shown. There are numerous errors in the reading of the inscriptions around the Zağanos Pasha Mosque of the same work. In this respect, the republishing of the book published on the mentioned Zaganos and Sheikh Lütfullah Inscriptions will be discussed in this paper.

Anahtar Kelimeler: Sheikh Lütfullah Mosque, graveyard, inscription, tombstone

Balıkesir'deki Mimari Eserlerde Ay-Yıldız Motifi

Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim ERYILMAZ

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Özet

Farklı zaman ve toplumlarda birbirinden değişik anlamlarda kullanılan hilal motifi çok eskiden beri Türkler tarafından milli alamet olarak kabul edilmiş; sancak, alem ve tuğ gönderlerinin uçlarında tepelik olarak kullanılmıştır.

Günümüzde siyasi ve kültürel açıdan İslam dünyasını ve coğrafyasını temsil eden hilal ile yıldız motifinin, Sümer, Elam, Hitit, Part, Pers, Etiler, Bizans, Mısır, Sasani ve Türkler gibi farklı uygarlıklarda çokça kullanılmış olduğu görülmektedir. Bu nedenle ay ve yıldız motifinin kökenin hangi medeniyete dayandığı kesin olarak tespit edilememiştir. Kökeni ne olursa olsun hemen her medeniyette semboller kullanılmış ve bu semboller içerisinde hilâl, ay, güneş gibi gök cisimleri çok tercih edilmiştir. Eski Türklerde hükümdarın ve parlaklığın simgesi kabul edilen ay-yıldız motifi, gökte gün ve ayın birleşmesini temsil eden bir motif olarak ilk defa proto-Türk olduğu ifade edilen Choular'ın (M.Ö. 1028-281) baş bayrağında görülmüştür. Bu motif günümüze kadar proto-Türk, Türk ve akraba milletlerin simgeleri arasında yer almış ve astral tanrıların alameti olmaktan başka, devlet başkanlarının ve önemli şahısların sembolü olarak da kullanılmıştır.

Hilal'in tek bir şekli olmayıp, sola veya sağa dönük, yani doğmakta veya batmakta olabilir. Uçları yukarıya veya aşağıya dönük de tasvir edilebilir. Ayrıca Türkler arasında ayın "kut" sembolü olarak kabul edildiği de görülmüştür.

Ay-yıldızın bir devlet sembolü olarak resmen kabulü III. Mustafa Dönemi'nde (1757-1774) başlamış; III. Selim (1789-1807) döneminde çıkarılan bir kanun ile kullanımı resmiyet kazanmıştır ve resmi devlet alameti olarak kullanılmıştır.

Balıkesir'deki mimari eserler içerisinde çoğunlukla camilerde görülen ay-yıldız motiflerine çeşmelerde de rastlamak mümkündür. Ay-yıldız motifleri, eserlerin içerisinde ve dışında, göze en iyi hitap eden yerlerde, bilinçli olarak kullanılmıştır. Bu çerçevede minareler, cümle kapıları, dış cephe pencere ve kapı kemerleri, kubbe/tavanlar, mihrap ve minberler vazgeçilmez uygulama alanları olmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Mimari, Cami, Motif, Ay-yıldız.*

Crescent-Star Motif in Architectural Works in Balıkesir

Abstract

The crescent motif, which is used in different meanings in different times and societies, has been accepted as a national sign by the Turks since ancient times; It was used as a hill at the ends of the starboard, alem and tug posts.

Today, it is seen that the crescent and star motif, which represents the Islamic world and geography in terms of politics and culture, has been widely used in different civilizations such as Sumer, Elam, Hittite, Part, Persian, Etiler, Byzantine, Egypt, Sassanid and Turks. For this reason, the origin of the moon and star motif could not be determined precisely from which civilization. Regardless of their origin, symbols were used in almost every civilization and celestial bodies such as crescent, moon and sun were preferred among these symbols.

The crescent-star motif, which was accepted as the symbol of the ruler and brilliance in the old Turks, was seen for the first time in the head flag of Choular (1028-281 BC), who was expressed as a proto-Turk, as a motif representing the union of the day and the moon in the sky. This motif has been among the symbols of proto-Turk, Turkish and related nations until today, and besides being a sign of astral gods, it has also been used as a symbol of heads of state and important persons.

The Crescent does not have a single shape, but may be facing left or right, that is, rising or setting. It can also be depicted with the ends pointing upwards or downwards. It has also been seen that the moon is accepted as a "kut" symbol among the Turks.

The official acceptance of the crescent and star as a state symbol III. It started in the Mustafa Era (1757-1774); III. Its use became official with a law enacted during the reign of Selim (1789-1807) and it was used as an official state sign.

Among the architectural works in Balıkesir, it is possible to encounter the crescent-star motifs, which are mostly seen in mosques, in fountains. Crescent-star motifs are used consciously inside and outside the works, in places that appeal to the eye best. In this context, minarets, sentence doors, exterior window and door arches, domes/ceilings, altars and pulpits have become indispensable application areas.

Key words: *Balıkesir, architecture, mosque, pattern, crescent-star.*

Tarihsel Hafıza Mekânı Olarak “Karesi Gureba Hastanesi”

**Zülfer ERDEM & Serhat AKDEMİR & Oğuz Altay SATILMIŞ & Hamza
BÜLBÜL**

*Balıkesir-Altıeylül-Altıeylül Bilim ve Sanat Merkezi & Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Bilim ve Sanat Merkezi
& Balıkesir-Karesi-Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Bilim ve Sanat Merkezi & Öğrenci, Ankara-Bilkent
Üniversitesi*

Özet

Şehirlerin mimari özellikleri ve bilhassa şehir meydanları; sosyokültürel hayatın sergilendiği bir sahne gibidir. Toplumlar, artık hatırlanmayan ya da unutulmaya yüz tutmuş kültürel miraslarının muhafaza edildiği bu mekânlar vasıtasıyla geçmişleriyle bağ kurarlar. Bu tarihi hafıza mekânları; şehrin tarihini, bilincini ve kimliğini oluşturur. 19. yüzyılda Osmanlı Devleti’nde ardı ardına yapılan savaşlar ve artan salgın hastalıklar nedeniyle sivil halkın sağlık hizmetleri için Gureba Hastaneleri kurulmuştur. Bu kapsamda; Balıkesir’de de artan sağlık hizmeti ihtiyacı doğrultusunda bir Gureba Hastanesi yapılmasına karar verilmiştir. Hastane yapılacak yerin tespiti için daha önceleri bayram yeri olarak kullanılan havadar ve yüksek bir yere ciğer asıldığı, bu ciğer kokmadan günlerce durmuş ve kurumuş olduğundan hastane için burasının seçildiği ifade edilmektedir. Gureba Hastanesi yapılırken, Kurban Bayramı’nda kesilen koyunların derileri toplanarak satılmış ve elde edilen gelir hastanenin yapımında kullanılmıştır ki bu usul bu olaydan sonra Balıkesir’de bir görenek halini almıştır. 29 Ocak 1898 Cumartesi günü Balıkesir’de büyük bir deprem yaşanmış olup, Gureba Hastanesi deprem sırasında yıkılmamasına rağmen hasar görmüş olduğundan, hasta ve yaralıların tedavileri, hastane bahçesinde kurulan barakalarda gerçekleştirilmiştir. Gureba Hastanesi binası, Reşit Bey Hastanesi yapıldıktan sonra öğretmen okulu olmuştur. 1915-2015 yılları arasında farklı kurumlar adı altında eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü bu bina, 20.01.2015 tarihinden itibaren ise Karesi İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü olarak hizmet vermektedir. Tarihsel mekânlar; kültürün hayatini sürdürdüğü, kaybolmaya yüz tutmuş değerlerin inişine şahitlik eden mekânlardır. Bu mekânlar muhafaza edildiğinde, gençler bu mekânlar üzerinden toplumsal kültürü daha kolay kavrayabilmekte ve bu mekânla bütünleşerek o kültürü sahiplenebilmektedir. Bu durum, kültürün yaşatılmasında mekânın gücünü ve mekânın korunmasının o kültürün yaşatılmasındaki önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: *Gureba Hastanesi, Hafıza Mekânı, Kültürel Miras, Bayram Yeri, Kız Ortaokulu*

“Karesi Gureba Hospital” as a Historical Memory Place

Abstract

Architectural features of cities and especially city squares are like a stage where sociocultural life is exhibited. Societies connect with their past through these places where their cultural heritage, which is no longer remembered or on the verge of being forgotten, is preserved. Historical memory places; creates the history, consciousness and identity of the city. In the 19th century, Gureba Hospitals were established for the health services of the civilian population due to the successive wars and increasing epidemics in the Ottoman Empire. In this context; It was decided to build a Gureba Hospital in line with the increasing need for healthcare services in Balıkesir. In order to determine the place where the hospital will be built, it is stated that the liver was hung on an airy and high place, which was used as a holiday place before, and this place was chosen for the hospital because it stood for days without smelling and dried up. While the Gureba Hospital was being built, the skins of the sheep slaughtered on Eid-al-Adha were collected and sold and the income obtained was used in the construction of the hospital, which has become a tradition in Balıkesir after this event. On Saturday, January 29, 1898, there was a great earthquake in Balıkesir, and since Gureba Hospital was damaged, although it was not destroyed during the earthquake, the treatment of the sick and injured was carried out in the barracks established in the hospital garden. Gureba Hospital building became a teacher's school after Reşit Bey Hospital was built. This building, where educational activities were carried out under the name of different institutions between 1915 and 2015, has been serving as the Karesi District National Education Directorate since 20.01.2015. Historical places are the places where culture continues to live and witness the descent of values that are on the verge of disappearing. When these places are preserved, young people can grasp the social culture more easily through them and can embrace that culture by integrating with this place. This situation reveals the power of space in keeping the culture alive and the importance of preserving the place in keeping that culture alive.

Keywords: *Gureba Hospital, Place of Memory, Cultural Heritage, Holiday Place, Girls' Secondary School*

Halil Hamit Altay ve Balıkesir Kùltür Hayatına Katkıları

Prof. Dr. Beyhan KANTER

Mardin Artuklu Üniversitesi

Özet

1892’de İstanbul’da doğan Halil Hamit Altay, Ferik Atıf Paşa ve şair Fahriye Hanım’ın oğludur. Meşrutiyet Dönemi’nde İslamiyet’te Feminizm yahut Âlem-i Nisvânda Müsavat-ı Tamme, Dünkü Bugünkü Yarınki Kadın, Yeni Aile Rehberi gibi kitaplarıyla edebiyat çevreleri tarafından tanınmıştır. Yine Meşrutiyet yıllarında polisiye ve popüler aşk romanları yazan, çocuklar için hikâye kitapları yayımlayan Halil Hamit Altay, Cumhuriyet’ten sonra da Ankara, Edirne, Tekirdağ ve Balıkesir’de öğretmenlik yapmıştır. Özellikle Balıkesir’de bulunduğu yıllarda Balıkesir’in edebiyat ve kùltür muhitleri içerisinde yer almıştır.

Köklü bir geçmişe sahip olan Balıkesir Lisesi’nde uzun yıllar öğretmenlik yapan Halil Hamit Altay, Balıkesir’de bulunduğu yıllarda Balıkesir’de yayımlanan Kaynak, Türk Dili, Balıkesir Postası ve Alkım gibi dergilerde edebî, tarihi ve kùltürel yazılarını yayımlamıştır. Balıkesir’de yayımlanan yazılarında edebiyat, kùltür ve tarih alanlarında ilmî birikimini ve entelektüel bakış açısını disiplinlerarası bir yaklaşımla ortaya koymuştur.

Bu bildiride Meşrutiyet Dönemi’nden itibaren Türk kùltür ve edebiyat hayatında aktif bir biçimde yer edinen Halil Hamit Altay’ın Balıkesir’deki edebî faaliyetleri tespit edilecektir. Yazarın, Balıkesir özelinde Türk kùltür tarihine katkıları açıklanacaktır. Öte yandan Halil Hamit Altay’ın çalışmalarından ve yazılarıyla katkıda bulunduğu dergi ve gazetelerden hareketle Cumhuriyet’in ilk yıllarında Balıkesir’deki edebiyat ve kùltür muhitleri hakkında bilgiler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Halil Hamit Altay, Balıkesir, edebiyat, kùltür*

HALIL HAMIT ALTAY AND ITS CONTRIBUTIONS TO BALIKESIR CULTURAL LIFE

Abstract

Born in Istanbul in 1892, Halil Hamit Altay is the son of Ferik Atıf Pasha and the poet Fahriye Hanım. He was known with her books such as İslamiyet’te Feminizm yahut Âlem-i Nisvânda Müsavat-ı Tamme, Dünkü Bugünkü Yarınki Kadın, Yeni Aile Rehberi in the Second Constitutional Era. Halil Hamit Altay, who wrote detective and popular romance novels and published story books for children during the Second Constitutional Era, worked as a teacher in Ankara, Edirne, Tekirdağ and Balıkesir after the Republic. Especially in the years he was in Balıkesir, he took part in the literary and cultural circles

of Balıkesir.(Halil Hamit Altay, who taught at Balıkesir High School, which has a long history, published his literary, historical and cultural articles in magazines such as Kaynak, Türk Dili, Balıkesir Postası and Alkım, which were published in Balıkesir during his years in Balıkesir. In his articles published in Balıkesir, he revealed his scientific knowledge and intellectual perspective in the fields of literature, culture and history with an interdisciplinary approach.

In this paper, the literary activities of Halil Hamit Altay, who has been actively involved in Turkish cultural and literary life since the Constitutional Period, in Balıkesir will be determined. The author's contributions to the history of Turkish culture in Balıkesir will be explained. On the other hand, based on the works of Halil Hamit Altay and the journals and newspapers to which he contributed with his articles, information will be given about the literary and cultural environments in Balıkesir in the first years of the Republic.

Anahtar Kelimeler: *Halil Hamit Altay, Balıkesir, literature, culture*

Erdek Mezar Taşları

Doç. Dr. Yusuf ACIOĞLU

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Özet

Ölen kişinin; kimlik bilgileri, ölüm nedeni, ölüm tarihi, mesleği, mensubiyeti gibi bilgilerin bir veya birkaçının yer aldığı mezar taşları, son zamanlarda özellikle tarih, edebiyat ve sanat tarihi gibi bilimlerin yoğun bir şekilde ilgi gösterdiği bir alan olmuştur. Bu ilgi sayesinde, gün geçtikçe yok olan mezar taşları kayıt altına alınarak, tarihimiz, kültürümüz ve milli benliğimize dair bilgiler korunabilmektedir. Özellikle, sanat tarihçiler tarafından gerçekleştirilen yüzey araştırmaları sırasında, bu şekilde yok olmayla karşı karşıya kalan mezar taşlarının belgelenmesine özen gösterilmektedir. Ekip üyesi olduğum ve 2017 yılında ilk defa başlayan “Ortaçağ’dan Günümüze Balıkesir İli Yüzey Araştırması” kapsamında, Marmara ve Erdek ilçeleri ile köylerinde yapılan çalışmalar sırasında çok sayıda mezar taşı tespit edilmiştir. Bunlardan Erdek ilçe merkezinde bulunan mezar taşları bu bildirinin konusunu oluşturmuştur.

Erdek ilçe merkezinde, Eski Mezarlık ve Şehitler Mezarlığı olarak bilinen iki mezarlık vardır. Yalı Mahallesi Adnan Menderes Caddesi üzerinde yer alan Eski Mezarlık’ta 40 civarında mezar taşı olup, bunların en erkeni 1833, en geçi 1910 tarihlidir. Birçok farklı başlığa sahip mezar taşlarının bazıları barok süslemelidir. Aynı cadde üzerindeki Şehitler Mezarlığı’nda ise 14 adet mezar taşı bulunur. Bunların en erkeni 1813, en geçi 1874 tarihlidir. Söz konusu mezarlıklar BKTVKK’nun 10.02.1990/947 ve 05.09.2012/1046 tarih ve sayılı kararlarıyla tescil edilmiştir. Bu mezarlıkların dışında Yalı Mahallesi Okul Caddesi’nde yer alan Ahmet Vehbi ÇIKRIKÇIOĞLU Anadolu İmam Hatip Lisesi’nin avlu duvarında da yapı malzemesi olarak çok sayıdaki mezar taşı parçasının kullanıldığı görülmektedir. Hem her iki mezarlıktaki bazı taşların hem de okulun avlu duvarı üzerindeki mezar taşı parçalarının bugünkü kamyon garajının bulunduğu yerde olduğu söylenen eski kent mezarlığından getirildiği iddia edilmektedir. Bildiride tüm bu mezar taşları değerlendirilerek Erdek tarihine bir katkı sunulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Kapıdağ Yarımadası, Erdek, Mezarlık, Mezar Taşları*

Erdek Tombstones

Abstract

The deceased; Tombstones, where one or more of the information such as identity information, cause of death, date of death, profession, membership are located, have recently become an area of intense interest especially in sciences such as history, literature

and art history. Thanks to this interest, the tombstones that are disappearing day by day can be recorded and the information about our history, culture and national identity can be preserved. In particular, during the surveys carried out by art historians, care is taken to document the tombstones that faced extinction in this way.

Within the scope of the "Balıkesir Province Survey from the Middle Ages to the Present", of which I am a member of the team and which started for the first time in 2017, a large number of tombstones were identified during the studies carried out in Marmara and Erdek districts and villages. The tombstones found in the district center of Erdek were the subject of this declaration.

In the district center of Erdek, there are two cemeteries known as the Old Cemetery and the Martyrs' Cemetery. There are around 40 tombstones in the Old Cemetery located on Adnan Menderes Street in the Yalı Neighborhood, the earliest of which is dated 1833 and the latest is dated 1910. Some of the tombstones with many different headgears have baroque ornaments. In the Martyrs' Cemetery on the same street, there are 14 tombstones. The earliest of these is dated 1813 and the latest is dated 1874. The cemeteries in question were registered by the decisions of BKTVKK dated 10.02.1990/947 and 05.09.2012/1046. Apart from these cemeteries, it is seen that many tombstone fragments are used as building materials in the courtyard wall of Ahmet Vehbi ÇIKRIKÇIOĞLU Anadolu İmam Hatip High School located in Yalı Mahallesi Okul Caddesi. It is alleged that some of the stones in both cemeteries and fragments of tombstone on the school's courtyard wall were brought from the old town cemetery, which is said to be where today's truck garage is located. In the declaration, all these tombstones will be evaluated and a contribution will be made to the history of Erdek.

Anahtar Kelimeler: *Kapıdağ Peninsula, Erdek, Cemetery, Tombstones*

Beylikler Devri Türk Toplumunda Sosyal Adet ve Gelenekler

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin KAYHAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Özet

XIV. yüzyıl, Selçuklularla Osmanlılar arasında bağlantıyı sağlayan, Beylikler dönemi denilen, özellikle kültürel yönden önceyi ve sonrayı birbiriyle kaynaştıran önemli bir zaman dilimidir. Fetihler asrı ile Anadolu'ya yerleşen ve burada kendisine yeni bir vatan kuran Türkler, her ne kadar Moğol istilasından sonra önemli bir darbe almış iseler de kendilerini toparlayıp merkezi bir devletten, çok merkezli şehir devletleri yapılanmasına geçmişlerdi. Beylikler denilen bu yeni devletler, Moğol istilasının getirdiği yıkımın etkisini kısa sürede üzerlerinden atmışlar ve başta ekonomi olmak üzere, sosyal, kültürel ve hatta siyasi alanlarda muazzam başarılar elde etmişlerdi.

Kişilerin doğumundan ölümüne kadar geçen sürede inandığı ve toplumda da genel kabul gören her türlü davranış kalıpları ve inançlar irdelenmek suretiyle o toplum hakkında birtakım görüşlere sahip olunabilmektedir. Bundan yola çıkarak, Beylikler devrinde yaşayan Türk halkının sosyal yaşantılarında yerleşik gelenekleri ve adetlerini öğrenmek onların tanınmasında, anlaşılmasında önemli olacaktır. Bu çerçevede, onların aile hayatları, dini, ticari, kültür hayatları, diğer toplumlara bakışları, tabiatla ilişkileri, vs. kaynaklara yansıyan gelenekleri ve adetleri ortaya konulmak suretiyle Beylikler devri Türk toplumu tanınmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Beylikler dönemi, gelenekler, adetler, kültür, inançlar.*

Sabahattin Ali'nin Romanlarında Kültürel Bellek Mekanı Olarak Balıkesir

Dr. Öğr. Üyesi Aslı SOYSAL EŞİTTİ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Özet

Kültürün inşa edilmesinde ve korunmasında önemli bir yere sahip olan coğrafya, edebiyat aracılığıyla kültürel bellek mekânına dönüşür. Geçmişten günümüze toplumların sahip olduğu sözlü ve yazılı kültürel ürünlerin birikimi olan edebiyat, mekânın hafızada nasıl inşa edileceğini belirlemede oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu düşüncenin bir çıkış noktası olarak kabul edildiği çalışmada, Sabahattin Ali'nin *Hasan Boğuldu* adlı öyküsünde, fiziksel bir mekân olarak Balıkesir'de bulunan Hasan Boğuldu Göleti ve çevresinin, yazar tarafından kültürel belleğe aktarılması üzerinde durulacaktır.

Sabahattin Ali, öykü ve romanlarında yer verdiği Balıkesir ve çevresinin kültürel hafızaya aktarılmasında önemli bir role sahiptir. Yazarın çalışmada ele alınan *Hasan Boğuldu* adlı öyküsünde de Hasanboğuldu Efsanesi olarak Balıkesir'de anlatılan bir efsaneyi, yeniden inşa ettiği görülür. Bu sayede folklorik bir malzeme olan efsanenin, yeniden inşa edilen öykü aracılığıyla daha geniş bir temsil alanına kavuştuğu görülür. Bu temsil aracılığıyla Balıkesir ve çevresine ait bir kültür ürünü olan Hasan Boğuldu Efsanesi daha geniş bir okur kitlesi tarafından bilinme ve tanınma imkânına kavuşmuştur.

Yapılan çalışmada Kazdağları Milli Parkı içinde yer alan Hasan Boğuldu göleti etrafında şekillenen trajik öyküde, fiziki bir mekân olan Hasan Boğuldu'nun kültürel bellek mekânına dönüştürülmesinin yanı sıra coğrafi olarak Balıkesir ve çevresinin şekillendirdiği insanların hayata bakışındaki, yaşam pratiklerindeki ve kültürel yapılarındaki farklılıkların kültürel hafızaya nasıl aktarıldığı ve kültürel hafızada nasıl temsil edildiği üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Kültürel Bellek İnşası, Sabahattin Ali, Balıkesir İli, Türk Öykücülüğü*

The Construction of Cultural Memory Space in Sabahattin Ali's Story of *Hasan Boğuldu*

Abstract

Through literature, geography which has an important place in the construction and preservation of culture, turns into a place of cultural memory. Literature, which is the accumulation of oral and written cultural products of societies from the past to the present, has a very important place in determining how the space will be built in memory. In this study which is accepted as a starting point for this idea, it will be focused on the transfer of Hasan Boğuldu Pond and its surroundings which is located in Balıkesir as a

physical place, to the cultural memory by the author in Sabahattin Ali's story *Hasan Boğuldu*.

Sabahattin Ali has an important role in transferring Balıkesir and its surroundings, which he includes in his stories and novels, to the cultural memory. It is seen that the author reconstructed a legend told in Balıkesir as the Legend of Hasanboğuldu, in his story *Hasan Boğuldu*, which is discussed in the study. In this way, it is seen that the legend, which is a folkloric material, has gained a wider representation area through the reconstructed story. Through this representation, the Legend of Hasan Boğuldu, a cultural product of Balıkesir and its surroundings, has gained the opportunity to be known and recognized by a wider readership.

In this study, besides examining the transformation of Hasan Boğuldu which is a physical space, into a cultural memory space in the tragic story shaped around the Hasan Boğuldu pond located in Kazdağları National Park, how the differences in the perspective of life, life practices and cultural structures of the people shaped geographically in Balıkesir and its surroundings are transferred to the cultural memory and how they are represented in the cultural memory will be emphasized

Keywords: *Cultural Memory Construction, Sabahattin Ali, Balıkesir Province, Turkish Storytelling*

Karesi Gazetesinde Türk Dili Üzerine Mülâhazalar

Arş. Gör. Dr. Ekrem SAKAR

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Balıkesir'in ilk resmî gazetesi olan *Karesi*'nin 1886-1888 yılları arasında yayımlanmış olan birinci döneminde siyasetten ekonomiye, sosyal bilimlerden fen bilimlerine, tarım ve hayvancılıktan edebiyata muhtelif alanlarda kaleme alınmış telif ve tercüme pek çok yazı bulunmaktadır. Bu yazılar arasında Türk diliyle alakalı makaleler, tartışmalar ve tenkitler dikkate değerdir. Hem Türk dili çerçevesinde yapılan tartışmaların hem de bizzat Türk dilinin meselelerine yoğunlaşmış mezkur metinlerin dönemin dile bakış açısını ve Türk diliyle ilgili sorunları yansıtmaları açısından Tanzimat aydınlarının kaleme aldıklarıyla aynı minvalde olmaları, aynı mevzuların Balıkesir'in münevverleri ve tahsilli kimseleri arasında da akis bulduğunu göstermektedir. Türk dili çerçevesinde yapılan tartışmalar Arapça çoğul bir kelimenin Türkçe eklerle tekrar çoğul hale getirilmesinin dilin yapısına uygun olup olmadığı, Arapça olmayan sözcükler tamlama olarak kullanılırken erillik-dişillik uyumunun aranıp aranmaması gerektiği, aslen uzun ünlü bulunduran ama Türkçede kısa telaffuz edilen kelimelerin şiirde nasıl algılanması icap ettiği gibi Arapça ve Farsça kurallarla ilgili yaptıkları hatalar etrafındadır. Bunun haricinde, sözcüklerden doğru anlamlarıyla istifade etmeye, tercüme dilinin ağdalı olmasına ve modası geçmiş tabirleri kullanmaya dair gibi dilin pek çok yönüne işaret eden ve adeta "kalem kavgası"na dönüşen eleştirel yazılar neşredilmiştir. Bu dönemde bizzat Türk dili üzerine yazılanların ise "505" rumuzlu tek bir kişinin kaleminden çıktığı anlaşılmaktadır. Dilde imla birliğinin lüzumu, sözlük ve dilbilgisi kaynaklarının ihtiyacı, "galat-ı meşhûr" tabirlerin meşrulaştırılması, Arapça ve Farsçadan alınan kelimelerin ne ölçüde kabul edilmesinin mümkün olduğu hususlarında serdettiği fikirler bu kişinin Türk dili üzerine hem güncel tartışmaları takip ettiğini hem de birikimli olduğunu ispatlamaktadır. *Karesi* gazetesinde tespit edilen Türk dili üzerine mülâhazaların değerlendirilmesi, Türk dilinin meselelerinin Karesi vilayetinde de yankı bulduğunu, bu konuları teferruatıyla tartışacak nitelikte insanların burada da mevcut olduğunu fakat popüler neşriyatlarda seslerini duyurmadıkları için tarihe karıştıklarını göstermesi açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Karesi gazetesi, Türk dili, dilbilimsel eleştiri, dilbilimsel tartışma, kalem kavgaları.*

Contemplations on Turkish Language in Karesi Newspaper

Abstract

Contemplations on Turkish Language in Karesi Newspaper in the first period of Karesi, which was the first official newspaper of Balıkesir province and was published between 1886 and 1888, there are many copyrighted and translated articles written in various fields from politics

to economy, from social sciences to natural sciences, from agriculture and animal husbandry to literature. Among these texts, articles, discussions and criticisms about the Turkish language are noteworthy. The fact that both the discussions in the field of Turkish language and the aforementioned texts, which focus on the issues of the Turkish language itself, are in the same manner as those written by the Tanzimat intellectuals in terms of revealing the language perspective of the period and the problems related to the Turkish language, display that the same issues are also reflected among the intellectuals and educated people of Balıkesir. Discussions in the field of Turkish language are regarding whether making an Arabic plural word plural again with Turkish affixes is suitable for the structure of the language, whether masculine-femininity harmony should be sought when using non-Arabic words as a noun phrase, how words that originally have long vowels but are pronounced short in Turkish should be perceived in poetry. In other words, it is regarding the mistakes they made about the Arabic and Persian rules. Apart from this, critical articles that point to many aspects of the language, such as using words with their correct meanings, the translation language being full of archaic words, and using outdated terms, have been published, which has turned into a "war of words". It is clear that what was written on the Turkish language in this period was written by a single person with the pseudonym "505". The ideas he submitted regarding the need for orthographic unity in the language, the need for dictionaries and grammatical resources, the legitimation of "common mistakes", the extent to which it is possible to accept the words acquired from Arabic and Persian prove that this person both follows current discussions on the Turkish language and is knowledgeable. The determination of the contemplations on the Turkish language found in the Karesi newspaper is important in terms of displaying that the issues of the Turkish language also had an impact in the province of Karesi, that there were people who would discuss these issues in detail, but they disappeared in history because they did not make their voices heard in popular publications.

Keywords: *Karesi newspaper, Turkish language, linguistic criticism, linguistic discussion, wars of words.*

XVI. Yüzyılın İkinci Yarısında Edremit'te Suç ve Ceza

Öğr. Gör. Dr. Ahmet ERDOĞAN

Yozgat Bozok Üniversitesi

Özet

Bu çalışma toplumun kıyılarında yaşayan marjinallerin eylemleri üzerinden XVI. yüzyılın ikinci yarısında Edremit'in sosyo-ekonomik hayatına farklı bir açıdan bakmayı amaçlamaktadır. Sosyal Tarih araştırmaları içerisinde suçluların tarihi gün geçtikçe araştırmacıların daha fazla ilgi alanına girmektedir. Çünkü bir toplumun sağlıklı anlaşılabilmesi için toplumun tüm kesimlerinin eylemlerine bakılmalıdır.

Suç olgusu insanlık tarihi ile yaşıttır ve her toplumda varlığını sürdürmüştür. Kanunlarla yasaklanan eylemlere suç, toplumun hoş karşılamadığı eylemlere ise sapma denir. Suçun yaptırımı ceza, sapmanın yaptırımı ise toplumsal ayıplamadır.

Her suç biri fail ve biri mağdur olmak üzere aynı toplumdan insanları karşı karşıya getirir. Hırsızlık, zina, fuhuş, kaçakçılık, hakaret gibi vakalar olumsuz da olsa toplumsal ilişkilerin bir başka boyutunu gösterir.

Her toplumda zenginler, fakirler, zanaatkarlar olduğu kadar suçlular da bulunur. Kadınların, esnafın, idarecilerin eylemleri kadar suç işleyenlerin eylemleri de toplum denilen bütünün parçalarına dahildir. Suçluları, suç işlemeye iten psikolojik sebeplerin yanında sosyal ve ekonomik faktörler de olabilir. XVI. yüzyılın ikinci yarısı; Osmanlı Devleti açısından dışta büyük başarıların kazanıldığı dönem olsa da, içte Celali Çeteleri'nin Anadolu'yu yakıp yıktığı, asayişin bozulduğu, ekonomik sorunların yıllarıdır. Suçun ortaya çıkmasında sosyal ekonomik sorunların da katkısı varsa suçluların eylemlerini araştırarak bu sorunların toplumdaki yansımalarını görmek mümkün hale gelir Dolayısı ile suçluların eylemlerini araştırmak sosyal hayat hakkında daha ayrıntılı bilgi sahibi olmamıza aracı olur.

Anahtar Kelimeler: *Suç, Ceza, Fuhuş, Cinayet, Hırsızlık*

Crime and Punishment in Edremit in the Second Half of the 16th Century

Abstract

This study aims to look at the socio-economic life of Edremit from a different perspective in the second half of the 16th century, through the actions of the marginalized living on the margins of the society. The history of criminals in social history research is becoming more and more interesting for researchers. Because for a healthy understanding of any society, the actions of all segments of the society should be looked at. The phenomenon of

crime is as old as the history of humanity and has continued its existence in every society. Actions that are prohibited by law are called crimes, and actions that are not tolerated by society are called deviations. The sanction of the crime is punishment, and the sanction of deviation is social condemnation. Every crime brings together people from the same community, a perpetrator and a victim. Incidents such as theft, adultery, prostitution, smuggling and insult show another dimension of social relations, even if they are negative.

There are the rich, the poor, the artisan as well as criminals in every society. As well as the actions of women, shopkeepers and administrators, the actions of those who commit crimes are also included in the parts of the whole called society. There may be social and economic factors as well as psychological reasons that push criminals to commit crimes. Second half of the 16th century; Although it was a period of great achievements for the Ottoman Empire outside, it was the year when the Celali Gangs destroyed Anatolia, the security was broken and there were economic problems. If social and economic problems also contribute to the emergence of crime, it becomes possible to see the reflections of these problems in society by investigating the actions of criminals. Therefore, investigating the actions of criminals helps us to have more detailed information about social life.

Keywords: *Crime, Punishment, Prostitution, Homicide, Robbery*

Balıkesir’de Bir Eğitim Kurumu: Medrese-i Edebiyye

Adem POLAT

Uludağ Üniversitesi

Özet

Osmanlı Devletinde medreseler varlıklarını devam ettirdikleri sürece, eğitimin en temel kurumları olarak faaliyet göstermişlerdir. Özellikle batılılaşma sürecinde, medreselerin yanında mekteplerin ihdas olunmasıyla birlikte ikili bir eğitim yapılanması gündeme gelmiştir. 1800’lü yılların sonlarında medrese ve mektepler eğitim faaliyetlerini birlikte sürdürmüştür. Mekteplerde sıbyanla başlayan eğitim süreci, iptidailer, rüştiyeler ve idadilerle devam etmiştir. Medreselerde ise farklı yaş gruplarındaki öğrenciler için eğitim öğretim faaliyetine yer verilmiştir. Balıkesir vilayetinde 1800’lü yılların sonlarında eğitim faaliyetlerini sürdüren dört mektebin yanı sıra yirmiye yakın medresenin varlığı bilinmektedir. Bu medreselerden biri de Darüşşafaka mezunlarından Ahmed Nureddin Efendi tarafından kurulan, bizzat kendisinin yöneticiliğini ve öğreticiliğini yaptığı, iptidaiye ve rüştiye çağındaki çocuklara eğitim hizmeti sunan Medrese-i Edebiyye’dir. Bu çalışmada, Osmanlı Arşivleri taranmış, 1305/1887 senesi Karesi Vilayeti salnamesi ile dönemin iktisadi, idari, sosyal ve eğitim hayatı hakkında haberler içeren vilayetin resmi gazetesi olan Karesi incelenmiştir. Elde edilen veriler ışığında Ahmed Nureddin Efendi ve edebî kişiliği, kurmuş olduğu Medrese-i Edebiyye hakkında bilgiler sunulmuştur. Böylece dönemin Balıkesir eğitim hayatının bir nebze olsun aydınlatılmasına katkı sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Karesi Sancağı, Balıkesir, Ahmed Nureddin Efendi, Medrese-i Edebiyye, eğitim.*

An Educational Institution in Balıkesir: Medrese-i Edebiyye

Abstract

As long as the madrasahs continued their existence in the Ottoman Empire, they operated as the most basic institutions of education. Especially in the westernization process, with the establishment of schools next to the madrasahs, a dual educational structuring came to the fore. In the late 1800s, madrasahs and schools continued their educational activities together. The education process, which started with primary school in schools, continued with primary schools, secondary schools and high schools. In madrasahs, education activities were provided for students of different age groups.

It is known that there are nearly twenty madrasahs in Balıkesir province, in addition to four schools that continued their educational activities in the late 1800s. One of these

madrasahs is Medrese-i Edebiyye, which was founded by Ahmed Nureddin Efendi, a graduate of Darüßsafaka, and provides education services to primary school and junior high school children. In this study, the Ottoman Archives were scanned, and Karesi Province yearbook of 1305/1887 and Karesi, the official newspaper of the province, which included news about the economic, administrative, social and educational life of the period, were examined. In the light of the data obtained, information about Ahmed Nureddin Efendi and his literary personality, the Madrasa-i Edebiyye he founded, is presented. Thus, it was tried to contribute to the enlightenment of the Balıkesir education life of the period.

Keywords: *Karesi Sanjak, Balıkesir, Ahmed Nureddin Efendi, Madrasa-i Edebiyye, education.*

Her İlçesine Bir Öykücü Düşen Şehir: Balıkesir

Recep AYIK

MEB

Özet

Balıkesir, tarihi ve coğrafyası ile Anadolu'nun mümtaz şehirlerinden biri olmuştur. Bir şehri bütünleyen, şehre “değer” katan birçok unsur olmakla beraber, bu unsurların en başında gelmesi gerekenlerinden biri “edebiyat” olmalıdır. Çalışmamızda Balıkesir'in göz ardı edilen bir değeri yani Balıkesir'in edebiyat dünyasına katkıları ifade edilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Öykücü, Balıkesir, Edebiyat*

Abstract

Balıkesir has become one of the distinguished cities of Anatolia with its history and geography. Although there are many elements that integrate a city and add "value" to the city, one of the first of these elements should be "literature". In our study, an ignored value of Balıkesir, namely Balıkesir's contributions to the world of literature will be expressed.

Türkiye’de Balıkesir Özelinde Yapılmış Olan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi ve Kültürel Miras Konulu Tezler

Bengüsu TURAN

Yüksek Lisans Öğrencisi, Bengüsu Turan

Özet

Güncel sorunların doğru bir şekilde tespit edilmesi, mevcut durumun belirlenmesi hemen ardından da bunlara çözüm yolları geliştirilmesi için öncelikle literatür analizi yapmak başvurulacak yöntemler arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Literatürde ağırlıklı bir yeri olan lisansüstü tez çalışmaları da bu kapsamda ele alınmaktadır. Balıkesir Türkiye’de gerek konumu gerek tarihi ve doğal güzelliklere sahip mirasıyla öne çıkmış şehirlerden biridir. Balıkesir’in sahip olduğu bu mirasın gelecek nesillere aktarılması da hedeflenen öncelikli konular arasındadır. Bu motivasyonla hazırlanan bu çalışmanın amacı, son beş yıl içinde Balıkesir özelinde hazırlanmış olan lisansüstü tez çalışmalarının bibliyometrik analizini yapmak ve mevcut durumunu tespit etmektir. Doküman analizi tekniğiyle hazırlanan bu çalışmada öncelikle Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi’nin web sitesinde yer alan tez arama sekmesindeki alanların hepsinde tümü seçeneği işaretlenmiş, ardından da Balıkesir kelimesi aranmıştır. Yapılan tarama sonucunda 1985 yılından 2022 yılına kadar toplam 2581 kayıtlı tez bulunmuş fakat bu tezlerin sadece 2000 tanesi görüntülenebilmiştir. Tezlerin bibliyometrik özellikleri incelenip analizi yapıldıktan sonra çalışmadan elde edilen bulgulara göre, veri tabanında son 5 yıl içinde yayınlanan tezlerin %84’ünün yüksek lisans, %13’ünün doktora, %3’ünün ise tıpta uzmanlık düzeyindeki tezler olduğu ve en fazla tezin %41 oranla 2019 yılında yayınlandığı görülmüştür. Lisansüstü tezler en çok eğitim ve öğretim, ziraat, coğrafya konularından hazırlanmıştır. Yayınlanmış olan tüm tezlerin içinde kültürel miras çatısı altına alınabilecek olan sanat, mimari, tasarım, halk bilim, tarih, edebiyat, turizm, arkeoloji konulu tezlerin oranının ise %14 olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucunda birçok açıdan önemli bir şehir olan Balıkesir’in sahip olduğu mirası geleceğe aktarabilmesinin yollarından biri sayılan literatüre katkı sağlayan lisansüstü eğitim düzeyindeki tezlerin sayıca artması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Bibliyometrik analiz, lisansüstü tez, kültürel miras, Balıkesir.*

Bibliometric Analysis of Postgraduate Thesis Made in Specific to Balıkesir in Turkey and Thesis on Cultural Heritage

Abstract

First of all, literature analysis is one of the methods used to accurately identify current problems, evaluate the current situation, and then develop solutions to them. Postgraduate thesis studies, which have a prominent place in the literature, are also discussed in this context. Balıkesir is a renowned city in Turkey because of its location and heritage, which includes historical and natural beauties. Transferring Balıkesir's heritage to future generations is one of the primary concerns. The purpose of this study, which has been conducted with this objective, is to conduct a bibliometric analysis of postgraduate thesis studies written exclusively for Balıkesir during the previous five years and to identify the present condition. First, all the fields in the thesis search tab on the website of the Council of Higher Education Thesis Center are selected for this research, which has been constructed using the document analysis approach. Afterwards, a search for the term Balıkesir is searched. Only 2000 of the 2581 published theses from 1985 to 2022 that have been obtained as a result of the scanning could be accessed. The bibliometric features of the theses are examined and analyzed. According to the findings obtained from the study, the theses registered in the database and published in the last 5 years; it has been determined that 84% of theses are master's, 13% are doctoral theses, and 3% are specialization theses in medicine. It has been seen that the highest number of theses are published in 2019 with a rate of 41%. Postgraduate theses are mostly prepared on the subjects of education and training, agriculture and geography. It has been defined that the rate of theses on art, architecture, design, folklore, history, literature, tourism, and archeology, which can be included under the roof of cultural heritage, is 14% among all published theses. In consequence of the study, it has been found that the number of postgraduate education level theses, which is considered one of the ways to transfer the heritage of Balıkesir, which is an important city in many aspects, to the future and contribute to the literature, should be enhanced.

Key Words: *Bibliometric analysis, postgraduate thesis, cultural heritage, Balıkesir.*

Hatıra Türü Eserlerde Balıkesir: Mahir İz'in Yılların İzi

Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

Adıyaman Üniversitesi

Özet

İnsan belleği, geçmiş yaşantıları sihirli bir kutu hassasiyetiyle saklamakta, onları geleceğe bir yandan bir sinema filmi gibi emanet ederken diğer taraftan tam manasıyla zamanı durduran bir fotoğraf vazifesini icra etmektedir. Bu bellek, canlılığını hatıra türü metinlerde yaşatmayı sürdürmektedir. Varoluş, kayboluş, siliniş, sima, siluet, varlık, nesne, yaşamdan kesitler bu hatıraların içinde yaşamaktadır. Özellikle şehrin derin dokusuna nüfuz etmiş ve onların etrafında halelenen gelenekleri ve yaşantıları kendisi de tecrübe etmiş şahsiyetler bu bağlamda ele alınması gereken önemli zatlardır. Hatıraların tümünün bu bakış açısı ile ele alınıp incelenmesi şehrin kültürel değerlerinin tespitinde ve yaşatılmasında önemli bir rol oynayacaktır. Şehrin somut ve olan ve somut olmayan kültürel mirası için de aynı zamanda bir kaynak değeri taşıyan hatıra türü metinler aynı zamanda edebî değeri haiz eserlerdir. Bu eserlerin müellifleri, şehir estetiğini satırlara nakşetmişlerdir. Buna güzel bir örnek de Mahir İz'dir. Babasının mesleği dolayısıyla farklı coğrafyalarda bulunma imkânı yakalamış olan Mahir İz'in bulunduğu yerlerden biri de Balıkesir ve 1933 yılında öğretmen olarak atandığı Balıkesir'in Edremit ilçesidir. İz, çocukluğunda iki buçuk sene, öğretmen olarak üç sene kaldığı Balıkesir'de coğrafya, insanlar, ilim sohbetleri, şairler ve şiirler, arkadaşları, hocaları gibi konularda az ama dikkate değer, her biri belki bir araştırma konusu olabilecek bilgiler vermektedir.

Bu çalışmada Mahir İz'in *Yılların İzi* adlı hatıra kitabından yola çıkarak Balıkesir ve Edremit'teki yaşamı ele alınacak, burada geçen şahsiyetler, hadiseler, mekânlar değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Hatıra, Balıkesir, Edremit Mahir İz, Yılların İzi.*

Yerel Yönetimlerin Kültürlerarası İletişim Yaklaşımları: Balıkesir İli Örnekleme

Doç. Dr. Sibel AKOVA & İrfan DEMİRÖZ

Yalova Üniversitesi & Balıkesir Valiliği

Özet

Kavramsal açıdan sağlıklı şehir olgusu, çeşitli disiplinleri uhdesinde barındıran bir kavram olma niteliğini haizdir. Sağlıklı kent kavramı ile işaret edilen, sağlığı hedef alan ve daha sağlıklı, huzurlu ve yaşanılır bir şehir olmak amacıyla gereken yapısal değişimleri ve süreci başlatan ve faaliyetlerini bu bağlamda yürütmekte olan şehirlerdir. Şehirlerin sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan yapısal nitelikleri, şehir sağlığı olgusunun temel göstergelerini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Dünya Sağlık Örgütü “sağlıklı şehir” kavramı doğrultusunda, uzun vadeli gelişim çalışmaları olarak addedilen “Sağlıklı Şehirler Projesi” ni başlatmıştır. Sağlıklı şehirler, altyapısal bakımdan gelişim sağlamış, daha iyi eğitim, istihdam, çevre, kentleşme, sağlık, sosyal hizmetler, kültür ve turizm faaliyetlerine sahip şehirler olarak addedilmektedir. Sağlıklı bir şehir olma başarısının elde edilmesinde şüphesiz ki, bir şehrin mevcut durumunun belirlenmesi ve değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda araştırmanın amacının, Balıkesir ilinin demografik, sağlık, eğitim, çevre ve şehircilik, sosyal hizmet ve sosyo-ekonomik yapısının analiz edilmesi, kültür ve turizm ile kentleşme faaliyetlerinin değerlendirilerek, Balıkesir ilinin sağlık profilinin ortaya konulması olduğunu ifade etmek yerinde olacaktır.

Yürütülen araştırma sonucunda elde edilen veriler değerlendirildiğinde Balıkesir ilinin, sosyal, ekonomik, kültürel ve tarihsel bakımdan sağlıklı şehirler teriminin kavramsal çerçevesinde konumlanabileceğini ifade etmek mümkündür. Balıkesir ilinin coğrafi bağlamda Marmara Bölgesi içerisinde konumlanıyor olması ve Türkiye genelinde gelişmiş iller kategorisinde sınıflandırılması sağlıklı şehirler sınıflandırmasına da tabi olmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda, Sağlıklı Şehirler Projesi kriterlerine bakıldığında da Balıkesir ilinin sağlıklı bir şehir olduğu göze çarpmaktadır. Nitekim Balıkesir Büyükşehir Belediyesi ile Bandırma ve Karesi Belediyelerinin Türkiye’deki sağlıklı kentler arasında yer alması bu durumu doğrular niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: *Sağlıklı Şehir, Şehir Sağlık Profili, Balıkesir.*

Özet Başlığı (İngilizce) Balıkesir City Health Profile

Abstract

Conceptually, the term of a healthy city has the quality of being a concept that includes various disciplines. They are the cities that are indicated by the concept of healthy city, target health and initiate the necessary structural changes and processes in order to become a healthier, more peaceful and livable city and carry out their activities in this context. Structural characteristics of cities in terms of social, cultural and economic aspects constitute the basic indicators of urban health. In this context, the World Health Organization initiated the "Healthy Cities Project", which is considered as long-term development studies, in line with the concept of "healthy city". Healthy cities are considered as cities with improved infrastructure, better education, employment, environment, urbanization, health, social services, culture and tourism activities.

Undoubtedly, it is important to determine and evaluate the current situation of a city in achieving the success of being a healthy city. In this context, it would be appropriate to state that the aim of the research is to analyze the demographic, health, education, environment and urbanization, social service and socio-economic structure of Balıkesir province, to evaluate the culture and tourism and urbanization activities, and to reveal the health profile of Balıkesir province.

When the data obtained as a result of the research is evaluated, it is possible to state that the province of Balıkesir can be positioned within the conceptual framework of the term healthy cities in terms of social, economic, cultural and historical aspects. The geographical location of Balıkesir province within the Marmara Region and its classification in the developed provinces category throughout Turkey necessitates it to be subject to the healthy cities classification. In this context, when looking at the criteria of the Healthy Cities Project, it is striking that Balıkesir is a healthy city. As a matter of fact, the fact that Balıkesir Metropolitan Municipality and Bandırma and Karesi Municipalities are among the healthy cities in Turkey confirms this situation.

Keywords: *Healthy City, City Health Profile, Balıkesir.*

Balıkesir’de İki Önemli Osmanlı Sağlık Merkezi: Gureba Hastanesi ve Reşit Bey Hastanesi

Öğr. Gör. Dr. Sertan ATASOY

Trakya Üniversitesi

Özet

Osmanlı Devleti’nde, 18. yüzyılda askeri alanda başlayan modernleşme hareketleri zamanla kamu alanına da yansımış; bunun neticesinde hükümet konağı, belediye, okul, postane, adliye binası gibi Osmanlı mimarisinde yeni yapı türleri ortaya çıkmıştır. Bu yeni yapı türleri içerisinde en önemlilerinden birisi hastaneler olmuştur. Bu dönemin savaşlar ve salgın hastalıklarla geçmesi hastanenin değerini bir kat daha artırdığı yadsınamaz bir gerçektir. İlk olarak III. Selim döneminde başkent İstanbul’da askeri alanda modern hastaneler inşa edilmiş, siviller için ilk hastane ise Abdülmecid döneminde yine İstanbul’da yapılmıştır. Zamanla başkent dışında da inşa edilmiş olan hastaneler özellikle II. Abdülhamid döneminde neredeyse tüm Osmanlı topraklarında yükselmeye başlamıştır. Bu hastanelerden iki önemli örnek ise Balıkesir sınırları içerisindeki Gureba Hastanesi ve Reşit Bey Hastanesi’dir.

Bu makalede Balıkesir sınırları içerisindeki günümüze sağlam bir şekilde ulaşmış olan Balıkesir Gureba Hastanesi ve Reşit Bey Hastanesi ayrıntılı şekilde tanımlanmıştır. Bu hastanelerin arşiv belgeleri ışığında tarihçesi hakkında bilgi verilmiş, plan ve mimari özellikleri üzerinde durulmuş ve dönemi içerisindeki hastanelerle karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı, Geç Dönem, Hastane, Balıkesir*

TWO IMPORTANT OTTOMAN HEALTH CENTERS IN BALIKESİR: GUREBA HOSPITAL AND REŞİT BEY HOSPITAL

Abstract:

In the Ottoman Empire, the modernization movements that started in the military field in the 18th century were reflected in the public sphere over time; as a result of this, new building types emerged in Ottoman architecture such as government office, municipality, school, post office, courthouse. One of the most important of these new building types has been hospitals. It is an undeniable fact that this period was spent with wars and epidemics, increasing the value of the hospital even more.

First of all, modern hospitals were built in the military area in the capital Istanbul during the reign of III. Selim, and the first hospital for civilians was built in Istanbul during the reign of Abdülmecid. Hospitals, which were built outside the capital in time, began to rise

in almost all Ottoman lands, especially during the reign of II. Abdülhamid. Two important examples of these hospitals are Gureba Hospital and Reşit Bey Hospital within the borders of Balıkesir.

In this article, Balıkesir Gureba Hospital and Reşit Bey Hospital, which have survived to the present day in Balıkesir, are described in detail. In the light of archival documents, information about the history of these hospitals was given, their plan and architectural features were emphasized, and they were evaluated comparatively with the hospitals of the period.

Keywords: *Ottoman, Late Period, Hospital, Balıkesir*

Tarihsel Süreç İçinde Balıkesir İlinin Ailevi Soru ve Sorunları (Balıkesir Aile ve Dini Rehberlik Bürosuna Gelen Başvurular Bağlamında)

Dr. Keziban Gurbet GÜLDEN

Diyanet İşleri Başkanlığı

Özet

Bireyler aileyi aile toplumu oluşturduğundan insan için en önemli müesseselerin başında aile kurumu gelmektedir. Aile ilk insandan beri var olmuş çeşitli alternatif denemelere rağmen hala varlığını koruyan sıcak ve samimi ilişkilerin yoğrulduğu karı-koca ve çocukların sükûnet bulduğu yuva olarak güncelini muhafaza etmektedir. Aile, nesiller arası değerlerin aktarıldığı köprü olarak kişinin şahsiyet kazandığı özel alandır. Aile, cennetin yeryüzündeki iz düşümü olarak görülür. Bununla beraber bu olgunun cehenneme, güvensizliğe dönüştüğü, çeşitli soru ve sorunlarla sarmalandığı, sarsıldığı huzursuzlukların baş gösterdiği günümüzde bilinen ve dile getirilen bir realitedir. O zaman ailenin hiçbir ferdinin bu kaos ortamında çaresizce yaşamasına izin vermemek ve mecbur bırakılmaması gereklidir. Bunun sağlanması için toplumca her ferdin ve kurumun üzerine düşen görevleri bilmesi ve vazifesini yapması gereklidir. Diyanet İşleri Başkanlığı, 2003 yılında ilk olarak hayata geçirmeye başladığı Aile ve Dini Rehberlik Bürosu çalışmalarını günümüzde 81 il merkezi ve ilçelerinde genişleterek, toplumun temeli olan ailenin çeşitli sorunlarına çözüm olmak adına hizmet üretmektedir. Bürolarda Diyanet İşleri Başkanlığınca görevlendirilmiş alanında uzman personel vatandaşların sorunlarına yüzyüze, telefon, e-posta aracılığıyla çözüme kavuşturmaya çabalamaktadır. Araştırma, Balıkesir İl Müftülüğü ve ilçe müftülüklerine son beş yıldaki aileyi ilgilendiren başvurulardan oluşmaktadır. Din Hizmetleri Yönetim Sistemi veritabanına sadece sorular kaydedilmekte ve araştırma bu sorular çerçevesinde ilin sorun haritasını çıkarmak üzerine planlanmıştır. Balıkesir İl ve ilçe müftülüklerine bağlı ADRB bürolarına son beş yılda gelen soruların dağılımına baktığımızda aile temel konusunda eşler arası iletişim ve akrabalarla ilişkiler ön plana çıkmaktadır. Akabinde ekonomik problemler ve miras alt başlığı gelmektedir. Gelen sorularda ikinci ana konu evlilik, nikah ve boşanma konusunda olduğu tespit edilmiştir. Başvuru yapan danışanların hem doğru dini almak hem de manevi danışmanlık hizmetinden faydalanarak rahatlamak istedikleri tespit edilmiştir. Bürodaki personel soruları cevaplamış kendilerini aşan durumlarda ilgili mercilere yönlendirme yaparak danışanlara yardımcı oldukları tespit edilmiştir. Bu çalışmada nitel betimsel bir araştırma yapılmış ve doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Aile, Kadın, Evlilik, Boşanma, Rehberlik*

Women And Family Problems In Context Of Questions Answered By Family And Religious Guidance Offices (Balıkesir Case)

Abstract

Since individuals constitute the family and the family constitutes the society, the family institution comes first among the most important institutions for human beings. The family has existed since the first human being, and despite various alternative trials, it still preserves its existence as a home where warm and sincere relations are kneaded, where husband and wife and children find tranquility. The family is seen as the projection of heaven on earth. However, it is a known and expressed reality today that this phenomenon can turn into hell, insecurity, restlessness, shaken up and surrounded by various questions and problems. Then, it is necessary not to allow any member of the family to live helplessly in this chaos and prevent it from ever happening. In order to achieve this, it is necessary for each individual and institution of the society to know their responsibilities and to perform their duties.

The Directorate of Religious Affairs initiated the Family and Religious Guidance Bureau in 2003. Today, it provides services in 81 city centers and districts in order to solve various problems of the family, which is the basis of society. The Presidency of Religious Affairs has appointed expert personnel in these offices and these personnel are trying to solve the problems of citizens face to face, by phone, and by e-mail. This research covers the applications related to the family in the last five years to the Balıkesir Provincial Mufti and district mufti offices. Only the question parts of the applications are recorded in the Religious Services Management System database, and this research was planned within the framework of these questions in order to map the problem of the province.

When we look at the distribution of questions received by the Balıkesir provincial and district mufti's ADRB offices in the last five years, the main topics related to the family are communication between spouses and relations with relatives. Then, economic problems and inheritance issues come. It was observed that the second main topic in the questions received was about marriage, marriage and divorce. It has been observed that the applicants want both to get the right religious information and to relax by benefiting from spiritual counseling services. It has been observed that the staff in the office answer the questions as well as help the applicants by directing them to the relevant authorities in cases that exceed them. In this study, a qualitative descriptive research was conducted and the document analysis method was used.

Anahtar Kelimeler: *Family, Women, Marriage, Divorce, Guidance*

Balıkesir Tarım Arazilerinin Verimlilik Durumunun Değerlendirilmesi ve Sürdürülebilir Yönetim

Prof. Dr. Sait GEZGİN & Doç. Dr. Mert DEDEOĞLU

Selçuk Üniversitesi

Özet

Günümüzde artan insan nüfusu ile hızlı ve plansız yapılaşma tarım topraklarını tehdit eden amaç dışı arazi kullanımını beraberinde getirirken, kısıtlı üretim alanlarında hem gıda talebinin karşılanması hem de ekonomik baskılar aşırı ve yanlış gübreleme alışkanlıklarının uygulanmasına neden olmaktadır. Anılan olumsuzluklar ülkemizde verimli ovalarımızı tehdit eden antropojenik faktörlerin başında gelmektedir. Balıkesir de sahip olduğu verimli ovalar ve geçit kuşağı iklim özellikleri ile yüksek tarımsal üretim potansiyeline sahip bir ilimizdir. Nitekim 1.5 milyon ha yüz ölçümüne sahip ilin 390 bin ha'ı tarım alanı olup, bu arazilerin % 63'ü Mutlak Tarım Arazisi niteliğindedir. Ancak uygun arazi kullanım planlamaları, etkin üretim teknikleri ve tarım dışı alternatif alan seçimlerinin sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda yönetsel uygulamalara konu edilmesi hem ülke hem de bölgesel ölçekte büyük önem arz etmektedir. Bu çalışma ile Balıkesir ili tarım arazilerinin genel özellikleri, kültürel uygulama alışkanlıkları ve verimlilik durumları ülkemiz ölçeğinde veriler ile karşılaştırılarak değerlendirilmiş ve tarımsal faaliyetlere yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, gübreleme, toprak özellikleri*

Evaluation of the Productivity Status and Sustainable Management of Balıkesir Agricultural Lands

Abstract

Today, the increasing human population and rapid and unplanned construction bring along the use of non-agricultural land that threatens agriculture areas, while both meeting the food demand in limited production areas and economic pressures cause the application of excessive and wrong fertilization habits. The stated negativities are among the leading anthropogenic factors that threaten our fertile plains in our country. Balıkesir is a province with high agricultural production potential with its fertile plains and transition zone climate characteristics. As a matter of fact, 390 thousand hectares of the province, which has a surface area of 1.5 million hectares, is agricultural land, and 63% of these lands are absolute farmland. However, it is of great importance that appropriate land use planning, effective production techniques and non-agricultural alternative land selections are subject to administrative practices in line with the principle of sustainability,

both at the country and regional scale. In this study, the general characteristics, cultural practices and productivity status of the agricultural lands of Balıkesir province were evaluated by comparing them with the data on the scale of our country, and suggestions for agricultural activities were presented.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, fertilization, soil Properties*

Ahmed Sa‘di Havrânî’de Nakşî-Hâlidî Tasavvuru

Arş. Gör. Dr. Muhammet Akif TİYEK

Özet

Balıkesir ve çevresinin ilmî ve manevi yönden gelişmesi için eğitim ve öğretim başta olmak üzere pek çok faaliyetle ciddi bir gayret sarf eden; ancak isimleri satırlardan olmasa da sadırlardan silinen nice âlim ve mutasavvıf bulunmaktadır. Bu âlimlerden biri de Emir Hafız ve Hoca Hafız gibi isimlerle anılan Mevlânâ Celâleddîn Ahmed Sa‘di’dir. Edremit/Havrân’da doğması sebebiyle Havrânî olarak da anılan Ahmed Sa‘di, Balıkesir’in meşhur âlimlerinden Ali Şuûrî Efendi’nin (öl. 1285/1868) seçkin öğrencilerindendir. Ahmed Sa‘di’nin faaliyetleri ve kaleme aldığı eserler kadar yetiştirdiği talebeler de ilim dünyasına bıraktığı mirasın önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Örneğin Millî Mücadele Dönemi’nde ülkenin bağımsızlığa ulaşmasında gayret sarf eden Burhaniye Müftüsü Hoca Mehmed Bey (öl. 1952) onun öğrencilerinden biridir. Bibliyografik kaynaklarda Ahmed Sa‘di’nin altı eseri olduğu bilgisi yer almaktadır. Sa‘di, eserlerinde inanç ve itikada ilişkin meseleler üzerine yoğunlaşmış, Müslümanların akıllarında soru işareti bırakan kelâmî konulara açıklık getirmeye çalışmıştır. Buna ek olarak çevresindekileri irşâd etmek amacıyla sade ve anlaşılır bir dille şiirler de kaleme almıştır. Sa‘di ve Hâfız mahlasını kullanan bu sufi-meşrep zât, şiirlerinde Nakşibendîliğin Hâlidî koluna mensup olduğunu vurgulamış ve bu tarikatla ilgili çeşitli övgülerde bulunmuştur.

Bu çalışmada öncelikle Balıkesir’de yetişen ve şehrin ilmî hayatında önemli rolü bulunan Ahmed Sa‘di’nin hayatı ve eserleriyle ilgili muhtasar bilgilere yer verilecek; akabinde müellifin tâbî olduğu tarikatla ilgili bilgiler yine özet olarak sunulacaktır. Daha sonra müellifin eserlerinde Nakşibendîlik ve Nakşîlerle ilgili olan hususlar tespit edilecektir. Tespit edilen nitelikler çerçevesinde söz konusu tarikatla ilgili yer verilen içerik analiz edilerek Nakşibendîlik ve Nakşîlerle ilgili Ahmed Sa‘di’nin çizmiş olduğu çerçeve ortaya konulacaktır. Böylece 19. yüzyılda Havrân’da yaşayan bir âlim özelinde, Nakşibendîliğin ilgili coğrafyada nasıl algılandığı, insanlara ne tür bir içerikle anlatıldığı, söz konusu âlimin mezkûr tarikata mensup olduğu da unutulmadan, bir tebliğ metninin sınırlarının el verdiği ölçüde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Türk İslam Edebiyatı, Havrân, Nakşibendîyye, Hâlidîyye, Ahmed Sa‘di.*

Naqshi-Khalidi Imagination in Ahmed Sa‘di Havrânî

Abstract

Making a serious effort with many activities, especially education and training, for the scientific and spiritual development of Balıkesir and its surroundings; however, there are many scholars and mystics whose names are not deleted from the lines but the minds. One of these scholars is Mevlânâ Celâleddîn Ahmed Sa‘di, who is known by names such as Emir Hafiz and Hodja Hafiz. Ahmed Sa‘di, also known as Havrânî because he was born in Edremit/Havrân, is one of the distinguished students of Ali Şuûrî Efendi (d. 1285/1868), one of the famous scholars of Balıkesir. Ahmed Sa‘di's activities and the works he wrote, as well as the students he raised constitute an essential part of the legacy he left to the world of science. For example, Burhaniye Mufti Hodja Mehmed Bey (d. 1952), who made an effort for the country's independence during the National Struggle period, is one of his students. In the bibliographic sources, there is information that Ahmed Sa‘di has six works. In his works, Sa‘di focused on issues related to belief and creed and tried to clarify the theological issues that left a question mark in the minds of Muslims. He also wrote simple and understandable poems to enlighten those around him. This Sufi temperament person, who used the pseudonyms Sa‘di and Hafiz, emphasized in his poetries that he was a member of the Khalidi branch of the Naqshbandi and made various praises about this sect.

In this study, firstly, concise information about the life and works of Ahmed Sa‘di, who grew up in Balıkesir and played an essential role in the scientific life of the city, will be given; afterwards, the information about the sect to which the author belongs will be presented as a summary. Then, the issues related to Naqshbandi and Nakshis in the works of the author will be determined. Within the framework of the determining qualifications, the content of the sect in question will be analyzed and the framework drawn by Ahmed Sa‘di on Naqshbandi and Nakshis will be revealed. Thus, in the context of a scholar living in Havran in the 19th century, how Naqshbandi was perceived in the relevant geography, what kind of content it was explained to people, and whether the scholar in question was a member of the aforementioned sect, will be presented to the extent that the limits of a communiqué text allow.

Anahtar Kelimeler: *Turkish Islamic Literature, Havrân, Naqshbandiyya, Khalidiyya, Ahmed Sa‘di.*

Bandırmalı Bir Minyatür Sanatçısı: Nusret Çolpan

(d. 1 Ekim 1952 Bandırma, ö. 31 Mayıs 2008, İstanbul)

Nasuhi Hasan ÇOLPAN

Özet

İlk ve Orta öğretimini Bandırma'da tamamladı. Daha sonra İstanbul'da Zincirlikuyu Meslek Lisesini ve Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesini bitirdi . Bu yıllarda İstanbul Üniversitesi Tıp Tarihi Enstitüsü'nde Prof. Dr. A. Süheyl Ünver ve Azade Akar'dan Türk Süsleme Sanatları dersi aldı ve minyatür çalışmaya başladı. Kendisini Kanuni devrinde yaşayan Matrakçı Nasuh isimli sanatçı çok etkilemiştir. Mimaride kazandığı disiplin ve görüşten de faydalanarak minyatüre kendine has bir çizgi ve renk getirmiş, bunu minyatürün genel prensiplerine uyarak yapmıştır. Sanatçı yurt içinde ve yurt dışında muhtelif sergiler açmış ve sergilere katılmıştır. 35 yıl minyatür çalışan sanatçının yurt içinde ve yurt dışında değişik koleksiyonlarda yaklaşık 300'ü aşan sayıda eseri bulunmaktadır. Eserlerinin bazıları Fransa Devlet başkanı Jacques Chirac, Rusya Devlet başkanı Vladimir Putin, Santa Barbara Müzesi, Wall Street Journale , Genelkurmay Başkanlığında , T.C. Dış İşleri Bakanlığı ayrıca yeni açılan İstanbul Metrosu istasyonları, Hava Kuvvetleri 2. Ana Jet Üssü, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Kadir Has Üniversitesi Cibali Kampüsü, Dubai Yunanistan ve Tayland'da büyük boyutta çini üzerine yapılmış duvar panosu çalışmalar şeklindedir. Çolpan çalışmalarının en verimli döneminde 31 Mayıs 2008 Cumartesi sabahı 56 yaşında hayata gözlerini yumdu. Kabri İstanbulda yeni topkapı mezarlığındadır.

Anahtar Kelimeler: *Bandırma, Minyatür Sanatçısı, Nusret Çolpan*

Karesi Gazetesinde Yayımlanan Farsça Şiirlerin Muhtevası Üzerine

Prof. Dr. Doğan KAPLAN

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet

Karesi Gazetesi, 1886-1888 yılları arasında iki yıl süreyle haftalık yayın yapan bir vilayet gazetesidir. Daha önce Hüdavendigar (Bursa) iline bağlı bir sancak iken 1881 yılında Karesi ve Biga Sancaklarının birleştirilerek il yapılması sonrası yayın hayatına başlayan Karesi Gazetesi, Balıkesir ve havalisinin 19.yüzyıl sosyo-kültürel yönü hakkında bilgi vermesi yönüyle son derece önemli bir yayındır. Bildirimizin amacı bu periyodikte edebiyat köşesi kısmında yayımlanan Farsça şiirler hakkında bilgi vermektir.

Anahtar kelimeler: *Karesi Gazetesi, Balıkesir, Biga, Hüdavendigar, Sadreddin Efendi, Farsça.*

Abstract

Karesi Newspaper is a provincial newspaper that was published weekly for two years between 1886 and 1888. Karesi, which was previously a sanjak of Hüdavendigar province, was merged with Biga sanjak in 1881 and became a province. Karesi Newspaper is an extremely important publication in that it provides information about the 19th century socio-cultural aspect of Balıkesir and its environs. The purpose of our paper is to give information about the Persian poems published in the literature section of this periodical.

Key words: *Karesi Newspaper, Balıkesir, Biga, Hüdavendigar, Sadreddin Efendi, Persian.*

Karesi Gazetesindeki Şairler Üzerine Bazı Değerlendirmeler

Dr. Kadir ATLANSOY & Dr. Öğr. Üyesi Mustafa POLAT

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi & Balıkesir Üniversitesi

Özet

Karesi Gazetesi Balıkesir’de yayınlanan ilk resmî gazete olma açısından basın tarihinde önemli bir yere sahiptir. 17 Mart 1886 tarihinde yayın hayatına başlayan gazete haftada bir Çarşamba günleri çıkmıştır. Karesi vilayeti 1888 yılında idari bir tasarrufla mutasarrıflığa dönüştürölüp Hüdavendigâr vilayetine bağlanmış ve bu gelişmeye bağlı olarak gazetenin basıldığı matbaa da Bursa’ya taşınmıştır. Karesi 11 Nisan 1888 tarihine kadar 105 sayıya ulaşmıştır. Bu gazetenin 27 Nisan 1914’te Hasan Basri Çantay’ın girişimleriyle tekrar çıkmaya başladığı görölmektedir.

Gazetede “havadis-i vilâyet, kısm-ı edebî, kısm-ı resmî, nizamât, kısm-ı gayr-i resmî, havadis-i umumiye, muharrerat-ı telgrafiye, mütenevvîa, ilanât” gibi başlıkların yanı sıra edebiyat bölümünde çok sayıda şairin şiirleri yer almaktadır. Bu yönüyle gazete aynı zamanda antolojik bir özellik taşımaktadır. Bu çalışmada gazetenin 1886-1888 yılları arasında çıkan toplam 105 sayısında yer alan şairler ve şiirleri kısaca değerlendirilecektir.

Bu gazetesinin edebiyat kısmındaki şiirlerde birkaç şairin ön plana çıktığı görölür. Bunların ilki Balıkesir rüştiye mektebi muallim-i evveli Sadreddin Efendî’dir. Balıkesir’de göreve başladığı gün yaptığı konuşma ve okuduğu şiirin gazete sayfalarında yer almasının yanı sıra sonraki sayılarda otuzdan fazla naat ve gazeli yayınlanır. Biga Tahrirat müdür yardımcısı Recep de bu gazetede yayınlanan çok sayıda şiiriyle dikkat çeker. Sonraki yıllarda şairliğiyle temayüz edecek ve milletvekilliği yapacak olan idadi öğrencisi Muharrem Hasbî de şiirleriyle bu gazete sütunlarında kendisine yer bulmuştur. Burhaniye’den avukat Salih Saib Efendi, Bandırmalı Mehmed Nuri ve İran’ın Balıkesir şehbenderi Seyyid Cevad’ın birkaç gazeli de bu gazetenin nüshalarında yayınlanır. Edirne müftüsü diye şöhret bulan son dönem Osmanlı alimlerinden Balıkesir naibi Mehmed Fevzi Efendi’nin de gazeli ve naatleri de aynı gazetede okurların ilgisine sunulmuştur. Bunların dışında rüştiye öğrencisi Abdullah Hilmi, Bir Asker, Mekteb-i İdadi öğrencilerinden İsmet, rüştiye mektebi muallimi Hafız Aziz Efendi, Bayramiç taburu mülâzımı Mehmed Hulki Rıza, Bandırma’dan Ahmed Enis, Bidayet Mahkemesi zabıt kâtiplerinden Şerif, Bursa öğrencilerinden Mehmed Nuri, Müstecâbîzade Adil Efendi, öğrenci Abdullah Zeynî Efendi, A[yn]. Mecdî, vilayet naibi Tahsin Bey, İstanbul öğrencilerinden Fahri, dersiam ve Bidayet Mahkemesi azası Nuri Efendi, rüştiye öğrencilerinden Hüseyin Avni, Edremitli Müridzade Hacı Mustafa Ağa, Kapıdağı Düyun-ı Umumiye memuru Ali Saib Efendi, Fatih öğrencilerinden Seyfeddin Efendi, Rif’at, Ali

Haydar, Asım, rüştiye öğrencilerinden Yakup Sururî, Gönen Bidayet Mahkemesi Başkâtibi Hakkı, Kemâl Bey ve Şam Müftüsü Hamzazade Mahmud Efendi, Hacı Emin Ağazade Nûri, Bir Mübtedi, Bir Şair, M. Nâmık, M. Y., Karesi’de Bir İstanbullu rumuzlu şairler Balıkesir’in bu ilk gazetesindeki şiirleriyle kültür, sanat ve edebiyat hayatına katkıda bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Karesi Gazetesi, Edebiyat, Şair, Şiir*

Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Balıkesir Kurtuluş Yıldönümü Kutlamaları

Dr. Öğr. Üyesi Gülbin FIRAT ONAT

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Özet

Balıkesir’de doğan Hasan Basri Çantay, bu şehirde farklı görevlerde bulunmuş çeşitli gazetelerde yazılar yazmış çok yönlü bir alimdir. “Kur’ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm” isimli Kur’an tercümesi en önemli eserlerindendir. Hakkında çok fazla çalışma yapılan bu eser, bugün de hala pek çok alanda başvuru kaynağı olarak görülmektedir. Bu bildirinin konusu bu eser üzerine yazılmış tefsir sahasındaki çalışmaların incelenmesidir. Mevcut çalışmalar incelediğinde Çantay’ın meâlinin çeşitli tefsir ekolleri, dil ve usul, kavramların kullanımı özelinde ele alındığı görülmüştür. Bu sebeple bu bildiriyle Çantay’ın meâli özelinde yapılan tefsir çalışmalarının içerikleri ile ilgili genel bir perspektif ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu sayede O’nun tefsirini geniş anlamda tanıma imkanı bulmak mümkün olacaktır. Hem döneminde öne çıkan isimlerden olması hem de eserinin pek çok çalışmaya konu olması bu çalışmayı önemli kılmaktadır. Dolayısıyla yapılan tüm çalışmaların kendi içinde değerlendirilmesi sonradan yapılacak çalışmalara yol gösterici içerik sunabilecektir. Bu bildirinin hazırlanmasında nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılacaktır. Sonrasında betimsel analiz yapılarak yöntemler, içerikler, ele alınan konular değerlendirilecek, öne çıkan problemler tartışılacaktır. Yapılan bu çalışma Çantay’ın meali ile ilgili yapılan eserlere toplu bir şekilde ulaşılmasına imkan sağlayacaktır. Ayrıca mevcut çalışmaların değerlendirilmesi neticesinde eksik kalan ya da yeniden ele alınması gerekli olan konular ortaya koyulmuş olacağından yeni çalışmalar için bir yol gösterici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Çantay, Meal, Tefsir, Dil, Kavram*

Tendencies of Studies on the Translation of Hasan Basri Cantay

Abstract

Born in Balıkesir, Hasan Basri Çantay is a versatile scholar who has worked in different positions in this city and has written articles for various newspapers. The translation of the Qur'an named "The Holy Qur'an and Meâl-i Kerîm" is one of his most important works. This work, about which a lot of work has been done, is still seen as a reference source in many fields today. The subject of this paper is the examination of the studies in the field of tafsir written on this work. When the existing studies are examined, it has been seen that Cantay's translation is handled in terms of various schools of tafsir, language and style, and the use of concepts. For this reason, it is aimed to present a general perspective on the contents of the tafsir studies carried out specifically for Cantay's translation. In this way, it

will be possible to find the opportunity to get to know his interpretation in a broad sense. The fact that he is one of the prominent names in his period and that his work is the subject of many studies makes this study important. Therefore, the internal evaluation of all the studies will be able to provide guiding content for future studies. In the preparation of this paper, document review method will be used. Afterwards, descriptive analysis will be made and methods, contents, topics will be evaluated and prominent problems will be discussed. This study will enable to reach the works related to the translation of Cantay in a collective way. In addition, as a result of the evaluation of existing studies, the issues that are missing or that need to be reconsidered will be revealed, and it will be a guide for new studies.

Key Words: *Cantay, Meal, Interpretation (Tafsir), Language, Concept*

Fransız ve İngiliz Basınında Milli Mücadele Dönemi'nde Balıkesir

Arş. Gör. Dr. Mekki ULUDAĞ

Özet

Bu çalışmada Millî Mücadele dönemi boyunca Balıkesir ve ilçeleri ile ilgili Fransız ve İngiliz basınındaki haber ve yazılar üzerinden bir değerlendirme yapılmıştır. Araştırma, üç ana dönem üzerinde yoğunlaştırılmış olup bunlar Balıkesir'in Yunanlılar tarafından işgal edilmesi, işgal altındaki dönemi ve işgalden kurtarılması olarak belirlenmiştir. Çalışmanın amacı, Milli Mücadele Dönemi'nde Balıkesir ile ilgili literatüre katkıda bulunmaktır. Çalışmanın metodu, mukayeseli analiz metodu olup buna göre dış basından elde edilen bilgiler, yerli kaynaklardaki bilgiler ile karşılaştırıldıktan sonra değerlendirilmiştir. Balıkesir ve çevresinin Yunan işgali altına girdiği Haziran 1920 ile Yunan işgalinden kurtarıldığı Eylül 1922 dönemlerinde şehir ve çevresi ile ilgili çok sayıda haber ve yazının Fransız ve İngiliz basınında yer aldığı tespit edilmiştir. İlgili basın organlarında; *Balıkesir*, *Balıkesir*, *Balıkesir* ve *Balıkesir* şeklinde çok sayıda haber yer almıştır. İngiliz basınından bilhassa The Times, The Daily Telegraph ve The Guardian gazetelerinde Yunan işgalinin ilk aylarında oldukça taraflı yayın yapıldığı, Yunanlıların Balıkesir ve çevresini işgalini haklı göstermek için çok sayıda propaganda amaçlı haber ve yazıların yer aldığı görülmüştür. Fransız basınında Balıkesir ve ilçeleri ile ilgili bazı haberlerin yer aldığı tespit edilmiştir. Fransız basınının İngiliz basınına kıyasla okuyucularına daha objektif haberler sunduğu söylenebilir. Her iki ülke basını için şunlar söylenebilir: Yunan işgalleri sırasında Yunanlılara övgü dolu haberler yapılmış, Balıkesir halkının Yunanlılarla iyi ilişkiler içinde oldukları, Yunan askerlerinin halka karşı iyi davranışlar sergiledikleri iddia edilmiştir. Türk ilerleyişi sırasında ise Yunan askerlerini aşağılayıcı haberlerin yanı sıra Balıkesir ve çevresinin işgalden kurtarıldığı açıkça ifade edilmiştir. Bu yayınlara ilave olarak, Fransızca ve İngilizce diğer yayınlarda Balıkesir ve çevresi ile ilgili yer almış olan haber ve yazılardan da yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Millî Mücadele, İngiliz Basını, Fransız Basını, Yunan İşgali*

Balıkesir During the National Struggle Period in the French and British Press

Abstract

In this study, an evaluation was made through the news and articles of the French and British press about the Balıkesir and its districts during the National Struggle period. The study concentrated on three main periods, which were determined as the occupation of Balıkesir by the Greeks, the occupation period and the liberation of the city. The study aims to contribute to the literature related to Balıkesir during the National Struggle period.

The method of the study is the comparative analysis method. Accordingly, the information obtained from the foreign press was evaluated after comparing it with the information in the domestic sources. In June 1920, when Balıkesir and its environs came under the Greek occupation and in September 1922, when the Greek occupation ended, it was found that many news and articles about the city and its surroundings were included in the French and British press. In the relevant press organs, there is much news with the names *Balıkesir*, *Balıkesir*, *Balıkesir* and *Balıkesir*. In the British press, mainly the Times, the Daily Telegraph and The Guardian newspapers, especially in the first months of the Greek occupation, it was seen that there were many propaganda news and articles in order to justify the occupation of the Greeks of Balıkesir and its surroundings. It has been determined that there is some news about Balıkesir and its districts in the French press. It could be said that the French press offers more objective news to its readers compared to the British press. For the press of both countries, it can be said: During the Greek invasions, the Greeks were praised for their actions, and it was claimed that the people of Balıkesir were in good relations with the Greeks and that the Greek soldiers showed good behavior against the people. During the Turkish progress, it was clearly stated that Balıkesir and its surroundings were rescued from the occupation as well as humiliating news from Greek soldiers. In addition to these publications, the news and articles that have been included in Balıkesir in other French and English publications were also used.

Key Words: *Balıkesir, National Struggle, British Press, French Press, Greek Occupation*

Akamete Uğrayan Bir Teşebbüs: Balıkesir Aba Fabrikası

Doç. Dr. Engin KIRLI

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Özet

Tanzimat Fermanı'nın ardından hemen her konuda olduğu gibi ekonomi alanında da Avrupa'yı örnek alan Osmanlı devlet adamları, Batı'nın üretim sisteminde giderek ön plana çıkan fabrika tarzı üretim usullerini kendi ülkelerinde de hayata geçirmek için başta payitaht İstanbul ve çevresi olmak üzere İmparatorluğu çeşitli bölgelerinde öncelikle tekstil sektöründe olmak üzere, metal ve cam sanayinde de faaliyette bulunan ve Fabrika-i Hümayun olarak anılan tesisler vücuda getirdiler. Tanzimat Fermanı sonrasında yürürlüğe sokulan fabrikalaşma hareketi çerçevesinde Balıkesir yöresinin aba üretimindeki tarihsel birikimi ve kapasitesi dikkate alınarak bu şehirde buhar enerjisini kullanarak imalat yapacak bir Aba Fabrikası'nın kurulması konusu gündeme geldi.

Tanzimat Dönemi'nde Balıkesir'de bir aba fabrikasının kurulmasına karar verilmesinin nedeni bu bölgenin tarihsel birikimi, hammadde potansiyeli ve ekonomik koşulları ile yakından alakalıydı. Zira tarihsel süreçte özellikle başta keçi olmak üzere aba üretiminin hammaddesinin elde edildiği küçükbaş sürüleri Balıkesir yöresindeki konar göçerler tarafından yaygın bir şekilde yetiştirilmekteydi. Balıkesir tarihi boyunca da bu malzemeyi işleyen bir zanaatkâr grubu oluşmuştu. Yeniçeri Teşkilatı'nın ilgasını takip eden dönemde Osmanlı Düzenli birliklerinin giydiği kıyafetlerin tedarikinde de yeni bir takım uygulamalara gidilmiş ve Asakir-î Nizamiye-i Şahane olarak anılan Osmanlı askeri birliklerinin aba ihtiyacının önemli bir bölümü Balıkesir yöresinden tedarik edilmeye başlanmıştı. Balıkesir yöresindeki Yörüklerden tedarik edilen abanın standartlarında meydana gelen istikrarsızlığa son vermek amacıyla Balıkesir'de buhar makinesi ile çalışan yeni bir aba fabrikası inşası işte bu şartlarda gündeme geldi.

16 Haziran 1849 tarihinde Ebniye Halifesi Raşit Efendi, Balıkesir'de inşa edilecek Aba Fabrikası'nın kurulacağı yeri tespit etmek, plan ve projelerini hazırlamak üzere görevlendirildi. Devlet görevlilerinin aba fabrikasının inşa edileceği yeri belirlemeleri, plan ve projelerini hazırlamaları ve hatta tesisin inşasına başlamak üzere ilk etapta elzem olacak kereste ve benzeri bir takım yapı malzemelerini satın almalarına rağmen Osmanlı Devleti'nin 19. asırda kronik sorunu olan mali sıkıntılar nedeniyle bu tesisin inşası gerçekleştirilememiştir. Fabrika binası için tahsis edilen araziye ise daha sonra Balıkesir bölgesine yerleştirilmiş olan Kırım muhacirlerinin bir bölümü iskân edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Aba Fabrikası, Kültürel Miras*

Roma Dönemi'nde Balıkesir (Hadrianoutherai) ve Çevresinde Ulaşım

Doç. Dr. Kamil DOĞANCI

Bursa Uludağ Üniversitesi

Özet

Roma Dönemi öncesinde Anadolu'da kara yolu ulaşımı son derece sınırlı olduğu için, çalışmanın başlangıç noktası olarak Roma'nın Asia Eyaleti'nin kurulduğu MÖ 129 yılı esas alınmıştır. Roma dönemine kadar Anadolu'da Pers döneminden itibaren varlığı bilinen Kral Yolu haricinde organize bir kara yolu bilinmemektedir. Bildirinin konusu olan Balıkesir ve çevresi ise Kralı Yolu güzergâhının dışında kalıyordu. Bununla birlikte Perslerin Anadolu'daki satraplıkları birbirine bağlayan yollar inşa ettikleri bilinmektedir. Özellikle Anadolu'daki satraplık merkezlerinden biri olan Daskyleion'u (Ergili-Bandırma) çevredeki kentlere bağlayan kara yollarının olduğunu söyleyebiliriz. Ancak Anadolu'da geniş kapsamlı kara yolu inşa faaliyetini başlatanlar Romalılar olmuştur. Romalılar, aynı olarak alınan vergilerin nakledilmesi ve merkezi idareyi daha etkin kılmak için geniş bir kara yolu ağına ihtiyaç duymuşlardır. Bu nedenle yeni yolların yapımı, eskilerinin de onarımı için sık sık eyalet valileri ya da imparatorların atadığı procurator'lar görevlendirilmiştir. İmparator Hadrianus tarafından Balıkesir civarında kurulan Hadrianoutherai kenti, Bithynia Eyaleti'ni Asia Eyaleti'ne bağlayan kara yolu güzergâhı üzerindeki konumu sayesinde kısa sürede önem kazanmıştır. Özellikle Diokletianus (MS 284-305) döneminde Nikomedia'nın (İzmit) Doğu'nun idari merkezi olmasıyla Bithynia'ya ulaşan yolların önemi artmıştır. Bu dönemde Bithynia kentleri Kios (Gemlik)-Prusa (Bursa) üzerinden gelen kara yolu Apollonia (Gölyazı) ve Miletopolis üzerinden Hadrianoutherai'ye ulaşıyordu. Hadrianoutherai'da ikiye ayrılan yolun güneybatıya giden kolu Kaikos (Bakırçay) Vadisi'ndeki Apollonia üzerinden Pergamon'a, güneye doğru inen kol ise Kalamos üzerinden Thyateira'ya (Akhisar) ulaşıyordu. Balıkesir'in kuzeybatısındaki Ergasteria (Balya) ise Kyzikos'tan başlayıp Kocaçay vadisini takip ederek Alliano ve Parthenion üzerinden Pergamon'a ulaşan kara yolu güzergâhında yer alıyordu. Güneyden gelen ana kara yolu Philadelphia (Alaşehir)-Thyatira-Germe güzergâhını izleyerek Pergamon'a ulaşıyordu. İvrindi'nin Gömeniç Mahallesiyle lokalize edilen Pionia ise Balıkesir'den Edremit Körfezi'ne giden yol ile kuzey-güney güzergahlı yolun kesişme noktasında bulunuyordu. Bu çalışmada arkeolojik, edebi ve epigrafik kaynaklar yardımıyla Balıkesir çevresinden geçen yol güzergâhları tespit edilip, yolların bölge ekonomisine ticari ve ekonomik katkıları ortaya konulacaktır. Ayrıca Roma döneminde bölgedeki ekonomik ve ticari faaliyetlerle ulaşım imkânları arasında nasıl bir ilişki olduğu noktası aydınlatılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mysia, Daskyleion, Roma yolları, Hadrianoutherai, ticaret

Transportation in the Vicinity of Balıkesir (Hadrianoutherai) during the Roman Period

Abstract

Land transportation in Anatolia was extremely limited before the Roman period therefore, the starting point of this study based on the year 129 BC when the Roman province of Asia was founded. There was no organized main road except for the Royal Road, whose existence was known from the Persian period in Anatolia until the Roman period. However, the settlements in and around Balıkesir, which are also the subject of this paper, were outside the Royal Road route. Meanwhile, Persians built roads as well to connect the satraps in Anatolia. In this manner, it can be said that there were roads connecting Daskyleion (Ergili-Bandırma), which was one of the satrapy centres in Anatolia, to the surrounding cities. However, the extensive road construction activities in Anatolia were started by the Romans. In order to transport the collected taxes in kind and to make the central administration more effective, the Romans needed a wide road network. For this reason, provincial governors or procurators assigned by the emperors were often appointed for the construction of these new roads and the repair of old ones. The city of Hadrianoutherai, which was founded by Emperor Hadrian in the vicinity of Balıkesir, gained importance in a short time. Because it was located on the main road route that connects the Bithynia Province to the Asia Province. Especially during the reign of Diocletian (284-305), after Nicomedia (İzmit) became the administrative centre of the East, the importance of the roads reaching Bithynia increased. In this period, the land route from Bithynia cities Cius (Gemlik)-Prusa (Bursa) was reaching Hadrianoutherai via Apollonia (Gölyazı) and Miletopolis. While the south-western part of the road that bifurcated in Hadrianoutherai was reaching Pergamon via Apollonia in the Kaikos (Bakırçay) Valley, the southbound part was reaching Thyateira (Akhisar) over Kalamos. Ergasteria (Bala) in the northwest of Balıkesir was on the road route that started from Kyzikos and followed the Kocaçay valley and reached Pergamon via Allianoi and Parthenion. The main road coming from the south was reaching Pergamon by following the route of Philadelphia (Alaşehir)-Thyateira-Germe. Pionia, localized with Gömeniç in İvrindi, was located at the intersection of the road from Balıkesir to the Gulf of Edremit and the road with a north-south route. In this research, on the basis of archaeological, literary and epigraphic sources, the road routes passing through Balıkesir will be determined and the commercial and economic contributions of the roads to the regional economy will be revealed. Moreover, the kind of relationship between the economic and commercial activities in the region and the transportation opportunities in the Roman period will be tried to be clarified.

Keywords: *Mysia, Dascylium, Roman roads, Hadrianoutherai, trade*

Kyzikos'un Denizcilik Yaşantısından İzler

Dr. Öğr. Üyesi Hacer ÇORUH KURT

Özet

Propontis'te (Marmara Denizi) bir yarımada (Kapıdağ) üzerinde olan Kyzikos, önemli bir liman kentidir. Bu çalışmanın ana amacı; denizin Kyzikos'un kent yaşamını nasıl etkilediğini ortaya koymaktır. Denizin dini inanışlara, sosyal ve ticari yaşama yansımaları ve Kyzikos'un gelişimine sağladığı katkılar irdelenecektir. Bu amaç doğrultusunda antik, epigrafik ve nümismatik kaynaklar incelenerek, Kyzikos'un deniz yaşantısı araştırılacaktır. Kyzikos, ilk Grek denizcilerini sembolize eden Argonautlar'ın ayak bastığı yerlerden biridir. Kentin iki büyük doğal limanı bulunmaktadır. İki yüz gemi alabilecek kapasitedeki limanların ağzı gerektiğinde zincirle kapatılabilmekteydi. Uzaklardan geçen denizciler, kentteki ünlü Hadrian Tapınağı'na bakarak yönlerini tayin etmekteydiler.

Balıkçılık Kyzikos'un önemli bir geçim kaynağıdır. Özellikle ton balığı ticaretinin merkezlerinden biri olan kent, ton balığını sikkeler üzerinde sembol olarak uzun yıllar kullanmıştır. Antik kaynaklar kentin deniz ürünlerinin bolluğuna dikkat çekerek yunus, ton ve sardunya gibi zengin balık çeşitlerinin yanı sıra istiridye gibi deniz canlılarından övgüyle söz eder. Kyzikos'un denizkestanelerinin diğer kentlerinkinden farklı olduğu bilinmektedir. Anadolu'da garum endüstrisinin geliştiği yerlerden biri de Kyzikos'tur.

Epigrafik kaynaklar Kyzikos'ta kürek yarışlarının yapıldığından söz etmektedir. Kyzikos'a yerleşen gemi sahiplerinin varlığı, kentin denizcilik faaliyetlerinin boyutunu göstermesi açısından önemlidir. Denizcilerin uğrak yeri olan kentte, denizde boğulan yabancı vatandaşların mezar taşları dikkat çekmektedir. Kyzikos dini inanışlarında denizcilik kültlerine rastlamak mümkündür. Kyzikoslu Eudoxos, antikçağın en ünlü denizcisi olmayı başarmıştır. Kyzikos sikkelerindeki gemi tasvirleri, bir liman kenti ve ticaret metropolü olarak kentin önemini vurgulamaktadır.

Kyzikos antik dönemin en büyük birliklerinden olan Attika - Delos Deniz Birliği'nin önemli bir üyesidir. Kyzikos, Propontis'i tehdit eden korsanlara karşı Byzantion ile beraber mücadele etmiştir. Kent limanı Roma donanmasının önemli bir filosudur. Kyzikos limanı antikçağdan Osmanlı dönemine kadar önemini korumuştur.

Anahtar Kelimeler: *Kyzikos, Cyzicus, Kyzikos limanı.*

Traces of the Maritime Life of Kyzikos

Kyzikos, which is on a peninsula (Kapidag) in Propontis (Marmara Sea), is an important port city. The main purpose of this study is to reveal how the sea affected the city life of Kyzikos. The reflections of the sea on religious beliefs, social and commercial life and its contribution to the development of Kyzikos will be examined. For this purpose, the sea life of Kyzikos will be investigated by examining ancient, epigraphic and numismatic sources.

The city is one of the places where the Argonauts, symbolizing the first Greek sailors, disembarked. Kyzikos has two large natural harbors. The mouth of the ports, which could hold two hundred ships, could be closed with chains when necessary. The sailors passing by far away used to determine their direction by looking at the famous Hadrian's Temple in the city. Fishing is an important livelihood of Kyzikos. The city, which is one of the centers of the tuna fish trade, has used tuna on coins for many years. Ancient sources draw attention to the city's abundance of seafood, mentioning a rich variety of fish such as dolphins, tuna, and sardines, as well as oysters, lobsters, and turtles. It is known that the sea urchins of Kyzikos are different from those of other cities. One of the places where the garum industry developed in Anatolia is Kyzikos.

Epigraphic sources mention that rowing races were held in Kyzikos. The presence of ship owners settled in Kyzikos is important in terms of showing the extent of the city's maritime activities. The tombstones of foreign citizens who drowned in the sea attract attention in the city, which is frequented by sailors. It is possible to come across maritime cults in Kyzikos religious beliefs. Eudoxos of Kyzikos managed to become the most famous sailor of antiquity. Ship depictions on Kyzikos coins emphasize the importance of the city as a port city and commercial metropolis.

Kyzikos is an important member of the Attica - Delos Sea League, one of the largest league of the ancient period. Kyzikos fought with Byzantion against the pirates threatening Propontis. The city port is an important fleet of the Roman navy. The port of Kyzikos maintained its importance from ancient times to the Ottoman period.

Key Words: *Kyzikos, Cyzicus, Kyzikos harbor.*

Güney Marmara Adaları Risk Altındaki Mimari Miras Belgeleme Projesi

Dr. Öğr. Üyesi İnci TÜRKOĞLU

Pamukkale Üniversitesi

Özet

2019-2020 yılları arasında Kültürel Mirası Koruma Derneği tarafından Almanya Dış İşleri Bakanlığı Fonu desteğiyle Güney Marmara Adalarındaki risk altındaki mimari miras belgeleme projesi yürütülmüştür. Düzenlenen proje çerçevesinde değişik kurum ve alanlardan koruma ve onarım uzmanlarının katıldığı üç saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Saha çalışmalarında Marmara Denizi'nin güney yarısında konumlanan ve Balıkesir İli'ne bağlı adalar ziyaret edilmiş, risk altındaki mimari miras fotoğraf, fotogrametri ve rölöve çalışmalarıyla belgelenmiştir. Yunanistan'daki Sözlü Gelenek Arşivlerinden de faydalanılmıştır. Hazırlanan kriterlere göre risk analizi belirlenen yapıların mimari betim, tarihçe, güncel durum ve koruma-yaşatma önerileri uzmanlar tarafından kaleme alınmıştır. Ayrıca yüz yüze ve online olarak yürütülen anket çalışması ile yerel halkın eski yapıları algısı değerlendirilmiştir. Bunların yanı sıra hazırlanan sergi, pandemi nedeniyle gerçekleştirilememiş ancak önümüzdeki aylarda açılması için hazırlıklar sürmektedir.

Yapılan çalışma sonucunda tescilsiz olduğu tespit edilen yapılar için Balıkesir Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'na tescil başvuruları yapılarak koruma altına alınmaları sağlanmıştır. Hazırlanan kitapta bilhassa adaların Eski Çağdan günümüze tarihsel konumu da belirlenmeye çalışılmıştır. Türkçe ve İngilizce olarak birer kitap ve web sitesi (islandsheritage.org) hazırlanarak yayımlanmıştır. Bildiride yapılan çalışma özetlenerek sonuçları sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Marmara, Güney Marmara, Prokonisos, mimari miras*

Documentation Project of Architectural Heritage at Risk in the Southern Marmara Islands

Abstract

Association for the Protection of Cultural Heritage (KMKD) launched a project covering the documentation of architectural heritage at risk in the Southern Marmara Islands with the financial support of Germany's Auswaertiges Amt. The project was implemented in 2019 and 2020 and involved three field trips by a group of restoration-conservation experts from various universities and disciplines. The field trips targeted the islands in the south of the Marmara Sea and within the territory of Balıkesir Province. The architectural heritage at risk were documented through photography and photogrammetrics as well as conventional methods like relevé. The Archives of Oral Tradition in Greece were also

exploited. The structures were assessed for their risks according to the pre-determined criteria, and experts wrote about the history, architectural description, current conditions and recommendations for restoration-conservation. Furthermore, the locals were requested to fill in a questionnaire -face-to-face or online- for an assessment of their perception of historical structures around them. In addition, an exhibition was foreseen but could not be realized due to the global pandemic; however, preparations are underway to launch it in the coming months.

As a result of the project, structures documented and identified as unregistered in the cultural heritage inventory were submitted to the Balıkesir Board for the Conservation of Cultural Heritage and they were hence registered. The book prepared also contains a chapter on the historical background of the islands. The outcomes of the project include a book printed in Turkish and English separately, and a web site (islandsheritage.org) in Turkish and English is online. The paper summarizes the work carried out and presents the results obtained.

Anahtar Kelimeler: *Marmara, Southern Marmara, Prokonisos, architectural heritage*

Sındırgı Kırsal Mimarisinin Parçası Olan Ambar Yapılarının İncelenmesi

Hatice Nur ÖZKAN & Prof. Dr. Mine TANAÇ ZEREN

Dokuz Eylül Üniversitesi

Özet

Kırsal mirasın korunmasının gerekliliği uluslararası platformlarda 1970'li yıllarda tartışma ortamı bulmuştur. 1989 yılında Avrupa Konseyi kırsal mimarlık mirasının korunması ve yaşatılmasına ilişkin tavsiye kararı üretmiştir. Kırsal mirasın önemli bir bileşeni de, geleneksel konutların yanında bölgede yapılan tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yürütülebilmesi için konutlar ile birlikte kullanılan ambar ve işlik yapıları gibi yapılardır. Bu bağlamda tarımsal üretim biçiminin mimariye yansımalarının belgelenmesi ve yaşatılarak korunması çalışmaları önem kazanmıştır. Sındırgı İlçesi ve çevresi köy yerleşimleri kırsal mimari miras öğelerini barındıran önemli yerleşimlerdir. Sındırgı kırsal mirası da; geleneksel konut dokusunun yanında benzer mekan kurgusu ve benzer taşıyıcı sistem ve malzeme özellikleri gösteren kültür varlıkları olan ambar yapılarıyla bir bütün olarak koruna gelmiştir. Sındırgı kırsalında yer alan Kepsut Örenli Köyü, Çamalanı Köyü, Yolcupınar Köyü, Kepez Köyü gibi bölgelerde çok fazla sayıda daire ve dörtgen kesitli ahşap yığma sistemle yerden yükseltilerek ot, saman gibi hayvan yiyeceklerinin depolandığı ambar yapıları bulunmaktadır. Söz konusu ambar yapıları pek çok bölgede kullanımlarına devam ederek, özgünlüklerini korumaktadırlar ve Sındırgı kırsal mimarisinin kırsal yaşam kültürüyle ilgili somut ve somut olmayan değerlerini günümüze aktarmaktadırlar. Çalışmada söz konusu ambar yapıları özelinde yapılan belgeleme çalışması aktarılacaktır. Bu çalışma ambar yapılarının mekan kurgusu, taşıyıcı sistem ve malzeme özelliklerini içermekte olup aynı zamanda yer ile kurduğu ilişkiyi de değerlendirmektedir. Çalışmanın sonucunda Sındırgı kırsal mirasının önemli bir parçasını oluşturan bu kültür varlıklarının ve kullanım biçimlerinin geleceğe aktarılması hususunda da öneriler geliştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Sındırgı, kırsal mimari miras, kültürel miras, ambar*

Balıkesir’de Varlık Vergisi Uygulamaları

Prof. Dr. Serap TABAK

Özet

İkinci Dünya Savaşı’nın ağır ekonomik koşulları savaşa girmemiş olsa da Türkiye’de aşırı derecede hissedilmiştir. Tarafsızlığını korumaya çalışan Türkiye, bir yandan da milli savunma tedbirleri nedeniyle harcamalarını arttırmaya başlamıştır. Bu harcamalar bütçe açığının büyümesine ve buna bağlı olarak enflasyonun yükselerek aşırı fiyat artışlarına neden olmuştur. Sıkıntı içinde bulunan halk gündelik ihtiyaçlarını bile karşılamakta zorluk çekmekte iken, bu durumu fırsata çevirip karaborsacılık ve vurgunculuk yaparak aşırı kazanç elde edip zenginleşenler olmuştur. Hükümet, ekonomiyi düzenlemek için alınan tedbirlerin işe yaramaması, enflasyonun ve fiyatların istenen seviyeye çekilememesi yüzünden aşırı kazanç elde edenlerden bir defaya mahsus alınmak üzere 11 Kasım 1942 tarihinde Varlık Vergisi Kanunu’nu çıkarmıştır. Bu çalışmada, Varlık Vergisi Kanunu’nun Balıkesir’deki uygulama safhaları, komisyonların çalışmaları, kimlerden ne kadar vergi toplandığı ve sonuçları özellikle mahalli basın kaynaklarından faydalanılarak detaylı bir şekilde sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye, Varlık Vergisi, Balıkesir, II. Dünya Savaşı, Ekonomi.*

Application of Wealth Tax in Balıkesir

Abstract

Although the heavy economic conditions of World War II did not enter the war, Turkey was extremely felt. Turkey, which is trying to maintain its neutrality, started to increase its spending due to national defense measures. These expenditures led to the growth of the budget deficit and, accordingly, to an excessive price increase by rising inflation. While the people in distress had difficulty in meeting their daily needs, those who turned out to be an opportunity and became wealthy by gaining profiteering and profiteering. The government issued the wealth tax law on November 11, 1942, for a one-time deduction from those who gained excessive gains due to the failure of measures to regulate the economy, inflation and prices to the desired level. In this study, the implementation stages of the wealth tax law in Balıkesir, the work of the commissions, how much tax is collected from the individuals and the results will be presented in detail using local press sources.

Keywords: *Turkey, Wealth Tax, Capital Tax, Balıkesir, World War II, Econom*

Tarım ve Hayvancılığa Dayalı Balıkesir Endüstriyel Mirasının Günümüz Finansal Piyasalarına Yansıması: BIST Balıkesir Endeksi ve Etkinliği

Prof. Dr. Serkan Yılmaz KANDIR & Dr. Öğr. Üyesi Fela ÖZBEY & Elif SANLI

Çukurova Üniversitesi

Özet

Balıkesir ilinin Marmara ve Ege Denizi'nde kıyı bandına sahip olması, kentte tarihî liman ticareti faaliyetlerinde önemli bir tecrübe birikimi oluşmasını sağlamıştır. Köklü ticaret geleneği, Balıkesir'de modern dönemde de güçlü bir ticaret ağı oluşturmuştur. Kentteki ticarî ekosistem, tarihsel döngü içerisinde ticarî faaliyetlerle harmanlanan bir miras birikimi oluşturmuştur. Tarım ve hayvancılığa dayalı ticaret faaliyetleri ile birlikte Balıkesir, erken dönemlerde endüstrileşmeye başlamış ve Ayvalık'taki zeytin üretim geleneği Osmanlı Devleti'nin endüstrileşme faaliyetlerine önemli katkıda bulunmuştur. Balıkesir'in tarım ve hayvancılığa dayalı üretim ve ticaret alışkanlığı, il sınırları içerisinde bu alanda üretim yapan köklü firmaların yanı sıra tarım ve hayvancılıktan elde edilen ürünleri ambalajlayan ve pazarlayan firmaların da kurularak kent ve ülke ekonomisine katkıda bulunmalarını sağlamıştır. Balıkesir'in köklü endüstriyel geleneğinin modern dönemdeki temsilcileri olan bu firmalardan sekiz tanesi günümüzde Borsa İstanbul'da işlem görmektedir. Bu durum Balıkesir'in, Borsa İstanbul'da adına endeks olan ayrıcalıklı kentlerden birisi olmasını sağlamıştır. Çalışmada, öncelikle Balıkesir'in en önemli kültürel miraslarından birisi olan kentteki endüstriyel faaliyetlerin tarihsel gelişim süreci özetlenmiştir. Daha sonra BIST Balıkesir endeksini oluşturan şirketler tanıtılmış ve endeksin zayıf formda etkinliği test edilmiştir. Bu bağlamda BIST Balıkesir endeksinin Şubat 2012 - Temmuz 2022 tarihleri arasındaki dönemi kapsayan aylık verilerin durağanlığı, mevsimsel stokastik trendlerin de test edilmesine olanak sağlayan HEGY birim kök testi kullanılarak sınanmıştır. Analiz sonuçları BIST Balıkesir endeksin zayıf formda etkin olduğuna işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Endüstriyel Miras, Tarım ve Hayvancılığa Dayalı Geleneksel Kimlik, BIST Balıkesir Endeksi, Piyasa Etkinliği, HEGY Mevsimsel Birim Kök Testi*

THE REFLECTION OF BALIKESIR AGRICULTURE AND LIVESTOCK BASED INDUSTRIAL HERITAGE ON TODAY'S FINANCIAL MARKETS: BIST BALIKESIR INDEX AND ITS EFFICIENCY

Abstract

The fact that the province of Balıkesir has a coastline on the Marmara and Aegean Seas has provided an important accumulation of experience in historical port trade activities in the

city. The deep-rooted trade tradition in the city has created a strong trade network in Balıkesir in the modern period as well. The commercial ecosystem in the city has created a heritage accumulation blended with commercial activities in the historical cycle. Along with trade activities based on agriculture and livestock, Balıkesir started to industrialize in the early periods and the olive production tradition in Ayvalık contributed significantly to the industrialization activities of the Ottoman Empire. Balıkesir's production and trade habits based on agriculture and livestock, significantly contribute to the city's and to the national economy by enabling the establishment of ingrained companies producing in this field as well as companies that package and market the products obtained from agriculture and livestock. Eight of these companies, which are modern representatives of Balıkesir's deep-rooted industrial heritage, are currently traded in Borsa Istanbul. This situation has made Balıkesir one of the privileged cities that are indexed in Borsa Istanbul. Firstly, the historical development process of industrial activities in the city, which is one of the most important cultural heritages of Balıkesir, is summarized in the study. Afterward, the companies composing the BIST Balıkesir index are introduced and the weak-form efficiency of the index is tested. In this context, the stationarity of the monthly data of the BIST Balıkesir index covering the period between February 2012 and July 2022 is tested using the HEGY unit root test, which also allows the testing of seasonal stochastic trends. Analysis results indicate that the BIST Balıkesir index is efficient in the weak form.

Keywords: *Industrial Heritage, Traditional Identity Based on Agriculture and Livestock, BIST Balıkesir Index, Market Efficiency, HEGY Seasonal Unit Root Test*

Balıkesir Kent Kültürünün Tanıtımında ve Marka Şehir Oluşum Sürecinde Medyanın Rolü Üzerine Bir İnceleme

Doç. Dr. Şakir EŞİTTİ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Özet

Günümüzde marka şehir haline gelmek kentlere ekonomik, sosyal ve siyasal anlamda büyük avantajlar sağlamakta, dünyada birçok şehir kendi marka değerini yaratabilmek adına önemli çalışmalar gerçekleştirmektedir. Bu bakımdan bir kenti marka haline dönüştürmek veya bu sürece inandırmak, o kent için yapılabilecek olan en önemli yatırımlardan biridir. Markalaşma sonucunda yerli ve yabancı turist açısından şehir önemli bir cazibe merkezi haline gelecek, yabancı ve yerli yatırımcının ilgi odağı haline dönüşecek, şehir kültürü ve sosyal yaşamı tanıtılacak, bu yolla şehir siyasal ve sosyal açıdan önem kazanacaktır. Marka kent haline dönüşme bu bakımdan oldukça önemlidir. Çanakkale Kahramanı Koca Seyit'in memleketi Balıkesir, Susurluk Ayranı, Kaz Dağları Milli Parkı, Ayvalık, Altınoluk, Akçay, Ören gibi turistik alanları, Gönen, Manyas, Burhaniye gibi kaplıcaları, Hasanboğuldu gibi efsaneleri, Sarı Kız gibi şenlikleriyle, Tahtakuşlar Etnografya Müzesi gibi kültürel alt yapısıyla, Türkiye'nin coğrafi güzellik ve kültürel çeşitlilik açısından en zengin illerinden biri konumundadır. Bu bakımdan 2012 yılında Büyükşehir Belediyesi konumuna gelen Balıkesir, kendine has kent kültürünü markalaştırma ve marka kent olma yolunda önemli potansiyelleri barındırmaktadır. Bu durumun farkında olan il yönetimi, Balıkesir Valiliği ve Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Ticaret Odası, Sanayi Odası, Ticaret Borsası ve Güney Marmara Kalkınma Ajansı gibi kurumların iş birliğiyle "Marka Şehir Balıkesir" projesini başlatmış, bu yolla Balıkesir ili markalaşmayı önemli bir hedef haline getirmiştir. Bir şehrin sahip olduğu sosyal ve kültürel zenginliğin, tarihinin, doğasının, ekonomik değerlerinin yeni bir imaj oluşturarak şehre özgü bir biçimde bütünleştirilerek pazarlanması süreci olan marka şehir sürecinde medyanın önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu çalışmada marka şehir olma sürecinde medyanın, özellikle günümüzün en etkili kitle iletişim mecralarından biri olan sosyal medyanın önemine değinilecek, dünyada önemli marka şehirlerin gerçekleştirdiği sosyal medya faaliyetleri örnekler verilerek açıklanacak, ardından Balıkesir İlinin marka şehir olma sürecinde 2020 yılından itibaren gerçekleştirdiği faaliyetlerin Türk basınındaki yansımaları tematik içerik analizi yöntemiyle irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Marka Şehir, Balıkesir, Marka Şehir Balıkesir Projesi, Medya ve Marka Şehir*

An Investigation on the Role of Media in the Promotion of Balıkesir Urban Culture and the Process of Becoming a Brand City

Abstract

Currently, being a brand city provides cities with great economic, social and political advantages, and many cities in the world are carrying out important works to create their own brand value. In this respect, transforming a city into a brand or making people believe in this process is one of the most important investments that can be made for that city. As a result of branding, the city will become an important center of attraction for domestic and foreign tourists, will become the center of attention of foreign and domestic investors, the culture and social life of the city will be introduced, and in this way, the city will gain political and social importance. Transformation into a brand city is very important in this respect.

Balıkesir, which is the hometown of Çanakkale War Hero Coporal Seyit, is one of the richest provinces in Turkey in terms of geographical beauty and cultural diversity with its infrastructure such as Susurluk buttermilk, İda Mountains National Park, touristic areas such as Ayvalık, Altınoluk, Akçay, Ören, thermal springs such as Gönen, Manyas, Burhaniye, legends such as Hasanboğuldu, festivities such as Sarı Kız Festival, cultural insfractures such as Tahtakuşlar Ethnography Museum. In this respect, Balıkesir, which became a Metropolitan Municipality in 2012, has important potentials for branding its unique city culture and becoming a brand city. Being aware of this situation, the provincial administration started the “Brand City Balıkesir” project in cooperation with institutions such as Balıkesir Governorship and Metropolitan Municipality, Chamber of Commerce, Chamber of Industry, Commodity Exchange and South Marmara Development Agency, and in this way, the province of Balıkesir has made branding an important target. The media has an important role in the brand urbanization process, which is the process of marketing the social and cultural richness, history, nature and economic values of a city by creating a new image and integrating it in a city-specific way. In this study, the importance of the media, especially social media, which is one of the most effective mass communication tools of today, will be mentioned in the process of becoming a brand city, social media activities carried out by important brand cities in the world will be explained via giving examples and the reflections of the activities carried out by Balıkesir Province in the process of becoming a brand city since 2020 in the Turkish press will be examined with thematic content analysis method.

Anahtar Kelimeler: *Brand City, Balıkesir, Brand City Balıkesir Project, Media and Brand City*

Vakıf Kurucularının Sosyal Statüleri ve Hizmet Amaçlarına İlişkin Bazı Değerlendirmeler: Balıkesir Örneği

Doç. Dr. Muhammet OKUDAN

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Özet

İslam tarihinde vakıflar toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik hayatında çok önemli rol oynamıştır. Özellikle Osmanlı Devletinde vakıflar sosyal hayatın tüm katmanlarını kapsayacak şekilde yaygınlaşmıştır. Devlet “sosyal devlet” olma sorumluluğunu bu kurumlar aracılığı ile yerine getirmiştir. Hayırsever insanların mallarının bir kısmını ya da tamamını toplum yararına vakfetmesi, toplumda dengenin korunmasını sağlamıştır. Bina edilen cami, medrese, hastane, köprü vb. vakıf eserler de ülkenin imar ve inşasına öncülük etmiştir. Biz bu bildirimizde tespit edebildiğimiz Osmanlı dönemi Balıkesir ile ilgili vakfiyelerden yola çıkarak:

1-Balıkesir’deki vakıf kurucularının toplum içerisindeki konumlarını açıklamaya çalışacağız. Şöyle ki; vakıf kurucuları, toplum içerisinde üstlendikleri görevler göz önüne alınarak, önce hangi sınıfa mensup olduklarına (askeri sınıf ya da reaya sınıfı), sonra cinsiyetlerine ve son olarak da dinlerine göre sınıflandırılıp değerlendiriceğiz.

2-Balıkesir’de kurulan vakıfların hangi hizmetleri yerine getirmek için kurulduğunu açıklamaya çalışacağız. Bu bağlamda hayırseverlerin dini kurum ve hizmetlere, eğitim-öğretim hizmetlerine, sağlık-sosyal yardım hizmetlerine ve bayındırlık-beledi hizmetlerine yönelik olarak kurmuş oldukları vakıfları ele alacağız.

Bu çalışmayla Balıkesir tarihine mütevazı bir katkı sunmayı amaçlamaktayız.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Osmanlı, Vakıf, Sosyal Statü, Hizmet Amaçları*

SOME EVALUATIONS ON THE SOCIAL STATUS AND SERVICE PURPOSE OF FOUNDERS: EXAMPLE OF BALIKESİR

Abstract

Foundations played an important role in the social, cultural and economic life of the society in the history of Islam. Especially in the Ottoman Empire, foundations became widespread to cover all layers of social life. The state fulfilled its responsibility of being a "social state" through these institutions. The fact that benevolent people devote some or all of their property to the benefit of society has ensured the preservation of balance in the society. Built mosques, madrasahs, hospitals, bridges, etc. Foundation works pioneered the development and construction of the country.

Based on the foundation charities regarding Balıkesir, which we identified in this report:

1-We will try to explain the position of the foundation founders in Balıkesir district in the society. The founders of the foundation will be classified and evaluated according to the class they belong to (military or citizen class), then their gender, and finally their religion, taking into account the roles they undertake in society.

2-We will try to explain what services the foundations established in Balıkesir district were established to provide. In this context, we will consider the foundations established by philanthropists for religious institutions and services, education and training services, health-social assistance services and public works. With this study, we aim to make a modest contribution to Balıkesir history.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Ottoman, waqf, Social Status, Service Purposes*

Rus Tarihçiliğinde Balıkesir

Doç. Dr. Cavid QASMOV & Nezahat DEMİR

Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Özet

XIV. yüzyılın 40'lı yıllarında bir Osmanlı sancağına dönüştürülen Karesi Beyliği, 4 Ekim 1926 yılında 4248 sayılı Kararname ile Türkiye Cumhuriyeti'nin Balıkesir isimli bir ili yapılmıştır. Balıkesir ilinin bulunduğu coğrafya Türkiye'nin tarih ve kültür bakımından en zengin bölgelerinden biridir. Arkeoloji bulgular sonucunda Balıkesir sınırları içinde ilk insan yerleşimin kurulması MÖ 8000-3000 yıllarına kadar uzanmaktadır.

Balıkesir'in sınırları içinde bulunan tpraklarda çok çeşitli devletlerin, örneğin: Pelasg, Leleg, Hitit, Ahameniş İmparatorluğu, Makedonya, Roma, Bizans, Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı'nın yönetimi altında bulunmuştur. Balıkesir'in çok zengin tarihi mirasa sahip olması yabancı tarihçilerinde buraya olan ilgisini daha da artırmıştır. Balıkesir'in tarihi ile ilgili Sovyet döneminden günümüze kadar Rus tarihçileri tarafından da çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaları şu şekilde tasnif edebiliriz.

1. Babaköy(Başpınar), Kaymak Tepe ve ortan mezarlığında yapılan Arkeoloji çalışmalar konusundaki değerlendirmeler;
2. Hitittler, Persler, Roma ve Bizans dönemi ile ilgili çalışmalar;
3. Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemi ile ilgili çalışmalar;
4. Milli Mücadele dönemi ve özellikle Yunan işkâlı dönemi ile ilgili çalışmalar;
5. Mübadile konusu ile ilgili çalışmalar;

Rus tarihçilerinin araştırmaları çok kapsamlı olmasa da böyle bir çalışmaların varlığı ile ilgili bilim camiasının bilgilendirilmesi Balıkesir tarihi açısından çok önemlidir. 02-04 Aralık 2022 tarihinde Balıkesir Büyükşehir Belediyesi ve Kent Konseyinin desteği, Balıkesir Valiliği, Balıkesir Üniversitesi ve Balıkesir Büyükşehir Belediyesi işbirliği ile yapılacak olan "Geçmişten Günümüze Balıkesir'in Kültürel Mirası Uluslararası Sempozyumu"na sunmak istediğimiz bildiride Balıkesir tarihinin Rus tarihçiliğine nasıl yansması ile ilgili bilgi vermeği amaçlıyoruz.

Anahtar Kelimeler: *Rus Tarihçiliği, Balıkesir Tarihi, Rus Tarihçiliğinde Balıkesir*

Balikesir in Russian Historiography

Abstract

XIV. Karesi Principality, which was transformed into an Ottoman sanjak in the 40s of the century, turned into a province of the Republic of Turkey named Balıkesir on October 4, 1926, with the Decree No. 4248. The geography where Balıkesir province is located is one of the richest regions of Turkey in terms of history and culture. As a result of archaeological findings, the first human settlement within the borders of Balıkesir dates back to 8000-3000 BC.

It was under the rule of various states, such as: Pelasg, Leleg, Hittite, Achaemenid Empire, Macedonian, Roman, Byzantine, Seljuk, Principalities and Ottomans, in the lands within the borders of Balıkesir. The fact that Balıkesir has a very rich historical heritage has further increased the interest of foreign historians. Studies on the history of Balıkesiri have also been carried out by Russian historians from the Soviet period to the present. We can classify these studies as follows.

1. Evaluations on the archeological studies carried out in Babaköy (Başpınar), Kaymak Tepe and its middle cemetery;
2. Studies on the Hittites, Persians, Roman and Byzantine periods;
3. Studies on Seljuk, Principalities and Ottoman periods;
4. Studies on the period of the National Struggle and especially the Greek occupation period;
5. Studies on the subject of exchange;

Although the researches of Russian historians are not very comprehensive, it is very important for the history of Balıkesir to inform the scientific community about the existence of such studies. In the paper we want to present to the “International Symposium on the Cultural Heritage of Balıkesir from Past to Present”, which will be held on 02-04 December 2022 with the support of Balıkesir Metropolitan Municipality and City Council, with the cooperation of Balıkesir Governorship, Balıkesir University and Balıkesir Metropolitan Municipality, we will discuss how Balıkesir history reflects on Russian historiography. We aim to provide information.

Keywords: *Russian Historiography, Balıkesir History, Balıkesir in Russian Historiography*

Ahmed Vefik Efendi (Paşa)'nın Balıkesir ve Çevresindeki Faaliyetleri (Nisan 1863-Ekim 1864)

Dr. Öğr. Üyesi Fatih ÖZÇELİK

Amasya Üniversitesi

Özet

Osmanlı Devleti'nin modernleşmesine yönelik gelişmelerin yaşandığı bir dönemde yolsuzlukları ve idarî aksaklıkları yerinde tespit edip gidermek vasıtasıyla Yusuf Kâmil Paşa'nın Ocak-Haziran 1863 tarihindeki sadareti zamanında Anadolu ve Rumeli'de geniş çapta bir idari teftiş hareketine teşebbüs edildi. Bu kapsamda ihdas edilen Anadolu Sağ Kol Müfettişliği'ne Ahmet Vefik Efendi (Paşa) 2 Nisan 1863'te müfettiş olarak tayin edildi.

Sadaret makamına kadar giden idarî kariyerine üst düzey birçok görev (vali, diplomat, fevkalade müfettişlik, meclis-i vâlâ üyeliği, meclis-i mebusan başkanlığı, nazırlık vb.) sığdıran Ahmet Vefik Paşa'nın Nisan 1863-Ekim 1864 tarihleri arasındaki müfettişlik vazifesinin sorumluluk alanı Batı Anadolu'da Kocaeli'den İçel'e kadar olan kısımdı. Fakat A. Vefik Efendi Bursa'nın içinde bulunduğu durumdan dolayı vaktinin neredeyse tamamını burada giriştiği imar ve iskân faaliyetleri ile geçirdi. Buna rağmen A. Vefik Efendi'nin Bursa'ya büyük önem vermesi onu diğer sorumluluk alanlarından uzak tutmadı. Görev sahası içinde olan Balıkesir ve çevresinde de faaliyetlerde bulundu. Balıkesir ve çevresindeki köylerin vergi düzensizlikleri, yolsuzluklar, yörük ve muhacirlerin iskânı, cadde ve sokaklarla ilgili düzenlemeler vb. gibi faaliyetleri takdir edildiği gibi çarşı ve sokakları genişletmek için yıktırılan dükkan, çeşme vb. yapılardan dolayı tepki de topladı. Ayrıca Balıkesir'deki faaliyetleri ile ilgili hazırlamış olduğu raporlar faaliyetlerinin bir özeti olması bakımından önem arz etmektedir.

Biz bu çalışmamızda arşiv kaynakları ve tetkik eserler üzerinden Ahmet Vefik Efendi'nin müfettiş olarak görev yaptığı zamanda Balıkesir ve çevresinde giriştiği faaliyetleri ve tepkileri değerlendirmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: *Ahmet Vefik Paşa, Müfettişlik, Balıkesir*

Activities of Ahmed Vefik Efendi (Pasha) in and around Balıkesir (April 1863-October 1864)

Abstract

In a period when the developments for the modernization of the Ottoman Empire were experienced, a large-scale administrative inspection was attempted in Anatolia and Rumelia during the Grand Viziership of Yusuf Kamil Pasha in January-June 1863, by detecting and eliminating corruption and administrative problems on the spot. Ahmet

Vefik Efendi (Pasha) was appointed as an inspector to the Anatolian Right Arm Inspectorate, which was established for this purpose, on April 2, 1863.

Ahmet Vefik Pasha, who filled many high-level duties (governor, diplomat, inspector in extraordinary circumstances, member of supreme council, chairman of the first Turkish parliament, minister, etc.) in his administrative career, which went up to the office of the Grand Vizier, was responsible for the duty of inspector between April 1863 and October 1864. The area was the part from Kocaeli to İel via Western Anatolia. However, A. Vefik Efendi spent almost all of his time with the reconstruction and settlement activities he had undertaken here, due to the situation Bursa was in. Despite this, A. Vefik Efendi's great importance to Bursa did not keep him away from other areas of responsibility. He also carried out activities in Balıkesir and its environs, which is within the scope of his duty. Tax irregularities, corruption, resettlement of nomads and immigrants, regulating activities related to streets and streets of Balıkesir and its surrounding villages are appreciated as well as shops, fountains, etc. demolished to enlarge the bazaars and streets. It also garnered reactions because of the structures. In addition, the reports he prepared about his activities in Balıkesir are important in terms of being a summary of his activities.

In this study, we will try to evaluate the activities and reactions of Ahmet Vefik Efendi in and around Balıkesir when he served as an inspector, through archive sources and research works.

Anahtar Kelimeler: *Ahmet Vefik Pasha, Inspectorate, Balıkesir*

Zeytinliada Meryemana Manastırı Mezar Tipleri

Arş. Gör. Gencay GÜLOĞLU & Arş. Gör. Dr. Mehmet Kayhan MURAT

Mardin Artuklu Üniversitesi & Kafkas Üniversitesi

Özet

Zeytinliada Meryemana Manastırı, Balıkesir İli, Erdek İlçesi, Yalı Mahallesi Mevkiinden yaklaşık olarak 100 m açıkta yer almaktadır. Toplamda 9 dönümlük bir alanı kapsayan Zeytinliada Manastırı'ndaki kazı çalışmaları 2007-2013 yılları arasında kesintisiz ve 2016 yılında da bir yıl olmak üzere toplam 8 kazı sezonu çalışmalar yapılmıştır. Yapılan kazı çalışmalarında iki kilise, bir şapel, iki ayazma, magazin alanı, açık hava tapınım alanı ve günlük yaşam alanları olmak üzere çeşitli dini ve sosyal yapılar açığa çıkarılmıştır. Açığa çıkarılan yapıların içlerinde çeşitli mezar tipleri tespit edilmiştir. Bu mezarlar basit toprak, taş örgü, sanduka, urne mezar ve kemiklik diye adlandırdığımız mezar tipleri şeklindedir. Yüzeye yakın kısımlarda basit toprak gömü şeklinde yer alan mezarlar, zemin seviyesinde taş örgü duvar ve sanduka mezarlara döndüğü görülmüştür. Basit toprak mezarlar Zeytinliada'nın hemen her yerinde görülmektedir. Belli alanlarda görülen taş örgü ve sanduka mezarlarda mermer kapaklar kullanılmıştır. Manastırda Büyük Ayazma olarak adlandırdığımız kısmın ön bölümünde yaptığımız kazılarda iki adet urne tipi mezara rastlanmıştır. Urnelerin içerisine yapılan gömülerin antropolojik araştırmalar neticesinde bebeklere ait olduğu tespit edilmiştir. Zeytinliada Meryemana Manastırı'nın en önemli mezar tipinden bir diğeri ise manastır kilisesinin işlevini yitirmesinden sonra batı girişine yapılan kemiklik olarak adlandırdığımız yapıdır. Bu mezar yuvarlak planlı olup küçük bir pencere ile içine girilmektedir. Tespit edilen mezar tipleri içerisine gömülen kişilerin statülerine göre değişiklik göstermektedir. Manastırda yer alan mezarların tümü açılmış ve bazı mezarlarda ölü hediyelerine rastlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Zeytinliada, Manastır, Mezar, Urne*

Types of Tombs of the Virgin Mary in Zeytinliada

Abstract

Zeytinliada Virgin Mary Monastery is located approximately 100 m offshore from Yalı neighborhood Locality in Erdek District of Balıkesir Province. Excavations in Zeytinliada Monastery, which covers an area of 9 decares in total, were carried out uninterrupted between 2007 and 2013 and for a total of 8 excavation seasons, one year in 2016. Various religious and social structures, including two churches, a chapel, two holy springs, a magazine area, an open-air worship area and daily living areas, were unearthed during the excavations. Various types of tombs were found inside the unearthed structures. These tombs are in the form of grave types that we call simple earth, stone masonry, cist, urn

grave and bone pit. It was observed that the tombs, which were located in the form of simple earth burials near the surface, turned into stone masonry and cist graves at ground level. Simple earthen tombs can be seen almost everywhere in Zeytinliada. Marble covers were used in masonry and cist graves seen in certain areas. Two urn-type tombs were found during the excavations we carried out in the front part of the part we call the Great Holy Spring in the monastery. As a result of anthropological researches, it was determined that the burials in the urns belonged to babies. Another of the most important tomb types of the Virgin Mary Monastery in Zeytinliada is the structure that we call the ossuary, which was built at the west entrance after the monastery church lost its function. This tomb has a round plan and is entered through a small window. The types of graves identified vary according to the status of the people buried in them. All of the tombs in the monastery were opened and dead gifts were found in some tombs.

Keywords: *Zeytinliada, Monastery, Tombs, Urn*

Beylikler Döneminde Balıkkесir Sanat Yapılarında Yer Alan İmgeleme Yönteminin Tetkiki

Sinan DOĞAN

MEB

Özet

Anadolu'nun fethinde savaşçı olarak ün yapan Selçuklular, Anadolu'nun Türk-İslam vatani haline getirilmesinde, savaşçı imgesi yerine sanatçı imgesini öne çıkarıp ta yaşatmışlar. Bundan dolayı Avrupa'da, Selçuk medeniyeti bir sanat ve bediiyat (estetik) yuvası olarak kabul edilmiştir. Selçuklular hâkimiyet kurduğu topraklarda; coğrafya, sosyal, siyasal, ekonomik ve kültür çevresine bağlı olarak oluşturdukları sanat ürünleri meydana getirmişler. Selçuklu sanat ürünlerinde yer alan tabiat, sosyal ve kültürel unsurlar ile fizik ve metafizik arasındaki bağlantının kurulması amaçlanmıştır. Fizik ve metafizik bağlantısı, kültürel dil merkezine yolculuk yapılmasını sağlamıştır. Selçuklu sanat ürünlerinde, kültür ve dil birliğine özgü olan tasavvurlar ve duygu değerler ortaya çıkmıştır. Selçukluların sanat ürünlerinde gerçekleştirdiği imgelemine yöntemiyle, kültürünün derinliklerine nüfuz edebilmeyi ve kültürel varlığın merkezindeki kozmik ritimlerini yaşatmayı amaçlanmıştır. Böylece sanat ürünlerinde kullanılan kültür ve tabiat unsurlarını yansıtan imgelerle, kültürel ortak hafızanın oluşturulması amaçlanmıştır.

Balıkkесir tarihsel bağlamda köklü bir geçmişe sahip olmakla beraber, kültürel bağlamda da zengin bir şehirdir. Selçuklu ve beylikler döneminde Balıkkесir, Anadolu'nun en önemli siyasal ve kültürel merkezlerinden biri haline gelmiştir. Balıkkесir'de meydana gelen çok sayıda sanat ürünlerin sonucunda fizik-metafizik temelli çok derin kültürel bağ kurulması gerçekleşmiştir. Balıkkесir sanat ürünlerinde, Selçuklu ve beylikler dönemi sanat üslubunun farklı desen ve motif örnekleriyle kendine özgü özelliklerde görülmektedir. Sanatkârlar "Gökyüzü mertebesindeki" sanat ürünlerini ortaya çıkartan duygu ve düşüncelerini, fizik-metafizik temelli ruhlarının kudretiyle yoğuruyorlardı. Sanatkârların işledikleri eserlerin estetik nokta-i nazarından haiz oldukları (taşındıkları) mükemmeliyet, ziyaret edenlerin ruhlarında bir derinlik, dile gelmez yüksek duygular uyandırıyor. Balıkkесir sanatının özelliklerinden biri, yapılardaki süslemeyi oluşturan imgelerin sıklıkla ele alınması, adeta bütünleşmiş, bir kimliğe kavuşmasıdır. Makalemizde Balıkkесir'in beylikler döneminde yapılarda yer alan imgelerin, kültür ve sosyal meseleleri arasındaki ilişkisi incelenecektir. Balıkkесir sanat uygulama formlarında yer alan imgelerin, beylikler döneminde zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şeyin ne olduğunu, dünya gerçeğini zihinsel bir görüntü olarak nasıl yansıtılmak istendiğinin temellendirilmesi amaçlanmıştır..

Anahtar kelimeler: Selçuklular, Beylikler , Balıkkесir, Sanat, Kültür, İmgeleme

Ali Eş-Şuûrî Efendi'nin Darü'n-Nafia Medresesi'nden Balıkesir İmam Hatip Okulu'na Bir Eğitim Yapısının Tarihçesi Üzerine

Dr. Öğr. Üyesi İsmail OĞUZ

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Özet

Devlet-i aliyye de dediğimiz Osmanlı devleti devrinde Balıkesir ulema, üdeba ve şuara, meşâyih ve umera ile meşhur olmuş bir şehir öne çıkmaktadır. Siyasi ve kültürel miras, eğitim düzeyinin yüksekliği, toplumsal bağlılık, doğu-batı, kuzey-güney yol güzergahı üzerinde olması, çeşitli esnaf örgütlenmeleri ve ticari faaliyetlerin gelişmişliği vb. gibi nitelikler bu sonucu doğurmuştur diyebiliriz. Kuşkusuz bu yetişmiş insan gücünün ortaya çıkmasında, dönemin eğitim kurumları olan medreseler başat rol oynamıştır. Balıkesir şehrindeki pek çok medrese arasında Darü'n-Nafia Medresesi'nin ayrı bir yeri vardır. Vakfiyesinden anlaşıldığına göre geleceğe yönelik bir eğitim kurumu olarak tasarlanmış ve hizmete sokulmuştur. Kütüphanesinin var oluşu bu durumu teyit etmektedir.

Medreselerin yenileştirilmesi çalışmaları kapsamında 1914 yılında İstanbul'da Daru'l-hilafeti'l-aliyye Medresesi kurulmuştur. Bu medresenin taşra medreseleri de açılmaya başlayınca, 1915-1916 döneminde Balıkesir'de Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye Medresesi'nin bir taşra şubesi açıldı. Darü'n-Nafia Medresesi'nde eğitim görmüş Balıkesirli Musa Kazım Efendi'nin de gayretleriyle, Darü'n-Nafia Medresesi isim değişikliğine uğramış ve Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye Medresesi adı ile devam etmiştir. Bu yapı Milli Mücadele döneminde Balıkesir kongrelerine ev sahipliği yapmıştır. Balıkesir Müftüsü Ramazan-zade Es-Seyyid El-Hacc Sabahaddin Ali Eş-Şuûrî Efendi'nin yaptırdığı bu eğitim kurumunun medreselerin kapatılması ile ortadan kalktığı ancak işlev bakımından İmam-Hatip Okulu olarak devam ettiği görülmektedir.

Bu çalışmada Darü'n-Nafia Medresesi'nden İmam Hatip Okulu'na uzanan süreç ele alınıp incelenmiştir. Araştırma-inceleme yönteminin kullanıldığı çalışmamızda arşiv malzemesinden istifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Darü'n-Nafia Medresesi, Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye Medresesi, Ali Eş-Şuûrî Efendi, İmam Hatip Okulu*

The Process From Madrasa to Imam-Hatip School: An Analysis on Balıkesir Imam-Hatip High School

Abstract

Balıkesir is a city that became famous for its ulama, literary mans and poets, sheikhs and umera during the period of the Ottoman state (Devlet-i aliyye). Political and cultural heritage, high level of education, social commitment, being on the east-west, north-south

route, various tradesmen organizations and the development of commercial activities etc. We can say that such qualities have led to this result. Undoubtedly, madrasahs, the educational institutions of the period, played a leading role in the emergence of this trained manpower. Among the many madrasahs in Balıkesir, Daru'n-Nafia Madrasah has a special place. As it is understood from its charter, it was designed and put into service as a future-oriented educational institution. The existence of the library confirms this situation.

Daru'l-hilafeti'l-aliyye Madrasah was established in Istanbul in 1914 as part of the renovation of madrasahs. When the provincial madrasahs of this madrasah began to be opened, a provincial branch of the Daru'l-hilafeti'l-aliyye Madrasah was opened in Balıkesir during the period of 1915-1916. With the efforts of Musa Kazim Efendi from Balıkesir, who was educated at the Daru'n-Nafia Madrasah, the name of Daru'n-Nafia Madrasah was changed and continued as Daru'l-hilafeti'l-aliyye Madrasah. This structure hosted Balıkesir congresses during the National Struggle period. It is seen that this educational institution built by the Mufti of Balıkesir Ramazan-zade Es-Seyyid El-Hacc Sabahaddin Ali Eş-Şuuri Efendi, disappeared with the closure of madrasahs, but in terms of function / quality, it continued as Imam-Hatip School and then Imam-Hatip High School.

In this study, the process from Daru'n-Nafia Madrasah to Imam Hatip High School is discussed and examined. In our study, in which the research-examination method was used, archival material was used.

Key Words: *Daru'n-Nafia Madrasah, Daru'l-hilafeti'l-aliyye Madrasah, Ali Eş-Şuûrî Efendi, Imam-Hatip School, Imam Hatip High School*

BALIKESİR'DEKİ HAFIZLIK EĞİTİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE GÜNÜMÜZDEKİ PROBLEMLERİ

Enes ÖZTURAN & Doç. Dr. Ahmet Ali ÇANAKCI

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü & Balıkesir Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada, Balıkesir'deki hafızlık eğitiminin (Yıldırım Camii Kur'an kursu merkezli) tarihsel süreci ve bugünkü durumu incelenmiş, öğrenme-öğretme süreci bağlamında günümüzde karşılaşılan problemlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmada karma araştırma yöntemi benimsenmiş, literatür taraması, anket ve görüşme tekniklerinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda, 2022 yılında Balıkesir Merkez İlçelerine bağlı 5 Yatılı Hafızlık Kur'an Kursundaki 203 öğrenci üzerinde anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; kursların güncel öğrenci ve veli özellikleri, yurtların özellikleri, hafızlık yapmada etkili olan faktörler, örgün eğitimle birlikte hafızlık projesinin durumu, ezber dinleme, öğreticinin öğrenciye yaklaşımı, öğrencilerin kurs yönetiminden, hafızlık eğitiminden ve kurstan memnuniyet durumu, kurslardaki rehberlik-manevi danışmanlık biriminin durumu, sosyal etkinlikler ve karşılaşılan sorunlara ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Son olarak elde edilen bulgular ışığında önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Hafız, Hafızlık Eğitimi, Kur'an Kursu, Din Eğitimi, Balıkesir.*

THE HISTORICAL DEVELOPMENT OF HIFZ EDUCATION IN BALIKESIR AND ITS CONTEMPORARY PROBLEMS

Abstract

In this study, the historical process and current situation of hifz education in Balıkesir (centered on the Yıldırım Mosque Qur'an Course) were examined, and it was aimed to reveal the problems encountered today in the context of the learning-teaching process. In the study, mixed research method was adopted, literature review, survey and interview techniques were used. In this context, a survey was applied to 203 students in 5 Boarding Hifz Qur'an Courses in Balıkesir Central Districts in 2022. As a result of the research; current student and parent characteristics of the courses, the characteristics of the dormitories, the factors that are effective in being a hifz, the status of the hifz project together with formal education, memorization listening, the teacher's approach to the student, the satisfaction of the students with the course management, the satisfaction with the hifz education and the course, the status of the guidance-spiritual counseling unit in the courses findings related the social activities and problems encountered were obtained. Finally, recommendations are given in the light of the findings.

Keywords: *Hafiz, Hifz Education, Qur'an Course, Religious Education, Balıkesir.*

ZAĞNOS MEHMET PAŞA KÜLLİYESİ VE BALIKESİR'in MEKÂNSAL GELİŞİMİNE ETKİLERİ

Faruk ÖNCÜ

Sanat Tarihçisi

Özet

Türk öncesi dönemde de yerleşimin bulunduğu varsayılan Balıkesir kenti, kentsel anlamda gelişimini Karesi Beyliği'nin kuruluşuyla yaşamaya başlamıştır. Bölgenin Türkleşmesi sürecinde 1340 yılında kente gelen Seyyah İbn-i Battuta, seyahatnamesinde kenti; kalabalık nüfuslu, geniş yolları olan, renkli ve güzel çarşılı bir şehir olarak betimlemiştir .

Türk - İslâm medeniyetinde kentlerin gelişiminde cami, külliye, hamam gibi dini ve sosyal yapıların önemli rol oynadığı bilinmektedir. Yerleşim öncelikle bu tür yapılar çevresinde gelişmiştir. Bu bakımdan kentin en erken tarihli ibadethaneleri olan Yıldırım Bayezid Külliyesi, Kayabey Camii ve Yoğurtçu Camii, Oruçgazi Mescidi, Karaoğlan Mescidi ve Okçukara Mescidi'nin konumlandığı alan ve inşa tarihlerine bakarak kentin çekirdek yerleşim bölgesinin günümüz Hisariçi Mahallesi merkez olmak üzere, Karaoğlan, Yıldırım ve Kayabey Mahallesi çevresinde olduğu tahmin edilmektedir .

1461 tarihinde, Fatih Sultan Mehmet'in ünlü veziri Zağnos Mehmet Paşa'nın Balıkesir'e gelişiyle inşa edilen Zağnos Mehmet Paşa Külliyesi, o dönemde kent yapılaşmasının Çay Deresi civarından - günümüz çarşısı yönüne kaymasını sağlayan en önemli unsur olarak ön plana çıkmaktadır.

Öyle ki Zağnos Mehmet Paşa Külliyesi, günümüze kadar uzanan süreçte, kentin mekânsal anlamda gelişiminin temel belirleyicilerinden biri olmuştur.

Çalışma kapsamında Balıkesir yerleşkesinin yüzyıllar içerisinde gelişimi dini, ticari ve kültürel açıdan irdelenerek, söz konusu külliye'nin kentsel gelişimdeki yeri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Zağnos Mehmet Paşa Külliyesi, Kentsel Gelişim*

ZAGNOS MEHMET PASHA COMPLEX AND EFFECTS ON BALIKESIR'S SPATIAL DEVELOPMENT

Abstract

The city of Balıkesir, which is assumed to have a settlement in the pre-Turkish period, began to experience its urban development with the establishment of the Karesi Principality. Traveling Ibn-i Battuta, who came to the city in 1340 during the Turkification of the region, described the city in his travel book; He described it as a city with a crowded population, wide roads, colorful and beautiful bazaars.

It is known that religious and social structures such as mosques, social complexes and baths play an important role in the development of cities in Turkish-Islamic civilization.

The settlement developed primarily around such structures. In this respect, looking at the area and construction dates of Yıldırım Bayezid Complex, Kayabey Mosque and Yoğurtçu Mosque, Oruçgazi Masjid, Karaoğlan Masjid and Okçukara Masjid, which are the earliest places of worship of the city, the core settlement of the city is located in today's Hisariçi District, the center of which is Karaoğlan, Yıldırım and Kayabey. It is estimated to be around the neighborhood.

The Zağnos Mehmet Pasha Complex, built in 1461 with the arrival of Zagnos Mehmet Pasha, the famous vizier of Fatih Sultan Mehmet, to Balıkesir, stands out as the most important factor that enabled the urban structuring to shift from the Çay Stream area to the present day bazaar.

Zagnos Mehmet Pasha Complex has been one of the main determinants of the spatial development of the city in the process extending to the present day.

Within the scope of the study, the development of the Balıkesir campus over the centuries was examined in terms of religion, trade and culture, and the place of the aforementioned kulliye in the urban development was tried to be revealed.

Key Words: *Balıkesir, Zagnos Mehmet Pasha Complex, Urban Development*

Arşiv Belgelerinde Balya Madenleri

Dr. Öğr. Üyesi İsmail OĞUZ

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Özet

Balya günümüzde Balıkesir'in 20 ilçesinden biridir. Türkiye'deki ilçeler arasında nüfus ve gelişmişlik olarak alt sıralarda yer almaktadır. Özellikle ilçe merkezindeki bu gerileme olgusu yıldan yıla azalma eğilimi göstermektedir. Oysa Balya yaklaşık yüz yıl önce bugünkü görünümünden oldukça farklı idi. Bu durumu sağlayan başat unsur madenleri idi. Günümüzde yine işleyen bir maden var ancak; Osmanlı Devleti'nin son devirlerinde ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş döneminde, görkemli bir kaza merkezi olan Balya, aynı çekim gücüne sahip görünmemektedir. Balya madenlerinin etki gücü bu çalışmanın temel sorunsalıdır. Malzeme bakımından Osmanlı Arşivi belgeleri tercih edilmiştir.

Çalışma Balya madenleri ile ilgili Osmanlı arşivinde çeşitli fonlardaki 1883-1923 yılları arasındaki belgeler ile sınırlandırılmıştır. Çalışmada tarama yöntemiyle tespit edilen belgeler, tasnif edilmiş, incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Balya, Maden, Osmanlı Arşivi, Arşiv Belgeleri*

Balya Mines in Archive Documents

Abstract

Balya is one of the 20 districts of Balıkesir today. It is in the lower ranks among the districts in Turkey in terms of population and development. This regression phenomenon especially in the district centre shows a decreasing trend from year to year. However, Balya was quite different from its present appearance around a hundred years ago. The dominant factor that provided this situation was the mines. There is still a working mine today, however; Balya, which was a magnificent town centre during the last periods of the Ottoman Empire and the founding period of the Turkish Republic, does not seem to have the same attraction. The impact power of Balya Mines is the main problem of this study. In terms of material, Ottoman Archive documents were preferred.

The study is limited to the documents between the years 1883-1923 in various background codes in the Ottoman Archive about the Balya Mines. In the study, the documents identified by the scanning method were classified, examined, and interpreted.

Keywords: *Balya, Mine, Ottoman Archive, Archive Documents*

Ülkemiz Ekonomisine Katkı İçin Domates İşleme Endüstrisinde İnovasyon İhtiyacı

Doç. Dr. İsmail TONTUL

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Özet

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü verilerine göre ülkemiz 2020 yılında 13.2 milyon ton domates üretimi gerçekleştirmiştir. Bu üretim miktarı ile domates üretiminde Çin ve Hindistan sonra 3. Sırada bulunmaktadır. Üretilen domatesin üçte biri sanayi tipi domates olup, bu tip domatesin en büyük üreticisi olan İller sırasıyla Bursa, Manisa ve Balıkesir'dir. Sanayi tipi domates endüstride işlenerek salça, domates konserveleri, ketçap, çeşitli soslar, kuru domates gibi ürünlere işlenmektedir. Ülkemiz domatesten üretilen ürünler konusunda uluslararası bilinirliğe sahiptir. Bu nedenle özellikle salça ve kuru domates ürünlerinde önemli ihracatçılardan birisi konumundadır. Nitekim Ülkemizin sadece salça ihracatı miktarı yaklaşık 160 bin ton olup, 175 milyon dolardan fazla gelir sağlamıştır. Ancak özellikle ürünlerin kalitesini artırarak bu geliri artırmak mümkündür. Bu durum domates işleme endüstrisinin inovatif teknolojileri kullanmasını ve yeni teknolojilere hızlıca adapte olmasını gerektirmektedir. Bu bildiride domates endüstrisinin kullanabileceği bazı yenilikçi teknolojiler ele alınmıştır.

Salça, domatesin parçalandıktan sonra kabuk, çekirdek gibi istenmeyen kısımlarının uzaklaştırılmasından sonra konsantre edilmesi ile üretilen bir üründür. Uluslararası ticarete salça fiyatının Takdir edilmesinde kullanılan en önemli kriterlerden birisi renktir. Dolayısıyla renge minimum düzeyde etkiye bulunan konsantrasyon tekniklerinin kullanılması salça satış fiyatını doğrudan artıracaktır. Bu amaçla ters osmoz veya osmotik distilasyon gibi membran teknikleri, ohmik vakum ısıtma ve kırım pencere evaporasyon gibi yöntemlerin kullanılması gıda kalitesini ve dolayısıyla ürün fiyatını artıracaktır. Kuru domates ürünlerinde bir dünya markası olan ülkemizde üretim genellikle geleneksel olarak güneş ya da gölgeye serme yöntemi ile yapılmaktadır. Ancak bu üretim şekli hijyen problemleri, renk kararmaları, mevsimsel koşullara bağımlılık gibi nedenlerle önemli dezavantajlara sahiptir. Bu sorunları aşmak ve daha kaliteli ürünler üretmek için mikrodalga vakum kurutma, ozmotik kurutma, infrared destekli kurutma, patlatarak puf yapı kazandırarak kurutma ve dondurarak kurutma gibi yenilikçi tekniklerin kullanılması önerilebilir. Domates tozu, hazır çorba karışımları, çeşniler, harçlar ve işlenmiş ürünlerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde geleneksel yöntemlerle kurutulan domatesin öğütülmesi ile elde edilen domates tozu oldukça esmer renklidir. Bu durum, domates tozunun kullanımını kısıtlamaktadır. Ancak vakum tambur kurutma, kırım pencere kurutma ve püskürterek kurutma yöntemleri ile daha kaliteli domates tozu ürünlerinin üretilmesi mümkündür.

Anahtar Kelimeler: *Domates endüstrisi, gıda işleme teknikleri, inovasyon, gıda kalitesi*

The Need for Innovation in the Tomato Processing Industry to Contribute to the Turkish Economy

Abstract

According to the data from the United Nations Food and Agriculture Organization, Türkiye produced 13.2 million tons of tomatoes in 2020. Türkiye ranks 3rd in tomato production after China and India, with this production amount. One-third of the tomatoes produced are industrial tomatoes, and the provinces that are the largest producers of this type of tomato are Bursa, Manisa and Balıkesir, respectively. Industrial tomatoes are processed into products such as tomato paste, canned tomatoes, ketchup, various sauces and dried tomatoes. Türkiye has an international reputation for tomato products. For this reason, it is one of the important exporters of tomato paste and dried tomato products. As a matter of fact, the export amount of tomato paste was approximately 160 thousand tons, and it has provided more than 175 million dollars in income. However, it is possible to increase this income, especially by increasing the quality of the products. This situation requires the tomato processing industry to use innovative technologies and adapt quickly to new technologies. In this paper, some innovative technologies that can be used by the tomato industry are discussed. Tomato paste is a product produced by concentrating the tomato juice after it crushed and removing the undesired parts such as skin and seeds. Color is one of the most important criteria used in determining the price of tomato paste in international trade. Therefore, the use of concentration techniques that have a minimal effect on the color will directly increase the price of tomato paste. For this purpose, the use of membrane techniques such as reverse osmosis or osmotic distillation, ohmic vacuum heating and refractance window evaporation will increase food quality and therefore product price. Dried tomato products are traditionally dried in the sun or shade in Türkiye. However, this production method has significant disadvantages due to hygiene problems, discoloration, and dependence on seasonal conditions. In order to overcome these problems and produce higher quality products, the use of innovative techniques such as microwave vacuum drying, osmotic drying, infrared assisted drying, puffed drying and freeze-drying can be recommended. Tomato powder is widely used in instant soup mixes, condiments, seasonings and processed products. The tomato powder obtained by grinding the tomatoes dried by traditional methods in Türkiye is quite brown in color. This situation limits the use of tomato powder. However, it is possible to produce higher quality tomato powder products with vacuum drum drying, refractance window drying and spray drying methods.

Key Words: Tomato Industry, food processing techniques, innovation, food quality

BİR EĞİTİMCİ OLARAK SARI HOCA (MEHMET RUHİ TURAN)

Doç. Dr. Ahmet Ali ÇANAKCI

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, Sarı Hoca'nın (Mehmet Ruhi Turan) eğitim anlayışının Balıkesir'de yaygın din eğitimi çalışmaları bağlamında incelenmesidir. Bu çerçevede Sarı Hoca'nın eğitimciliği; din görevliliği, vaazları, eserleri, talebeleri, yaygın din eğitimi uygulamaları ve toplumun üzerindeki etkisi ekseninde ele alınarak ortaya konulmuştur. Çalışmada literatür taraması ve mülakat tekniklerinden faydalanılmış, bu kapsamda elde edilen bulgular literatür ışığında değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda Sarı Hoca'nın din-ahlak-değer eğitiminde yaptığı çalışmalar ortaya konmuş, psiko-pedagojik temelli yaklaşımıyla Balıkesir ve çevresinde yaygın din eğitimi faaliyetlerine ve din eğitimi alanındaki kültürel mirasa katkılarıyla ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Sarı Hoca (Mehmet Ruhi Turan), Eğitim, Din Eğitimi, Yaygın Din eğitimi, Balıkesir.*

SARI HOCA (MEHMET RUHİ TURAN) AS AN EDUCATOR

Absrtact

The aim of this study is to examine Sarı Hoca's (Mehmet Ruhi Turan) understanding of education in the context of non-formal religious education studies in Balıkesir. In this context, Sarı Hoca's education has been presented in the axis of her religious duties, sermons, works, students, non-formal religious education practices and her impact on society. In the study, literature review and interview techniques were used, and the findings obtained in this context were evaluated in the light of the literature. As a result of the research, were revealed Sarı Hoca's studies in religion-morality-value education. With its psycho-pedagogical-based approach, evaluations were made about its contributions to non-formal religious education activities and cultural heritage in the field of religious education in and around Balıkesir.

Keywords: *Sarı Hoca (Mehmet Ruhi Turan), Education, Religious Education, Non-formal Religious Education, Balıkesir.*

**Kepsutlu Müezzîn Osman Nuri Kabaoğlu'nun Anılarında Kepsut Tarihi ve
Yunan İşgali
Muharrem DUTAR**

Özet

Milli Mücadele meşalesinin tutuşturulduğu Kurtuluş Savaşı günlerinde işgal ve yoklukların Anadolu insanını canından bezdirdiği, bağımsızlık ve hür yaşamın ekmek gibi su gibi aziz bilindiği işgal yıllarında, henüz on beş yaşlarında Kepsut Rüştîye Mektebi son sınıf öğrencisi iken yaşadığı Yunan işgali ve türlü türlü zulüm ve işkencelerin bizzat şahidi olan Kepsutlu Müezzîn Osman Nuri Kabaoğlu.(1907-2013) Doğup büyüdüğü vatanı olan canından çok sevdiği vefalı yurt Kepsut'un şahit olduğu iki yıl süren o karanlık ve meş'um günleri, gelecek kuşaklara aktarmanın gayretinde olan dertli bir insan. Osmanlı tedrisatında yetişmiş, dini ilimler yanında tarih ve edebiyat bilgisiyle, 32 sene mihrapta, kürsüde halka bağımsızlığı, vatan aşkını, millet ve devlet sevgisini gür sedasıyla haykıran bir din adamı. Bir asrı devirmiş yaşıyla koca bir çınar. Çocukluğu ve gençliği savaşlar, yokluklar, korkular, zorluklar ve zulümlerle geçmiş ama yaşama sevincini, ilmi, araştırmayı ve okumayı hiç bırakmamış bir ilim sevdalısı alim. Kepsut'ta tanıyanların, sohbet edenlerin gönüllerinde ayrı bir yer edinmiş olan merhum hocamız 18 sayfalık "Kepsut Tarihi ve Yunan İşgali" adlı hacmi küçük ama değeri büyük eserinde, ele aldığı olayları, bizzat yaşadıkları veya büyüklerinden dinlediklerini hatıra tarzında çarpıcı bir şekilde okuyucularına aktarmıştır. 2003 yılında kaleme aldığı eserinde; kısa bir önsöz, Kepsut tarihine genel bakış, Kepsut Kalesi, Kepsut'taki tarihi yapılar(Camiler, çeşme, şadırvan ve Ziraat Mektebi), Yunan işgali ve işgal yıllarında yaşanan acıklı olaylar, gösterilen kahramanlıklar vb. Yer almaktadır. Yazar, eserin sonunda okuyucularına şu dua ile veda etmektedir. "Allah Aziz Türk Milletine bir daha böyle acılar yaşatmasın! Beden fani eserler kalıcıdır. Ben emekli Müezzîn Osman Kabaoğlu. Sizlere bir şey bırakabildiysem ne mutlu bana!"

Bu çalışma ile çocukluk ve gençlik dönemlerini savaşlar, işgaller ve zorluklar içerisinde geçiren, aldığı güçlü dini eğitim ile yıllarca Kepsut Çarşı Camii'nde halka din hizmeti sunan, tarih ve edebiyata olan ilgi ve merakıyla dikkatleri üzerine çeken sıradışı bir müezzînin yaşadığı veya büyüklerinden dinlediği Yunan işgalini ve o zor günlerde cereyan eden acıklı olayların insanı Kepsutlu Müezzîn Osman Nuri Kabaoğlu'nun kaleminden çıkan hatıraları tanıtmaktır.

Anahtar kelimeler: *Osman Nuri Kabaoğlu, Kepsut, Yunan, İşgal, Bağımsızlık.*

“History of Kepsut and the Greek Occupation” in the Memains of Muezzin Osman Nuri Kabaoğlu

Abstract

Muezzin Osman Nuri Kabaoğlu from Kepsut who personally witnessed the Greek book occupation and all kinds of persecution and torture during the years of occupation when the torch of the National Struggle was ignited, when the occupation and deprivation made the Anatolian people wearisome, and when Independence and free life were known as saints as bread and water, he was only fifteen years old as senior student at Kepsut High School. He is a troubled person who strives to pass on to future generations those dark and ominous days that lasted for two years witnessed by Kepsut, the homeland where he was born and grew up that he loved very much. He is a religious man who grew up in Ottoman education, with his knowledge of history and literature as well as religious sciences, shouting independence love of country, love of nation and state to the people at the altar, on the podium for 32 years. He is a big old sycamore with his a century old age. He is a science his loving scholar who spent his childhood and youth with wars, poverty, tears, difficulties and persecutions, but he never gave up his day of living, researching and science. Our late teacher, who had a special place in the hearts of those who know and chatted in Kepsut, narrated the events he discussed in his 11 page short but valuable work called " Kepsut's History and Greek Occupation" from his own experiences or from what he heard from his elders. In his work written in 2003; a brief foreword overview of the history of Kepsut, Kepsut castle, historical buildings in Kepsut (mosques, fountains, fountain and agricultural School) the Greek occupation and the tragic events during occupation years, the heroism shown etc. is located. The author bids farewell with the following prayer at the end of the work.

"May God not let the dear Turkish Nation experience such pain again! The body is mortal, the works are permanent. I am retired Muezzin Osman Kabaoğlu. Glad if I could leave something for you!"

In this study, an extraordinary muezzin, who spent his childhood and youth in wars, occupations and hardships, provided religious services to the public in Kepsut Çarşı Mosque for years with his strong religious education and attracted attention with his interest and curiosity in history and nature, lived or listened to the Greek occupation, and to introduce the memories written by Kepsutlu Muezzin Osman Nuri Kabaoğlu, the person of the tragic events that took place in those difficult days.

Keywords: *Osman Nuri Kabaoğlu Kepsut, Greek, Occupation, Independence.*

Balıkesirli Bir Kuva-yı Milliyeci Mehmet Eminittin Çeliköz

Dr. Öğr. Üyesi İsmail OĞUZ

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Özet

Mehmet Eminittin Bey, 1892 yılında Balıkesir’de dünyaya gelmiştir. Babası Hacı Sadettin Efendi, annesi Fatmatüzzehra Hanımdır. Darülfünun Edebiyat Fakültesi mezunudur. Birinci Dünya Savaşı’na katıldı ve teğmen olarak terhis oldu. Balıkesir’de çeşitli eğitim kurumlarında Türkçe öğretmeni olarak görev yaptı. Ardından Balıkesir’de Milli Mücadele hareketi içerisinde yer aldı. Milli Mücadele döneminde Askeri Polis Teşkilatı’nda çalıştı. Hizmetlerinden dolayı İstiklal Madalyası ile taltif olundu. Zaferden sonra Balıkesir, Nazilli ve Eskişehir’deki çeşitli eğitim kurumlarında öğretmenlik yaptı. 1946-1950 yılları arasında CHP Balıkesir milletvekili seçildi. Balıkesir’de Gençleryolu adlı bir dergi çıkardı. Fatmai Âliye Hanım ile evlenen Mehmet Eminittin Çeliköz Bey’in Sevim, Özen, Turhan, Atakan ve M. Eminittinyasa adlarında beş çocukları oldu. Eşi ve çocuklarıyla yakından ilgilendi. Eminittin Bey 7 Ocak 1957 tarihinde vefat etti.

Mehmet Eminittin Çeliköz, Balıkesir’e değer katan şahsiyetlerden biridir. Çalışmada Mehmet Eminittin Çeliköz’ün hayatı, arşiv malzemeleri, sözlü tarih çalışması yöntemleri ile araştırılarak ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Mehmet Eminittin Çeliköz, Balıkesir, Milli Mücadele, Kuva-yı Milliye, Askeri Polis Teşkilatı, Öğretmen*

A National Fighter from Balıkesir: Mehmet Eminittin Celikoz

Abstract

Mr. Mehmet Eminittin was born in Balıkesir in 1892. His father is Hacı Sadettin Efendi, and his mother is Fatmatuzzehra Hanim. He is a graduate of University Faculty of Literature. He participated in the First World War and was discharged as a lieutenant. He worked as a Turkish teacher in various educational institutions in Balıkesir. Then he took part in the National Struggle movement in Balıkesir. He worked in the Military Police Organization during the National Struggle. He was honoured with the war of independence medal for his services. After the victory, he taught at various educational institutions in Balıkesir, Nazilli and Eskişehir. He was elected as CHP Balıkesir deputy between 1946-1950. He published a magazine called Genccleryolu in Balıkesir. Mr. Mehmet Eminittin Celikoz got married to Fatmai Âliye Hanim and they had five children named Sevim, Ozen, Turhan, Atakan and M. Eminittinyasa. He became a good father of his wife and children. Eminittin Bey passed away on January 7, 1957.

Mehmet Eminittin Celikoz is one of the personalities who add value to Balikesir. In the study, Mehmet Eminittin Celikoz's life was revealed by researching archival materials and oral history study methods.

Keywords: *Mehmet Eminittin Celikoz, Balikesir, National Struggle, National Force, Military Police Organization, Teacher*

Anıt Yapıların Koruma Prosedürlerinde Afet Risklerini Arttıran Unsurların Balıkesir Zağnos Paşa Camii Özelinde İrdelenmesi

Dr. Öğr. Üyesi Fevziye Deniz GÜNDOĞDU & Doç. Dr. Nihal Arda AKYILDIZ

Özet

Mimarlıkta koruma kavramının gelişmeye başladığı andan itibaren anıt yapılar, kültürel kimliğin ve evrensel mirasın en önemli temsilcileri olarak kabul görülmüşlerdir. Yapıldıkları dönemin sosyal yaşamı, toplumun gelenek/görenekleri, inanç değerleri, yaşama biçimi, kutlama/festival/ritüellerine göre şekillen ve pek çok önemli ritüele ev sahipliği eden bu yapılar; plan şemaları, cephe nitelikleri, malzeme ve yapım tekniği özellikleriyle de mimari belge niteliği taşımaktadırlar. Geçmişle hissedilebilir bir bağlantı kurma potansiyeli olan bu yapılar, kent alanlarına 'kültürel kimlik aktarıcısı' rolüyle katkı sunmaları nedeniyle de 'simge ve koruma değeri taşıyan somut kültürel değerler'dir. Kültür varlığı olan bu yapılar ve yakın çevrelerinde gerçekleştirilen koruma müdahale uygulamaların belirlenmesinde, malzeme seçiminde afet risklerinin göz ardı edilmesi hem mimari mirasın özgün değerlerinin tahribatına hem de yapıya yönelik risklerin artmasına neden olmaktadır. Çalışma alanı olan Balıkesir, büyük ölçüde 1. derece deprem bölgesinde yer almakta olup, bunun yanı sıra ciddi sel, toprak hareketleri ve yangın tehditlerini de içeren bir yerleşim alanıdır. Bu nedenle kültür varlığına yönelik koruma müdahalelerinin afet riskleri bağlamında incelenmesine örnek olarak Zağnos Paşa Camii'ne ait bakım-onarım çalışmaları incelemeye değer nitelikler taşımaktadır. Balıkesir İlının sembollerinden biri olarak da anılan Camii ve çevresinin geçirdiği koruma müdahalelerin afet açısından tespitini ortaya koymayı hedefleyen çalışmanın iki amacı bulunmaktadır. İlki somut kültürel miras değerleri olarak kabul gören anıt yapıların, özgün malzeme/tasarım kriterleri, taşıdığı teknik bilgilerin yok olmasına fırsat vermeden - çevreleriyle birlikte bütüncül koruma anlayışı kapsamında- korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasının önemini ortaya koymaktır. Çalışmanın diğer amacı ise anıt yapıların -eski dönemlerde yapılmış olsalar da- çeşitli afetlere karşı dayanıklı olarak inşa edildikleri, ancak günümüzde kentsel dokunun kültürel değerleri göz ardı eden gelişimi ve yapılan bilinçsiz koruma müdahaleleri ile afet risklerine ne denli açık hale getirildikleri, bu nedenle yapıların incinebilirlik ve ciddi zayıflıklara ne oranda maruz bırakıldıklarını da ortaya koymayı hedeflemektedir. Çalışma bu bağlamda kültür varlıklarının koruma müdahalelerinde afet risklerinin hesaba katılmasının önemini ortaya koymanın yanı sıra koruma müdahalelerine referans olmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Anıt Yapı , Koruma, Afet Riskleri, Balıkesir, Zağnos Paşa Camii.

BALIKESİR'İ KONU ALAN DOKTORA TEZLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (1983-2022)

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa POLAT & Doç. Dr. Ahmet Ali ÇANAKCI

Balıkesir Üniversitesi

Özet

Lisansüstü çalışmalarla ilgili yapılan bibliyometrik analizler ve bunların araştırmacılar tarafından takip edilmesi hem tezlerde tekrara düşülmemesi hem de alana ilgisi olanların çalışmalara kolay erişimi açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda lisansüstü çalışmaların incelendiği ve değerlendirildiği araştırmaların son yıllarda nicelik ve nitelik olarak artış gösterdiği söylenebilir. Bu çalışmada, 1983-2022 yılları arasında Türkiye’de yapılan “Balıkesir” konulu doktora tezlerinin farklı değişkenler açısından analiz edilmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, literatür taraması ve doküman incelemesi teknikleri kullanılmış, Yükseköğretim Kurulu Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanında kayıtlı bulunan 2545 lisansüstü çalışmanın olduğu tespit edilmiştir. Bunların 2094’ü yüksek lisans, 451’i ise doktora tezidir. Çalışmada, 451 doktora tezi incelenmiş ve çeşitli değişkenler açısından analiz edilmiştir. Bu kapsamda “tez türü”, “yazar cinsiyeti”, “dil”, “konu alanı”, “üniversite” “enstitüsü”, “anabilim dalı”, “bilim dalı” “danışman” değişkenleri açısından analizlerde bulunulmuştur. Ayrıca Balıkesir’in kültürel mirası ile ilgili ön plana çıkan konu yönelimleri ortaya konularak literatür ışığında değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Balıkesir, Lisansüstü Çalışmalar, Doktora Tezi, Kültürel Miras.*

AN EXAMINATION ON DOCTORAL DISSERTATIONS ABOUT BALIKESİR (1983-2022)

Abstract

Bibliometric analyzes of graduate studies and their follow-up by researchers are important in terms of not being repeated in theses and easy access to studies by those who are interested in the field. In this context, it can be said that the studies in which postgraduate studies are examined and evaluated have increased in quantity and quality in recent years. In this study, it is aimed to analyze/examine and evaluate the doctoral dissertations on “Balıkesir” made in Turkey between 1983-2022 in terms of different variables. In the research, were used literature review and document review techniques. In the research, it has been determined that there are 2545 postgraduate studies registered in the database of the Higher Education Council Publication and Documentation Department National Thesis Center. Of these, 2094 are master's and 451 are doctoral dissertations. In the study, 451 doctoral dissertations were examined and analyzed in terms of various variables. In

this context, analyzes were made in terms of the variables of "type of thesis", "gender of the author", "language", "subject area", "university", "institute", "department", "discipline" and "advisor". In addition, evaluations were made in the light of the literature by revealing the prominent subject orientations related to the cultural heritage of Balıkesir.

Keywords: *Balıkesir, Postgraduate Studies, Doctoral Dissertation, Cultural Heritage.*

TEVHİD-İ TEDRİSAT KANUNU VE KARESİ (BALIKESİR) İMAM VE HATİP MEKTEBİ

Dr. Mustafa ÖCAL

Bursa Uludağ Üniversitesi, Emekli Öğretim Üyesi

Özet

3 Mart 1340 / 1924 günü TBMM’de kabul edilip 6 Martta Resmi Ceridede / Resmi Gazetede yayınlanan Tevhid-i Tedrisat Kanununun ilk iki maddesi gereği Osmanlı Devleti döneminde açılmış olan bütün ilmî kuruluşlarla mektep ve medreselerin tamamı Maarif Vekâletine bağlandığı belirtilmişti. Buna rağmen kanunun yürürlüğe girmesinin üzerinden bir hafta bile geçmeden, 11 Mart 1924 günü Maarif Vekili Hüseyin Vasıf (Çınar)’ın bir telgraf emriyle medreseler kapatılmıştır. Söz konusu kanunun 4. Maddesi gereği olarak da 29 yerleşim merkezinde 4 yıllık “İmam ve Hatip Mektepleri” açılmıştı. Sonradan açılanlarla toplam sayısı 34 olan bu mekteplerden biri de 1923-1924 öğretim yılı itibariyle Karesi (Balıkesir)’de açılmıştı. Kapatılan medrese talebelerinden isteyenlerin, İmam ve Hatip Mekteplerine geçiş yaparak öğrenimlerini burada devam ettirebilecekleri ifade edilmiştir. Bu ifadeye dayanarak, diğer yerleşim merkezlerinde olduğu gibi Karesi’de açılan İmam ve Hatip Mektebinde de aynı uygulama yapılmıştır. Fakat o dönemin zihniyeti bu mektepleri geliştirerek yaşatma niyetinde olmadığı için İstanbul ve Kütahya’dakiler hariç bütün mektepler 1925-1926 öğretim yılı sonunda kapatılmıştır. Sona kalan bu iki mektebin de 1930 yılında kapısına kilit vurularak tamamı tarihe mal edilmişlerdir.

Bu tebliğde, bütün yerleşim merkezlerindekiyle birlikte Karesi (Balıkesir) İmam ve Hatip Mektebinin nasıl açıldığı, yıllara göre öğrenci mevcutları, ne zaman ve nasıl geri kapatıldığına dair bilgi verilecektir .

Tebliğ bir genel değerlendirme ile tamamlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Tevhid-i Tedrisat Kanunu, Karesi (Balıkesir) İmam ve Hatip Mektebi*